

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE (TEMEL
SEVİYE A1) BİLGİSAYAR DESTEKLİ MATERYAL
GELİŞTİRME VE BUNUN ÖĞRENCİ BAŞARISINA
ETKİSİ**

Yusuf SÜLÜKÇÜ

DOKTORA TEZİ

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Kâzım KARABÖRK**

KONYA - 2011

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE (TEMEL
SEVİYE A1) BİLGİSAYAR DESTEKLİ MATERYAL
GELİŞTİRME VE BUNUN ÖĞRENCİ BAŞARISINA
ETKİSİ**

Yusuf SÜLÜKÇÜ

DOKTORA TEZİ

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Kâzım KARABÖRK**

KONYA - 2011

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	10
DOKTORA TEZİ KABUL FORMU	11
ÖN SÖZ.....	12
ÖZET	15
SUMMARY	18
KISALTMALAR.....	21
RESİMLER VE TABLOLAR LİSTESİ	23
BİRİNCİ BÖLÜM	32
1. Giriş	32
İKİNCİ BÖLÜM.....	37
2. GENEL ÇERÇEVE	37
2.1. Dil.....	37
2.2. Yabancı Dil.....	39
2.3. Avrupa Birliği Yabancı Dil Çalışmaları.....	42
2.4. Dil Seviyeleri.....	47
2.5. Dil Seviyesi Göstergeleri.....	47
2.5.1. Temel Kullanıcı	48
2.5.2. Bağımsız Kullanıcı	49
2.5.3. Yetkin Kullanıcı	50
2.6. Dil Yeterlilik Seviyeleri.....	50
2.7. Yabancı Dil Olarak Türkçe.....	56
2.8. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Tarihî Gelişimi	56
2.9. Yabancılar Türkçe Öğretiminin Cumhuriyet Dönemindeki Durumu.....	63

2.10.	<i>Yabancı Dil Öğretimi Yöntemleri</i>	67
2.10.1.	Okuma Yöntemi	69
2.10.2.	Dil Bilgisi Yöntemi	69
2.10.3.	Dil Bilgisi–Çeviri Yöntemi.....	69
2.10.4.	Tan-Gau Yöntemi.....	69
2.10.5.	Topyekûn Fiziksel Tepki Yöntemi (Total Physical Response Method).....	70
2.10.6.	Yeni Yöntem	70
2.10.7.	Sauveur–Heness Yöntemi.....	71
2.10.8.	Tabii Yöntem	71
2.10.9.	Berlitz Yöntemi.....	71
2.10.10.	Sözlü Yöntem.....	72
2.10.11.	Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi (Audio-Lingual Method)	72
2.10.12.	Ses Bilimi Yöntemi (The Fonetice Method / Reform Method / Oral Method)	73
2.10.13.	Ruh Bilimi Yöntemi.....	73
2.10.14.	Durumsal/Bağlamsal Yöntem	73
2.10.15.	Vaka/Sorun Yöntemi (The Case Method)	73
2.10.16.	Danışmanlı Dil Öğrenme Yöntemi	74
2.10.17.	Tiyatro Yöntemi	74
2.10.18.	Crediff-St. Cloud veya İşitme Görme Yöntemi	75
2.10.19.	Tv-Video Cihazı- Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemleri.....	75
2.10.20.	De Sauzé Yöntemi.....	75
2.10.21.	Seçmeci (Eclectic/Derleyici) Yöntem	76
2.10.22.	Dolaysız Yöntem (Direct Method).....	76
2.10.23.	İki Dilli Yöntem.....	77
2.10.24.	Jacotot Yöntemi.....	77
2.10.25.	Özümleme Yöntemi	77
2.10.26.	Kalıp (Örgü) Alıştırması.....	78
2.10.27.	Diziler Yöntemi	78
2.10.28.	Birim Yöntemi.....	78
2.10.29.	Uygulama–Teori Yöntemi.....	79
2.10.30.	Telkin Yöntemi.....	79
2.10.31.	Çeviri Yöntemi	80
2.10.32.	Akılcı Yöntem.....	80
2.10.33.	Kaynak Kişiyile Alıştırma Yöntemi	80
2.10.34.	Eşteşler Yöntemi	81
2.10.35.	Güdümlü Dil Yöntemi.....	81
2.10.36.	Sessiz Yol (Samut) Yöntemi.....	81
2.10.37.	Doğal Yöntem	82

2.10.38.	Kavramsal-Şifreleme Yaklaşımı veya Bilişsel Yöntem	82
2.10.39.	İletişimci Yöntem	82
2.10.40.	Hipnozlu Yöntem	83
2.11.	<i>Yabancı Dil Öğretim Teknikleri</i>	84
2.11.1.	Anlatma Tekniği.....	86
2.11.2.	Beyin Fırtınası	86
2.11.3.	Gösteri	87
2.11.4.	Soru-Cevap Tekniği	87
2.11.5.	Oyunlaştırma (Dramatizasyon) Tekniği	87
2.11.6.	Benzetim Tekniği	88
2.11.7.	Altı Şapkalı Düşünme Tekniği.....	88
2.11.7.1.	Beyaz Şapka (Tarafsız Şapka)	89
2.11.7.2.	Kırmızı Şapka (Duygusal Şapka).....	89
2.11.7.3.	Siyah Şapka (Karamsar Şapka)	89
2.11.7.4.	Sarı Şapka (İyimser Şapka).....	89
2.11.7.5.	Yeşil Şapka (Yaratıcı Şapka)	89
2.11.7.6.	Mavi Şapka (Değerlendiren Şapka)	89
2.11.8.	Kavram Haritaları.....	90
2.11.9.	Eğitici Oyunlar	90
2.11.10.	Tümevarım	90
2.11.11.	Tümdengelim.....	91
2.11.12.	Dikte	91
2.11.13.	Küme Çalışması.....	91
2.11.14.	Münazara/Tartışma Tekniği.....	91
2.12.	<i>Öğretme-Öğrenme Süreci</i>	92
2.12.1.	Hayat Boyu Öğrenme.....	93
2.12.2.	Kendi Kendine Öğrenme	95
2.12.3.	Öğrenmeyi Öğrenme	95
2.13.	<i>Bilgisayar ve Eğitim</i>	96
2.13.1.	Bilgisayarın Eğitimde Kullanımı.....	99
2.13.1.1.	Bilgisayar Eğitimi.....	100
2.13.1.2.	Bilgisayar Destekli Eğitim.....	100
2.13.1.3.	Bilgisayar Destekli Öğretim.....	101
2.13.1.4.	Bilgisayarla Öğretim.....	101
2.13.2.	Eğitimde Bilgisayar Kullanımının Olumlu Yönleri	101
2.13.3.	Eğitimde Bilgisayar Kullanımının Olumsuz Yönleri ya da Sınırlılıkları.....	103
2.14.	<i>Materyal</i>	104
2.14.1.	Materyallerin Eğitimdeki Yeri ve Önemi.....	105

2.14.2.	Yabancı Dil Öğretiminde Teknoloji ve Bilgisayar Kullanımı	108
2.14.3.	Bilgisayar Destekli Materyal Geliştirme.....	112
2.14.4.	Bilgisayar Destekli Materyal Geliştirmek İçin Kullanılan Programlar	114
2.14.4.1.	Adobe Captivate 4	115
2.14.4.2.	Microsoft Office PowerPoint 2007.....	116
2.14.4.3.	Adobe Photoshop CS4.....	118
2.14.4.4.	PhotoImpact X3.....	118
2.14.4.5.	Paint.NET 3.5.8.....	119
2.14.4.6.	PhotoZoom Pro 4.....	119
2.14.4.7.	Wondershare Flash Gallery Factory	119
2.14.4.8.	Ashampoo MyAutoplay Menu.....	119
2.14.4.9.	Any Video Converter.....	120
2.14.4.10.	WM Recorder	120
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM		121
3.	İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	121
3.1.	<i>Doktora Tezleri</i>	121
3.2.	<i>Yüksek Lisans Tezleri</i>	130
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM		160
4.	VERİ SETİ VE YÖNTEM	160
4.1.	<i>Problem Durumu</i>	160
4.2.	<i>Problem Cümlesi</i>	161
4.3.	<i>Alt Problemler</i>	161
4.4.	<i>Sınırlılıklar</i>	162
4.5.	<i>Varsayımlar</i>	162
4.6.	<i>Yöntem</i>	162
4.7.	<i>Evren ve Örneklem</i>	163
4.8.	<i>Veri Toplama Aracı</i>	164
4.9.	<i>Verilerin Analizi</i>	165
BEŞİNCİ BÖLÜM		166
5.	MATERYALLER, MATERYALLERİN AMAÇLARI VE EKİRAN GÖRÜNTÜLERİ	166
5.1.	<i>Tanııtma 1</i>	171
5.2.	<i>Türkiye Manzaraları</i>	176
5.3.	<i>Alfabe</i>	182
5.4.	<i>Alfabe ve Kelime Çalışması</i>	187

5.5.	Ünlüler.....	193
5.6.	Ünsüzler.....	197
5.7.	Tanıtma 2	202
5.8.	Ses-Hece-Kelime-Cümle	210
5.9.	Tanışma	216
5.10.	Tanıştırma.....	225
5.11.	Karşılaşma	233
5.12.	Sayılar.....	237
5.13.	Mesleğiniz Nedir?.....	243
5.14.	Hava Nasıl?.....	251
5.15.	Renkler.....	256
5.16.	Ailem ve Evim.....	260
5.17.	Hâl Ekleri (bulunma).....	265
5.18.	Görülen Geçmiş Zaman	271
5.19.	Hâl Ekleri (belirtme).....	278
5.20.	Hâl Ekleri (ayrılma).....	282
5.21.	Hâl Ekleri (yönelme)	288
5.22.	Şimdiki Zaman.....	293
5.23.	Geniş Zaman	302
5.24.	Saat kaç?	311
5.25.	Zaman ve Takvim	315
5.26.	Gelecek Zaman.....	324
5.27.	Emir/İstek	331
ALTINCI BÖLÜM		338
6.	BULGU, YORUM, SONUÇ VE ÖNERİLER	338
6.1.	Bulgular ve Yorumlar.....	338
6.1.1.	Tanıtma.....	338
6.1.2.	Tanışma	341
6.1.3.	Hâl Ekleri (ayrılma)	344
6.1.4.	Şimdiki Zaman	347
6.1.5.	Saat Kaç?.....	350
6.2.	Sonuç.....	354
6.3.	Tartışma ve Öneriler.....	362
KAYNAKÇA.....		365

PROGRAM KAYNAKÇASI	383
MÜZİK KAYNAKÇASI	385
EKLER.....	387
EK-1.....	388
EK-2.....	395
EK-3.....	396
EK-4.....	397
EK-5.....	398
EK-6.....	400
ÖZGEÇMİŞ	402

T. C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Adı Soyadı	Yusuf SÜLÜKÇÜ		
Numarası	055113011001		
Öğrencinin	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi ABD / Türkçe Eğitimi Bilim Dalı	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐	Doktora ☒
Tezin Adı	Yabancılara Türkçe Öğretiminde (Temel Seviye A1) Bilgisayar Destekli Materyal Geliştirme ve Bunun Öğrenci Başarısına Etkisi		

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Yusuf SÜLÜKÇÜ

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Yusuf Sülükçü'.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

DOKTORA TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Yusuf SÜLÜKÇÜ
	Numarası	055113011001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi ABD / Türkçe Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Doktora
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Kâzım KARABÖRK
	Tezin Adı	Yabancılara Türkçe Öğretiminde (Temel Seviye A1) Bilgisayar Destekli Materyal Geliştirme ve Bunun Öğrenci Başarısına Etkisi

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Bilgisayar Destekli Ders Materyali Geliştirme ve Bilgisayar Destekli Materyallerin Öğrenci Başarısına Etkisi” başlıklı bu çalışma 28/06/2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Unvanı, Adı Soyadı

Danışman ve Üyeler

İmza

Yrd. Doç. Dr. Kâzım KARABÖRK

Danışman

Prof. Dr. Halim SERARSLAN

Üye

Prof. Dr. Halil ARDAHAN

Üye

Prof. Dr. Kâzım KÖKTEKİN (Ünv. Dışı)

Üye

Doç. Dr. Funda TOPRAK

Üye

ÖN SÖZ

Uzun yıllar boyunca ihmal edilen Türkçenin yabancılara öğretilmesi konusu, son yıllarda ekonomik, stratejik vb. sebeplerle artan talebe rağmen hâlâ istenilen düzeyde ele alınmamaktadır. Bu alanda materyal geliştirme konusunda da sıkıntılar vardır. Özellikle öğreticiye yardımcı olacak bilgisayar destekli materyal yok denecek kadar azdır. Bu çalışmanın ortaya çıkış sebeplerinin başında yabancılara Türkçe öğretimi alanında görülen materyal eksikliği gelmektedir.

Yabancılara Türkçe öğretiminin kendine özgü problemlerinden biri, özelliklerinin farklı olması sebebiyle bir gruba uygun olan materyalin diğer grup için uygun olmamasıdır. Ayrıca yabancı dil öğretimi derslerinde anlamayı kolaylaştırmak için bol miktarda görmeye dayalı materyal de kullanılmalıdır. Bu sebeple Türkçeyi yabancılara öğreten bir öğreticinin materyal geliştirmeyi ve materyal üzerinde değişiklik yapmayı bilmesi önem arz etmektedir. Bunun için en kolay yol da bilgisayar destekli materyal hazırlamaktır. Dünyada yabancı dil öğretiminin geldiği noktaya bakıldığında yabancı dil öğretimi alanında materyal geliştirme çalışmalarının ayrı bir alan olarak değerlendirildiği ve bu konuya özel bir önem verildiği görülmektedir.

Birinci bölümde çalışmanın amacı ve önemi hakkında birkaç söz söylenmiş, ikinci bölümünde araştırmanın kuramsal çerçevesi etrafında dilin ve yabancı dilin ne olduğu, Avrupa Birliğinin yabancı dil çalışmaları, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin tarihî gelişimi, yabancı dil öğretimi, yöntem ve teknikleri ile materyal konusunda temel bilgiler verilmiştir.

Üçüncü bölümde kaynak tarama çalışması çerçevesinde konuyla doğrudan ilgili olduğu düşünülen tezler incelenmiştir. Yabancılara Türkçe öğretiminde

bilgisayar destekli materyal konusunda yapılmış çalışma sayısı çok az olduğu için farklı disiplinlerde yapılmış bilgisayar destekli materyal tezleri de incelemeye dâhil edilmiştir.

Dördüncü bölümde çalışmanın amacı, önemi, yöntemi, problem durumu, alt problemleri, varsayım ve sınırlılıklarından bahsedilmiştir.

Çalışmanın beşinci bölümünde Avrupa Birliği Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı'nın Temel A1 seviyesine uygun olarak hazırlanmış bilgisayar destekli materyaller hakkında kısa bilgiler, hazırlanan materyalin amaçları ve ekran görüntülerinden örnekler verilmiştir.

Altıncı bölümde çalışmanın uygulama kısmından elde edilen veriler, bu verilerin t-Testi sonuçları bulunmaktadır. Ayrıca çalışmadan elde edilen sonuçlara ve bulgularına dayanılarak çeşitli önerilere yer verilmiştir.

Çalışmada paragraf şeklinde yapılan alıntılar, italik olarak sağdan ve soldan 1 cm içeride, birim olarak paragraftan daha küçük olanlar ise normal metinle aynı biçimde verilmiştir. Alıntı yapılan bölümlerde, o yıllardaki imla anlayışı ya da dizgi hatası gibi sebeplerden günümüz imlasına uymayan durumlarla karşılaşıldığında bunlar TDK'nın Yazım Kılavuzu esas alınarak düzeltilmiştir.

Yabancılara Türkçe öğretimi için bilgisayar destekli materyal, interaktif CD hâline getirilerek çalışmaya eklenmiştir. CD bilgisayara takıldığında otomatik olarak çalışacak şekilde ayarlanmıştır. Programın ara yüzü ortaya çıktığında kullanıcı, imleci seçtiği konunun üzerine getirip fareyle tıkladığında materyal çalışmaya başlayacaktır.

İnteraktif CD içinde verilen materyallerin “.swf” uzantılı dosyaları çalıştırabilen bir video oynatıcıya entegre edilmesi düşünülmüş, ancak video oynatma programının zaman çubuğu ile materyalin içindeki zaman çubuğunun karıştırılması ihtimali ortaya çıkmıştır. Bu sebeple CD içindeki materyallerin çalıştırılması için web tarayıcısı kullanılmasına karar verilmiştir. Materyaller “.html” uzantısından çalıştırılmaya ayarlandığı için butona tıkladığında bilgisayarın

varsayılan web tarayıcısı tarafından otomatik olarak başlatılacaktır.

Başta Prof. Dr. Halim SERARSLAN, Prof. Dr. Halil ARDAHAN olmak üzere Doç. Dr. Funda TOPRAK, Doç. Dr. Erdal HAMARTA, Doç. Dr. Mehmet KIRBIYIK, Yrd. Doç. Dr. Rıdvan ÖZTÜRK, Yrd. Doç. Dr. Harun ŞİMŞEK, Yrd. Doç. Dr. Osman UYANIK, Öğr. Gör. Halil İbrahim ÖZER, Arş. Gör. Dr. Murat ATEŞ, Arş. Gör. Derya ÇİNTAŞ YILDIZ, Arş. Gör. Galip KARTAL ve burada adını sayamadığım maddi ve manevi olarak desteklerini eksik etmeyen hocalarıma, meslektaş ve arkadaşlarıma şükranlarımı sunuyorum.

Ayrıca tez çalışmam boyunca ilgi, destek ve emeğini esirgemeyen değerli danışmanım Yrd. Doç. Dr. Kâzım KARABÖRK'e teşekkürü bir borç bilirim.

KONYA, 2011

Yusuf SÜLÜKÇÜ

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Yusuf SÜLÜKÇÜ
	Numarası	055113011001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi ABD / Türkçe Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Doktora
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Kâzım KARABÖRK
	Tezin Adı	Yabancılara Türkçe Öğretiminde (Temel Seviye A1) Bilgisayar Destekli Materyal Geliştirme ve Bunun Öğrenci Başarısına Etkisi

ÖZET

Bu araştırmada tarama modeli ve deneysel model birlikte kullanılmıştır. Araştırmanın tarama modeline göre yürütülen kısmında Avrupa Konseyi tarafından hazırlanıp aralarında Türkiye'nin de bulunduğu Konsey'e üye ülkeler tarafından uygulanmaya başlanan Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı'(CEFR)na uygun olarak Yabancılara Türkçe öğretimi için Temel Seviye A1 düzeyinde öğretim planlaması gerçekleştirilmiştir. Bu yeni planlamaya göre öğretilmesine karar verilen bilgi, 27 başlık altında bilgisayar destekli materyal hâline getirilmiştir. Hazırlanan materyaller, interaktif CD şeklinde kullanıma sunulmuştur.

Bilgisayar destekli yabancı dil öğretimi ile düz anlatım yöntemiyle yapılan yabancı dil öğretimi arasında öğrencilerin akademik başarısını artırma konusunda fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan deneysel çalışma ise *kontrol gruplu ön test-son test modeline* dayalıdır.

Araştırma, 2009-2010 öğretim yılında S. Ü. İlahiyat Fakültesi Türkçe Hazırlık Sınıfında öğrenim gören 34 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Kontrol ve deney gruplarını belirlemek amacıyla Seviye Tespit Sınavı yapılmıştır. Öğrencilerin bilgi seviyelerinin eşit olmaması sebebiyle yansız atama için öğrenciler sınav sonucuna göre başarı sırasına konularak tek ve çift rakamlara göre gruplara ayrılmıştır.

Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testleri, öğrenci görüşleri ve gözlem raporları kullanılmıştır.

Araştırmacı tarafından geliştirilen bilgisayar destekli materyalden beş tanesi uygulama için seçilmiştir. Konularla ilgili veri toplama aracı olarak hazırlanan sorular, gruplara ön test olarak sunulmuştur. Uygulama için seçilen her konu, deney grubuna bilgisayar destekli materyal ile kontrol grubuna ise düz anlatım yoluyla anlatılmıştır. Uygulamanın sonunda veri toplama aracı olarak hazırlanan sorular son test olarak yeniden uygulanmıştır.

Uygulama sonunda, deney ve kontrol gruplarının başarı testlerinden elde edilen sonuçlar ön test-son test puanları arasındaki farkın anlamlılığını belirlemek amacıyla ilişkisiz gruplar için “t testi”ne tabi tutulmuştur. Yapılan analizler sonucu uygulama için belirlenen beş konudan birinde deney ve kontrol grubu ön test-son test ortalama puanları arasında 0.02 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Diğer dört konunun ön test-son test ortalama puanları arasındaki fark, aritmetik ortalama bakımından deney grubu lehine yüksek çıkmasına rağmen istatistiksel olarak bir anlamlılık ifade etmemektedir.

Bulgular, bilgisayar destekli materyal ile düz anlatım yoluyla işlenen yabancı dil olarak Türkçe dersi arasında öğrencilerin akademik başarılarını arttırma konusunda anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya koymaktadır. Ortaya çıkan uygulama sonuçları, uygulama yapılan öğrenci sayısının azlığı, gruplar içinde neredeyse Türkiye Türkçesi konuşan öğrencilerin varlığı, aynı grup içinde Türkçeyi iyi bilenlerle hiç bilmeyenlerin bulunması gibi sebeplerle genelleme yapmak için uygun değildir.

Uygulama konusunda görüş bildiren 20 öğrencinin 13'ü bilgisayar destekli eğitimin, 7 öğrenci ise düz anlatım yoluyla öğretimin kendileri açısından daha faydalı olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmacının gözlemlerine göre ise bilgisayar destekli öğretim düz anlatım yoluyla öğretime göre sınıf yönetimi, öğrencilerin dikkat ve motivasyonunu artırma, konuların anlaşılmasındaki kolaylık vb. yönlerden daha başarılıdır.

Anahtar kelimeler: 1. Yabancılara Türkçe Öğretimi 2. Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Öğretimi 3. Bilgisayar Destekli Materyal 4. Materyal Geliştirme 5. Akademik Başarı

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Yusuf SÜLÜKÇÜ
	Numarası	055113011001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi ABD / Türkçe Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Doktora
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Kâzım KARABÖRK
	Tezin İngilizce Adı	Developing Computer Assisted Materials in Teaching Turkish to Foreigners (Basic User A1) and its Effects on Students' Success.

SUMMARY

DEVELOPING COMPUTER ASSISTED MATERIALS IN TEACHING TURKISH TO FOREIGNERS (BASIC USER A1) AND ITS EFFECTS ON STUDENTS' SUCCESS.

In this research, both survey research model and experimental model were used. In survey model part, A1 level Turkish teaching was planned for Teaching Turkish to Foreigners program which was prepared by European Council and was started to conduct by council member including Turkey in compliance with Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) and this new information was turned into computer assisted material under 27 items. Prepared materials were brought into use with interactive CDs.

The experimental study which aims to find out the difference of computer assisted foreign language teaching and traditional teaching's effectiveness on academic success is based on "pre-test post-test with control group" model.

The research was carried out in 2009-2010 Academic year in Divinity

Department of Selcuk University with 34 students who were studying in Turkish Preparation Class. A placement test was conducted in order to determine the experimental and control groups. As the levels of student were not equal, for objective preferment, groups were created according the odd and even numbers of students.

As data collection tools, achievement tests which were developed by the researcher, students' views, and observation reports were used.

5 computer assisted materials developed by the researcher were chosen for the research. Questions about the topics, which were prepared as data collection tool, were given to students as pre-test. In experimental group, every subject was thought with computer assisted materials and in control groups with traditional method. At the end of the research, questions prepared as data collection tool were re-asked as pos-test.

At the end of the research, the results of experimental and control groups' achievement tests were analyzed with 't test' for unrelated groups in order to detect the difference between experimental and control groups. The results showed that in one subject there is a significant difference between pre-test post-test results of experimental and control groups. There is no significant difference between the other 4 subject's pre-test post test results statistically but arithmetic mean of experimental group was higher than the control group.

The findings showed that there is no significant difference between the effectiveness of computer assisted and traditional language teaching on students' academic success. The results are not appropriate to make generalization because of scarcity of students who participated the study, the existence of native like Turkish speakers, and the existence of both perfect and awful users of Turkish in same group.

13 students out of 20 who expressed opinion on the application stated that computer assisted teaching were more beneficial for them, while 7 of them thinks opposite.

According to the observations of the researcher, computer assisted teaching was more successful than traditional teaching in some aspects such as; classroom management and increasing students' attention and motivation.

Key Words: 1. Teaching Turkish to Foreigners 2. Computer Assisted Foreign Language Teaching 3. Computer Assisted Material 4. Material Development 5. Academic Success

KISALTMALAR

ADP	: Avrupa Birliği Dil Portfolyosu
BDE	: Bilgisayar Destekli Eğitim
BDÖ	: Bilgisayar Destekli Öğretim
BDYD	: Bilgisayar Destekli Yabancı Dil
bkz.	: bakınız
CEF	: The Common European Framework of Reference for Languages (Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı / Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni)
CEFR	: The Common European Framework of Reference for Languages (Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı / Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni)
ÇÖS	: Çok Dilli Öğrenici Sözlüğü
DDA	: Dünya Dilleri Atlası
DİLMER	: Dil Öğrenim Merkezi
dk.	: dakika
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
MIT	: Massachusetts Institute of Technology

N	: Eleman Sayısı
p	: Önemlilik Katsayısı
SUZEP	: Selçuk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programı
S	: Standart Sapma
s.	: sayfa
Sd	: Serbestlik Derecesi
t	: İkili gruplar için istatistiklerin anlamlılığını saptamada kullanılan değer
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÖMER	: Türkçe Öğretim, Araştırma ve Uygulama Merkezi
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu)
UTÖM	: Uzaktan Türkçe Öğretim Merkezi
vd.	: ve diğerleri
vb.	: ve benzeri
$\bar{X}$	: Aritmetik Ortalama

RESİMLER VE TABLOLAR LİSTESİ

Tablo-1: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Seviyeleri.....	47
Tablo-2: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Seviyesi Gösterge Tablosu (Temel Kullanıcı) .	48
Tablo-3: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Seviyesi Gösterge Tablosu (Bağımsız Kullanıcı)	49
Tablo-4: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Seviyesi Gösterge Tablosu (Yetkin Kullanıcı).	50
Tablo-5: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Seviyesi Yeterlilik Tablosu.....	51
Tablo-6: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Yeterlilik Seviyeleri Kendini Değerlendirme Çizelgesi (Anlama).....	52
Tablo-7: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Yeterlilik Seviyeleri Kendini Değerlendirme Çizelgesi (Konuşma).....	53
Tablo-8: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Yeterlilik Seviyeleri Kendini Değerlendirme Çizelgesi (Yazma).....	55
Tablo-9: Öğretme-Öğrenme Sürecini Sınıflandırma Tablosu.....	92
Resim-1: Dale'in Yaşantı Konisi	107
Resim-2: Tanıtma Resim 1	172
Resim-3: Tanıtma Resim 2	172
Resim-4: Tanıtma Resim 3	173
Resim-5: Tanıtma Resim 4	173
Resim-6: Tanıtma Resim 5	174
Resim-7: Tanıtma Resim 6	174
Resim-8: Tanıtma Resim 7	175
Resim-9: Türkiye Manzaraları Slayt Gösterisi Resim 1	177
Resim-10: Türkiye Manzaraları Slayt Gösterisi Resim 2	177
Resim-11: Türkiye Manzaraları Slayt Gösterisi Resim 3	178
Resim-12: Türkiye Manzaraları Slayt Gösterisi Resim 4	178
Resim-13: Türkiye Manzaraları Slayt Gösterisi Resim 5	179
Resim-14: Türkiye Manzaraları Slayt Gösterisi Resim 6	179
Resim-15: Türkiye Manzaraları Slayt Gösterisi Resim 7	180
Resim-16: Türkiye Manzaraları Slayt Gösterisi Resim 8	180
Resim-17: Türkiye Manzaraları Slayt Gösterisi Resim 9	181

Resim-18: Türkiye Manzaraları Slayt Gösterisi Resim 10	181
Resim-19: Türkiye Türkçesi Alfabeti Resim 1	183
Resim-20: Türkiye Türkçesi Alfabeti Resim 2	183
Resim-21: Türkiye Türkçesi Alfabeti Resim 3	184
Resim-22: Türkiye Türkçesi Alfabeti Resim 4	184
Resim-23: Türkiye Türkçesi Alfabeti Resim 5	185
Resim-24: Türkiye Türkçesi Alfabeti Resim 6	185
Resim-25: Türkiye Türkçesi Alfabeti Resim 7	186
Resim-26: Türkiye Türkçesi Alfabeti Resim 8	186
Resim-27: Alfabe ve Kelime Çalışması Resim 1	188
Resim-28: Alfabe ve Kelime Çalışması Resim 2	188
Resim-29: Alfabe ve Kelime Çalışması Resim 3	189
Resim-30: Alfabe ve Kelime Çalışması Resim 4	189
Resim-31: Alfabe ve Kelime Çalışması Resim 5	190
Resim-32: Alfabe ve Kelime Çalışması Resim 6	190
Resim-33: Alfabe ve Kelime Çalışması Resim 7	191
Resim-34: Alfabe ve Kelime Çalışması Resim 8	191
Resim 35: Alfabe ve Kelime Çalışması Resim 9	192
Resim-36: Alfabe ve Kelime Çalışması Resim 10	192
Resim-37: Ünlüler Resim 1	194
Resim-38: Ünlüler Resim 2	194
Resim-39: Ünlüler Resim 3	195
Resim-40: Ünlüler Resim 4	195
Resim-41: Ünlüler Resim 5	196
Resim-42: Ünlüler Resim 6	196
Resim-43: Ünsüzler Resim 1	198
Resim-44: Ünsüzler Resim 2	198
Resim-45: Ünsüzler Resim 3	199
Resim-46: Ünsüzler Resim 4	199
Resim-47: Ünsüzler Resim 5	200
Resim-48: Ünsüzler Resim 6	200
Resim-49: Ünsüzler Resim 7	201
Resim-50: Tanıtma 2 Resim 1	203
Resim-51: Tanıtma 2 Resim 2	203
Resim-52: Tanıtma 2 Resim 3	204
Resim-53: Tanıtma 2 Resim 4	204
Resim-54: Tanıtma 2 Resim 5	205
Resim-55: Tanıtma 2 Resim 6	205

Resim-56: Tanıtma 2 Resim 7	206
Resim-57: Tanıtma 2 Resim 8	206
Resim-58: Tanıtma 2 Resim 9	207
Resim-59: Tanıtma 2 Resim 10	207
Resim-60: Tanıtma 2 Resim 11	208
Resim-61: Tanıtma 2 Resim 12	208
Resim-62: Tanıtma 2 Resim 13	209
Resim-63: Tanıtma 2 Resim 14	209
Resim-64: Ses-Hece-Kelime-Cümle Resim 1	211
Resim-65: Ses-Hece-Kelime-Cümle Resim 2	211
Resim-66: Ses-Hece-Kelime-Cümle Resim 3	212
Resim-67: Ses-Hece-Kelime-Cümle Resim 4	212
Resim-68: Ses-Hece-Kelime-Cümle Resim 5	213
Resim-69: Ses-Hece-Kelime-Cümle Resim 6	213
Resim-70: Ses-Hece-Kelime-Cümle Resim 7	214
Resim-71: Ses-Hece-Kelime-Cümle Resim 8	214
Resim-72: Ses-Hece-Kelime-Cümle Resim 9	215
Resim-73: Tanışma Resim 1	217
Resim-74: Tanışma Resim 2	217
Resim-75: Tanışma Resim 3	218
Resim-76: Tanışma Resim 4	218
Resim-77: Tanışma Resim 5	219
Resim-78: Tanışma Resim 6	219
Resim-79: Tanışma Resim 7	220
Resim-80: Tanışma Resim 8	220
Resim-81: Tanışma Resim 9	221
Resim-82: Tanışma Resim 10	221
Resim-83: Tanışma Resim 11	222
Resim-84: Tanışma Resim 12	222
Resim-85: Tanışma Resim 13	223
Resim-86: Tanışma Resim 14	223
Resim-87: Tanışma Resim 15	224
Resim-88: Tanışma Resim 16	224
Resim-89: Tanıştırma Resim 1	226
Resim-90: Tanıştırma Resim 2	226
Resim-91: Tanıştırma Resim 3	227
Resim-92: Tanıştırma Resim 4	227
Resim-93: Tanıştırma Resim 5	228

Resim-94: Tanıştırma Resim 6	228
Resim-95: Tanıştırma Resim 7	229
Resim-96: Tanıştırma Resim 8	229
Resim-97: Tanıştırma Resim 9	230
Resim-98: Tanıştırma Resim 10	230
Resim-99: Tanıştırma Resim 11	231
Resim-100: Tanıştırma Resim 12.....	231
Resim-101: Tanıştırma Resim 13.....	232
Resim-102: Tanıştırma Resim 14.....	232
Resim-103: Karşılaşma Resim 1.....	234
Resim-104: Karşılaşma Resim 2.....	234
Resim-105: Karşılaşma Resim 3.....	235
Resim-106: Karşılaşma Resim 4.....	235
Resim-107: Karşılaşma Resim 5.....	236
Resim-108: Sayılar Resim 1	238
Resim-109: Sayılar Resim 2	238
Resim-110: Sayılar Resim 3	239
Resim-111: Sayılar Resim 4	239
Resim-112: Sayılar Resim 5	240
Resim-113: Sayılar Resim 6	240
Resim-114: Sayılar Resim 7	241
Resim-115: Sayılar Resim 8	241
Resim-116: Sayılar Resim 9.....	242
Resim-117: Mesleğiniz Nedir Resim 1	244
Resim-118: Mesleğiniz Nedir Resim 2	244
Resim-119: Mesleğiniz Nedir Resim 3	245
Resim-120: Mesleğiniz Nedir Resim 4	245
Resim-121: Mesleğiniz Nedir Resim 5	246
Resim-122: Mesleğiniz Nedir Resim 6	246
Resim-123: Mesleğiniz Nedir Resim 7	247
Resim-124: Mesleğiniz Nedir Resim 8	247
Resim-125: Mesleğiniz Nedir Resim 9	248
Resim-126: Mesleğiniz Nedir Resim 10.....	248
Resim-127: Mesleğiniz Nedir Resim 11.....	249
Resim-128: Mesleğiniz Nedir Resim 12.....	249
Resim-129: Mesleğiniz Nedir Resim 13.....	250
Resim-130: Mesleğiniz Nedir Resim 14.....	250
Resim-131: Hava Nasıl Resim 1	252

Resim-132: Hava Nasıl Resim 2.....	252
Resim-133: Hava Nasıl Resim 3.....	253
Resim-134: Hava Nasıl Resim 4.....	253
Resim-135: Hava Nasıl Resim 5.....	254
Resim-136: Hava Nasıl Resim 6.....	254
Resim-137: Hava Nasıl Resim 7.....	255
Resim-138: Hava Nasıl Resim 8.....	255
Resim-139: Renkler Resim 1.....	257
Resim-140: Renkler Resim 2.....	257
Resim-141: Renkler Resim 3.....	258
Resim-142: Renkler Resim 3.....	258
Resim-143: Renkler Resim 4.....	259
Resim-144: Renkler Resim 5.....	259
Resim-145: Ailem ve Evim Resim 1.....	261
Resim-146: Ailem ve Evim Resim 2.....	261
Resim-147: Ailem ve Evim Resim 3.....	262
Resim-148: Ailem ve Evim Resim 4.....	262
Resim-149: Ailem ve Evim Resim 5.....	263
Resim-150: Ailem ve Evim Resim 6.....	263
Resim-151: Ailem ve Evim Resim 7.....	264
Resim-152: Hâl Ekleri (bulunma) Resim 1.....	267
Resim-153: Hâl Ekleri (bulunma) Resim 2.....	267
Resim-154: Hâl Ekleri (bulunma) Resim 3.....	268
Resim-155: Hâl Ekleri (bulunma) Resim 4.....	268
Resim-156: Hâl Ekleri (bulunma) Resim 5.....	269
Resim-157: Hâl Ekleri (bulunma) Resim 6.....	269
Resim-158: Hâl Ekleri (bulunma) Resim 7.....	270
Resim-159: Hâl Ekleri (bulunma) Resim 8.....	270
Resim-160: Görülen Geçmiş Zaman Resim 1.....	273
Resim-161: Görülen Geçmiş Zaman Resim 2.....	273
Resim-162: Görülen Geçmiş Zaman Resim 3.....	274
Resim-163: Görülen Geçmiş Zaman Resim 4.....	274
Resim-164: Görülen Geçmiş Zaman Resim 5.....	275
Resim-165: Görülen Geçmiş Zaman Resim 6.....	275
Resim-166: Görülen Geçmiş Zaman Resim 7.....	276
Resim-167: Görülen Geçmiş Zaman Resim 8.....	276
Resim-168: Görülen Geçmiş Zaman Resim 9.....	277
Resim-169: Görülen Geçmiş Zaman Resim 10.....	277

Resim-170: Hâl Ekleri (belirtme) Resim 1	279
Resim-171: Hâl Ekleri (belirtme) Resim 2	279
Resim-172: Hâl Ekleri (belirtme) Resim 3	280
Resim-173: Hâl Ekleri (belirtme) Resim 4	280
Resim-174: Hâl Ekleri (belirtme) Resim 5	281
Resim-175: Hâl Ekleri (belirtme) Resim 6	281
Resim-176: Hâl Ekleri (ayrılma) Resim 1	283
Resim-177: Hâl Ekleri (ayrılma) Resim 2	283
Resim-178: Hâl Ekleri (ayrılma) Resim 13	284
Resim-179: Hâl Ekleri (ayrılma) Resim 4	284
Resim-180: Hâl Ekleri (ayrılma) Resim 5	285
Resim-181: Hâl Ekleri (ayrılma) Resim 6	285
Resim-182: Hâl Ekleri (ayrılma) Resim 7	286
Resim-183: Hâl Ekleri (ayrılma) Resim 8	286
Resim-184: Hâl Ekleri (ayrılma) Resim 9	287
Resim-185: Hâl Ekleri (yönelme) Resim 1	289
Resim-186: Hâl Ekleri (yönelme) Resim 2	289
Resim-187: Hâl Ekleri (yönelme) Resim 3	290
Resim-188: Hâl Ekleri (yönelme) Resim 4	290
Resim-189: Hâl Ekleri (yönelme) Resim 5	291
Resim-190: Hâl Ekleri (yönelme) Resim 6	291
Resim-191: Hâl Ekleri (yönelme) Resim 7	292
Resim-192: Hâl Ekleri (yönelme) Resim 8	292
Resim-193: Şimdiki Zaman Resim 1	295
Resim-194: Şimdiki Zaman Resim 2	295
Resim-195: Şimdiki Zaman Resim 3	296
Resim-196: Şimdiki Zaman Resim 4	296
Resim-197: Şimdiki Zaman Resim 5	297
Resim-198: Şimdiki Zaman Resim 6	297
Resim-199: Şimdiki Zaman Resim 7	298
Resim-200: Şimdiki Zaman Resim 8	298
Resim-201: Şimdiki Zaman Resim 9	299
Resim-202: Şimdiki Zaman Resim 10	299
Resim-203: Şimdiki Zaman Resim 11	300
Resim-204: Şimdiki Zaman Resim 12	300
Resim-205: Şimdiki Zaman Resim 13	301
Resim-206: Geniş Zaman Resim 1	304
Resim-207: Geniş Zaman Resim 2	304

Resim-208: Geniş Zaman Resim 3.....	305
Resim-209: Geniş Zaman Resim 4.....	305
Resim-210: Geniş Zaman Resim 5.....	306
Resim-211: Geniş Zaman Resim 6.....	306
Resim-212: Geniş Zaman Resim 7.....	307
Resim-213: Geniş Zaman Resim 8.....	307
Resim-214: Geniş Zaman Resim 9.....	308
Resim-215: Geniş Zaman Resim 10.....	308
Resim-216: Geniş Zaman Resim 11.....	309
Resim-217: Geniş Zaman Resim 12.....	309
Resim-218: Geniş Zaman Resim 13.....	310
Resim-219: Saat Kaç? Resim 1.....	312
Resim-220: Saat Kaç? Resim 2.....	312
Resim-221: Saat Kaç? Resim 3.....	313
Resim-222: Saat Kaç? Resim 4.....	313
Resim-223: Saat Kaç? Resim 5.....	314
Resim-224: Saat Kaç? Resim 6.....	314
Resim-225: Zaman ve Takvim Resim 1.....	317
Resim-226: Zaman ve Takvim Resim 2.....	317
Resim-227: Zaman ve Takvim Resim 3.....	318
Resim-228: Zaman ve Takvim Resim 4.....	318
Resim-229: Zaman ve Takvim Resim 5.....	319
Resim-230: Zaman ve Takvim Resim 6.....	319
Resim-231: Zaman ve Takvim Resim 7.....	320
Resim-232: Zaman ve Takvim Resim 8.....	320
Resim-233: Zaman ve Takvim Resim 9.....	321
Resim-234: Zaman ve Takvim Resim 10.....	321
Resim-235: Zaman ve Takvim Resim 11.....	322
Resim-236: Zaman ve Takvim Resim 12.....	322
Resim-237: Zaman ve Takvim Resim 13.....	323
Resim-238: Gelecek Zaman Resim 1.....	325
Resim-239: Gelecek Zaman Resim 2.....	325
Resim-240: Gelecek Zaman Resim 3.....	326
Resim-241: Gelecek Zaman Resim 4.....	326
Resim-242: Gelecek Zaman Resim 5.....	327
Resim-243: Gelecek Zaman Resim 6.....	327
Resim-244: Gelecek Zaman Resim 7.....	328
Resim-245: Gelecek Zaman Resim 8.....	328

Resim-246: Gelecek Zaman Resim 9.....	329
Resim-247: Gelecek Zaman Resim 10.....	329
Resim-248: Gelecek Zaman Resim 11.....	330
Resim-249: Emir/İstek Resim 1.....	333
Resim-250: Emir/İstek Resim 2.....	333
Resim-251: Emir/İstek Resim 3.....	334
Resim-252: Emir/İstek Resim 4.....	334
Resim-253: Emir/İstek Resim 5.....	335
Resim-254: Emir/İstek Resim 6.....	335
Resim-255: Emir/İstek Resim 7.....	336
Resim-256: Emir/İstek Resim 8.....	336
Resim-257: Emir/İstek Resim 9.....	337
Resim-258: Emir/İstek Resim 10.....	337
Tablo-15: “Tanışma” Konusu Deney Grubu ve Kontrol Grubu Ön Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları).....	341
Tablo-16: “Tanışma” Konusu Deney Grubu Ön Test–Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları).....	342
Tablo-17: “Tanışma” Konusu Kontrol Grubu Ön Test–Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları).....	343
Tablo-18: “Tanışma” Konusu Deney ve Kontrol Grubu Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları).....	343
Tablo-19: “Tanışma” Konusu Deney Grubu Ön Test-Son Test ve Kontrol Grubu Ön Test-Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları).....	344
Tablo-20: “Hâl Ekleri (ayrılma) Konusu Deney Grubu ve Kontrol Grubu Ön Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları).....	345
Tablo-21: “Hâl Ekleri (ayrılma) Konusu Deney Grubu Ön Test–Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları).....	345
Tablo-22: “Hâl Ekleri (ayrılma) Konusu Kontrol Grubu Ön Test–Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları).....	346
Tablo-23: “Hâl Ekleri (ayrılma) Konusu Deney ve Kontrol Grubu Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları).....	346
Tablo-24: “Hâl Ekleri (ayrılma) Konusu Deney Grubu Ön Test-Son Test ve Kontrol Grubu Ön Test-Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları).....	347
Tablo-25: “Şimdiki Zaman” Konusu Deney Grubu ve Kontrol Grubu Ön Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları).....	348
Tablo-26: “Şimdiki Zaman” Konusu Deney Grubu Ön Test–Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları).....	348

Tablo-27: “Şimdiki Zaman” Konusu Kontrol Grubu Ön Test–Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analizi Sonuçları).....	349
Tablo-28: “Şimdiki Zaman” Konusu Deney ve Kontrol Grubu Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları).....	349
Tablo-29: “Şimdiki Zaman” Konusu Deney Grubu Ön Test-Son Test ve Kontrol Grubu Ön Test-Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları).....	350
Tablo-30: “Saat Kaç?” Konusu Deney Grubu ve Kontrol Grubu Ön Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları).....	351
Tablo-31: “Saat Kaç?” Konusu Deney Grubu Ön Test–Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları).....	351
Tablo-32: “Saat Kaç?” Konusu Kontrol Grubu Ön Test–Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları).....	352
Tablo-33: “Saat Kaç?” Konusu Deney ve Kontrol Grubu Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları).....	352
Tablo-34: “Saat Kaç?” Konusu Deney Grubu Ön Test-Son Test ve Kontrol Grubu Ön Test-Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları).....	353
Tablo-35: “Deney ve kontrol grubunun ön test başarı puanları arasında önemli bir farklılık var mıdır?” Alt Probleminin Toplu Sonuçları.....	355
Tablo-36: “Deney grubunun son test başarı puanı ile ön test başarı puanı arasında önemli bir farklılık var mıdır?” Alt Probleminin Toplu Sonuçları.....	356
Tablo-37: “Kontrol grubunun son test başarı puanı ile ön test başarı puanı arasında önemli bir farklılık var mıdır?” Alt Probleminin Toplu Sonuçları.....	357
Tablo-38: “Deney ve kontrol grubunun son test başarı puanları arasında önemli bir farklılık var mıdır?” Alt Probleminin Toplu Sonuçları.....	358
Tablo-39: “Deney ve kontrol gruplarının ön test-son test ölçümlerinden elde ettikleri başarı puanları arasında yabancı dil öğreniminde gösterdikleri ilerleme bakımından önemli bir fark var mıdır?” Alt Probleminin Toplu Sonuçları.....	359

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Giriş

Günümüzde Türkiye'nin coğrafi konumu sebebiyle taşıdığı jeopolitik önemi, ekonomik bakımdan umut vaat eden ülkelerden biri olması, dış ticaret hacminin gittikçe gelişmesi, eğitim için Türkiye'ye gelen yabancıların sayısındaki artış ve çok hızlı büyüyen bir pazar olması gibi sebeplerle Türkçe öğrenmeye yönelik talepler artmaktadır. Bu talebe karşılık Türkiye'de yabancılara Türkçe öğreten kurum sayısı azdır. Bu alandaki ihtiyaç, TÖMER ve DİLMER'ler aracılığıyla, bu tür yapılanması olmayan bazı okullarda *Türk Dili ve Kültürü* vb. isimler verilerek açılan ve Türkçe öğretmeyi amaçlayan derslerle karşılanmaya çalışılmaktadır.

Türkiye'de yabancılara Türkçe öğretiminin sistemli bir şekilde ele alınmaya başlanmasının tarihi oldukça yeni sayılabilir. Bu alandaki çalışmalara geç başlanması sebebiyle yeterli sayıda ve çeşitlilikte materyal geliştirildiğini söylemek pek mümkün görünmemektedir. Türkçenin yabancılara öğretimiyle ilgili düzenlenen bilgi şöleni ve kongrelerdeki sunumlar incelendiğinde de en büyük şikâyetin materyal eksikliği konusunda olduğu görülmektedir (Hayber, 2010: 56; Miskiniene ve Nasibova, 2010: 111; Tüm, 2010: 154; Kont, 2000: 103; Mehmet, 2000: 116; Yurdal Michaels, 2000: 116; Musaoğlu, 2000: 133; Resmi, 2000: 148; Yorulmaz, 2000: 192-193; Aydın, 2000: 201; Ayvalı, 2000: 206).

Bilgi çağı olarak da adlandırılan 21. yüzyılda, bilgiye en kolay şekilde bilgisayar ve buna bağlı teknolojiler yardımıyla ulaşılmaktadır. Önceleri sabit ve hantal makineler şeklinde olan bilgisayarlar, teknolojinin baş döndürücü şekilde gelişmesi sayesinde artık iyice küçülmüş, ceplere sığar hâle gelmiştir. Bu gelişme, bir kütüphane dolusu kitabın içindeki bilgilerin küçücük bir alete sığmasını ve

bilginin her yere kolayca taşınmasını sağlamıştır.

Teknoloji geliştikçe gelişen teknolojinin eğitimde kullanılması da gündeme gelmiş ve eğitim-öğretim faaliyetleri bilgisayarla desteklenmeye başlanmıştır. Bilgisayarın eğitimde ilk kullanım alanlarından biri de yabancı dil öğretimi alanı olmuştur. Bilgisayar destekli öğretim bazı araştırmacılar tarafından şöyle tanımlanmaktadır:

“Bilgisayar Destekli Öğretim, bilgisayarın öğrenmenin meydana geldiği bir ortam olarak kullanıldığı, öğretim sürecini ve öğrenci motivasyonunu güçlendiren, öğrencinin kendi öğrenme hızına göre yararlanabileceği, kendi kendine öğrenme ilkelerinin bilgisayar teknolojisi ile birleşmesinden oluşmuş bir öğretim yöntemidir.” (Şahin ve Yıldırım, 1999).

“Öğrencinin karşılıklı etkileşim yoluyla eksiklerini ve performansını tanımalarını, dönütler alarak kendi öğrenmesini kontrol altına almasını; grafik, ses, animasyon ve şekiller yardımıyla derse karşı daha ilgili olmasını sağlamak amacıyla eğitim-öğretim sürecinde, bilgisayardan yararlanma yöntemine kısaca Bilgisayar Destekli Öğretim denir.” (Baki, 2002).

Bilgisayar Destekli Öğretim, öğretimde kullanılması ve materyal geliştirilmesi zor fakat en çok ümit vaat eden, kendi kendine öğrenme ilkelerinin bilgisayar teknolojisi ile birleşmesinden oluşmuş bir öğretim yöntemidir. Diğer bir ifadeyle *Bilgisayar Destekli Öğretim*, bilgisayarın, öğrenmenin meydana geldiği bir ortam olarak, öğretim sürecini ve öğrenme motivasyonunu güçlendiren, öğrencinin kendi öğrenme hızına göre yararlanabileceği, öğrenme ilkelerinin bilgisayar teknolojisiyle birleşmesinden oluşmuş bir öğretim yöntemi olarak da tarif edilebilir. Bu yöntemin öğrenme öğretme süreçlerindeki başarısı, öğretim hedef ve davranışlarına uygun ders yazılımlarının geliştirilmesine bağlıdır.

Mevcut, yabancılara Türkçe öğretim materyallerinin sayı bakımından yetersiz olması, ihtiyaca yeterince cevap verememesi, gelişen eğitim anlayışını tam olarak

yansıtması, mükemmel ulaşma çabası yolunda yeni materyallere ihtiyaç duyulması gibi değişik gerekçelerle yeni öğretim materyallerinin geliştirilmesi ve çağa uygun olarak bu materyalin bilgisayar teknolojisiyle desteklenmesi gerekmektedir.

Yeni gelişen teknolojilerle birlikte eğitim süreci yavaş yavaş belirli bir zaman, mekân ve öğreticiden bağımsız hâle gelmektedir. Uzaktan eğitim modeli de denilen bu yöntemin değişik versiyonları geliştirilmiştir. Bunlardan birinde öğrenci gerekli olan bilgileri internette veya CD, DVD, USB bellek vb. araçlardan sağlamakta; öğrenirken kafasına takılan soruları, belirlenmiş bir saatte internet üzerinden bir uzman ile sesli ve görüntülü olarak görüşüp çözmektedir. Bir diğerinde, belirlenmiş saatlerde bir öğretici tarafından anlatılan dersler, video bağlantısı yoluyla internete verilmekte ve internet üzerinden bağlanan kullanıcıların bu dersi takip etmeleri sağlanmakta, aynı yolla öğrencilerden gelen sorulara anında cevap verilmektedir. Buna *sanal sınıf yoluyla öğretim* denmektedir.

İster uzaktan eğitim yoluyla ister sınıf içinde öğreticiye destek amacıyla olsun *Bilgisayar Destekli Öğretim*'in kullanılabileceği alanların başında yabancı dil öğretimi gelmektedir.

Yabancılar Türkçe öğretiminde sınırlı olmasına rağmen kitap ve internet destekli materyal bulunabilirken etkileşimli program şeklinde hazırlanmış bağımsız ya da öğretmene yardımcı olarak kullanılabilen materyal bulmak, profesyonel firmalara hazırlanmış bir iki yazılım dışında neredeyse imkânsızdır. Yabancılar Türkçe öğreten gayretli meslektaşlarımızın kendi derslerinde kullanmak üzere PowerPoint programıyla hazırladıkları sunum dosyaları olsa da bunlar piyasada satılmamaktadır. Ayrıca PowerPoint slaytları, programın özelliğinden dolayı çok fazla etkileşime, özellikle geri bildirim pek imkân vermemektedir. Yabancılar Türkçe öğretimi alanının da en kısa zamanda bilgisayar destekli ders materyalleriyle zenginleştirilmesi gerekmektedir.

Bu çalışma, 13 yaş ve üzeri dil öğrencilerine yani yetişkinlere yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni'nde çerçevesi

çizilen *Temel Kullanıcı AI* seviyesine göre günümüz eğitim anlayışına uygun bilgisayar destekli materyal geliştirmek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada, öncelikle var olan Türkçe öğretimi çalışmaları incelenmiş, yukarıda adı geçen programa uygun öğretim planlaması gerçekleştirilmiş ve bu yeni planlamaya göre öğretilmesine karar verilen bilgi, bilgisayar destekli materyal hâline getirilmiştir. Çalışma hazırlanırken Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenecek olan bir yetişkinin günlük hayatta en çok ihtiyacı olacak kelime ve dil bilgisi yapılarının seçilmesine ve bunların öğretimine yönelik materyal geliştirilmesine dikkat edilmiştir.

Çalışmada resimler, çizimler, videolarla çeşitli öğrenme durumları oluşturulmuş, durumlardan hareketle öğrencilerin konuşma, dinleme-izleme, okuma, yazma, anlama becerilerini daha kısa zamanda edinebilmeleri ve dil bilgisinin öğretimi amaçlanmıştır. Programın açıklamalarında sadece Türkiye Türkçesi kullanılmış, başka bir dile yer verilmemiştir.

Yabancı dil öğrenmek ve öğretmek zordur. Buna bir de dilleri, yaşları, eğitim ve maddi durumları farklı öğrencilere aynı sınıfta yabancı dil öğretilmeye çalışılması eklenince işler iyice zorlaşmaktadır. Farklı gruplara yönelik, özel olarak hazırlanmış materyal bulmak ise neredeyse imkânsızdır. Çalışmanın amaçlarından ikincisi son yıllarda önemi iyice artan materyal geliştirme, özellikle ister ana dili ister yabancı dil olarak Türkçe olsun bilgisayar destekli materyal geliştirme konusunun ilerlemesine katkıda bulunmaktır. Çalışma, bu zorlukların aşılabilmesi açısından, profesyonel olarak bilgisayar ve program bilgisine sahip olmayan bir öğreticinin de gelişen bilgisayar yazılımları sayesinde derslerinde kullanmak üzere etkileşimli materyal geliştirebileceğini göstermeyi, bu konuda çalışmayı düşünen araştırmacı ve öğretmenleri cesaretlendirmeyi de amaçlamaktadır. Dilek Peçenek, yabancı dil öğretiminde materyal geliştirme için şunları söyler:

“Araç geliştirme, 1990’lı yıllara değin dil öğretim yöntembiliminin bir alt birimi olarak görülüyordu. Dolayısıyla özgül bir alan olarak araç geliştirmenin kullanım ve değerlendirme yönlerini ele alan pek az çalışmaya rastlanır. 1990’lı yıllarda araç geliştirmenin ilke ve işlemleri üzerine çalışmalar yapılmaya ve kitaplar (McDonough ve Shaw, 1993;

Hidalgo, Hall ve Jacops, 1995; Tomlinson, 1998) yazılmaya başlamıştır. 2000’li yıllara gelindiğinde alana ilişkin çalışmaların (McDonough ve Shaw, 2003; McGrath, 2002; Tomlinson, 2003; Tomlinson ve Masuhara, 2004) süregeldiği gözlenmektedir. Yabancı dil öğretimi alanındaki değişimler araç geliştirmenin özgül bir alan olarak ele alınmasında etkili olmuştur. Dil öğretme ve öğrenme süreçleri, öğretim ortamı ve koşulları, öğrencinin amaçları ve gereksinimleri gibi değişkenler dil öğretim yöntemlerinin evrensel çözümler sunmadığını ortaya koymuştur. Brown’a (2002:6) göre, ‘yöntem’ teriminin yerini ‘eğitbilim’ almıştır. Yöntem, durağan bir işlemler bütünüdür, oysa eğitbilim, öğretim-öğrenim süreçlerinde öğretmenler, öğrenciler ve öğretim araçları arasında devingen bir etkileşim önerir. Brown’ın betimlediği yaklaşım tanıyla (gereksinim çözümlemesi, öğretim programı ve araç geliştirme) başlar; bunu davranış (öğretim ve eğitbilim) ve değerlendirme (sınama - değerlendirme) izler. Başka bir deyişle, dil öğretim yöntemleri, daha esnek ve özgür bakış açıları içeren öğretim yaklaşımları ve teknikleri ile yer değiştirmiş durumdadır. Bunun bir uzantısı olarak, herhangi bir yöntemle yazılmış bir yabancı dil öğretim kitabının her öğretim ortamı için ideal olamayacağı anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra öğretmenlerin kullandıkları araçlar ile öğrencileri arasındaki uyumu sağlamak amacıyla araç üretmeye, uyarlamaya ve değerlendirmeye gereksinimleri araç geliştirmeye olan tutumun değişmesinde önemli bir etmen olmuştur. Bu belirlemeler, dil öğretim yaklaşımlarının ve tekniklerinin uygulama etkinlikleri biçiminde sunulmasına olanak tanıyan dil öğretim araçlarının özgül bir alan içinde çalışılmasına yol açmıştır.” (Peçenek, 2005: 86)

Yukarıdaki açıklamalarda, son yıllarda yabancı dil öğretimi alanında görülen gelişme ve değişimlerden bahsedilmektedir. Yabancı dil öğretimindeki yeni yaklaşım, ihtiyaç analizine dayalı olarak öğretim programı ve materyal geliştirmektir. Yabancı dil öğretimi için materyal geliştirme konusunda yapılacak çalışmalar bu bakımdan önemlidir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. Genel Çerçeve

Bu bölümde, çalışmanın temelini oluşturan ve çerçevesini belirleyen konular hakkında bilgiler verilecektir.

2.1. Dil

İnsanın başkalarıyla anlaşmasını, sosyal bir varlık olmasını, ürettiği bilginin gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayan en önemli araç dildir. Dilin ne olduğu açıklanırken çeşitli araştırmacılar ve sözlükler tarafından farklı tanımlar yapılmıştır. Dil, çok yönlü bir sistem olduğu için dilin tanımları da bu çok yönlülüğe uygun olarak farklılık arz etmektedir.

Dilin, çok farklı görevleri yerine getirmesi ve kapsadığı alanın çok geniş olması yüzünden tek bir cümlede bütün özellikleriyle birlikte ifade edilmesi çok zordur. Dil konusundaki tanımlardan en kapsamlısı Muharrem Ergin'e ait olanıdır: "Dil, insanlara arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış gizli bir antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir." (Ergin, 1998: 3) (Ayrıca bkz. Korkmaz, 2003: 67; Aksan, 2000: 12; Eker, 2005: 3; De Saussure, 1980: 105; Banguoğlu, 2000: 9).

Sınırlı sayıdaki sesleri kullanarak sınırsız sayıda bilgi meydana getirmek sadece insana mahsustur.

Dil, kültürün oluşmasını ve onun kuşaklar arasında aktarımını sağlayan en önemli araçtır. Herhangi bir milletin tarihi, sanatı, folkloru, dinî değer ölçüleri, müziği, edebiyatı, tarihî tecrübelerden yararlanarak oluşturdukları atasözleri ve

deyimleri, kısaca milleti millet yapan bütün değerleri dil olmadan meydana gelemez. Bir dil, öğrenildiği yere kültürünü de beraberinde götürür. Bir dili öğrenmek demek onun kültürünü de öğrenmek demektir.

Henüz nasıl çalıştığı tam olarak çözülemeyen dilin, nasıl ortaya çıktığı konusunda da farklı görüşler ileri sürülmüştür. Dillerin nasıl ortaya çıktığıyla ilgili görüşleri Süer Eker (2005: 5-6) şöyle özetlemektedir:

“Bununla birlikte, yeryüzündeki dillerin bir tek dilden (monogenesis theory) veya farklı kaynaklardan (polygenesis theory) doğmuş olabileceğini ileri süren kuramlar bulunmaktadır. (...) Tek kaynakçı kurama göre yeryüzündeki diller tek bir ana dilden, çok kaynakçı kurama göre ise farklı bölgelerde, farklı zamanlarda farklı dillerden doğmuş ve gelişmişlerdir. İlahî dinler, Hazreti Âdem’in dünyaya dil ile donanmış olarak gönderildiğini bildirmektedir. Kelîm sıfatına sahip olan Tanrı, Hazreti Âdem’e eşyaların adını öğretmiştir. (...) Ahd-i Atik’e göre Babil Kulesini yaparak kendisiyle boy ölçüşen insanoğlunu cezalandırmak üzere Tanrı, farklı diller yaratarak birbirlerini anlamaz hâle getirmiştir.”

Bugün dünyada sayısı binlerle ifade edilen miktarda dil konuşulmaktadır. Dünyada kaç dilin konuşulduğu sorusuna farklı cevaplar verilmiştir. Özcan Demirel, bu sayıyı Dilaçar ve Hill’e dayandırarak üç bin ile üç bin beş yüz; dört bin hatta beş binden fazla olarak açıklamaktadır.” (Demirel, 2008: 3). Mehmet Aydın ise Bilig Dergisi’ndeki makalesinde bu soruya çeşitli kaynaklardan şu cevabı vermektedir:

“ ‘Yeryüzünde toplam olarak kaç dil konuşulmaktadır?’ sorusu onca gelişmeye rağmen zor bir sorudur. ‘Ethnologue fihristindeki 6703 dil başlığı 39304 farklı ad taşımaktadır.’ (s. 20). Dillerin adlandırılması gibi iki iletişim aracından hangisinin dil, hangisinin lehçe sayılacağı konusu da sorun olmaya devam etmektedir. Dünya Dilleri Atlası’nda dünyadaki dil sayısı iki kaynaktan aktarılmıştır: ‘Dallas’ta Barbara F. Grimes’in Summer Institut of Linguistics’in desteğiyle, 1951’den beri aşağı yukarı

her dört yılda bir yayımladığı Ethnologue Languages of the World aralarında birçok Protestan misyonerin de bulunduğu dünya çapında bir haberciler ağından yararlanıyor. Her sayıda gitgide artan bir dil sayısı çıkarıyor ortaya: 1992’de 6528, 1996’da 6703 (Dillerin Katli’nde bu sayı esas alınmıştır.), 1999’da 6784.’ Galler’deki Hebron Dilbilim Araştırma Merkezi’nden David Dalby 2000 yılında yayımladığı bir araştırmasında dünyada 4994 dış dil, 13840 iç dil ve 8881 lehçe bulunduğunu ileri sürmüştür.” (DDA: 15).” (Aydın, 2008: 206).

National Geographic Society’nin sitesinde ise dünyada şu anda 7 bin civarında dilin konuşulduğu ve on dört günde bir bu dillerden birinin öldüğü belirtilmektedir (Disappearing Languages, 2009). Dünyada konuşulmakta olan dillerin büyük bir kısmının konuşan sayısı çok azdır ve bu dillerin büyük çoğunluğunun yakın gelecekte öleceği tahmin edilmektedir. Bu bakımdan dilimize sahip çıkmak, onun gelişmesine, öğrenilmesi ve öğretilmesine yönelik çalışmalar yapmak büyük önem arz etmektedir.

Dünyada konuşulan bütün diller, iletişim bağlamında, bir iletidir. Bu ileti, göndericiden alıcıya iletişim kanallarından biri kullanılarak iletilebilir. Ancak bir iletinin alıcıya ulaşması, anlaşabilmek için yeterli değildir. İnsanlar kavramlarla düşünür, kelimelerle konuşurlar. Seslerin belli bir düzende sıralanması yoluyla kelimelerin, kelimelerin de önceden belirlenmiş bir sisteme göre sıralanması yoluyla cümlelerin meydana getirilmesi bir şifreleme işlemidir. Dolayısıyla göndericinin şifrelediği bu iletiyi alıcının çözebilmesi de gerekir. Eğer alıcı bu şifreyi çözemezse anlaşma gerçekleşemez. Örnekeleyecek olursak hiç Türkçe bilmeyen bir İngiliz ile hiç İngilizce bilmeyen bir Türk’ün anlaşmaları mümkün değildir. Bunun sebebi farklı şifreleme ve şifre çözme sistemlerini kullanmalarıdır. İşte yabancı dil kavramı da tam bu noktada devreye girmektedir.

2.2. Yabancı Dil

Türkçe Sözlük (2005: 2102)’e göre “1. Ana dilin dışında olan dillerden her biri. 2. Ana dilin dışında öğrenilen uzmanlık dili.”. olarak tanımlanan yabancı dil, pratikte

ana dilin konuşulduğu ülkenin dışındaki diller için kullanılmaktadır. İletişim açısından tanımlanacak olursa yabancı dil, nasıl çözüleceği bilinmeyen şifreli iletidir. Yabancı dil öğrenimi ise, anlaşmanın gerçekleşebilmesi için iletinin; nasıl şifrelendiğini öğrenme, şifrelerini çözme ve iletiyi yeniden şifreleme işlemidir.

Tarih boyunca milletler, komşularıyla ilişkilerini geliştirmek, ticaret yapmak gibi çeşitli sebeplerle diğer insanlarla iletişim kurma ihtiyacı hissetmişler, bu durum da yabancı dil öğrenmeyi zorunlu kılmıştır. Yirminci yüzyılda teknolojideki çok hızlı gelişim, önceki yüzyıllarda günler hatta aylar süren yolculukların saatler içinde gerçekleştirilmesini sağlamış, dünyanın bu kadar kolay gezilebilir olması, yaşadığı ülkelerin dışında farklı yerleri görme arzusunu taşıyan insanların bu arzularını rahatlıkla yerine getirmesine imkân vermiştir. Özellikle son otuz yılda bilgisayar alanında meydana gelen gelişmeler ise ülkeler arasındaki coğrafi ve siyasi sınırları kaldırmıştır. Bugün herhangi bir ülkedeki herhangi birisiyle bilgi alışverişinde bulunmak çok basit bir olaydır. Uzaklıkların iletişim teknolojileri vasıtasıyla bir anlamda ortadan kalkması, toplumlar arası ilişkilerin, ülkeler arası ticaretin bu kadar artması, şirketlerin artık yerel olmaktan çıkıp uluslararası hâle gelmesi yabancı dil bilme ihtiyacını gittikçe arttırmaktadır.

Yüzyıllardan beri insanların hangi yabancı dili öğreneceklerini belirleyen çeşitli sebepler vardır. Yabancı dil öğrenmek için birçok sebep olsa da bunlar dinî sebepler, ticari ve kültürel ilişkiler, zorlama, teknolojik gelişmeler, ekonomik ve askerî güç olarak özetlenebilir. Günümüzde toplumların yabancı dil öğrenme sebebi farklılaşmaktadır. Avrupalıların dil öğrenimine karşı tutumlarını öğrenmek için Avrupa Birliği üyesi 15 ülkede yapılan “Eurobarometre” adlı araştırmaya göre “İnsanları başka bir dil öğrenmeye sevk eden en güçlü güdüleme tatilde bu dili kullanabilmeleridir (% 47). Diğer nedenler % 37 ile bireysel tatmin ve % 26 ile iş amaçlı öğrenmedir.” (Grosser, 2001: 7).

Önceki dönemlerde yabancı dil öğrenmek, Hıristiyanların Latinceyi, Müslümanların Arapçayı öğrenmeleri gibi daha çok dinî sebeplere dayanıyordu. Sonraları sömürge ülkelerinde sömüren ülkelerin dilinin yabancı dil olarak öğretilmeye başlanması, yabancı dilin zorlama yoluyla öğretilmesine örnek teşkil

eder.

Kültürel ilişkinin yabancı dil öğrenmedeki rolü de önemlidir. Osmanlı Devleti'nin, Avrupa'ya açılma kapısı olarak Fransa'yı tercih etmesi ve bunun sonucunda kültürel ilişkilerin gelişmesi, Fransızcanın ülkemizde yabancı dil olarak tercih edilmesine sebep olmuştur. Yaklaşık yüz yıl kadar etkisini sürdüren bu durum, İngilizcenin hâkimiyetini ilanına kadar devam etmiştir.

Ayrıca zamanının ekonomik ve askerî gücünü elinde bulunduran ülkelerin dili de öğrenilmesi teşvik ve arzu edilen yabancı dil tercihinde önemli rol oynar. Osmanlı Devleti döneminde Osmanlıcanın öğrenilmesi için Fransa'dan öğrenci gönderilmesi, Almanya'da Türkçenin öğrenilmesi için dil bilgisi kitabı yazılması buna örnek olarak verilebilir.

17. yüzyıldan itibaren sömürgecilik faaliyetlerine başlayan İngiltere'nin 19. yüzyılda sanayi devrimiyle birlikte süper güç hâline gelmesi İngilizcenin yaygınlığını arttırmıştır. İkinci dünya savaşından sonra dünyanın dengeleri değişmiş, Amerika dünyanın yeni süper gücü olmuştur. Süper gücün el değiştirmesine rağmen her iki ülkenin de aynı dili konuşması, İngilizcenin hâkimiyetinin gelişmesine yol açmıştır. Bunun yanı sıra bilgisayar teknolojisinin, özellikle bilgisayar yazılımlarının çoğunun Amerika kaynaklı ve bu ülkenin dilinin İngilizce olması sebebiyle üretilen bilgisayar programlarının dili de İngilizce olmuştur. Bu programlarda farklı bir dile yer verilmesi ancak ticari anlamda ciddi bir kazanç olmasına bağlıdır. Bu yüzden programlarda ara yüz dili olarak genellikle İngilizce kullanılmaktadır. İngilizce bilmeyi teşvik eden faktörlerden biri de budur.

Yukarıda sayılan sebeplerden dolayı İngilizce yarım asırdan uzun bir zamandır uluslararası bir ticaret, iletişim ve anlaşma dili hâline gelmiştir. Bir dilin uluslararası dil olması konusunda ekonomik ve askerî güçle birlikte o dili kullanan ülkenin teknolojik üstünlüğü çok barizdir. Önceleri Cambridge ve Oxford İngilizcesinden bahsedilirken bugün İngiliz İngilizcesi ve Amerikan İngilizcesi olarak iki İngilizcenin ortaya çıkması ve üstünlüğü Amerikan İngilizcesinin ele geçirmesi buna örnek olarak gösterilebilir.

Öğrenmek istenilen yabancı diller arasında birincilik, bugün açık farkla İngilizcededir. Bir örnek vermek gerekirse ülkemizde yabancı dil olarak İngilizceyi seçenlerin sayısı MEB'in 2006 yılı kayıtlarına göre 8.475.553'tür. En çok seçilen ikinci dil olan Almancayı seçenlerin sayısı ise 186.127'dir. (Demirel, 2008: 19). Dünyanın diğer ülkelerinde de durum pek farklı değildir.

Biz de dilimizin dünyada kabul gören diller arasında olmasını istiyorsak her şeyden önce dilimize sahip çıkmalı ve onun yozlaşmasını önlemeli sonra yukarıda sayılan yabancı dil öğrenme tercih sebeplerini meydana getirmek için çalışmalıyız.

2.3. Avrupa Birliği Yabancı Dil Çalışmaları

İngilizcenin dil olarak baskın hâle gelmesinin yanında Hollywood endüstrisinin, ürettiği filmlerle Amerika kültürünü dayatması sonucu birçok ülke, kendi kültür değerlerini ve dilini Amerikan kültürünün etkilerinden en az zararlı kurtarma çabası içine girmiştir. Ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda -iyi ya da kötü- bazı değerlerin yerel sınırlarını aşarak dünya çapında yayılması şeklinde özetlenebilecek olan küreselleşme olgusu, devletler için hem çeşitli fırsatlar yaratmakta hem de altından kalkılması güç sorunlar ortaya çıkarmaktadır. İletişim teknolojilerinin sınır kavramını ortadan kaldırması sonucu hiçbir ülkenin bu gelişmelere arkasını dönme gibi bir lüksü ve imkânı yoktur.

Bu gelişmeleri yakından takip eden Avrupa Birliği, İngilizce ve Amerikan kültürü karşısında erimekte olan dilleri ve bu dillere ait kültürleri koruma çabası içine girmiştir. Gittikçe güçlenen İngilizce karşısında diğer dilleri ve kültürel zenginliği korumak Avrupa Konseyinin politikaları arasında yer almaktadır. Dil politikalarının belirlenmesinde, kendi dilleri açısından İngilizcenin tehdidini yakından hisseden Almanya ve Fransa'nın çok büyük etkisi olmuştur. Bu amaçla Avrupa Konseyi, uzun yıllar süren araştırmaları sonucunda Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı'nı (CEFR=The Common European Framework of Reference for Languages) meydana getirmiştir. Avrupa Konseyi üyesi ülkeler arasında olması sebebiyle bu programa Türkiye de dâhildir.

Kendi içinde sınırları kaldıran ve üye ülkeler arasında iş gücünün serbest

dolaşmasını gerçekleştiren Avrupa Birliği ülkeleri, vatandaşlarının, kendi ana dili ve ortak anlaşma dili olan İngilizcenin yanında en az bir dil daha bilmesini, kendi vatandaşlarının çok dilli ve çok kültürlü bir şekilde yetişmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Bunu kısaca (1+2) şeklinde formüleştirmişlerdir. Bu bağlamda “Avrupa Yurttaşlığı” kavramı ortaya çıkmış ve yurttaşların nitelikleri arasında çok dillilik ve çok kültürlülük de sayılmıştır.

Avrupa Konseyi yabancı dil politikasını iki üst amaca bağlamıştır. Bunlar: “1) Dil ve kültür çeşitliliğini karşılıklı bir zenginlik kaynağı olarak korumak ve geliştirmek; 2) İnsanlar arası ilişkileri, uluslararası akışı ve düşünceler arası alışverişi kolaylaştırmak.” Tır (Polat, 2001: 36). “Bu yolla çok dil öğrenmenin farklı dil ve kültürel geçmişleri olan insanlar arasında hoşgörüyü arttıracığı ve bireylerin birbirlerini daha iyi anlamalarını sağlayacağı beklenmiştir.” (Demirel, 2008: 21). Konsey bunu vurgulamak ve bu konuya verdiği önemi göstermek için 2001 yılını “Avrupa Diller Yılı”, 2003 yılını ise “Kültürlerarası Eğitim Yılı” ilan etmiştir.

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı, ilköğretimde birinci, ortaöğretimde ikinci, yükseköğretimde üçüncü yabancı dilin öğrenilmesini hedef olarak göstermiştir. Ancak yabancı dil öğrenmeyi sadece okula veya belli bir döneme has bir özellik olarak algılamamış ve öğrenmeyi insan hayatının bütün dönemine yaymıştır. Çerçeve program;

Kendi kendine öğrenme,

Hayat boyu öğrenme,

Öğrenmeyi öğrenme,

ilkelerini ön plana çıkarmaktadır. (CEFR, 2001).

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı'na göre bir dilin iletişim için kullanılabilmesi, o dilin dil bilgisinin öğrenilmesinden daha çok önemlidir. Bunun için öğrenci* nin hangi dil seviyesinde hangi dil yeteneklerini kullanabilmesinin ve öğrenciye dilin hangi bağlamlarının öğretilmesinin gerektiği metinde açıklanmıştır. Bağlam konusunda *Kişisel, Kamu, Mesleki ve Eğitim* olmak üzere dört temel alan belirlenmiş ve hayatın her alanını kapsayacak şekilde alt başlıklar sıralanmıştır:

“Yabancı dil öğrenen kişi kavramı içerisinde bulunan bütün bu kavramlar, açıkça yabancı dil öğretiminin de hangi bağlamlara doğru gitmesi gerektiğini göstermektedir. Bu bağlamlar öncelikle dil kullanıcılarının yaşamlarında buldukları alanlara ayrılmıştır. Bu alanlar ‘kişisel, kamusal, mesleki ve eğitim alanlarıdır. Bunlar kişinin dil kullanıcı olarak gerçek hayatta karşılaşabileceği alanlardır. Bütün insanların ortak olarak yaşadığı dil ve yaşam alanlarıdır. Türkçe de yabancı dil olarak öğretilirken/öğrenilirken bu alanlardan söz etmek kaçınılmaz olacaktır. Bu alanlar, Genel Avrupa Çerçevesi’nde ayrıca yedi dışsal duruma ayrılmıştır ve dil kullanımının bu durumlar içerisinde gerçekleştiği tanımlanmıştır. Bu durumlarla birçok Avrupa ülkesinde karşılaşıldığı da belirtilmiştir (CEF, 2000: 50). Bu dışsal durumların sosyokültürel öğelerden bağımsız olduğu iddia edilemez elbette. Ancak yine de genel kavramlar olarak dilsel iletişime ev sahipliği yaptıkları aşikârdır. Bu yedi durum şöyledir (CEF, 2000: 51) : ‘Mekân, Kurum,

---

* Yabancı dil öğrenimi ve öğretimi alanında, bugün anlam daralmasına uğrayarak *herhangi bir eğitim kurumunda okuyan kimse* anlamında terim yönü daha ağır basan ‘öğrenci (student)’ kelimesi yerine, *yaşı ne olursa olsun bir kurumdan ders alan ya da bağımsız şekilde kendi kendine öğrenen* anlamlarını karşılamak üzere ‘öğrenici (learner)’ kelimesi kullanılmaktadır.

Kişiler, Nesnelere, Olaylar, İş/çalışma ve Metinler.'

(...) Bunlara bir de sosyokültürel bilgiyi eklemek yerinde olacaktır. Zira bu öğeler her ülke toplum için farklıdır ve iletişimi, dil kullanımını oldukça etkilemektedirler.

Sosyokültürel bilgi şunlardan meydana gelir (CEF, 2000: 93): '1) Günlük yaşam (yiyecek ve içecek, yemek zamanları, masa adabı, kamu tatilleri, çalışma saatleri ve uygulamaları, boş zaman faaliyetleri); 2) Yaşam koşulları (yaşam standartları, bölgesel, sınıfsal ve etnik çeşitleriyle, ev şartları, refah dağılımı); 3) Kişiler arası ilişkiler (toplumun sınıfsal yapısı ve sınıflar arası ilişkiler, kadın erkek arası ilişkiler, samimiyet, aile yapıları ve ilişkileri, jenerasyonlar arası ilişkiler, çalışma durumlarındaki ilişkiler, halk, polis, memurlar arasındaki ilişkiler, ırk ve toplum ilişkileri, politik ve dinsel gruplar arasındaki ilişkiler); 4) Değerler, inanışlar ve davranışlar (şu etmenlere göre: sosyal sınıf, çalışma toplulukları, bunlar: akademik, yönetici, kamu hizmetleri, eğitilmiş ve kas gücüne dayalı çalışanlar; refah, gelir ve miras kalmış, bölgesel kültürler, güvenlik, kurumlar, gelenekler ve sosyal değişim, tarih, özellikle de tarihi kişilikler ve olaylar, azınlıklar, etnik ve dinsel, ulusal kimlik, yabancı ülkeler, kişiler, politika, sanat, müzik, güzel sanatlar, edebiyat, drama, popüler müzik ve şarkılar, din, mizah); 5) Vücut dili (sosyokültürel yetiyi yönlendiren ve oluşturan göreneklerin bilgisi); 6) Sosyal gelenekler (dakiklik, hediyeler, elbiseler, rahatlama, içecekler, yemekler, davranışsal ve konuşma adetleri ve yasaklar, kalma süresi, ayrılma); 7) âdet olmuş davranışlar (dini durumlarda, doğum, evlilik, ölüm, gösteri ve seremonilerdeki izleyici davranışları, kutlamalar, festivaller, danslar, diskolar).'' (Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, 2009).

Avrupa Konseyinin bu çalışmayı yapmasındaki amaç, herhangi bir dili dayatmak değil, dil alanında bütün dünyada kullanılacak bir dizi standartlar getirmeye çalışmaktır. Başvuru Metni, her dilin kendine özgü öğrenme ve öğretme

yöntemleri olduğunu göz önünde bulundurarak dil için yöntem geliştirmeyi kullanıcılara bırakmıştır. Metin, kullanıcılara çeşitli sorular sorarak yol göstermekte ve onların kendi amaçlarına yönelik hedef ve stratejiler geliştirmesine yardımcı olmakta, kullanıcılardan sadece belirlenen çerçeveye uygun yöntemler geliştirmesini beklemektedir.

Bu politika çerçevesinde “Avrupa Konseyi, Dil Politikaları Birimi tarafından geliştirilen Avrupa Dil Gelişim Dosyası projesinin, 15-17 Ekim 2000 tarihleri arasında Polonya'nın Cracow kentinde düzenlenen Eğitim Bakanları Daimi Konferansı sonunda imzalanan sonuç bildirgesiyle Konseye üye tüm ülkelerde uygulanması karar altına alınmıştır. Bu bağlamda, 2004-2005 öğretim yılına kadar, önce pilot okullarda uygulamaların yapılması, 2004-2005 öğretim yılından sonra da, tüm Avrupa Konseyi üye ülkelerinde bu uygulamanın yaygınlaştırılması planlanmıştır.” (Demirel, 2008: 23).

Avrupa Dil Gelişim Dosyası kişiye özeldir ve üç bölümden oluşmaktadır:

Dil Pasaportu: Öğrencinin bildiği Avrupa dillerini ve bildiği dillerdeki yeterlilik düzeylerini gösteren belgedir. Gelecek yıllarda Avrupa’da serbest dolaşım hakkı, oturma ve çalışma izni için bu pasaportun kullanılması düşünülmektedir.

Dil Öğrenim Geçmişi: Kişinin öğrendiği dilleri niçin, nerede ve nasıl öğrendiğini; dildeki gelişme durumunu, hangi ülkeleri ne zaman ziyaret ettiğini, hangi iletişim kanallarını kullanabildiğini, yabancı dilde okuduğu kitapları, dergileri ve izlediği televizyon kanallarını, kısaca yabancı dil öğreniminin özgeçmişine ait bilgilerin yer aldığı bölümdür.

Dil Dosyası: Öğrencinin yabancı dili öğrenirken yaptığı çalışmaların örneklerinin bulunduğu bölümdür. Öğrencinin, aldığı diplomalar, sertifikaların tarih ve adlarıyla birlikte bu dosyayı da buldurması gerekmektedir. (geniş bilgi için bkz. Demirel, 2008: 23-24).

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı, dil öğrencileri için üç seviye belirlemiş ve bu üç seviyeyi de kendi içinde ikiye ayırmıştır.

2.4. Dil Seviyeleri

Çerçeve Program'da belirlenen dil seviyeleri şunlardır:

Tablo-1: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Seviyeleri

A Temel Kullanıcı
<ul style="list-style-type: none"> • A1 Giriş • A2 Basamak
B Bağımsız Kullanıcı
<ul style="list-style-type: none"> • B1 Eşik • B2 Üstünlük
C Yetkin Kullanıcı
<ul style="list-style-type: none"> • C1 Yeterlilik • C2 Ustalık

(CEFR, 2001)

2.5. Dil Seviyesi Göstergeleri

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı'nda yer alan dil seviye göstergeleri, öğrencinin hangi seviyede hangi dil yeterliliklerine sahip olması gerektiğini açıklayan bir çerçevedir. Bu, aynı zamanda materyalde işlenecek konuların sınırlarını çizmesi bakımından materyal hazırlamak isteyenlere de yol gösterici niteliktedir. Avrupa Dil Portfolyosu'nda 6 dil seviyesi (A1, A2, B1, B2, C1, C2) bulunmaktadır. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı'nın belirlediği seviyelerin daha ayrıntılı şekli ve hangi seviyelerde hangi yeterliliklere sahip olunması gerektiği aşağıdaki tabloda görülmektedir. Bu çizelge "Küresel Ölçek" (Global Scale) olarak adlandırılır.

2.5.1. Temel Kullanıcı

Tablo-2: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Seviyesi Gösterge Tablosu (Temel Kullanıcı)

Temel Kullanıcı	A1	Konuştığı kişilerin yavaş ve anlaşılır bir şekilde konuşması ve yardıma hazır olması hâlinde basit düzeyde iletişim kurabilir.
		Kendini ya da başkalarını tanıtabilir, bu bağlamda, nerede oturduğu, kimleri tanıdığı, sahip oldukları ve benzeri temel sorular yoluyla iletişim kurabilir.
		Somut gereksinimlerini karşılayabilmek adına bilinen, günlük ifadeleri ve çok temel deyimleri anlayabilir ve kullanabilir.
	A2	Basit bir dil kullanarak kendi özgeçmişi ve yakın çevresi hakkında bilgi verebilir ve anlık gereksinimleri karşılayabilir.
		Bildiği, alışılmış konularda doğrudan bilgi alışverişinde bulunarak basit düzeyde iletişim kurabilir.
		Kişisel, aile, alışveriş, iş ve yakın çevre ile ilgili konularda çok sık kullanılan temel deyimleri ve cümleleri anlayabilir.

(Avrupa Dil Portfolyosu, 2009).

2.5.2. Bağımsız Kullanıcı

Tablo-3: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Seviyesi Gösterge Tablosu (Bağımsız Kullanıcı)

Bağımsız Kullanıcı		Yaşadığı olayları ve deneyimlerini aktarabilir; düşlerinden, umutlarından ve isteklerinden söz edebilir, görüşlerini ve planlarını kısaca nedenleriyle ortaya koyabilir.
	B1	Kişisel ilgi alanları doğrultusunda ya da bildiği konularda, basit, ancak fikirler arası bağlantıların oluşturulmuş olduğu metinler yoluyla kendini ifade edebilir.
		Seyahatlerde, dilin konuşulduğu yerlerde karşılaşılabilecek çoğu durumların üstesinden gelebilir. Günlük yaşamda, işte ya da okulda, sık karşılaştığı ve tanıdık olduğu konulara dayalı yazılı ve sözlü ifadeleri ana hatlarıyla anlayabilir.
		Farklı konularda, ayrıntılı ve anlaşılır bir şekilde kendini ifade edebilir ve bir konunun olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya koyarak kendi bakış açısını yansıtabilir.
	B2	Çok zorlanmadan, belli ölçüde doğal ve akıcı bir dil kullanarak ana dilde konuşan birisiyle iletişim kurabilir.
		Soyut ve somut konulara dayalı karmaşık metinlerin ana fikrini anlayabilir, kendi uzmanlık alanı olan konularda teknik tartışmalar yürütebilir.

(Avrupa Dil Portfolyosu, 2009).

2.5.3. Yetkin Kullanıcı

Tablo-4: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Seviyesi Gösterge Tablosu (Yetkin Kullanıcı)

Yetkin Kullanıcı		Karmaşık konularda, bağlantıların ve ilişkilerin açıkça ortaya konduğu, iyi yapılandırılmış, ayrıntılar içeren metinler yoluyla kendini akıcı bir şekilde ifade edebilir.
	C1	Dili akademik ve mesleki amaçlar için ve günlük yaşamda esnek ve etkili bir şekilde kullanabilir.
		Gereksinim duyduğu ifadeleri fazla zorlanmadan bularak kendini doğal ve akıcı bir şekilde ifade edebilir. Farklı yapıya sahip uzun ve karmaşık metinleri anlayabilir ve bu metinlerdeki dolaylı anlatımları ve imaları fark edebilir.
		Akıcı bir dil kullanarak kendini tam anlamıyla ifade edebilir. Karmaşık durumlarda bile kendini ifade ederken ince anlam farklarından yararlanabilir.
	C2	Farklı yazılı ya da sözlü kaynaklardan edindiği bilgiyi özetleyebilir, bu kaynaklara dayalı olarak bir tartışmayı yapılandırabilir, akıcı ve doğal bir anlatım ile sunabilir.
		Duyduğu ve okuduğu her şeyi kolayca anlayabilir.

(Avrupa Dil Portfolyosu, 2009).

Yukarıda açıklanan altı seviye de kendi içinde dil yeterliliklerine göre bölümlere ayrılmaktadır. Bu yeterlilikler aşağıda açıklanacaktır.

2.6. Dil Yeterlilik Seviyeleri

Bunlar, üç ana başlık altında 5 bölümdür. Okuma, dinleme-izleme, konuşma ve

yazma olarak belirlenen dört temel dil becerisinin burada üçe indirilip okuma ve dinlemenin “anlama” başlığı altında birleştirildiğine dikkat edilmelidir.

Tablo-5: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Seviyesi Yeterlilik Tablosu

Anlama
<ul style="list-style-type: none"> • Dinlediğini Anlama • Okuduğunu Anlama
Konuşma
<ul style="list-style-type: none"> • Karşılıklı Konuşma • Sözlü Anlatım
Yazma
<ul style="list-style-type: none"> • Yazılı Anlatım

(CEFR, 2001).

Kendini değerlendirme ölçeği altında yer alan bu bölümler ve hangi seviyedeki kullanıcının dil yeterliliği açısından hangi davranışları göstermesi gerektiği aşağıdaki tabloda açıklanmıştır.

Tablo-6: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Yeterlilik Seviyeleri Kendini Değerlendirme Çizelgesi (Anlama)

Kendini Değerlendirme Çizelgesi	A1	A2	B1	B2	C1	C2	
ANLAMA	Dinleme	Benimle, ailemle ve yakın çevremle ilgili tanıdık sözcükleri ve çok temel kalıpları, yavaş ve net konuşulduğunda anlayabilirim.	sık kullanılan sözcükleri anlayabilirim. (Örneğin; En temel kişisel ve ailevi bilgiler, alışveriş, yerel çevre, meslek). Kısa, net, basit ileti ve duyurulardaki temel düşünceleri kavrayabilirim.	İş, okul, boş zaman vb. ortamlarda sürekli karşılaşılan bildik konulardaki net, standart konuşmanın ana hatlarını anlayabilirim. Güncel olaylar ya da kişisel ilgi alanıma giren konularla ilgili radyo ve televizyon programlarının çoğunun ana hatlarını yavaş ve net olduğunda anlayabilirim.	Güncel bir konu olması koşuluyla uzun konuşma ve sunumları anlayabilirim, karmaşık tümcelerle yapılan tartışmaları takip edebilirim. Televizyon haberlerini ve güncel olaylara ilişkin programların çoğunu anlayabilirim. Standart dilin kullandığı filmlerin çoğunu anlayabilirim.	Açıkça yapılandırılmamış ve ilişkiler açıkça belirtilmemiş sadece ima edilmiş olsa bile uzun konuşmaları anlayabilirim. Televizyon programlarını ve filmleri zorluk çekmeden anlayabilirim.	İster canlı ister yayın ortamında olsun, hiçbir konuşma türünü anlamakta zorluk çekmem. Sadece normal ana dili konuşma hızında ise, aksana alışabilmem için biraz zamana ihtiyacım olabilir.
		Katalog, duyuru ya da afiş gibi yazılı metinlerdeki bildik adları, sözcükleri ve çok basit tümceleri anlayabilirim.	Kısa ve basit metinleri okuyabilirim. İlanlar, kullanım kılavuzları, mönüler ve zaman çizelgeleri gibi basit günlük metinlerdeki genel bilgileri kavrayabilir ve kısa kişisel mektupları anlayabilirim.	Meslekle ilgili ya da günlük dilde en sık kullanılan sözcükleri içeren metinleri anlayabilirim. Kişisel mektuplarda belirtilen olay, duygu ve dilekleri anlayabilirim.	Yazarların belirli tutum ya da görüşü benimsedikleri, güncel sorunlarla ilgili makaleleri ve raporları okuyabilirim. Çağdaş edebi düzyazıyı anlayabilirim.	Üslup farklılıklarını da ayırt ederek uzun ve karmaşık, somut ya da edebi metinleri okuyabilir, ilgili alanımla alakalı olmasalar bile herhangi bir uzmanlık alanına giren makale ve uzun teknik bilgileri anlayabilirim.	Kullanım kılavuzları, uzmanlık alanına yönelik makaleler ve yazınsal yapıtlar gibi soyut, yapısal ve dilbilgisel açıdan karmaşık hemen tüm türlerini kolaylıkla okuyabilir ve anlayabilirim.

(Avrupa Dil Portfolyosu, 2009).

Tablo-7: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Yeterlilik Seviyeleri Kendini Değerlendirme Çizelgesi (Konuşma)

Kendini Değerlendirme Çizelgesi	A1	A2	B1	B2	C1	C2	
KONUŞMA	Karşılıklı Konuşma	<p>Karşımdaki kişinin söylediklerini daha yavaş bir konuşma hızında yinemesi ve söylemek istediklerimi oluşturmada bana yardımcı olması koşuluyla, basit yoldan iletişim kurabilirim. O anki gereksinime ya da çok bildik konulara ilişkin alanlarda basit sorular sorabilir ve cevap verebilirim.</p>	<p>Bildik konular ve faaliyetler hakkında doğrudan bilgi alışverişini gerektiren basit ve alışılmış işlerde iletişim kurabilirim. Genellikle konuşmayı sürdürebilecek kadar anlamasam da kısa sohbetlere katılabilirim.</p>	<p>Dilin konuşulduğu ülkede seyahat ederken ortaya çıkabilecek bir çok duruma başa çıkabilirim. Bildik, ilgi alanıma giren ya da günlük yaşamla ilgili (Örneğin; aile, hobi, iş, yolculuk ve güncel olaylar gibi) konularda hazırlık yapmadan konuşmalara katılabilirim.</p>	<p>Öğrendiğim dili ana dili olarak konuşan kişilerle anlaşmayı mümkün kılacak bir akıcılık ve doğallıkla iletişim kurabilirim. Bildik konulardaki tartışmalarda, kendi görüşlerimi açıklayıp destekleyerek etkin bir rol oynayabilirim.</p>	<p>Kullanacağım sözcükleri çok fazla aramaksızın, kendimi akıcı ve doğal bir biçimde ifade edebilirim. Dili, toplumsal ve mesleki amaçlar için esnek ve etkili bir şekilde kullanabilirim. Düşünce ve fikirlerimi açık bir ifadeyle dile getirebilir ve karşımdakilerin konuşmalarıyla ilişkilendirebilirim.</p>	<p>Hiç zorlanmadan her türlü konuşma ya da tartışmaya katılabilir; deyimler ve konuşma diline ait ifadeleri anlayabilirim. Kendimi akıcı bir şekilde ifade edebilir, anlamdaki ince ayrıntıları kesin ve doğru bir biçimde vurgulayabilirim. Bir sorunla karşılaşırsam, geriye dönüp, karşımdaki insanların fark etmelerine fırsat vermeyecek bir ustalıkla ifadelerimi yeniden yapılandırabilirim.</p>

	Sözlü Anlatım	Yaşadığım yeri ve koşullarımı tanıdığım insanları , eğitim betimlemek için geçmişimi basit kalıpları ve tümceleri kullanabilirim.	Basit bir dille ailemi ve diğer insanları, yaşam için çeşitli kalıpları yalın bir yoldan birbirine bağlayabilirim. Düşünce ve planlara ilişkin açıklamaları ve nedenleri kısaca sıralayabilirim. Bir öyküyü anlatabilirim, bir kitap ya da filmin konusunu aktarabilirim ve izlenimlerimi belirtebilirim.	Deneyimlerimi, hayallerimi, umutlarımı, isteklerimi ve olayları betimlemek için çeşitli kalıpları yalın bir yoldan birbirine bağlayabilirim. Düşünce ve planlara ilişkin açıklamaları ve nedenleri kısaca sıralayabilirim. Bir öyküyü anlatabilirim, bir kitap ya da filmin konusunu aktarabilirim ve izlenimlerimi belirtebilirim.	İlgi alanıma giren çeşitli konularda açık ve ayrıntılı bilgi verebilirim. Çeşitli seçeneklerin olumlu ve olumsuz yanlarını ortaya koyarak bir konu hakkında görüş bildirebilirim.	Karmaşık konuları, alt temalarla bütünleştirerek, açık ve ayrıntılı bir biçimde betimleyebilir, belirli bakış açıları geliştirip uygun bir sonuçla konuşmamı tamamlayabilirim.	Her konuda bağlama uygun bir üslupla ve dinleyenin önemli noktaları ayırt edip anımsamasına yardımcı olacak şekilde konuşmamı etkili ve mantıksal bir şekilde yapılandırabilir, açık, akıcı bir betimleme ya da karşıt görüş sunabilirim.

(Avrupa Dil Portfolyosu, 2009).

Tablo-8: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Yeterlilik Seviyeleri Kendini Değerlendirme Çizelgesi (Yazma)

Kendini Değerlendirme Çizelgesi	A1	A2	B1	B2	C1	C2
YAZMA	<p>Kısa ve basit tümcelerle kartpostal yazabilirim. Örneğin; Tatil kartpostalıyla selam göndermek gibi. Kişisel bilgi içeren formları doldurabilirim. Örneğin: Otel kayıt formuna isim, uyruk ve adres yazmak gibi.</p>	<p>Kısa, basit notlar ve iletiler yazabilirim. Teşekkür mektubu gibi çok kısa kişisel mektupları yazabilirim.</p>	<p>Bildik ya da ilgi alanıma giren konularla bağlantılı bir yazabilirim. Deneyim ve izlenimlerimi betimleyen kişisel mektupları yazabilirim.</p>	<p>Belirli bir bakış açısına destek vererek ya da karşı bilgi sunan ve süren bir kompozisyon ya da rapor yazabilirim. Olayların ve deneyimlerin benim için taşıdıkları önemi belirlediğim okuyucu kitlesine uygun bir üslup seçebilirim.</p>	<p>Görüşlerimi ayrıntılı bir biçimde, açık ve iyi yapılandırılmış metinlerle ifade edebilirim. Bir mektup, kompozisyon ya da rapor yazabilirim. Önemli olduğunu düşündüğüm konuları ön plana çıkararak karmaşık ve konularda yazabilirim. Hedef belirlediğim okuyucu kitlesine uygun bir üslup seçebilirim.</p>	<p>Uygun bir üslup, açık, akıcı metinler yazabilirim. Okuyucunun önemli noktaları ayırt edip anımsamasına yardımcı olacak etkili, mantıksal bir yapılandırma ile bir durum ortaya koyan karmaşık mektuplar ya da makaleler yazabilirim. Meslekî ya da edebî yapıt özetleri ve eleştirileri yazabilirim.</p>

(Avrupa Dil Portfolyosu, 2009).

Açıklanan yeterliliklerden herhangi birini yerine getirebilen bir öğrenci, bunları dil gelişim dosyasına koyabilmektedir. Böylece öğrenci, yabancı dil bilgisi çok az olsa bile yabancı dil öğrenme konusundaki gelişimini görebilmekte ve kendini geliştirme isteğini artırmaktadır. Ayrıca Avrupa Dil Portfolyosu hayat boyu öğrenme, öğrenmeyi öğrenme, öğrenci özerkliği kavramları açısından öğrenmenin sorumluluğunu kişiye vermektedir.

1950 yılından beri Avrupa Konseyi üyesi olan 2004'ten itibaren *Aday Ülke*

konumuna gelen Türkiye de yukarıda açıklanan Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı'nı uygulayan ülkeler arasındadır.

2.7. Yabancı Dil Olarak Türkçe

Türkler, tarih sahnesine çıktıkları andan itibaren büyük ve güçlü devletler kurarak tarihe damgasını vuran milletler arasında yer almışlar, anavatanları olan Orta Asya bozkırlarından çeşitli sebeplerle göç ederek genellikle batıya yayılmışlar ve gittikleri yerlerde de güçlü devletler meydana getirmişlerdir. 1000'li yıllarda Türklerin nüfuz alanı oldukça genişlemiş ve bu durum Türk dilinin öğrenilmesine karşı bir istek uyandırmıştır. Zamanın en büyük ticaret yolu olan İpek Yolu'nun geçiş güzergâhının Türk toprakları olması, Türk dilinin öğrenilmesi için ayrı bir sebep teşkil etmiştir. Türk ülkelerinden birçok âlim, zamanın ilim merkezi olan Bağdat ve Mısır'a gitmişler, orada hem ilim öğrenmişler hem de Türklerin adı geçen yerlere gitmelerine vesile olmuşlardır. O tarihlerde halifeliğin de merkezi olan Bağdat'ta siyasi hâkimiyet zamanla Türklerin eline geçmiştir. Besim Atalay'ın Divanu Lügati't-Türk Tercümesi'nin girişindeki notlar bölümünde belirttiği üzere o dönemde "Vilayetlere ancak Türk olan valiler gönderilebiliyordu; böylelikle Türklere yanaşmak, Türklerle iyi geçinmek isteyenlerin Türkçe öğrenmeleri bir ihtiyaç hâlini almıştı." (Kaşgarlı Mahmud, Çev. Atalay, 2006: XII).

Osmanlı Devletinin zamanla üç kıtaya birden hükmeder hâle gelmesi, Türkçenin öğrenilmesine olan talebi artırmıştır. Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasından sonra Türkiye'nin birçok uluslararası kuruluşu üye olması ve bu kuruluşlarda önemli görevler üstlenmesi, dünyada konuşulan başlıca diller arasında yer almasına rağmen pek rağbet edilmeyen Türkçenin itibarını artırmıştır. Türkiye'nin Stratejik konumu, askerî gücü, küreselleşen dünyada ticari ilişkilerini artırması, son yıllarda bölgedeki etkisini ve nüfuzunu artırarak siyasi etki alanını genişletmesiyle birlikte Türkçeye olan ilgi de artmaktadır.

2.8. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Tarihî Gelişimi

Mevcut kaynaklara göre Türkçenin yabancılara öğretilmesiyle ilgili bildiğimiz ilk eser "Divânu Lügâti't-Türk"tür. Kaşgarlı Mahmut, kitabının mukaddimesinde

kitabını yazma amacından bahsederken şöyle der:

“Talih güneşinin Türklerin burcunda doğduğunu ve Cenab-ı Hakk’ın Türk hakanlığını göğün felekleri arasına yerleştirdiğini, onlara ‘Türk’ dediğini ve egemenlik verdiğini, onların çağın hakanları yapıp dünyaya hükmetmenin dizginlerini ellerine verdiğini, onları tüm beşeriyete memur ettiğini, doğruluğa yönelttiğini, onlara katılanları ve onlar adına çabalayanları güçlendirdiğini böylece istedikleri her şeyi elde ettiklerini ve çapulcuların rezilliğinden kurtulduklarını idrak ettim [ve anladım ki] akıl sahibi her insan onlara katılmalıdır; aksi hâlde onların ok yağmuruna maruz kalır. En iyisi gönüllerini almak, kulaklarına eğilmek suretiyle onlara yanaşmak ve onlarla kendi dilleriyle konuşmaktır.”
(Kaşgarlı Mahmud, Çev. Seçkin Erdi, Serap Tuğba Yurteser, 2005: 11).

1074 yılında tamamlanan ve ‘Türk Dilinin Lügati’ anlamına gelen bu sözlük, Türkçenin en eski sözlüğü, en eski dil bilgisi ve ilk Türkçe öğretim kitabıdır. Araplara Türkçe öğretmek amacını taşıyan bu eser, madde başları Türkçe, açıklamaları Arapça olan bir Türkçe-Arapça sözlüktür.. Kaşgarlı, bu eseri yazmadan önce bütün Türk boylarını dolaştığını ve onların lehçelerini ve manzumelerini öğrendiğini ifade eder. Sözlükte kelimeleri açıklarken o kelimeyle ilgili çeşitli örnekler verir. Bu örnekler çeşitli Türk boylarına ait kelimeler, cümleler ve şiirlerden meydana gelir. Bu sayede Türklerin kültürünü de öğretmeyi amaçlamıştır.

Nesrin Bayraktar (2009) “Yabancılara Türkçe Öğretiminin Tarihsel Gelişimi” adlı makalesinde, DLT ile birlikte yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili “Türklerce Yazılanlar” ve “Yabancılarda Yazılanlar” şeklinde bir tasnif yaparak şu tarihî kitaplardan bahseder:

“Divânü Lugâti’t- Türk - Kaşgarlı Mahmud (1072-1074)

Muhakemetü’l-Lugateyn - Ali Şir Nevâyî (1498)

Kitabü Bulgati’l-Müştak Fi Lugâti’t-Türk ve’l-Kıfçak-Cemalü’d-din Ebi Muhammed Abdullahi’t-Türkî (15. yüz yılın ilk yarısı) (Türk ve Kıpçak

Sözcüklerinin Türevlerinin Kitabı)

*Kitabü'l-İdrak Li Lisânü'l-Etrak –Esirü'd-din Ebû Hayyân (1312)
(Türklerin Dilini Anlama Kitabı)*

*Hilyetü'l-İnsân ve Heybetü'l-Lisân- Cemâlü' d-dîn İbni Mühennâ (XIII.
yüz yılın sonu ya da XIV. yüz yılın başı) (İnsanın Güzel Sıfatları ve Dilin
Büyüklüğü)*

Codex Cumanicus

*Kitâb-ı Mecmû-i Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mongolî (XIV.yüz yılın
ilk yarısı)*

*EI-Kavaninü'l-Külliyeye Li Zabti'l-Lügati't-Türkiyye (XV. Yüz yılın ilk
yarısı)*

*Et-Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-lugâti't- Türkiyye (XV. yüz yılın ilk yarısı)
(Yeni ve Arı Türkçenin Sözlüğü)*

Yalnız, bu makalede zikredilen Muhakemetü'l-Lugateyn, yabancılara Türkçe öğretmek için yazılmış bir kitap değildir. Ali Şir Nevayî, bu kitabı Türkçenin Farsçaya olan üstünlüğünü göstermek için yazmış; sebebini:

“Türkün bilgisiz ve zavallı gençleri, güzel sanarak, Farsça şiir söylemeğe özeniyorlar. Bir insan etraflı ve iyi düşünse Türkçede bu kadar genişlikler, incelikler, derinlikler ve zenginlikler durup dururken bu dilde şiir söylemenin ve sanat göstermenin daha kolay, daha beğenilir olacağını anlar. Türk dilinin olgunluğu ve yüksekliği bu kadar tanıklarla meydana çıkarıldı. Gerek ki bu halk arasında yetişen şairler, sanat sahipleri sanatlarını öz dilleri dururken özge dil ile meydana koymamalıydılar ve böyle bir işe girişmemeliydiler.” (Nevayî, 1941: 130).

şeklinde ifade etmiştir. Kısaca, “Muhakemetü'l-Lugateyn”, Türk gençlerine

Türkçenin Farsçadan daha üstün bir dil olduğunu göstermek için yazılmış ve Türkçenin üstün yönleri birçok örnekle ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

Bir diğer husus, Bayraktar'ın adı geçen makalesinde ismi "Hilyetü'l-İnsân ve Heybetü'l-Lisân" olarak verilen eser için Atalay'ın: "حلية اللسان وحبلة البيان (Hilyetü'l-Lisân ve Halbetü'l-Beyân) (Kaşgarlı Mahmud, 2006: VIII), İbn-i Mühennâ Lûgati'nin ön sözünde ise Aptullah Battal'ın: "Hilyetü'l-İnsân ve Helbetü'l-lisân" (1997: 1) ismini kullanması ve böylece üç farklı ismin ortaya çıkmasıdır. Muhtemelen farklı isimler altında hepsi de aynı kitaptan bahsetmektedir. Ancak bu isimlerden hangisinin doğru olduğunu bulmak, bu çalışmanın sınırlarının dışında olduğu için duruma sadece temas edilmiştir.

Besim Atalay, DLT tercümesinin notlar kısmında Türkçeye ilgili 21 eserin adlarını verir. (Kaşgarlı Mahmut, 1992: VIII-IX). Atalay'ın da belirttiği gibi bu eserlerin büyük bir çoğunluğu henüz elimize geçmemiştir.

Anadolu Selçukluları ile Büyük Selçuklu İmparatorluğu döneminde, tarihî ve zaruri bazı sebeplerden dolayı Farsçanın kullanıldığı saraydaki resmî yazışmalar dışında, Türkçe kullanılıyordu.

Eski Anadolu Türkçesi döneminden itibaren şiirler Türkçe yazılır. Bunun yanında Farsça divanı olan şairler de vardır. Başlangıçta Türkçenin ağırlıkta olduğu şiirlerde, gittikçe Farsça ve Arapça kelimeler çoğunluğa ulaşır. Osmanlı Devleti döneminde devletin her kademesinde Türkçe kullanılır. Ancak ilim dili Arapçadır ve ilmî kitaplar Arapçayla yazılmıştır.

Osmanlı Devletinde ilim dili olarak Arapçanın kabul edilmesi Türkçenin nesir olarak gelişmesini engelleyen etkenlerden biridir. Bu dönemlerde medreselerde yabancı dil olarak Arapça ve Farsça okutulmuştur. Medreselerden bahseden neredeyse her kaynakta ders olarak Türkçeye yer verilmediği söylenmiştir. Ancak, günümüzde üniversite çağına kadar 12-13 yıl Türkçe dersi gören öğrencilerin yazdıkları metinlerde çok sayıda Türkçe hatası olmasına rağmen hiç Türkçe dersi görmediği iddia edilen şairlerin yazdıklarında Türkçe hatasının neredeyse hiç olmaması dikkate şayandır.

Tarih kaynaklarında Osmanlı Devleti'nde yabancılara Türkçe öğreten tek kurum olarak sadece üstün yetenekli öğrencilerin eğitim gördüğü dünyanın ilk “Kamu Yönetimi Okulu” sayılan Enderun gösterilmektedir (Çorlu vd., 2010). Buraya alınan öğrenciler genellikle devşirmeler olduğu için Türkçe burada önemli bir ders olmuştur. Ancak elimizde bir belge olmadığı için Türkçenin öğretiminde nasıl bir yol izlendiği bilinmemektedir.

Hengirmen (1993) makalesinde, yukarıdaki kitaplara ilave olarak önce Türkler tarafından yazılan Türkçe öğretimi kitaplarını sıralar sonra yabancılar tarafından yazılan kitapların ilkinin söyler ve bir tabloyla da yüzyıllara göre yazılan kitap sayısını belirtir:

“Güzeloğlu, E., Dialogues français-turcs, Précédés d'une vocabulaire, Constantinople, 1852.

Sinan J. P., Abrégé de Grammaire Turque, İst. 1854.

Fuad Efendi/Cevdet Efendi, Grammatik der osmanischen Sprache, Deutsch bearbeitet von H. Kellgren, Helsinki, 1855.

Mehmet Mihri, Kitabü't-tuhfetü'l Abbasiyetü'l Medreset el aliyetü't-tevfikiye, Mısır, 1884

Mehmet Ruhi, Conversazione in Lingua Turca elkationa, İst. 1893

(...)

H. Megiser, Institutionum lingua turcicae, libri quator, Leipzig, 1612.

Yüzyıl	Türk Yazarlar	Yabancı yazarlar
XI. yüzyıl	1 Kitap	-
XII. yüzyıl	-	-
XIII. yüzyıl	-	-
XIV. yüzyıl	-	-
XV. yüzyıl	-	-
XVI. yüzyıl	-	-
XVII. yüzyıl	-	11 kitap
XVIII. yüzyıl	-	11 kitap
XIX. yüzyıl	6 kitap	34 kitap
XX. yüzyıl	149 kitap	172 kitap
Toplam	156 kitap	228 kitap

(s. 6-7).

Tabloya bakıldığında Hengirmen'in Mısır'da Araplara Türkçe öğretmek için yazılan eserlerden haberinin olmadığı veya bu eserleri dikkate almadığı görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı üzere geçen yüzyıllarda Türk dilinin öğretilmesi ve öğrenilmesi konusunda yabancılar, Türklerden daha çok gayret sarf etmişlerdir. Hengirmen'in tablosunda sayıları görülen ancak künyesi verilmeyen, yabancılar tarafından Türkçenin öğrenilmesi için yazılmış tarihî kitaplardan birkaçının adını

burada zikretmek uygun olacaktır.

Dauids, Arthur Lumley (1832), A Grammar Of Turkish Language, London, Parbury And Allen.

Boyd, Charles (1842), The Turkish Interpreter; or, A New Grammar of the Turkish Language, London and Paris.

Barker, William Burckhardt (1854), A Reading Book Of The Turkish Language: With A Grammar And Vocabulary, J. Madden.

Barker, William Burckhardt (1854), A Practical Grammar Of The Turkish Language: With Dialogues And Vocabulary, B. Quaritch.

Redhouse, Sir James (1884), A Simplified Grammar Of The Ottoman-Turkish Language, London: Trubner.

Hagopian, V. H. (1907), Ottoman-Turkish Conservation-Grammar: A Practical Method of Learning the Ottoman-Turkish Language, (Dil Bilimi Bibliyografyası, 2009).

Merzifon Anadolu Koleji hocalarından olan Hagopian'ın kitabı İngiltere, Almanya, Amerika gibi ülkelerde basılmış ve çok rağbet görmüştür. Hâlen bu kitabın yeni baskıları da yapılmaktadır.

Manisacıyan, J. J. (1893), Lehrbuch der Modernen Osmanischen Sprache, Mürşid-i Lisân-ı Osmanî, Berlin. (Cündioğlu, 2001).

Ayrıca yine uzun yıllar boyunca Türkiye'de yaşamış olan Redhouse'un 1856-57 yıllarında yayımladığı, -şimdi bile- Türkçenin en büyük sözlüklerinden sayılan "A Lexicon Turkish And English"i zikretmekte fayda vardır (Redhouse, 1992). Adı geçen sözlük, oldukça geniş hacimli Türkçe-İngilizce bir sözlüktür. Osmanlı Türkçesinde kullanılan kelimeleri, Arapça, Farsça ve Türkçe olduklarına bakmaksızın kelimelerin nasıl telaffuz edileceğini de açıklayarak almıştır.

2.9. Yabancılara Türkçe Öğretiminin Cumhuriyet Dönemindeki Durumu

Cumhuriyet döneminde de yabancılara Türkçe öğretimiyle devlet olarak ilgilenildiği pek söylenemez. 1984 yılında Ankara Üniversitesi bünyesinde kurulan Türkçe Öğretim Merkezi ya da kısa adıyla TÖMER Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretimi amacıyla kurulan ilk kurumdur. O tarihe kadar yabancılara Türkçe öğretimi, bazı üniversitelerde bireysel olarak öğretim, yaz kursu ya da özel kurslar şeklinde yürütülüyordu. Daha sonra Gazi Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi gibi üniversitelerde de TÖMER’ler kurulmuştur.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimiyle ilgili henüz bir lisans programı mevcut değildir. Lisansüstü eğitim olarak ise İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Bilim Dalı’, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde, ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ana Bilim Dalı’ ve Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bünyesinde ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Tezli Yüksek Lisans Programı’ vardır.

Yukarıda da görüldüğü üzere önceki yüzyıllarda Türkçenin yabancılara öğretimi konusu ile genellikle yabancılar ilgilenmiştir. Günümüzde bu durum yavaş yavaş değişmeye başlamıştır. Ancak yeterli seviyeye ulaştığını söylemek henüz mümkün değildir. Coğrafi olarak stratejik bir noktada bulunmasının dışında Türkiye'nin uluslararası dünyada gittikçe artan itibarı, üç kıta arasında bir köprü durumunda olması, ekonomik anlamda güçlenmesi ve enerji geçiş koridoru üzerinde bulunması gibi çeşitli sebepler Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilmesini hızlandıracak etkenlerdir. Bu bağlamda Türkçenin yabancılara öğretimiyle ilgili yabancı dil öğretimi yaklaşım, yöntem ve tekniklerinin ağırlıklı olarak işlendiği, öğrencilerine İngilizce, Rusça, Fransızca, Almanca vb. bir yabancı dili yeterli düzeyde öğretebilecek bir lisans programının açılması, Türkçenin yabancılara öğretiminin, ana dili olarak öğretilmesinden çok farklı bilgi ve beceriler gerektirmesi sebebiyle önümüzdeki yıllar için bir zorunluluk olarak gözükmektedir. Mezun olacak öğrenciler hem Türkçe öğretmeni hem de yabancılara Türkçe öğreticisi olabilmelidir.

Türkçenin yabancılara öğretilmesi konusuyla kurumsal olarak ilgilenilmesi, ayrıca yurt dışında çok sayıda Türk okulunun açılması materyal ve kaynak kitap sıkıntısını gündeme getirmiş, bu durum Türkçenin yabancılara öğretimiyle ilgili kitap ve yayınlarda artışa sebep olmuştur. Son yıllarda Türkiye’de yayımlanan belli başlı Türkçe öğretimi kitapları arasında ise -alfabetik sıra ile- şunlar sayılabilir:

Arslan, Mustafa. (2010). *Yabancılara Türkçe Öğretim Kılavuzu Temel Seviye*. Sarajevo: IBU Publications.

Can, Kaya. (1987). *Yabancılar İçin Türkçe – İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri*. Ankara: ODTÜ Fen - Edebiyat Fakültesi.

Çiçek, Ali vd. (2002). *Çalışma Kitabı 2*. Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER.

Çiçek, Ali vd. (2007). *Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1*. Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER.

Çiçek, Ali vd. (2002). *Hitit Yabancılar İçin Türkçe 2*. Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER.

Çiçek, Ali vd. (2002). *Hitit Yabancılar İçin Türkçe 3*. Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER.

Çiçek, Ali vd. (2007). *Çalışma Kitabı 1*. Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER.

Doğan, B. Orhan. (1999). *Modern Turkish Yabancılara Türkçe Dersleri*. İstanbul: Beşir Yayınları.

Hengirmen, Mehmet ve Koç, Nurettin. (1999). *Türkçe Öğreniyoruz 1 Türkisch Aktiv*. Ankara: Engin.

Hengirmen, Mehmet ve Koç, Nurettin. (2000). *Türkçe Öğreniyoruz 2 Türkisch Aktiv*. Ankara: Engin.

Hengirmen, Mehmet. (1999). *Türkçe Dilbilgisi*. Ankara: Engin.

Koç, Nurettin. (1998). *Yabancılar İçin Dilbilgisi*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Özby, Murat ve Temizyürek Fahri (tarihsiz). *Orhun Türkçe Öğreniyoruz 1*. Ankara: TİKA.

Özby, Murat ve Temizyürek Fahri (tarihsiz). *Orhun Türkçe Öğreniyoruz 2*. Ankara: TİKA.

Öztürk, Tuncay, vd. (2009). *Ebru Türkçe Öğretim Seti 1-2-3-4*. İstanbul: DİLSET Yayınları.

Öztürk, Tuncay vd. (2005). *Gökkuşığı Türkçe Öğretim Seti 1-2-3-4-5*. İstanbul: DİLSET Yayınları.

Öztürk, Tuncay, vd. (2009). *Sevgi Dili Türkçe 1*. İstanbul: DİLSET Yayınları.

Sebüktekin, Hikmet. (1997). *Turkish For Foreigners vol. 1 Yabancılar İçin Türkçe cilt 1*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Serin, Muammer ve Taylan, E. Eser. (1997). *Workbook for H. Sebüktekin's Turkish For Foreigners (vol. 1) H. Sebüktekin'in Yabancılar İçin Türkçe'sine (cilt 1) Alıştırma Kitabı*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Tural, Yunus, vd. (2007). *Ana Dilim Türkçe Öğretim Seti*. İstanbul: DİLSET Yayınları.

Ünal, Recai. (2008). *İlerleyen Türkçem*. İstanbul: Dilmer Yayınları.

Vural, Gürkan (1996). *Yabancılar İçin Türkçeye Doğru I-II-III*. İstanbul: Öz-Eğit-Der Yayınları.

Yabancılar İçin Türkçe 1 (2006). Ankara: Gazi Üniversitesi TÖMER.

Yabancılar İçin Türkçe 2 (2006). Ankara: Gazi Üniversitesi TÖMER.

Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi (2006). Ankara: Gazi Üniversitesi TÖMER.

Yılmaz, Hakan ve Sözer, Zeki. (2004). *Yabancı Dilim Türkçe 1-2-3-4-5-6*. İstanbul: Dilmer Yayınları.

Yılmaz, Hakan ve Sözer, Zeki. (2008). *Yabancı Dilim Türkçe 6*. İstanbul: Dilmer Yayınları.

Yılmaz, Hakan. (2008). *Türkçe Okuyorum 1: Texts Answers Glossary*. İstanbul: Dilmer Yayınları.

Hamza Zülfikar, (1969, genişletilmiş 2. Baskı 1976). *Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi*, Ankara Üniversitesi Türkçe Kursu Yayınları:

Zülfikar, Hamza (1980). *Yabancılar İçin Türkçe Dersleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Türkçe Kursu Yayınları.

Bu kitapların bir kısmı sadece Türkçe olarak, bir kısmı ise İngilizce açıklamalı olarak yayımlanmıştır. Adı geçen kitapların bazıları kendisine bir yöntem seçerek o yöntemi takip etmiş, bazılarında ise herhangi bir yöntemin takip edildiğine dair açıklayıcı bilgi verilmemiştir. Ayrıca kitapların yönergelerinde kullanılan ancak ileri seviyede öğrencilerin anlayabileceği ifadelerin dışında Funda Toprak'ın (2011: 11-23) da makalesinde belirttiği üzere kitaplarda bilgi ve mantık hataları da bulunmaktadır.

Yabancılar Türkçe öğretimi için yazılan kitapların en büyük sıkıntısı terimler konusundadır. Ana dil olarak Türkçenin öğretimi konusunda dil bilgileri arasında yaşanan sıkıntılar yabancılar Türkçe öğreten kitaplara da yansımaktadır. Özellikle A. Ü. TÖMER tarafından yayımlanan Yeni Hitit serisinde kullanılan terimleri, alanda çalışan uzmanlar bile bilmemektedir. Eline bir dil bilgisi kitabı aldığı anda öğrenciye “Acaba ben başka bir dil mi öğrendim?” dedirtecek kadar farklı terimlerin kullanılması Türkçe açısından hiç iç açıcı değildir. Buna en kısa zamanda uygun bir çözüm yolunun bulunması gerekmektedir.

2.10. Yabancı Dil Öğretimi Yöntemleri

Yabancı dil öğretimi oldukça köklü bir geçmişe sahiptir. İnsanlar arasındaki iletişim ve ticari ilişkiler birbirlerinin dillerini öğrenmeyi de mecbur kılar. Hangi zamanda başlamış olursa olsun yabancı dil öğretiminin başlamasından itibaren bir yabancı dilin nasıl öğretileceği sorusunun da başladığı kabul edilebilir.

Yöntem, Türkçe Sözlük'te “ 1. Bir amaca ulaşmak için izlenen, tutulan yol, usul ve sistemlere ilişkin bilgi. 2. Bilimde belli bir sonuca ulaşmak için, bir plana göre izlenen yol, metot.” (Türkçe Sözlük: 2196) olarak tarif edilmektedir.

Dil öğretim yöntemleri ise, bir yabancı dili öğretmek için, dili en iyi şekilde öğreteceğine inanılan bir ya da çok sayıda yaklaşıma göre dile ait özelliklerin belirli bir sıraya ve düzene konulması işlemidir. Yönteme bir yol haritası da diyebiliriz.

Genel bir tarih vermek zor olsa da, 16. yüzyıla kadar yabancı dil öğretim yöntemleri, daha çok kelime ve dil bilgisi kurallarının öğretimini amaçlamıştır. Çalışmalar ağırlıklı olarak yazılı dile yöneliktir. Klasik metinlerin çözümünü ve yerel dile çevrilmesini amaç edinen bu yaklaşım, dil bilgisi-çeviri yönteminin doğmasına sebep olmuştur.

Bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler, karşılığını dil öğretim yöntemlerinde de bulur. 18. yüzyılda “Yabancı dil öğretiminin birinci evresinin, yani temel öğrenimin ‘dinlediğini anlama/konuşma (aural-oral) biçimde olmasını Basedov (1723-1790) ve Pestalozzi (1746-1827) ileri sürmüştür” (Aktaran: Demircan, 2005: 146). 20. yüzyıldan itibaren eğitimbilim, ruhbilim ve dilbilim alanındaki gelişmeler dil öğretim yöntemlerine farklı boyutlar ilave etmiştir. Üzerinde yapılan onlarca çalışmaya ve bu çalışmalar sonucunda birçok teori üretilmesine rağmen insanın dili nasıl öğrendiği hâlâ bir muamma olarak ortada durmaktadır. Gelişen teknolojiyle birlikte beynin hangi bölgelerinin dil için ayrıldığı ya da beyinde böyle bir bölgenin var olup olmadığı, beynin hangi yarısının dil faaliyetlerinden sorumlu olduğu hâlen araştırılmaya devam edilmekte; elde edilen bulgulara göre yeni öğretim yöntemleri ileri sürülmektedir. Bazı araştırmacılar beynin sol yarısındaki Broca ve Wernicke alanlarının dil öğrenme ve konuşma yeteneklerinden sorumlu olduğunu, bazı

araştırmacılar ise beynin sadece belli bölgelerinin dil öğrenmeden sorumlu olduğu fikrinin doğru olmadığını ileri sürmüşlerdir. Beyninin çeşitli bölgeleri hasar görmüş insanlar üzerinde yapılan araştırmalarda da kesin bir sonuca ulaşılamamıştır. (Demircan, 2005: 77).

Bir dili öğrenmek demek, dili dört temel dil becerisi olan dinleme-izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinde kullanmak demektir.

Günümüze kadar yabancı dil öğretimi için çok farklı yöntemler ileri sürülmüştür. Bu yöntemlerin bir kısmı bu becerilerin sadece bir kısmına yönelik, bir kısmı ise dört temel beceriyi geliştirmeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Yabancı dil öğretim yöntemleri konusunda Türkiye’de yapılan çalışmalarda, 1982 yılında Avrupa Konseyi ile Millî Eğitim Bakanlığının ortaklaşa düzenledikleri ‘Yabancı Dil Öğretim Programları’ konulu seminerde belirlenen belli başlı yöntemler sınıflaması esas alınmaktadır. Bu yöntemler şunlardır:

(Grammar-Translation Method) Dil Bilgisi-Çeviri Yöntemi

(Direct Method) Dolaysız Yöntem

(Audio-Lingual Method) Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi

(Cognitive-Code Approach) Kavramsal-Şifreleme Yaklaşımı

(Natural Method) Tabii Yöntem

(Communicative Approach) İletişimci Yaklaşım –İletişimci Yöntem

(Eclectic Method) Derleyici Yöntem (Bahsedilen yöntemlerin daha ayrıntılı açıklaması için bkz: Demirel, 2008; Hengirmen, (tarihsiz); Demircan, 2005).

Bu yöntemler ve bunların dışında kalan diğer yöntemlerin kısa açıklamaları aşağıda verilmiştir. Yöntem isimleri seçilirken kitaplarda isimlendirme konusunda ihtilaf olmayanlar aynen alınmış, farklı şekilde isimlendirilen yöntemlerin İngilizce karşılıkları da parantez içinde verilmiştir.

2.10.1. Okuma Yöntemi

Amerika’da 1929 yılında yabancı dil öğretimi için iki yıl süre ayrıldığı, bu süre içinde ise öğrencilere yabancı dilin sadece okuduğunu anlama becerisinin kazandırılabilceği ileri sürülmüş ve Claude Marcel tarafından Okuma Yöntemi geliştirilmiştir. Bu yöntemde öğretim, ses ve basit konuşmalarla başlıyor, sesli okuma ve metni anlamak için sorulan sorularla devam ediyor, resimlerle desteklenmiş kelimeler ve onların anlamları veriliyor ancak cümle çevirisi yapılmıyordu. Alıştırma dışında yazma becerisi eğitimi ve okuduğunu anlamaya yarayacak olanın dışında dil bilgisi verilmıyordu. Doğru anlama için Yoğun Okuma, hızlı okuma için Yaygın Okuma çalışması yapılıyordu. Bu yöntem sadece okumayı geliştiriyor ancak diğer becerileri ihmal ediyordu. İyi denetlenmediği zaman okunulanı anlama sağlanamıyordu. II. Dünya Savaşı yıllarında bu yöntemin dili kullanmak için yeterli olmadığı anlaşıldı.

2.10.2. Dil Bilgisi Yöntemi

Bu yöntemde öğrenilecek olan dilin sadece seslerin nasıl çıkarılacağı, kelimelerin, çekimleri, ekleri ve nasıl telaffuz edileceği ile dil bilgisi kuralları öğretilir, ancak konuşma ve diğer beceriler ihmal edilirdi. Latince ve Arapçanın öğretiminde çok kullanılmıştır.

2.10.3. Dil Bilgisi–Çeviri Yöntemi

Bu yöntem dil bilgisi yönteminin biraz gelişmiş şekli sayılabilir. Bu yöntemdeki fark, dil bilgisinin tümdengelim şeklinde yapılması ve ana dilden yabancı dile, yabancı dilden ana dile çeviriler yapılarak öğrenmenin geliştirilmesi olarak açıklanabilir. Bu yöntemde de konuşma ve dinleme becerisi yoktur.

2.10.4. Tan-Gau Yöntemi

Tan Gwan Leong ve Robert Gautier tarafından geliştirildiği için bu adı almıştır. Bu yöntemde, öğrencinin, yabancı dil öğrenmeye başlarken ve karşılaştırmalar yaparken ana dilini kullanmasına izin verilir. Bu yöntemin öğrencinin ana dilini öğrenirken izlediği sırayı takip ettiği iddiası vardır. Kanada’da İngilizce bilenlere Fransızca öğretmek amacıyla 1957 yılında uygulanmış, ancak yaygınlaşmamıştır.

2.10.5. Topyekûn Fiziksel Tepki Yöntemi (Total Physical Response Method)

Çocukların dili öğrenirken öncelikli olarak duyduklarını anlamaya çalıştıkları, anlamaya başladıktan sonra kendilerine verilen emirlere tepki verdikleri ve son olarak konuşmaya başladıkları kabul edilerek James Asher tarafından yabancı dil öğretiminde de bu yöntemin izlenmesi gerektiği ileri sürülmüştür. Emirlerle verilen fiziksel tepki yani yerine getirme etkinlikleri aracılığıyla önce duyduğunu anlama sonra da sözlü anlatımı başlangıç seviyesinde geliştirmeyi amaçlayan bir yöntemdir. Konuşma diyalogları 120 saatlik bir eğitimden sonra başlar. Ancak yetişkin eğitimi için uygun olduğu söylenemez.

2.10.6. Yeni Yöntem

Bir İngiltere sömürgesi olan Hindistan-Bengal bölgesinde İngiliz eğitim sistemine benzer bir eğitim sistemi yürürlüğe konmuştu. Ancak İngilizce öğretilmek istenen öğrenciler başarısızlık sebebiyle okulu bırakmaya başlamıştı. Ayrıca yazılan kitapların çoğunun İngilizce olması sebebiyle okuyarak öğrenme için İngilizce bilmek zorunlu idi. Uzun süre okula devam etmeyen öğrencilere bilinen metotlarla öğretim yapılamayacağı anlaşılınca Michael West tarafından yeni bir metot geliştirildi.

Bu metotta önemli olan okuduğunu anlamaydı. Bunun için sadece en gerekli olan kelimelerin öğretilmesi kararlaştırıldı. Bu amaçla kelimelerin seçimi için kelimenin ne sıklıkla kullanıldığına, hangi yapılara sahip olduğuna bakılıp aşağılayıcı, argo, yöresel ve uzmanlık terimleri olan kelimeler dışlanarak Palmer ve Faucett'in yardımıyla 2000 kelimelik bir sözlük ile buna uygun konuşma, dil bilgisi ve alıştırmaya kitapları hazırlanmıştır.

Bu yöntem üç aşamadan oluşmuş, birinci aşamada 1500 kelimeye kadar okuduğunu anlama becerisini geliştirme, ikinci aşamada kelime sayısı sabit tutularak diğer becerilerin geliştirilmesine çalışma ve üçüncü aşamada ise amaca uygun hızlı ve inceleyici okuma türlerinin öğretilmesi hedeflenmiştir. Amaç anlama bakımından iki dilli ancak konuşma bakımından tek dilli bir öğrenci topluluğu ortaya çıkarmaktır. Bu yöntem üzerinde yapılan çalışmalarda bu yöntemi kullanan öğrencilerin kendi

dillerindeki okuma becerisini de geliştirdiği ortaya ıktı.

Bu yöntem, belirli şartlarda, belirli öğrenciler için sadece okuma becerilerinin geliştirilmesi olarak kullanılabilir bir yöntemdir. Ancak yabancı dil öğretiminin ilk aşamasında ve özel amaçlı yabancı dil öğreniminde diğer becerilerinin de ilave edilmesiyle kullanılabilir.

2.10.7. Sauveur–Heness Yöntemi

Lambert Sauveur ve Gottlieb Heness tarafından geliştirilmiş bir yöntemdir. Bu yöntemde ilk derslerde hiç yazı ve yazılı materyal kullanılmadan vücudumuzdaki organlardan başlamak üzere sadece öğrencilerle konuşulur ve kelime öğrenilmesi dışında başka bir etkinlik yapılmaz. Kitap, ğretim sresinin ilk çeyreğinden sonra verilir. Ağırlık sadece konuşma yönündedir.

2.10.8. Tabii Yöntem

Dil bilgisi-eviri yöntemine bir tepki olarak ortaya çıkmış bir yöntemdir. Bu yöntem bir yabancı dilin, aynı çocukların öğrenmesinde olduğu gibi hedef dilin konuşulduğu bir ortamda onlarla doğrudan ilişki kurularak öğrenilebileceği görüşünü ileri sürer. Dinleme ve taklit ederek söyleme ağırlıklıdır. Sık kullanılan kelimeler öğretilir. ğrenme açısından çocukları ve yetişkinleri aynı kabul etmek bu yöntemin en büyük yanlışıdır. Daha sonra eksik olan okuma etkinlikleri ilave edilmişse de yazma becerisine önem vermeyen bir yöntemdir.

2.10.9. Berlitz Yöntemi

Maximilian Berlitz tarafından geliştirilmiş bir yöntemdir ve onun adıyla anılır. Berlitz'in amacı sözlü iletişim açısından temel becerileri öğretmektir. İki ilkesinden biri öğrenilen dille düşünmeyi öğrenmek, diğerisi ise ana diline başvurmadan sadece hedef dilin kullanılmasıdır. Dinleme, dinlediğini tekrarlama ve konuşma ağırlıklıdır. Dil bilgisi ve eviri yoktur. Bu yöntem zamanında yabancı dil ğretimi için oldukça yaygın olarak kullanılmış, hatta Berlitz tarafından Osmanlı Devleti döneminde İstanbul'a bile şube açılmıştır.

2.10.10. Sözlü Yöntem

Palmer tarafından geliştirilmiş bir yöntemdir. Evrensel bir yöntem yerine yönlendirici ilkelerin olmasını ister. Yabancı dil öğreniminin ilk aşamasında ana diline de başvurulabileceğini ancak ikinci aşamada gereksiz olduğunu savunur. İkinci aşamada sıkı bir sözlü alıştırmaya ve sözlü anlatım çalışması yapılır. Bu yöntemde yazma ve metin çalışmaları ancak ileri düzeyde verilmeye başlanır.

2.10.11. Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi (Audio-Lingual Method)

Amerika, İkinci Dünya Savaşı sırasında savaştığı ülkeler hakkında istihbarat toplama ihtiyacı ortaya çıkınca kendi bölgesi dışında konuşulan hiçbir dili bilmediğini keşfeder. Fakat kısa bir sürede eldeki yöntemlerle yabancı dil öğrenmenin mümkün olmadığını ve başarısız olduğunu görünce büyük bir kaynak ayırarak üniversitelerden yardım ister. Sonunda bu yöntemin temeli olduğu kabul edilen Ordu Yöntemi Bloomfield tarafından ortaya konur. Daha sonra Brooks ve Lado tarafından Skinner'in görüşleri doğrultusunda geliştirilerek Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi adıyla sivil hayatta da uygulamaya konulur.

1980'lerde kullanılmasına son verildiği hâlde 1990'larda ülkemizde son moda imiş gibi lanse edilen dil laboratuvarları, bu yöntemin bir ürünü olarak 1960'larda ortaya çıkmış, zamanına göre oldukça pahalı bir donanım gerektirdiği için sadece gelişmiş ülkelerde yaygın olarak kullanılmıştır.

Bu yönteme göre dil, sözden ibarettir. İnsanlar öncelikli olarak sözle iletişim kurarlar. Bir dilin tabii olarak öğrenimi sırasıyla dinleme > konuşma > okuma > yazmadır. Dolayısıyla dil öğrenilirken bu sıra takip edilmeli, yazılı dil alıştırmaları yerine gerekli cümle kalıpları ezberletilmeli, söylediğini anlamak yerine hemen ezberlediği cümleyi tekrar etmelidir.

Bu yöntemde taklit-ezberleme esastır. Daha sonra ezberlenen cümlelere benzer cümleler kurulmaya çalışılır. Davranışçı öğrenme kuramının etkisi altında gelişmiş bir sistemdir. Bir dilin etki-tepki-pekiştirici yoluyla öğretilebileceğini savunur. Ordu Yöntemi ve Michigan Yönteminin bir benzeri olarak kabul edilmektedir.

2.10.12. Ses Bilimi Yöntemi (The Phonetic Method / Reform Method / Oral Method)

Tümevarım tekniğinin kullanıldığı sözlü yaklaşım ağırlıklı bir yöntemdir. Öncelikle kulak eğitimiyle başlanan öğretimde seslerin çıkarılması, kelimelerin, kelime gruplarının ve cümlenin seslendirilmesi sırası takip edilir. Sonra karşılıklı konuşma metinlerine geçilir. Yazma becerisi, dinlenen ve okunanın yazılması yoluyla geliştirilir. Kelimelerin anlamları, vücut dili ve mimikler kullanılarak bağlam içinde sezdirilerek ve resim, çizim gibi araçlar kullanılarak öğretilmeye çalışılır. Okuma parçalarında ise öğrenilen yabancı dilin kullanıldığı ülkenin insanlarını, geleneklerini, adetlerini, tarihini ve coğrafyasını tanıtan güncel ve basit metinler tercih edilir.

2.10.13. Ruh Bilimi Yöntemi

Bu yöntemde sınıfa getirilen resim, çizim ya da tablolar aracılığıyla öğrencilerin zihninde bir hayal oluşturulur. Bu hayali anlatan kelimeler bulunur. Bulunan kelimeler kısa ve öz bir cümle içinde kullanılır. Bu cümleler bir dersi meydana getirir. Bu dersler bir araya getirilerek bir bölüm ortaya çıkarılır. İlk dersler tamamen sözlüdür. Sonraki derslerde kısmen kitaba bağlanılır. Yöntemde dil bilgisi öğretimi, okuma çalışmasından önce başlatılır ve ana dili az da olsa kullanılabilir.

2.10.14. Durumsal/Bağlamsal Yöntem

Bu yöntem, bir dilin nerede kullanılacağı göz önüne alınarak dilin kullanılacağı bağlam ya da durumların ortaya çıkarılması, bağlam ya da durumlarda kullanılacak cümlelerin belirlenmesi, bu cümlelerin öğrencilere ezberletilerek sınıf içinde örnek durum meydana getirilip ezberlenen cümlelerin kullanılması esasına dayanır. Durumlar belirlendikten sonra bunlar kullanım sırasına dizilir ve öğretim bu sırayı takip ederek yapılır.

2.10.15. Vaka/Sorun Yöntemi (The Case Method)

Bu yöntem, bir sorunun konu olarak belirlenmesi, belirlenen sorun etrafında öğrencilerin gruplar meydana getirerek sorunu önce grup içinde daha sonra grupların bir genel kurul şeklinde tartışmaları ve sorunun çözümü konusunda bir

sonuca ulaşmaları şeklinde uygulanır. Bu yöntemde dersler, derslik yerine yönteme daha uygun olan konferans salonlarında ya da toplantı odalarında yapılmalı; ders yerine toplantı, öğrenci yerine ise üye terimleri kullanılmalıdır.

Bu yöntem, yabancı dil öğretiminin ilk aşamasındaki öğrencilerden daha çok, orta seviyeye gelmiş öğrenciler için kullanılabilir.

2.10.16. Danışmanlı Dil Öğrenme Yöntemi

1960'larda geliştirilmeye başlanmış bir yöntemdir. Bu yöntemde öğrencinin, öğrendiği yabancı dil ya da o yabancı dilin konuşulduğu topluma karşı bir ön yargısı olduğu durumlarda öğretmene karşı bir kendini savunma mekanizması geliştirdiği ileri sürülmüştür. Bu mekanizmanın ortadan kaldırılabilmesi için öğrenmede, öğrenci öğretmen ilişkisi gibi belli bir disiplinin gerektiği durumlar yerine öğrenciye bir danışman tahsisıyla bu durumun yavaşça ortadan kaldırılabilmesi ve öğretimin daha hızlı bir şekilde gerçekleşebileceği düşünülmüştür.

Bu yöntemde öğrenci, bir ders planına bağlı kalmaksızın gerektiğinde ana dilini de kullanarak hedeflenen yabancı dili öğrenmeye çalışır. Konuları öğrenci belirler, konu üzerinde çalışır ve sesli bir şekilde uygulama yapar. Danışman ise öğrencinin arkasında durur ve öğrencinin söylediklerini ya da yazdıklarını kontrol eder. Gerekli durumlarda kulağına eğilerek öğrencinin yaptığı yanlışları düzeltir.

2.10.17. Tiyatro Yöntemi

Rönesans döneminden sonra yabancı dil öğretimine giren tiyatro, Richard A. Via tarafından geliştirilerek tiyatro yoluyla yabancı dil öğretim yöntemine dönüştürülmüştür. Via Yöntemi olarak da bilinir.

Tiyatro yönteminde dersler bir tiyatro sahneler gibi işlenir. Son 25 yıl içinde yazılmış çağdaş bir metin seçilir. Kimin hangi rolü oynayacağı öğrencilerin kendileri tarafından seçilir. Metin ezberlenmez; sırası gelen öğrenci önce metinden kendi söyleyeceği kısmı okur sonra kâğıda bakmadan aklında kalanı söyler, bu sırada diğer öğrenciler konuşan kişiyi kâğıda bakmadan dinler. Öğretmen sahnenin arkasındadır ve denetleyicidir.

Bu yöntem, dinleyerek ve konuşarak öğretmeyi amaçlar. Öğrenciler, önce kelimelerin anlamını sonra roldeki kişileri öğrenirler. Kelimeler bağlam içinde öğrenildiği için daha kalıcı olur. Japonya’da oldukça başarılı olmuştur.

2.10.18. Crediff-St. Cloud veya İşitme Görme Yöntemi

Bu yöntem metin, film parçaları ve ses bantlarını eş zamanlı bir şekilde kullanmayı, çok iyi yetişmiş bir öğretmeni ve çok iyi planlanmış bir dersi gerektiren yöntemdir. İlk olarak sesle birlikte görüntü verilir, sonra görüntüdeki sesler açıklanır, daha sonra sadece film parçası gösterilerek öğrencilerden filmi yorumlaması istenir. Öğrenciler tarafından yapılan hatalar düzeltilir ve en sonunda dil bilgisi ile telaffuz çalışması yapılır.

2.10.19. Tv-Video Cihazı- Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemleri

Aslında bu kendi başına bir öğretim yöntemi değildir. Adı geçen cihazlar, yöntemlere destek olarak kullanılabilir bir araçtır. Teknolojinin gelişmesi sonucu ses ve görüntülerin kaydedilmeye başlanmasıyla bu teknolojik araçların dil öğretimine aktarılması söz konusu olmuştur.

Teknolojinin gelişmesine paralel olarak önce televizyon, sonra video ve en son olarak bütün iletişim teknolojilerini üzerinde taşıyabilen bilgisayar devreye girmiştir. Bilgisayar teknolojisinin çok hızlı gelişmesi, televizyon ve videoya göre çok daha kullanışlı, ucuz ve etkileşimli öğrenmeye daha açık olması; ayrıca bilgisayarın adı geçen teknolojileri de içinde barındırması sebebiyle bugün televizyon ve video cihazları dil öğreniminden çekilmiş; bunlar, yerini bilgisayar ve bilgisayar görüntülerini daha büyük bir şekilde sunmaya yarayan projeksiyon cihazlarına bırakmıştır.

2.10.20. De Sauzé Yöntemi

Fransız öğretmenlerle Fransızca öğretmek için kullanılmış bir yöntemdir. Dolaysız yöntemin bir türü olarak kabul edilir. Bu yöntemde dil özellikleri birer birer sunulur, çokça alıştırma yapılır ve öğrenciler öğrendiklerini kullanarak iletişim kurmaya yönlendirilir. Dil özellikleri doğrudan öğrenciye verilmez; verilecek

özelliği taşıyan metin, öğrencilere verilerek öğrencinin tümevarım yoluyla bu özelliği bulması beklenir. Kelime öğretilirken sadece kelimenin anlamını vermek yerine o kelimenin kullanıldığı bir durum oluşturularak başka kelimelerle birlikte öğretimine yer verilir. Böylelikle kelimenin daha kalıcı olması amaçlanır.

2.10.21. Seçmeci (Eclectic/Derleyici) Yöntem

Değişik ülkelerden farklı beklentiler, güdülenmeler, istekler ve sorunlarla bir araya gelmiş öğrencilerin bulunduğu bir sınıfta tek bir yöntemin kullanılması genellikle mümkün değildir. Bu yüzden öğretmenler, çeşitli yöntemlerin kendilerine göre en uygun yönlerini alarak karma bir yöntem oluşturma yoluna gitmişlerdir.

Bu yöntemde dilin dört temel becerisi esas alınır. Yöntemin adına Seçmeci Yöntem ya da Fransa'daki adıyla Aktif Yöntem denilmektedir. Tek bir seçmeci yöntemden bahsedilemez. Çünkü bir sınıfta hangi durumla karşılaşılacağını önceden kestirmek pek mümkün değildir. Bu sebeple sınıfın durumuna göre yöntem seçimi öğretmene kalmıştır.

Bu yöntemin, dil öğrencilerine sağladığı serbestlik dolayısıyla yabancı dil öğretimi için en uygun yöntem olduğu düşünülmektedir.

2.10.22. Dolaysız Yöntem (Direct Method)

Düz Varım Yöntemi olarak da adlandırılan bu yöntem, Dil Bilgisi-Çeviri Yöntemine karşı Humboldt, Gestalt ve Herbart'ın fikirlerinden yararlanılarak geliştirilmiştir.

Bu yöntem, bir öğrencinin yabancı dili aynı bir çocuğun öğrenmesi şeklinde öğrenebileceğini ileri sürer. Bu sebeple ilk başlarda sadece nesnelerin gösterilmesi ve hareketlerin canlandırılması yolunu seçer. Böylece yeni öğrenilen nesne veya hareket ile o nesneyi ya da hareketi ifade eden kelime arasına kelimenin ana dildeki karşılığı girmez. Adını da bu teknikten alır.

Bu yönteme göre her bir dil farklı bir kültür demektir. Her dilin kültürü de farklı olduğuna göre yabancı dil öğretiminde ana dilinin hiç kullanılmaması

gereklidir. Bu sebeple öğretim, hedef dili çok iyi bilen ya da ana dili hedef dille aynı olan öğretmenler tarafından yapılmalıdır. Ayrıca öğretmenlerin bu yöntemin kurallarını çok iyi bilmesi başarı için şarttır. Yöntemde daha çok sözlü anlatım geçerlidir. Öğretmen, ortaya çıkan meseleleri öğrencilerin ana diline başvurmadan anlatabilecek bir beceriye de sahip olmalıdır.

2.10.23. İki Dilli Yöntem

Dolaysız yöntemle çeviri yönteminin karışımından meydana gelmiş bir yöntemdir. Dolaysız yöntemin aksine bu yöntemde gerektiğinde açıklamalar için ana dili kullanılabilir. Yönteme göre öğretimin ilk aşamalarında sadece kelimeler değil aynı zamanda kelime grupları ve cümleler de öğretime katılır. Ana dili ve hedef dil arasında karşılaştırma yapılarak öğretim gerçekleştirilmeye çalışılır. Her öğrencinin dil öğrenirken -özellikle öğretimin ilk aşamalarında- ana diliyle karşılaştırma yapma ihtiyacı hissettiği düşünülürse uygulanabilecek yöntemlerden biri olduğu sonucuna varılabilir.

2.10.24. Jacotot Yöntemi

Jacotot tarafından 1830'da Flaman öğrencilere Fransızca öğretmek amacıyla geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Yöntemin "Genel ilkesi 'Her şey her şeyin içinde – bir şeyi tam öğren ve onun ötekilerle ilişkisini kur' biçiminde açıklanabilir." (Demircan, 2005: 152). Bu yöntem, önce bir cümlenin ezberlenmesi ve o cümlenin geçtiği metindeki diğer benzerliklerin bulunması sonra o metnin bütün cümleleri ve dil bilgisi özellikleriyle tamamen ezberlenerek diğer metinlerle ilişkisini kurma şeklinde uygulanır.

2.10.25. Özümleme Yöntemi

Hedef dilde çok sık kullanılan yüz kadar kelimenin ve bu kelimelerle kurulmuş hedef dilin farklı dil bilgisi özelliklerini gösteren beş altı cümlenin iyice ezberlenmesi daha sonra bu cümleler üzerinden dil bilgisi öğretimi yoluyla yabancı dil öğretimini amaçlar. Öğrenciler ezberledikleri dil bilgisi kalıpları ve kelimelerle; değiştirme, taklit, benzetme yoluyla farklı cümleler kurmayı öğrenirler.

Bu yöntemde materyal olarak kitap kullanılmaz.

2.10.26. Kalıp (Örgü) Alıştırması

Bu yönteme göre herhangi bir dilde dil bilgisi parçalarından meydana gelen kalıp yapılar vardır. Bu yöntemde öğrencilerden, işlenen kalıptaki bir parçayı, öğretmenin verdiği örneğe uygun olarak, kalıbın kelimelerini verilen yeni kelimelerle sürekli değiştirerek o kalıpla ilgili bir alışkanlık geliştirmesi beklenir. Öğrenciler kalıbı, kelimelerin ve cümlenin anlamını bilmeden tekrar etmelidir. Açıklama, gerekirse, sonra yapılır.

Bu yöntemde ses-anlam ilişkisi kurulamadığından, ezbercilik ve öğrenilen yapıların içinin boş kalma tehlikesi vardır.

2.10.27. Diziler Yöntemi

Bu yöntem, Gouin tarafından olayların oluş sırası gözetilerek art arda dizilmesi ve bunların sözlü olarak anlatımı üzerine kurulmuş bir yöntemdir. Yöntemde herhangi bir olay oluş sırasına göre 15-20 cümleyle anlatılır. Buna konu denir ve en küçük parça budur. Sınıfta öğretmen tarafından anlatılacak konunun özü açıklanır ve öğretmen konuyu vücut hareketlerini de kullanarak anlatır. Sonra konu parçalara bölünüp önce sözlü sonra yazılı olarak yeniden incelenir. Alıştırmalar sadece sözlü olarak yapılır. Bu yöntemde 50 konu bir dizi, birkaç dizi de bir genel seri meydana getirir.

Yöntem, bir çocuğun nasıl öğrendiği göz önünde tutularak biçimlendirilmiştir.

2.10.28. Birim Yöntemi

Grup olarak öğrenme için tasarlanmış bir yöntemdir. Burada öğretilmek istenen birim, sınıftaki öğrencilerin oyuyla belirlenir. Önce gruplara ayrılmış öğrenciler tarafından bir kurul oluşturularak bu birimle ilgili bir diyalog yazılır. Öğretmen bu diyalogu bir dil bilgisi özelliğini vurgulayacak biçimde hedef dile çevirir. Diyalogda geçen kelimeler çoğaltılarak sınıfa dağıtılır ve çağrışım yoluyla öğrenilmesi ve dil bilgisi kuralının tümevarım yoluyla öğrenci grupları tarafından bulunması beklenir. En sonunda yazılan diyalogun sınıfta temsili yapılır.

Bu yöntemde her birimin bir amacının olması ve bu amacın öğrenciler tarafından da bilinmesi zorunludur.

2.10.29. Uygulama–Teori Yöntemi

Bu yöntemde öğrencilere önce bol miktarda alıştırma sonra teorik bilgi verilir. Verilen bilgilerle ilgili cümleler, öğrenciler tarafından çeşitli yollarla tekrar edilerek ezberlenir ve öğrencilerden benzer cümleler kurmaları istenir.

2.10.30. Telkin Yöntemi

Bulgar Psikolog ve eğitimci Georgi Lozanov tarafından 1960 yılında yoga, zen-Budizm (Japon Budist Okulu) teknikleri ve Sovyetler birliği psikoloji disiplini kullanılarak geliştirilmiş bir yöntemdir.

Bu yöntem, öğrencilerin öğrenmeye karşı geliştirdiği ‘ben yapamam, bu çok zor, şartlar çok kötü.’ gibi ruhi engellerin kaldırıldığı, şuurun 5-6 katına ulaşabildiği varsayılan şuuraltı gibi saklı akıl kapasitesinin faaliyete geçirildiği durumlarda öğrenmenin normalden 50 kat kadar hızlı olabileceğini iddia etmektedir.

Yöntemin uygulanması için özel şartları vardır. Her sınıfta öğrenciler için özel üretilmiş rahat ve yumuşak koltuklar olmalı, duvarlar neşeli ve hoş bir biçimde süslenmeli, sınıfın düzeninde koltuklar yarım daire biçiminde bulunmalı ve öğretmen masası öğrencilerin karşısında durmalı, sınıftaki öğrenci sayısı altısı kız altısı erkek olmak üzere 12 olmalıdır.

Bu yöntemde, haftada altı gün, günde dört saat eğitim verilir ve eğitim 25 gün sürer. Eğitimin ilk döneminde farklı konuları işleyen 1200 kelimelik ve her diyalogda 150 yeni kelime bulunan on diyalog kullanılır.

Her ders üç bölüme ayrılır ve her bölümde çalışmalara beynin alfa dalga boyuna yakın dalga boyunda klasik batı müziği de eşlik eder. Çalışılacak müziklerin kimin hangi eseri olacağı bile belirlenmiştir. Bu parçaların dakikada 60 vuruşlu ağır parçalar olmasına özen gösterilir. Bu aynı zamanda sağlıklı bir kalbin dakikadaki ortalama atış sayısıdır. Bu yöntemin uygulama öncesi, uygulama sırası ve sonrasında

uygulanması gereken kendisine özgü teknikleri vardır.

Bu yöntemin gerektirdiği bütün şartların her dil öğretimi yapılan yerde sağlanamayacağı aşikârdır. Ancak kafası sürekli başka düşüncelerle dolu olan insanların değil öğrenmek, normal konuşurken bile zorlandıkları da bilinen bir gerçektir. Bu bakımdan yöntemin, eğitime başlamadan önce öğrencilerin rahatlamalarını sağlamasının ve kafalarındaki istenmeyen düşünceleri atmaya çalışmasının öğrenmeyi kolaylaştırıcı etkisi inkâr edilemez.

2.10.31. Çeviri Yöntemi

16. ve 17. yüzyıllarda ortaya çıkmış bir yöntemdir. Bu yöntemin amacı öğrencinin yabancı dil metnini iyice anlamasını sağlamaktır. Öğretmen tarafından yapılan çeviri, yazılı ya da sözlü olabilir. Yazılı çeviri, satır altında kelime kelime ya da tam cümle şeklinde veya yan yana verilebilir. Öğretmenin örnek çevirisinden sonra öğrenci, yabancı dilden çeviri işini örnek olmadan kendi başına yapar. Daha sonra ana diline yaptığı bu çeviriyi tekrar yabancı dile çevirir. Sonunda asıl metinle karşılaştırma yaparak hatalarını düzeltir. Gerekli görülürse dil bilgisi bu çalışmadan sonra verilir.

2.10.32. Akılcı Yöntem

Bu yöntemi geliştiren Claude Marcel'e göre yabancı dil öğrenimi çocuklarinkine benzer olmalıdır. Ona göre önce anlam kavranır sonra bu anlamı iletmek için kullanılan yapılar öğrenilir. Yöntem, 12 yaş altındaki çocukların öğrenimine yöneliktir.

2.10.33. Kaynak Kişiyle Alıştırma Yöntemi

Amerikalı antropologlar tarafından geliştirildiği için antropolojik (insanbilimsel) yöntem olarak da bilinir. Bu yöntemde öğrenciler, hedef dili, ana dili olarak konuşan bir kişinin gözetiminde örnekleme, alıştırma yaparlar ve öğrenimin kontrolü aynı kişi tarafından yapılır. Bu kaynak, belli bir öğretmenlik eğitimi almış kişi olmak zorunda değildir. Kaynak kişi çocuk bile olabilir. Amerika'da Kızılderililerin dilini öğrenmek için kullanılmıştır. Bu yöntemde taklit, tekrar, çeviri

ve alıştırma önemli yer tutar. Daha sonra gelişigüzel cümleler verilip çeviri yapılması istenir ve çalışma kısa diyaloglar ile devam eder. Karşılıklı rol değişimi yapılarak çalışmalar tekrarlanır.

2.10.34. Eşleşler Yöntemi

Yabancı dil öğretiminin başlangıcında hedef dil ve ana dilinde bulunan futbol-football, tenis-tennis vb. aynı kökten gelen kelimelerin kullanılmasını amaçlayan bir yöntemdir. Bu yöntemin aynı dil ailesinden gelen diller için kolaylık sağlayacağı düşünülse de farklı dil ailelerinden gelen diller için pek faydalı olduğu söylenemez. Ayrıca kelimenin, farklı bir kültüre sahip toplumda anlam genişlemesi/farklılaşması gibi anlam değişikliklerine uğrayabileceği göz önüne alınmalıdır. Türkiye Türkçesinde reddetmek için kullanılan “hayır” kelimesinin Afgan Türkleri arasında “hayr” şeklinde evet anlamında kullanılması gibi. Bu bakımdan faydalı bir metot değildir.

2.10.35. GÜdümlü Dil Yöntemi

Yabancı dilde öğretilecek kelimelerin, dil bilgisi yapılarının, kelimenin sıklığının, dil bilgisindeki kullanım genişliğinin tespit edilerek kısıtlanması ve belirli bir sıraya konularak öğretilmesini amaçlayan bir yöntemdir. Kısıtlanacak yapılar, dilin genel özellikleri dikkate alınarak ya da yabancı dili öğrenecek kişinin ihtiyaç analizi yapılarak belirlenebilir.

2.10.36. Sessiz Yol (Samut) Yöntemi

Galep Gattego tarafından geliştirilip ilkeleri 1963 yılında yayımladığı ‘Sessiz Yol (The Silent Way)’ adlı kitapta açıklanan bir yöntemdir, ismini de buradan alır.

Bu yöntemde doğal dil öğrenme yöntemleri yerine yapay ve aşırı güdümlü bir yol izlenir. Kelime sayıları iyice kısıtlanmıştır. Önemli olan çok öğrenmek değil az olan kelime sayısıyla çok tekrar yapmaktır. Öğretmen verilen kelime ya da cümleyi sadece bir kez söyler ve susar. Gösterilen ya da söylenen kelimelere üç saniyeden daha önce tepki verilmesi yasaklanır. Öğretmen sadece öğrenciler arasında dolaşır ve öğrencilerin yanlışlarını konuşarak düzeltme yoluna gitmez; mümkünse hiç

konuşmaz göz ya da el işaretleriyle sınıfı yönetir. Dili, doğru ve yanlışlarıyla öğrenciler kendi aralarında konuşarak öğrenmek zorundadırlar.

Yöntemde ana dilinin kullanımına izin verilmez. Alfabe öğretimi yoktur, materyal olarak renkli çubuklar resimler, tablolar, teyp, video gibi araçlar kullanılır.

2.10.37. Doğal Yöntem

Bu yöntem, dil bilgisi-çeviri yönteminin tarihî ve yazılı metinlere verdiği öneme tepki olarak doğmuş bir yöntemdir. Çocukların öğrenme şekline göre yabancı bir dilin de öğretilbileceğini savunur. Bu yöntemde yaşayan ve konuşulan dile önem verilir. Başlangıçta okuma ve yazma çalışmaları yoktur. Yabancı dilin daldırma yöntemiyle öğrenilmesini yani öğrenciyi sadece hedef dilin konuşulduğu ortamın içinde bırakmayı savunur. Öğrenci, duyduklarını anlamasa bile taklit yoluyla tekrar etmek zorundadır. Sık kullanılan kelimelerin öğretimi vardır.

2.10.38. Kavramsal-Şifreleme Yaklaşımı veya Bilişsel Yöntem

Chomsky'nin 1957'de yayımladığı Syntactic Structures adlı eserinden yola çıkılarak geliştirilen Üretici Dil Bilgisi'nden faydalanılarak ortaya konulmuş bir yöntemdir.

Bu yönteme göre herhangi bir cümle kalıbının taklit edilerek öğrenilmesi, karşılaşılan farklı durumlarda yetersiz kalmaktadır. Ayrıca dilde kullanılan bütün kalıpları ezberlemek de imkânsızdır. Belirli kalıpları öğrenmek yerine, bir cümlenin nasıl meydana geldiğini açıklayan sistemin öğretilmesi, öğrencinin istediği her durumda kullanabileceği sonsuz sayıda cümle üretebilmesini sağlar. Onun için öğrencilere dilin sisteminin nasıl çalıştığı öğretilmelidir.

2.10.39. İletişimci Yöntem

Bilişsel yöntemin sadece dil bilgisi ve doğru cümle kurmakla yetindiği ileri sürülerek, Hymes ve Halliday tarafından geliştirilmiş bir yöntemdir. Bu yöntemde, bir dilin sadece dil bilgisi kurallarının ve kelimelerinin ezberlenmesinin o dili gerektiğinde doğru bir şekilde kullanmaya yetmediği; iletişimde sadece kelime ve cümlelerin değil, vücut hareketlerinin ve mimiklerin de kullanıldığı belirtilmiş ve bir

dili öğrenmede bunların da hesaba katılması gerektiği ileri sürülmüştür. Dilin bir amaç değil iletişim için sadece bir araç olduğu söylenir. Bu yöntemde dilin bir yapı boyutu bir de anlam boyutu vardır. Bu yöntemde Chomsky'nin yüzey yapı-derin yapı kavramının karşılığı olarak Widdowson tarafından, dilin yüzey yapılarla ilgili işlevine “önem”, iletişim sırasında üstlendiği anlam işlevine ise “değer” adı verilmiştir. Dilin ezberlenmesinden çok kullanılmasının önemli olduğu ileri sürülmüş ve öğretim için bütün görüntülü ve sesli araçlardan faydalanılması gerektiği belirtilmiştir. Öğrenici odaklı bir öğrenme yöntemidir. Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metninde de “dilini ezberden çok bir iletişim olduğu” vurgusu dikkate alınmıştır. (Yukarıdaki yöntemlerin geniş açıklamaları için bkz. Demircan, 2005; Demirel, 2008; Kartal, 2005).

2.10.40. Hipnozlu Yöntem

Yukarıda verilen bütün açıklamalar 1980'lere kadar geliştirilen yöntemlerdir. Son yıllarda özellikle bilinçaltının sırları keşfedilmeye çalışılmakta ve bilinçaltının yabancı dil öğretiminde nasıl kullanılabileceği üzerinde durulmaktadır. Bu çalışmalar ışığında hipnozla öğretim adı altında yeni bir yöntemden söz edilmektedir. Bu yöntem, insanın yarı hipnoz durumuna getirilmesi ve hipnoz hâlindeyken bir öğretici tarafından ders verilmesi şeklinde gerçekleştirilmektedir. Bu yöntem, Lazanov'un telkin yöntemiyle benzerlik göstermekte fakat Lazanov'un telkin yönteminde sadece telkinle bilinçaltı harekete geçirilirken burada bilinçaltının faaliyete geçirilmesi için hipnoz da devreye girmektedir. Bu yöntemi uygulayanlar, dil kazanım aracı olarak bahsedilen yeteneğin faaliyete geçirildiğini söylemektedirler. Bu yöntemde psikolog, psikoterapist ve kişisel gelişim uzmanı birlikte çalışmaktadır.

Adı geçen yöntemi uygulayan bir merkezin iddiasına göre lise mezunu ve temel dil kurallarını bilen bir kişi, günde 12 saat süren 9 günlük bir eğitimle, hedeflenen yabancı dili konuşup yazabilecek seviyeye getirilmekteymiş. Başka bir sitede ise kendi kendine hipnoz yöntemiyle nasıl daha hızlı dil öğrenilebileceği anlatılmaktadır. (Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. 9 Günde Hipnozla İngilizce, 2009; The Language of Self-Hypnosis, 2009; The Language of Hypnosis, 2009; How to Use Precision Language in Hypnosis, 2011).

Kısaca yabancı dil öğretim yöntemleri bu şekildedir. Dikkat edilecek olursa bu yöntemlerin bazılarının birbirine çok benzediği bazılarının ise birbirinden çok az farklarla ayrıldığı rahatlıkla görülebilir. Bu yöntemlerin bir kısmı uzun yıllar boyunca kullanılmış, bazıları ise bir süre kullanıldıktan sonra çeşitli sebeplerle terk edilmiş yöntemlerdir. “Niçin bu kadar çok sayıda yöntem var?” sorusuna Mehmet Hengirmen’in *İletişimci Yöntem*in ortaya çıkma sebebini açıklarken Joshua M. Bear’dan yaptığı alıntının bir cevap olabileceği kanaatindeyim:

“ 1. Uygulanmakta olan dil öğretiminden hoşnutsuzluk;

2. Batı’da yaygın olan yeniliklere düşkünlük;

3. Batı üniversitelerindeki ‘ya yayın yap, ya yok ol’ politikası;

4. Yeni dil öğretimi akımlarının ders kitabı yazarları ve yayınevleri için önemli bir gelir kaynağı oluşturduğu gerçeği; ...” (Hengirmen, (tarihsiz): 55).

Bir yabancı dil öğretiminde hangi yöntemin kullanılacağı belirlenirken; bir dilin hangi amaçla öğrenildiği, yabancı dili kimlerin öğrendiği, öğrencinin yaşı, kültürü, yabancı dil ile öğrencinin ana dili arasındaki benzerlik/yakınlık durumu, öğretim için düşünülen zaman gibi faktörler önemli rol oynar. Ancak yine de sadece tek bir yöntemle bağlı kalmak yerine, sınıfın durumuna göre eğitim için en uygun yöntem hangisiyse ondan faydalanmak en mantıklı yol olarak görünmektedir.

2.11. Yabancı Dil Öğretim Teknikleri

Demirel’in (2008: 63) de belirttiği gibi yöntem ve teknik kavramları birbirine çok karıştırılmaktadır. Bu sebeple teknik kelimesi ile ilgili birkaç tanımı vermek uygun olacaktır:

Teknik kavramı Türkçe Sözlükte “**teknik, -ği** Fr. technique is. 1. Bir sanat, bir bilim, bir meslek dalında kullanılan yöntemlerin hepsi. (...) 4. Yol, beceri, yöntem.” (Türkçe Sözlük, 2005: 1938) şeklinde tanımlanmaktadır. Yöntem, genelde hedefe ulaşmak için izlenen en kısa yol olarak tanımlanmaktadır. (...) Teknik ise bir öğretme yöntemini uygulamaya koyma biçimi ya da sınıf içinde yapılan işlemlerin

bütünü olarak tanımlanabilir. Yöntemi bir tasarım, tekniği de bir uygulamayı olarak görebiliriz. Daha geniş bir açıdan yöntemi, hedeflere ulaşmak için öğrenme-öğretme sürecini desenleme, planlama; tekniği de bu desenlenen ve planlanan düşüncelerin uygulamaya aktarılmasında izlenen yol olarak görebiliriz.” (Demirel, 2008: 63). Özbay’a göre ise teknik şöyle tanımlanmaktadır. “Eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanılan yöntemin, kişiler, yer, zaman, fiziksel şartlar, araç ve gereçlere bağlı olarak uygulanış şekline teknik denir.” (Özbay, 2006: 23).

Yöntem, bir yol haritası oluşturmak ise teknik, bu yol haritasında gösterilenlerin uygulamaya konulması olarak tarif edilebilir. Teknik, bir bakıma beceri, ustalık ve yerine getirme işidir.

Yabancı dil öğretiminde, bu disipline has özel yöntemler olduğu hâlde yabancı dil öğretim tekniği gibi özel bir teknik yoktur. Öğretim teknikleri bütün diller ve dersler için ortaktır yani teknikler evrenseldir. Şüphesiz bazı teknikler bazı derslerde uygulanabilirken bazı derslerde uygulanamayabilir. Yabancı dil öğretiminde de seçilen yönteme göre bazı tekniklerin diğer tekniklerden daha çok kullanılması söz konusu olabilir.

Amaca ulaşmak için hazırlanan planın sınıf ortamında nasıl uygulanacağı çok önemlidir. Bunun için öğreticinin hem yöntemleri hem de teknikleri iyi bilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan bir yabancı dil öğreticisinin yükü, ana diliyle ilgili ders anlatan herhangi bir öğreticiye göre çok daha ağırdır. Özellikle farklı dilleri konuşan öğrencilerin bir araya geldiği bir yabancı dil öğretim ortamında öğretici için durum çok daha kötüdür. Sadece hedef dilin konuşulduğu bir ortamda öğretimi hakkıyla yerine getirebilmek ve öğrenmeye istekli öğrencilerden gelen soruları anlamak, onların anlayabileceği bir şekilde anlatmak çok zor bir iştir. Bu sebeple öğretim tekniklerinin iyi bilinmesi ve yeri geldikçe kullanılması hem eğitim-öğretimin kalitesi hem de öğreticinin, karşılaştığı zorlukların üstesinden gelebilmesi açısından çok gereklidir.

Aşağıda yabancı dil öğretiminde kullanılan tekniklerden kısaca bahsedilecektir. [Bahsedilen tekniklerin daha ayrıntılı açıklaması için bkz. Demirel, 2008a; Demirel

2008b, Saban, 2005; Özbay, 2006; Calp, 2005; Hengirmen, (tarihsiz)].

2.11.1. Anlatma Tekniği

Anlatma tekniği, öğretilmesi hedeflenen konuyla ilgili bütün bilgilerin bir öğretmen tarafından öğrencilere sözlü olarak aktarılması işidir. En eski öğretim tekniği olarak bilinmektedir. Eğitim-öğretim faaliyetinin başladığı andan itibaren bu teknik kullanılmıştır. Yeni tekniklerin devreye girmesiyle birlikte biraz gözden düşmüş bir tekniktir. Öğretmen merkezli bir teknik olduğu için öğrenci merkezli yöntemler tarafından astlık-üstlük ilişkisi içinde baskıcı bir teknik olarak görülmüş ve kullanılması tavsiye edilmemiştir. Bu tekniğin, açıklamanın yerini tutabilecek diğer teknikler varken kullanılması uygun olmayabilir. Ancak insanlar arasındaki iletişimin çok büyük bir kısmının sözlü olarak gerçekleştiği, bütün bilgilerin ve özellikle açıklanmaya muhtaç soyut kavramların varlığı göz önüne alındığında bu tekniğin tamamen ortadan kaldırılması mümkün görülmemektedir.

Öğrencileri, sadece dinleme konumunda bırakıp çoklu zekâ teorilerine yer vermemesi ve sadece beynin bir bölgesine hitap etmesi tekniğin olumsuz yanlarındanır.

2.11.2. Beyin Fırtınası

Herhangi bir problemin çözülmesi için, birkaç veya daha fazla insanın bir araya gelip verilen probleme dayalı olarak akıllarına gelen, saçma bile olsa, her türlü fikri söylemeleri ve bu fikirlerin diğer üyelerce geliştirilmesi yoluyla bir sonuca ulaşılmaya çalışılması olarak tarif edilebilir. “Buluş Fırtınası” olarak isimlendirenler de vardır. Bu yöntemde toplantının amacı belirtilmeli; bir süre belirlenmeli ve süre içinde toplantıda bulunan herkesten bir fikir ileri sürülmesi istenmeli; yazıya geçirilen fikirlerin toplantı sonunda değerlendirmesi ve incelemesi yapılmalı ve problemin çözümü için bir sonuç ortaya konulmalıdır.

Örneğin yazılı ya da sözlü anlatım sırasında bir cümlede kullanılması gereken fiillin hangisinin olduğu tespiti konusunda kullanılabilir bir tekniktir.

2.11.3. Gösteri

Bu teknik, bir işin; bir öğretmen, öğrenci, usta ya da bilgisayar teknolojisi ile gösterilmesidir. Öğrenci bakımından gösterinin niçin yapıldığı, hangi sonuca ulaşılacak istendiği ve gösteri sırasında öğrencinin nasıl davranacağı açık bir şekilde anlatılmalıdır. Gösteri sırasında merak uyandırıcı unsurlar kullanılmalı, gösteri bütün öğrencilerin görebileceği bir yerde yapılmalıdır. Bu yöntem hem konuşmaya hem dinlemeye yönelik bir teknik olduğu için öğrenmede daha etkili olmaktadır.

2.11.4. Soru-Cevap Tekniği

Bütün derslerde en sık kullanılan tekniklerden biridir. Öğrenciyi düşünmeye ve düşündüklerini söylemek için konuşmaya sevk ettiği için yabancı dil öğretiminde de çok kullanılan bir yöntemdir. Bu teknik aynı zamanda öğrencinin bilgi seviyesinin ölçülmesini de sağladığı için öğreticiye dersin işlenişi, hangi konuların tekrarının yapılması ya da hangi özellik üzerinde daha çok durulması gerektiği konusunda yol göstericidir. Bütün yöntemlerle birlikte kullanılabilen bir tekniktir. Öğrencinin dikkatinin toplanmasını sağlar. Bu teknikte sadece öğretmen değil öğrenci de öğretmene veya arkadaşına soru sorabilir. Hatta öğrencinin soru sorması teşvik edilmelidir. Çünkü ancak dersleri takip eden ve öğrenmeye başlayan bir öğrenci soru sorabilir.

2.11.5. Oyunlaştırma (Dramatizasyon) Tekniği

Öğretilmesi hedeflenen herhangi bir durumun ya da diyalogun oyunlaştırılarak öğrenciler tarafından rol paylaşımı yoluyla temsil edilmesini sağlayan bir tekniktir. Bu yöntem oldukça eski çağlardan beri kullanılmaktadır. Ancak yabancı dil öğretimine sonradan dâhil edilmiştir.

Etkili bir dinleme ve konuşma yeteneği kazandırması, öğrencinin içe kapanmasını önleyerek onun daha sosyal bir hâle gelmesini ve kendine güven duymasını sağlaması, anlama yeteneğini ve gerektiğinde doğaçlama yoluyla yaratıcılığın geliştirilmesini sağlaması, ayrıca öğrencinin öğrendiklerinin tekrarını sağlayarak bilginin kalıcı hâle getirilmesini sağlaması bu tekniğin üstün yönlerinden birkaçıdır.

Gerçek hayatta karşılaşılabilecek durumların birebir sınıf ortamında canlandırılması, aynı durumla karşılaşıldığında nasıl davranılacağına öğrenilmesi, öğrencinin merak duygusunu ve derse olan ilgisini artırmaktadır. Bu teknik, bilginin uygulamaya geçirilmesini hedefleyen iletişimci yöntem ve Avrupa Ortak Başvuru Metnine de uygun bir tekniktir. Ayrıca bu teknikle öğrencinin, kendi kimliğinden sıyrılıp başka bir kişinin kimliğine bürünmesi yoluyla eğitime karşı bir direnç oluşturan kendini savunma mekanizmalarından kurtulması da gerçekleşir.

2.11.6. Benzetim Tekniği

Sınıf içerisinde, gerçek hayatta meydana gelebilecek bir durumun, öğrenci/öğrenciler tarafından aynen tecrübe edilmesi esasına dayanır. Öğrenci herhangi bir metne bağlı kalmaksızın başına gelen durumla nasıl başa çıkabileceğini göstermek durumundadır. Mesela bir öğrencinin belirlenen bir yere gitmesi gerektiği söylenir. Öğrencinin, belirlenen yere nasıl gideceğini, nerelere uğraması gerektiğini planlaması ve yolculuk için gerekli olan diyaloglarda neler söylemesi gerektiğini yazması; kısaca bir yolculukta başına gelebilecek her durumu hesaplaması gerekir.

Bu çalışmanın bir grupla yapılması daha uygundur. Bu yöntemin oyunlaştırmadan farkı, öğrencinin kendi kimliğinden sıyrılmasını gerektirmemesidir. Yaratıcılık gerektiren bir tekniktir. Öğretmen problem çözme ve karar verme işlemlerine karışmaz, öğrencilere çeşitli ipuçları vererek onları yönlendirir.

Öğrencileri hedef dili kullanmaya zorlaması ve öğretimi soyutluktan kurtarıp somut bir hâle getirmesi sayesinde öğrencilerin derse olan katılımını ve istekliliğini artırması tekniğin olumlu yönlerindedir.

2.11.7. Altı Şapkalı Düşünme Tekniği

Yaratıcı düşünmeyi geliştirmek amacıyla altı farklı renkte ve her bir rengin farklı bir özelliği temsil ettiği altı şapkanın öğretimde kullanılması tekniğidir. Herhangi bir durumun farklı özelliklere göre farklı şekillerde ifade edilebileceğini göstermesi ve dilin farklı ifade yeteneklerinin kullanılması açısından önemli bir tekniktir. Ancak orta ve ileri seviyedeki öğrenciler için kullanılabilir.

2.11.7.1. Beyaz Şapka (Tarafsız Şapka)

“Tarafsız bir biçimde, bilgiyi merkeze alarak olaylara bakış açısı getirmeyi amaçlar. Bilgiyi temele alır.

2.11.7.2. Kırmızı Şapka (Duygusal Şapka)

Önsezilere dayalı olarak, olaylara duygusal yönden bir bakış açısı getirmeyi amaçlar. Duygusal tepki vermeyi temele alır.

2.11.7.3. Siyah Şapka (Karamsar Şapka)

Olaylara eleştirel ve karamsar yönden bir bakış açısı getirmeyi amaçlar. Eleştirel yargıyı temele alır.

2.11.7.4. Sarı Şapka (İyimser Şapka)

Olayların olumlu yönlerine odaklanarak iyimser ve yapıcı yönden bir bakış açısı getirmeyi amaçlar. Yapıcı düşünmeyi temele alır.

2.11.7.5. Yeşil Şapka (Yaratıcı Şapka)

Olaylara yeni ve farklı çözüm yolları bulmak için yaratıcı ve yenilikçi bir bakış açısı getirmeyi amaçlar. Yeni fikirler, yeni algılama biçimleri üretmeyi temele alır.

2.11.7.6. Mavi Şapka (Değerlendiren Şapka)

Olayları tüm olası yönleriyle gören ve değişkenleri kontrol altında tutan bir bakış açısı getirmeyi amaçlar. Durumu analiz edip sonuç çıkarmayı temele alır.

Altı Şapkalı Düşünme Tekniği İçin Örnek Olaylar

Bir üniversitenin İngiliz Dili Eğitimi bölümünden mezun oldunuz. Özel bir okuldan İngilizce öğretmenliği, bir bankadan da kambiyo şubesinde görevlendirilmek üzere iki ayrı teklif aldınız. Görüşlerinizi şapkaların rengine göre açıklayınız... ” (Demirel, 2008: 83).

İleri seviyedeki öğrenciler için uygun bir tekniktir.

2.11.8. Kavram Haritaları

Birbiriyle ilgili olan ya da birbirine bağı kavramların aralarındaki ilişkinin bir şema yoluyla görüntülü ve düzenli hâle getirilip beynin her iki bölgesinin çalıştırılarak akılda daha kalıcı olmasını sağlama işlemidir. İlk olarak 1984 yılında Novak ve Gowin tarafından tavsiye edilmiştir. Beynin, bilgileri saklarken birbiriyle ilişkili olan kavramları bir araya getirerek depoladığı varsayımına dayalıdır.

Bir bilginin tablo hâline getirilmesi, ilişkiler ağının dallandırma yoluyla gösterilmesi, ya da bir çiçek motifinin merkezine temel kavramı, yapraklarına o kavramla ilgili kelimelerin yazılması kavram haritalarına örnek olarak verilebilir. Öğretmenin yaratıcılığı ölçüsünde geliştirilmeye açık bir öğretim tekniğidir.

Bu teknikte genel kavram, alt kavramlara göre diğerlerinden üstte ya da diğerlerinden bariz şekilde ayrı duracak şekilde yazılır. Yabancı dil öğretiminde öğrencilerin, bir kavram ve onunla ilişkili kelimeleri öğrenmelerinde çok kullanılacak bir tekniktir.

2.11.9. Eğitici Oyunlar

Öğrencilerin kendilerini daha rahat hissedebilecekleri bir ortam sağlayarak öğrenilen bilgilerin tekrar edilmesini ve pekiştirilmesini sağlaması açısından çok önemli bir tekniktir. Dersi monotonluktan kurtarmak, öğrencilerin derse katılımını sağlamak bakımından da önemlidir. Her oyunun bir amacı olmalı ve bu amacı yerine getirmeye yönelik iletişim becerilerine yer verilmelidir.

2.11.10. Tümevarım

Diğer bir deyişle parçadan bütüne ya da basitten karmaşığa gitme tekniğidir. Öğretilecek olan yapıların önce daha basit olanları verilerek öğrencilerde derse karşı “Bu dil çok zormuş, öğrenemiyorum.” direncinin meydana gelmemesi amaçlanır. Yabancı dil öğretiminde tercih edilen bir tekniktir. Ancak tümevarım tekniğinde parçalar öğretilirken, ‘tüm’ün nasıl bir şey olduğu ve yapının terimleri öğrencilere gösterilmeli daha sonra bu ‘tüm’ün parçaları tek tek ele alınmalıdır. Örneğin cümlenin öğelerinin öğretimine başlamadan basit bir cümle tahtaya yazılmalı ve

cümlenin hangi parçalardan meydana geldiği gösterilmeli daha sonra bu parçaların öğretimine geçilmelidir. Böylece öğrencilerin ulaşmaları gereken hedef açık bir şekilde gösterilmiş ve öğrencinin kafasında, verilen parçanın, tümün neresine ait olduğu konusunda bir fikir geliştirilmiş olur.

“Tümevarım”ın yöntem mi teknik mi olduğu tartışılabilir. Eğitimin planlanmasında ve sınıf içi etkinliklerde kullanıldığı için “Tümevarım”ın hem bir yöntem hem de bir teknik olarak kabul edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

2.11.11. Tümdengelim

Tümevarım tekniğinin tersidir. Yani önce yapının bütünü öğretilir sonra bu bütün parçalara ayrılarak parçaların öğretimi gerçekleştirilir. Yabancı dil öğretiminde pek tercih edilmeyen bir tekniktir. Tümdengelim de tümevarım gibi hem yöntem hem de bir tekniktir.

2.11.12. Dikte

Öğrenilen bir kelimenin, cümlenin veya metnin öğretici ya da bir kayıt cihazı tarafından seslendirilmesi ve öğrencilerin duydukları bu sesleri yazıya geçirmesi işleminin adıdır. Bu teknikle, öğrenilen yabancı dilin doğru bir şekilde yazılması, kelime öğretimi ve işitilen seslerin kelime hâlinde yazıya dökülmesi sayesinde öğrencilerin yazma ve dinleme becerilerinin gelişmesi sağlanmış olur.

2.11.13. Küme Çalışması

Bir sınıftaki öğrencileri birkaç kişiden meydana gelen kümelere ayırarak belirlenen bir ders konusunun öğrenilmesi için birlikte çalışmalarının sağlanması tekniğidir. Yardımlaşma, bir kişinin üstesinden zor gelebileceği bir işin daha kolay bir şekilde başarılmasını sağlar. Bu tekniğin olumsuz tarafı, kümedeki öğrencilerin anlaşabilme ve uyuşma sıkıntısıdır. Bu sebeple kümenin mümkün olduğunca bir arada çalışmaya gönüllü öğrencilerden oluşturulması gereklidir.

2.11.14. Münazara/Tartışma Tekniği

İleri seviyedeki öğrenciler için uygun bir tekniktir. Çerçevesi çizilmiş bir konu etrafında bir kişinin ya da grubun bir fikri savunması diğerlerinin de bu fikre makul

ve mantıklı gerekçelerle karşı çıkması esasına dayanır. Önceden hazırlık yapmayı gerektirir. Öğrencilerin ifade gücünü, hızlı cevap verebilme yeteneklerini ve etkili konuşma becerilerini geliştirir.

2.12. Öğretme-Öğrenme Süreci

Öğretme-öğrenme süreci birkaç farklı şekilde sınıflandırılabilir. Öğrenme-öğrenici ilişkisi açısından Toplu Eğitim / Bireysel Eğitim, öğretmen-öğrenici ilişkisi açısından Öğretmenli Eğitim / Kendi Kendine Eğitim, öğrenici-mekân ilişkisi açısından Sınıfta Eğitim / Sınıfsız Eğitim gibi sınıflandırmalar yapılabilir. Benzer çalışmalardan faydalanılarak öğretme-öğrenme sürecinin bir sınıflandırılması yapılmış ve aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo-9: Öğretme-Öğrenme Sürecini Sınıflandırma Tablosu

Öğretme- Öğrenme	Toplu Eğitim		Bireysel Eğitim	
	Sınıfta	Sınıfsız	Sınıfta	Sınıfsız
Öğretmenli	1.Klasik yöntem 2.Bilgisayar ile İnternet üzerinden 2.a.Eş zamanlı 2.b.Farklı zamanlı	1. Bilgisayar ile İnternet üzerinden 1.a.Eş zamanlı 1.b.Farklı zamanlı		1.Özel öğretmenle klasik yöntem 2.Bilgisayar ile İnternet üzerinden, web temelli 2.a.Eş zamanlı 2.b.Farklı zamanlı
Kendi Kendine		<u>Sisteme Bağımlı</u> (Açık öğretim) 1.Mektup yoluyla 2.Kitap yoluyla 3.Kaset yoluyla 4.Radyo yoluyla 5.Televizyon yoluyla		<u>Sistemden Bağımsız</u> 1.Kitapla 2.Öğretme makineleriyle 3.Radyoyla 4.Televizyonla 5.Kasetle 6.Bilgisayar ile 6.a.İnternet üzerinden web temelli 6.b.Hazır programlar yoluyla

Tabloda yer alan mektupla öğretim, radyoyla öğretim, öğretme makineleri gibi araçlar bugün neredeyse hiç kullanılmamaktadır. Bir zamanların en önemli iletişim aracı olan mektuplar, radyonun icadıyla; yine bir zamanlar çok popüler olan radyolar, televizyonun yaygınlık kazanmasıyla önemini kaybetmiştir. 1926'da Sydney Pressey tarafından bir örneği geliştirilen öğretim makineleri ise bilgisayarın icadına yenik düşmüş ve eğitimde kullanılmasından vazgeçilmiştir.

Bu araçlar içinde radyo, etkisini en uzun süre devam ettiren araçtır ve geri kalmış ülkeler diye tabir edilen teknolojinin çok yaygınlaşmadığı ülkelerde bir eğitim aracı olarak hâlâ kullanılmaktadır.

Günümüzde öğrenimi okul binalarından çıkarma ve hayatın her döneminde öğrenme çalışmaları hız kazanmıştır. Avrupa Konseyinin hazırladığı Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı'nda da yukarıda belirtildiği gibi, “Kendi Kendine Öğrenme, Hayat Boyu Öğrenme, Öğrenmeyi Öğrenme” kavramları öne çıkarılmaktadır. Bunun en temel gerekçesi, yeni programın uygulamaya konulmasından önce okuldan mezun olmuş, okul dönemini çoktan bitirmiş yetişkinlerin yabancı dil eğitiminin dışında kalmasıdır. Bunun dışında, yeni geliştirilen eğitim paradigmlarında sınıfta eğitim yerine öğrencilerin sınıfsız eğitim görmelerinin hedefleniyor olması da bir başka gerekçedir. Aslında bu kavramlar birdenbire ortaya atılmış değildir. Adı geçen kavramların nasıl ortaya çıktığına kısaca bir göz atılması uygun olacaktır:

2.12.1. Hayat Boyu Öğrenme

Önceden isteğe bağlı olarak verilen eğitim, 18. yüzyılın sonlarından itibaren batı toplumlarında belirli yaş grupları için zorunlu hâle getirilmiştir. Sanayi devriminin ortaya çıkmasından sonra, meydana gelen yeniliklerin çoğalması ile bilginin çok hızlı bir şekilde farklılaşması, hayatın ilk dönemlerinde alınan bilgilerin yetersiz kalmasına yol açmaya başlamıştır. Artık sadece çocukluk ve gençlik dönemlerinde kazanılan bilgiler, insanlara bir ömür boyu yetmemektedir. Özellikle günümüzde teknolojinin olağanüstü bir hızla gelişmesi, insanların öğrendikleri bilgiyi birkaç yıl sonra geçersiz hâle getirmektedir. Bunun sonucu olarak *Hayat Boyu Öğrenme* kavramı ön plana çıkmıştır.

Hayat boyu öğrenme kavramının ortaya çıkması aslında çok eskidir. Batıda bu kavramın sistemli hâle getirilme çalışmaları 20. yüzyılda başlamıştır. 1972 yılında toplanan UNESCO eğitimin geliştirilmesi komisyonunun raporunda hayat boyu öğrenmenin, bilmeyi öğrenmek, yapmayı öğrenmek, birlikte yaşamayı öğrenmek ve olmayı öğrenmek üzere dört temel direk üzerine kurulduğu söylenmektedir. (UNESCO, 1972).

1973 yılında OECD raporunda da geçen hayat boyu öğrenme kavramı AB'nin 1993 yılında hazırladığı yeşil bültende, işsizlerin yeniden meslek hayatına kazandırılmaları için eğitilmelerinden ve sürekli eğitimden bahsedilmiştir (Akbaş ve Özdemir, 2002). Bu kapsamda 1996 yılı *Avrupa Hayat Boyu Öğrenme Yılı* olarak ilan edilmiş ve bu kavram *Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı*'nda da yer almıştır.

Hayat boyu öğrenme kavramının ortaya çıkışında hiç şüphesiz geçtiğimiz yüzyılda eğitim kavramının geçirdiği dönüşümün de etkisi vardır. 1900'lü yılların başına kadar eğitim, sadece 'öğretme' olarak düşünülüyor ve eğitim öğretmen merkezli olarak yürütülüyordu. Özellikle son elli yıldır ise öğretme kavramının yanına öğrenme kavramı da eklenmiş ve eğitim yavaş yavaş öğrenci merkezli olmaya başlamıştır.

Eğitimin öğrenci merkezli olması eğitim sisteminde de değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Öğretmenin sınıf içindeki konumundan, sınıfların düzenine kadar pek çok şey değişmiştir.

Yeni teknolojilerle birlikte toplum kavramı da değişikliğe uğramış, sanayi devriminden beri *sanayi toplumu* olarak nitelenen toplum, artık *bilgi toplumu* olarak anılmaya başlanmıştır. Birçok gelişmiş ülke, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişin altyapısını oluşturmuştur ve bu bağlamda toplumlarını dönüştürme çabaları devam etmektedir.

2.12.2. Kendi Kendine Öğrenme

Eğitimdeki köklü değişimin yabancı dil eğitimini etkilemesi de kaçınılmazdı. Geçen yüzyıla kadar, öğrenilecek olan yabancı dilin konuşulduğu bir ortam ya da öğretici olmaksızın yabancı dil öğretimi düşünülemezken, ses görüntü ve özellikle bilgisayar teknolojisindeki gelişmeler sayesinde yeterli teknolojik materyale sahip bir dilin, bu teknolojiler aracılığıyla belli ölçülerde öğrenilebilir olduğu bir çağa gelmiş bulunmaktayız.

Fransızca, Almanca ve özellikle İngilizce için çok sayıda kendi kendine öğrenim programları hazırlanmıştır. Aynı durumun Türkçe için geçerli olduğunu söylemek pek mümkün değildir.

Teknolojideki büyük gelişmeler, yabancı dil öğretiminde öğretmenin rolünü biraz değiştirmiş ancak öğretmeni tamamen ortadan kaldıramamıştır. Aynı kitaptan ders anlattıkları hâlde iki farklı öğretmenin girdiği iki ayrı sınıfta öğrencilerin başarısının farklı olması, öğretmenin öğrencileri bir doğrudan etkileme bir de dolaylı etkileme gücünün olduğunu göstermektedir. Çünkü öğretmen, sadece kitaplarda yazılan bilgileri öğrencilere aktaran bir makine değildir. Dolaylı etkileme, öğretmenin; hedef dili konuşması, öğrencileri övme, takdir etme ve cesaretlendirme yoluyla güdülemesi, onların duygularını anlaması ve karşılık vermesi, kişiye özel sorular sorabilmesi, öğrencinin yaptığı bir yanlışı düzeltip niçin yanlış olduğunu geniş bir şekilde anlatabilmesi yoluyla gerçekleşir. Bu sebeple öğretmen, eğitimdeki önemli yerini hâlâ korumaktadır. Şu anda temel seviyede örnekleri bulunan yapay zekâ teknolojileri geliştirilmeye devam ettikçe öğretmenin öğretimdeki rolünün de azalacağı tahmin edilmektedir.

2.12.3. Öğrenmeyi Öğrenme

Yeni eğitim düşüncesine göre eğitimdeki amaç soyut durumdaki bilgiyi öğrencinin beynine doldurmak değildir. Öğrenciye her şeyden önce bir bilgiye nasıl ulaşılabileceği öğretilmelidir. Öğrenci araştırmacı ve sorgulayıcı bir yaklaşımla bilgiye kendisi ulaşmalı ve gerektiğinde öğrendiği bilgilerle yeni bilgiler üretebilmelidir. Buna kısaca öğrenmeyi öğrenmek, diğer bir deyişle balık vermek değil balık tutmayı

öğretmek de denilmektedir. Toplu eğitimden bireysel eğitime, okulda eğitimden hayat boyu öğrenmeye giden yolda bilgisayar teknolojileri eğitimin vazgeçilmez araçları olarak öne çıkmaya başlamıştır.

2.13. Bilgisayar ve Eğitim

“1926’da Pressley’in geliştirdiği ve ilk öğretim makinesi olan “Şeker makinesi” eğitim-öğretim ortamına direkt olarak giren ilk mekanik araç oldu. Her ne kadar, Pressley’in makinesi yaygın kullanım için popüleriteye ulaşamadıysa da programlı öğretim için tasarlanmış ilk mekanik cihaz olarak bilinir. Şeker makinesinin çalışma prensibi oldukça basittir; makine bir dizi soru kartı; bu kartların sırayla gösterimini sağlayan bir kol; sunulan soru için yanıtı seçtiren bir dizi buton ve bir “ödül” (Şeker) sunma biriminden oluşmaktadır. Makine koluyla maniple edildiğinde bir soru kartı ekran biriminde gösterilir, öğrenci bunu okur ve yanıtını evet veya hayır(çoktan seçmeli soru sunan makine de daha sonra tasarımılandı) biçimindeki seçeneklerden seçerek sisteme iletilir. Yanıt doğruysa makine çocuğa bir şeker sunar, yanlışsa makine ödül sunmaz.” (Akpınar ve Yavuz;1999:10).

Pressey tarafından geliştirilen bu mekanik öğretim makinesinden sonra elektrikle çalışan yeni nesil cihazlar ortaya çıkmaya başlar. Ancak yeni nesil cihazların eğitimde kullanılması için biraz zaman geçmesi gerekir.

1947 yılında günümüzdeki bilgisayarların atası sayılan ilk sayısal bilgisayar ENIVAC icat edilir. Çok ağır, aşırı miktarda elektrik tüketen ve çok geniş bir yer kaplayan bu bilgisayar hiç kullanışlı değildir. Bu bilgisayarın daha gelişmiş versiyonları Amerikan ordusu tarafından yabancı dil öğretiminde kullanılır. 1950’lerde lambalı olan bilgisayarlar, yerini; 1960’larda transistörli bilgisayarlara, 1968’de birleşik devreli bilgisayarlara ve 1973’ten itibaren hâlen de kullandığımız çoklu birleşik devreli bilgisayarlara bırakmış, gelişen teknolojiye paralel olarak hem boyutları küçülmüş hem de ucuzlamıştır.

Bilgisayarlar, 1970'lere kadar hantal ve pahalı olmaları sebebiyle sadece devlet kurumlarında ya da büyük şirketlerde kullanılabilirdi. Dolayısıyla eğitimde kullanılması da yaygın değildi. Teknolojinin gelişmesi ve ucuzlaması, devrelerin küçülmesi 1970'lerin sonunda kişisel ev bilgisayarlarının ortaya çıkmasını sağladı. Bugün ise milimetrik boyutlarda, hatta damarların içinde dolaşıp bilgi gönderebilen milimetrik boyutlarda bilgisayarlardan bahsedilmektedir. Bunun eğitime yansımaları olumlu yönde olmaktadır.

Gelecekte eğitimin önemli bir bölümünün internet üzerinden e-dersler yoluyla eş zamanlı ve etkileşimli olarak verileceği düşünülmekte, bu konudaki çalışmalar hızla devam etmektedir. ABD'de Harvard, MIT gibi pek çok ünlü üniversitenin %100 uzaktan eğitim yöntemiyle diploma veren programları yürürlükte. Bazı alanlarda öğrenilen bilgilerin, alınan diplomaların olağanüstü bir hızla gelişen teknolojiler ve öğrenilen yeni bilgiler sebebiyle çok kısa bir zamanda eskimesi ya da geçersiz hâle gelmesi söz konusu olmuştur. Düzenli eğitimle birlikte okul çağını tamamlamış ancak yeni bilgilere ihtiyaç duyan yetişkinlerin eğitiminde de kullanılacak uzaktan eğitim teknolojilerine yatırım yapma ihtiyacı, ülkeler için isteğe bağlı bir durum olmaktan çıkıp zaruret hâline getirmiştir.

Bilgisayarın Türkiye'de eğitim sistemine girmesi ise 1984 yılında olmuştur. "1984 yılında Türkiye'de ortaöğretim kurumlarına 1100 mikrobilgisayar alınmış ve bilgisayar eğitimine başlanmıştır. Daha sonraları ise bilgisayar eğitimi yerine bilgisayarın bir eğitim aracı olarak kullanıldığı bilgisayar destekli eğitim uygulamalarının başlatılması uygun görülmüştür. 12-13 Ekim 1987 tarihlerinde İstanbul'da "Türkiye'de Bilgisayar Destekli Eğitim Konferansı" düzenlenmiştir." (Hoşcan, vd., 1998: 137).

Türkiye'de uzaktan eğitim ise ilk defa Sakarya Üniversitesi tarafından %70 internet %30 yüz yüze eğitim veren uzaktan eğitim merkezinin açılmasıyla başlamıştır. (UZEM, 2011).

Eğitimde bilgisayar kullanımının Türkiye'de yaklaşık olarak otuz yıllık bir mazisi olmasına rağmen, konuyla ilgili kavramlar tam oturmuş değildir. Alanda

Bilgisayarlı Eğitim, Bilgisayar Destekli Öğretim, Bilgisayar Destekli Eğitim, Bilgisayara Dayalı Eğitim, Bilgisayar Yönetimli Öğretim kavramları kullanılmaktadır. (Seferoğlu, 2006; Yalın, 2008; Odabaşı, 1994; Demirel, 2008a). Ancak sıklıkla kavramların birbirinin yerine kullanıldığı görülmektedir. Bu bakımdan yapılan tanımlara bir göz atmakta fayda vardır.

“Bilgisayar destekli öğretim; programlı öğrenme gereçleri ile bilgisayar kullanarak etkileşimde bulunduğu; diğer bir deyişle, bilgisayar programları aracılığıyla öğrenmeyi gerçekleştirdiği, öğrenmelerini izleyip kendi kendini değerlendirebildiği bir öğretim biçimidir.” (Senemoğlu, 1998: 437).

“Bilgisayar destekli öğretim (BDÖ), bilgisayarların sistem içine programlanan dersler yoluyla öğrencilere bir konu ya da kavramı öğretmek ya da önceden kazanılan davranışları pekiştirmek amacıyla kullanılmasıdır.” (Yalın, 2008: 165).

“Bilgisayar yönetimli öğretim, öğretim sisteminin öğretimi planlama, düzenleme ve programlama, öğrenmeleri ölçme, öğrencilerle ilgili verileri kaydetme ve öğrenme verileri üzerinde istatistiksel analizler yapma gibi öğretim etkinliklerini yönetmek için kullanılması anlamına gelir.” (Yalın, 2008: 164).

“Bilgisayarların öğrenme-öğretme ve okul yönetimi ile ilgili bütün etkinliklerde kullanılması ‘Bilgisayar Destekli Eğitim’ olarak tanımlanabilir. Bilgisayar Destekli Eğitim (BDE) denildiğinde eğitim-öğretim etkinlikleri sırasında eğitimi zenginleştirmek ve kalitesini yükseltmek için öğretmene yardımcı bir araç olarak bilgisayarlardan yararlanılması anlaşılmaktadır.” (Seferoğlu, 2006: 105).

Görüldüğü üzere bazı bilgisayar destekli eğitim ve öğretimin tanımlarında farklılıklar vardır. Kavramlarda karışıklık olmasının sebebi, bilgisayarın kullanım alanlarının çeşitliliğinden ve kavramların alt kavramlarla karıştırılmasından kaynaklanmaktadır.

Eğitim, öğretime göre daha genel bir kavramdır. Günümüzdeki tanımıyla kişinin davranışlarını, kendi tecrübeleri yoluyla isteyerek, amaca uygun bir biçimde istenilen yönde değiştirmesine eğitim denilmektedir. Eğitim, kısaca davranış değiştirme sanatıdır. Eğitim, planlamadan ölçmeye, eğitim ortamını düzenlemekten yönetmeye geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Öğretim ise ders muhtevasını öğrenciye aktarma, tekrar etme, alıştırmalar yapma aşamasını ifade eder. Öğretme ortamında bilgisayarın yardımcı araç kullanılmasıyla doğrudan öğretici olarak kullanılması da farklı bir kavramla ifade edilmelidir; çünkü bu ikisi farklı bir öğretim şeklidir. Dolayısıyla bilgisayar, hem eğitim hem öğretim sürecinde farklı şekillerde kullanılmaktadır.

2.13.1. Bilgisayarın Eğitimde Kullanımı

Eğitim-öğretim ortamında bilgisayarların kullanılma şekillerini sıralayan yazarlar yaklaşık olarak aynı madde başlıklarını sıralamışlardır. Seferoğlu (2006) bilgisayarın okullarda kullanıma yollarını şöyle sıralamaktadır:

“Ders yazılımları kullanılarak ders konularının öğretilmesinde,

Eğitsel yazılımlar kullanılarak problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesinde,

Bilimsel çalışmalar için yazılımlar hazırlanmasında,

Ödev raporlarının (sözcük işlemci programlarını kullanarak) hazırlanmasında,

Günlük, yıllık ders plânlarının bilgisayar ortamında hazırlanmasında (sözcük işlemci programlarını ve konuyla ilgili özel yazılımları kullanarak),

Uygulama programlarının kullanılması ile öğrencilerin sanatsal yeteneklerinin geliştirilmesinde,

Bilgisayar okur-yazarlığının öğretilmesinde,

Ölçme ve değerlendirme işlemlerinin yapılmasında (ör. sınavların hazırlanması ve değerlendirilmesi),

Rehberlik etkinliklerinde,

Yönetimle ilgili yazışmaların yapılmasında ve evrakların hazırlanmasında,

Öğrenci kayıtlarının yapılmasında ve saklanmasında (veri tabanı programları kullanılarak),

Muhasebe işlerinin (ör. maaşların hazırlanması) bilgisayar ortamında yapılmasında (elektronik tablolar/hesap tabloları programları kullanılarak),

Öğrenci ve öğretmenlerle ilgili akademik bilgilerin toplanması ve değerlendirilmesinde,

Eğitimle ilgili sayısal (istatistikî) bilgilerin toplanması, korunması ve işlenmesinde, vb. durumlarda bilgisayarların kullanımı söz konusu olabilir.” (s. 106).

Bilgisayarın kullanım alanlarından yola çıkarak eğitimde bilgisayarın kullanılmasıyla ilgili şöyle bir tasnif yapmak mümkündür:

2.13.1.1. Bilgisayar Eğitimi

Bilgisayarın kendisiyle ilgili olarak verilen eğitim türüdür. Bilgisayarı meydana getiren parçaların ne olduğu, nasıl çalıştığı ve donanımıyla ilgili bilginin ya da bilgisayarın nasıl kullanılacağıın öğretilmesi vb. konularda verilen eğitimidir.

2.13.1.2. Bilgisayar Destekli Eğitim

Bilgisayarın; okul idaresi tarafından yazışmalarda, öğrencilerin kayıtlarının tutulmasında, bilimsel çalışmalarda, ders materyallerinin hazırlanmasında, ölçme ve değerlendirme işlemlerinde, özetle eğitim kurumunun bütün işlerinde bilgisayarın kullanılmasını ifade eder. “Bilgisayarların öğrenme, öğretme ve okul yönetimi ile

ilgili bütün faaliyetlerde kullanılmasına Bilgisayar Destekli Eğitim denir.” (Seferoğlu, vd., 2001: 116).

2.13.1.3. Bilgisayar Destekli Öğretim

Bilgisayarın; sınıf içinde öğretmene yardımcı olacak şekilde derste işlenecek konular için hazırlanan ses, görüntü, video gibi ders materyallerin sunulması ya da uzaktan eğitim yoluyla verilen derslerin sınıfa ulaştırılmasında kullanılmasıdır. Bilgisayarın bu kullanımında öğretmen, öğretimi düzenleyici, kontrol edici bir durumdadır; bilgisayar ise öğretme-öğrenme ortamında özellikle farklı zekâ türlerine sahip öğrencilerin öğrenmesine yardımcı olarak kullanılmaktadır.

2.13.1.4. Bilgisayarla Öğretim

Bilgisayarın, bilgisayarlar için özel olarak hazırlanmış öğretim yazılımları ile öğretmen yerine geçerek öğrenilmesi istenen bilgileri bir bilgisayar laboratuvarında toplu olarak ya da bilgisayarın taşınabildiği herhangi bir yerde bireysel olarak bilgileri öğrenciye aktarmasıdır. Günümüzde iyice küçülerek cebe kadar giren ve değişen bilgisayar kavramı sayesinde geleceğin eğitim sisteminde yaygın olarak kullanılacağı tahmin edilmekte, gerekli donanım ve yazılım için bu teknolojiye büyük paralar yatırılmaktadır.

2.13.2. Eğitimde Bilgisayar Kullanımının Olumlu Yönleri

Teknolojiler, insan hayatını kolaylaştırmak için geliştirilmektedir. Bilgisayar teknolojilerinin de eğitim faaliyetlerinde kullanılmasının öğrenme sürecini kolaylaştırmak açısından birçok olumlu yönü vardır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

Bilgisayarlar, öğretilecek ya da öğrenilecek olan konuyu ses, resim, hareketli canlandırmalar veya video yoluyla destekleyerek öğrenmenin daha kolay gerçekleşmesini sağlar. Bu durum farklı zekâ türlerine sahip öğrencilerin de konuyu daha kolay öğrenmesini destekler.

Öğrenme sürecine canlılık, hareketlilik ve çeşitlilik getirir. Günümüzde iyice hızlandırılmış olan hayatın içinde yetişen öğrenciler, sadece öğretmene bağlı ders anlatımını oldukça sıkıcı bulmaktadırlar. Dersin içine bilgisayarlı ders

materyallerinin girmesi öğrencilerin dikkatinin toplanmasına ve dağılmamasına yardımcı olmaktadır.

Bilgisayarla öğretim, bilgisayara öğrenilmesi hedeflenen bütün konular yüklendiği için öğrencilere kendi öğrenme hızlarına göre ilerleme ve öğrenme imkânı sunar.

Bilgisayar öğrencinin faal olarak öğrenme sürecine girmesini sağlar. Öğrenci öğrenmesi gereken bir konuda dikkatini bilgisayara ve programa vermek zorundadır. Programın çalıştırılması ve devam ettirilmesi öğrenciye bağlıdır. Öğrencinin müdahalesi olmadan hiçbir öğrenme süreci başlayamaz.

Bilgisayarla öğretimde, bazı öğrenciler arasında öğretmene karşı meydana gelebilecek bir tepkinin olması mümkün değildir. Bu sebeple güdülenme düzeylerinden kaynaklanabilecek öğrenme farklılıkları kaybolur.

Bir öğretmenin tek bir öğrenciye aynı konuyu onlarca kez tekrarlama imkânı ve sabrı yoktur. Bilgisayarlar her öğrenciye öğrenemediği ya da anlayamadığı bir konuda öğrencinin istediği kadar tekrarlama ve öğrenme imkânı sunar. Böylelikle sınıf içinde, geç öğrenebilen bir öğrencinin kendisine olan güvenini kaybetmesinin önüne geçilmiş olur.

Bilgisayarla öğretimde, bir kurum ya da öğretmen tarafından belirlenmiş ders saatlerine uyma zorunluluğu yoktur. Öğrenci istediği zaman ve istediği saatte öğrenmeyi kendisi başlatabilir. Öğrenci kendi öğrenmesinin sorumluluğunu üstlenir ve öğrencinin hayatını planlama yeteneği gelişebilir.

Bilgisayarla öğretimde, programda belirlenen doğruları yapmak esastır. Yanlış yapıldığında bilgisayarlar geri bildirimde bulunarak doğruyu verirler, böylece konunun yanlış öğrenilmesinin önüne geçilmiş olur.

Bilgisayarlar, özellikle kimya, fizik gibi derslerde gerçek hayatta veya sınıf/laboratuvar ortamında yapılamayacak ya da yapılması çok pahalı, tehlikeli deneylerin benzetim/canlandırma yoluyla kolayca ve tehlikesiz bir şekilde yapılabilmesini sağlar. Soyut olan kavramların grafikler ya da canlandırmalar

yoluyla somut hâle getirilerek daha kolay öğrenilmesini sağlar.

Öğretmenlerin işlerini kolaylaştırır ve derslerin programa uygun şekilde ilerlemesini sağlarlar.

Özellikle kişisel bilgisayarlar her zaman ulaşılabilir durumdadırlar. Öğrenci ne zaman isterse istediği bilgiye ulaşma imkânı vardır.

Bilgisayarlar için hazırlanmış çeşitli testler vasıtasıyla öğrenci her zaman kendini değerlendirme imkânına sahiptir. Öğrenci böylece bir konuyu öğrenip öğrenmediğini, konuyu tekrar edip etmemesi gerektiğine karar vererek öğrenmenin sorumluluğunu üstlenmiş olur. (Halis, 2002: 111-118; Seferoğlu, 2006: 107-108; Demirel, 2008b: 172).

2.13.3. Eğitimde Bilgisayar Kullanımının Olumsuz Yönleri ya da Sınırlılıkları

Her teknolojik aracın eğitimde kullanılmasının olumlu yönleri olabileceği gibi olumsuz yönleri ya da sınırları vardır. Bilgisayardan kaynaklanabilecek olumsuzluklar ya da bilgisayarın sınırlılıkları da şu şekilde özetlenebilir:

Çok uzun süre bilgisayar kullanan kişilerde sosyal gelişim bozuklukları görülebilir.

Ekranlardan yayılan radyasyon sebebiyle çeşitli rahatsızlıklar görülebilir. Ekran görüntüsü hiçbir zaman gerçek hayattaki görüntüler kadar net değildir. Yine uzun süre bilgisayar ekrana bakmaktan dolayı göz rahatsızlıkları ortaya çıkabilir.

Bilgisayarlar için hazırlanan programlar kaliteli olmayabileceği için öğrenci yanlış bilgilere yönlendirilebilir.

Bilgisayarın öğrenciye vereceği geri bildirim, sadece ona programlanan seviyede olabilir. Programlanmayan bir geri bildirim ya da öğrencinin o anda ihtiyacı olan geri bildirim veremez.

Bilgisayarlara her çeşit materyal yüklenebilirse de bu materyalin sunulabileceği

ekranın boyutları sınırlıdır.

Bilgisayar programlarının kullanımı bilgisayar okuryazarı olmayı, bunun yanında programı kullanmayı bilmeyi de gerektirir.

Herhangi bir sebeple bilgisayara karşı bir tepki geliştirmiş öğretici veya öğrenci, bilgisayardan öğrenmeye ya da bilgisayar destekli öğretime karşı direnç gösterebilir.

Bilgisayar destekli öğretim için özel donanımlı sınıflar gereklidir.

Kaliteli ders yazılımlarına ihtiyaç duyar. Bu yazılımların hazırlanması yetenek, beceri, teknolojik bilgi ve alan bilgisi ister, uzun zaman alır ve zordur.

Bilgisayar donanımlarının ilk kurulum maliyeti, geleneksel öğretime göre yüksektir ve yazılımlar pahalıdır.

Bilgisayarlar sadece kendilerini programlayanların istedikleri şeyi yapabilirler. Bazı yazılımlar vasıtasıyla bir öğrencinin kelime telaffuzunun doğruluğunu ölçebilen yazılımlar olsa da henüz tam anlamıyla bir konuşmanın doğru veya yanlış olduğunu belirleyebilecek bir yazılım mevcut değildir. Aynı şekilde öğrencinin herhangi bir serbest yazma becerisini ölçebilecek bir yazılım da yoktur. (Halis, 2002: 118-120; Seferoğlu, 2006: 109; Demirel, 2008b: 173).

2.14. Materyal

Materyal kelimesinin sözlüklerde sadece malzeme (Doğan, 1994: 744) ya da malzeme, gereç (Türkçe Sözlük, 2005: 1353) olarak kelime anlamı verilmiştir. Gereç kelimesine baktığımızda da “Bir şey yapmak için kullanılması gereken maddeler, malzeme, materyal (Türkçe Sözlük, 2005: 751) tanımı karşımıza çıkmaktadır. Bu materyal tanımlarının konumuzla pek ilgili olmadığı açıktır. Ancak birçok kitabın, isminde de materyal kullanıldığı hâlde eğitim konusunda materyalin anlamının ne olduğu konusunda herhangi bir bilgi vermemiş olması düşündürücü bir durumdur.

Demirel, öğretim materyallerinin hazırlanmasından bahsederken araç ve gereç konusuna biraz değinmiş, materyal kelimesini kullanmadan gereç kelimesine bir

tanım getirmiştir: “Bu bağlamda araç, öğrencinin öğrenmesi, öğretmenin etkin bir öğretme sağlayabilmesi için özel olarak hazırlanmış öğretim yardımcısıdır (Alkan, 1979: 6); gereç ise, daha çok basılı ve yazılı öğrenme ortamıdır. Sözelimi bilgisayar bir araç (hardware), fakat bilgisayar programı (software) ise bir gereçtir. Sınıf içinde yer alan karatahta, tebeşir, silgi birer araç; ancak ders kitabı, dergi yazılı ve basılı olduğu için birer gereçtir. (2008b: 58). Demirel’in gereç kelimesini materyal anlamında kullandığını varsayarsak, terim olarak materyal kelimesine biraz açıklık getirdiğini söyleyebiliriz. Terim olarak materyal kelimesini de kullanan bir diğer tanım da Şahin Yanpar ve Yıldırım(1999)’ındır: “Öğretim materyali ise; genel olarak hedefleri gerçekleştirmek amacıyla araçlardan faydalanılarak yapılan ders sunum içerikleridir. (aktaran Nuhoğlu, vd., 2008: 10).

Yukarıdaki açıklamalardan yola çıkarak eğitim bağlamında materyal; herhangi bir eğitim dalında, hedeflenen amaca ulaşabilmek ve etkili bir öğrenme ortamı meydana getirmek için bir kısmı çeşitli araçlar yardımıyla kullanılmak üzere özel olarak hazırlanmış yazılı, basılı, sesli, görüntülü, sesli-görüntülü ya da elektronik kaynak/belge olarak tarif edilebilir.

Materyaller, işlevlerine göre isimlendirilebilirler: yazılı materyal, basılı materyal, sesli materyal, görüntülü materyal, elektronik materyal gibi.

2.14.1. Materyallerin Eğitimdeki Yeri ve Önemi

Eğitim, gerçekten birçok yönü olan ve zor bir süreçtir. Materyaller zor bir süreç olan eğitimi çeşitli açılardan desteklemek ve öğrenmeyi kolaylaştırmak için kullanılırlar. İyi tasarlanmış materyaller;

Eğitim sürecini zenginleştirir,

Bilginin algılanmasında somutluk sağlayarak öğrenmeyi kolaylaştırır,

Unutmayı azaltır, hatırlamayı artırır,

Öğrenciyi güdüler ve öğrenme isteğini kamçılar, öğrencinin dikkatini toplar,

Hedef davranışlara yaparak-yaşayarak ulaşmayı sağlar,

Düşüncenin kavramlaştırılmasına katkıda bulunur,

Anlaşılması zor olan kavramları basitleştirir,

Öğretimi canlı ve açık hâle getirir,

Güvenli gözlem yapmayı sağlar,

Zamandan tasarruf sağlar,

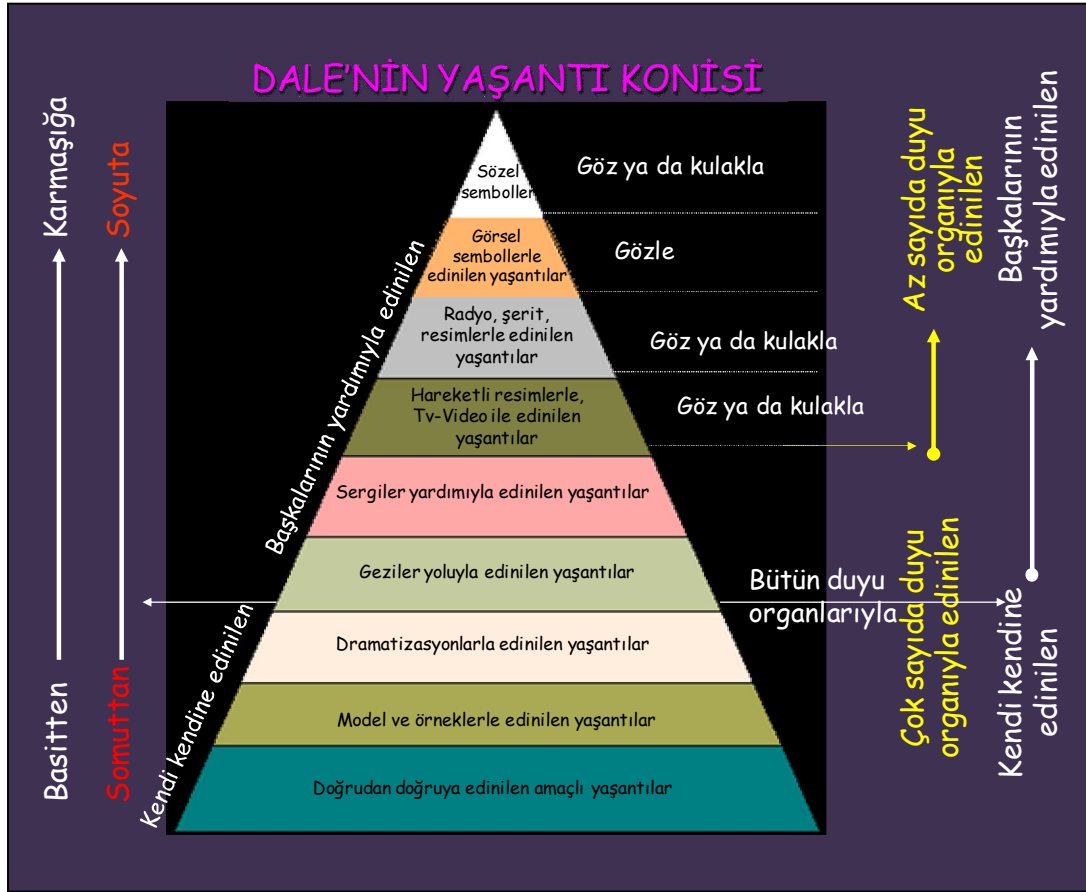
Tekrar tekrar kullanılabilir. (Halis, 2002: 31-32; Seferoğlu, 2006: 18).

Günümüzde amaca uygun olarak materyal hazırlama ve geliştirmeye büyük önem verilmektedir. Özellikle günümüzün teknolojik araçları için farklı özelliklerde materyal geliştirilmeye ve eğitim kolaylaştırılmaya çalışılmaktadır. Çünkü “Herhangi bir öğrenme materyali içerisinde kullanılan her türlü yazı, resim, grafik, hareket ve hatta renk gibi unsurlar öğrenme üzerinde etkilidir.” (Nuhoğlu vd., 2008: 10).

Davranış ve eğitim bilimcileri, öğrenmenin nasıl gerçekleştiği konusunda çeşitli araştırmalar yapmışlar ve bazı sonuçlara ulaşmışlardır. Dale, ulaşılan sonuçlardan yola çıkarak farklı özelliklere sahip öğrenme materyallerinin öğrenmeye katkısını bir koni ile ifade etmiştir.

Resim-1: Dale'in Yaşantı Konisi

(MEB, 2011)

Şekilde de görüldüğü üzere öğrenme ortamına katılan duyu sayısı arttıkça öğrenmenin miktarı da artmaktadır. “Bu koninin dayandığı araştırma bulgularına göre insanlar öğrendiklerinin %83’ünü görme, % 11’ini işitme, %3,5’ini koklama, %1,5’ini dokunma ve %1’ini tatma duyularıyla edindikleri yaşantılar yoluyla öğrenmektedirler. (Nuhoğlu vd., 2008: 11).

Başka araştırmalara göre de insanlar, zamanın sabit tutulması şartıyla;

Okuduklarının %10’unu

İşittiklerinin % 20’sini

Gördüklerinin % 30’unu

Hem görüp hem işittiklerinin % 50'sini

Söylediklerinin % 70'ini

Görüp, işitip, söyleyip, yaptıklarının ise %90'ını hatırlamaktadırlar. (Nuhoğlu vd., 2008: 11-12; Demirel, 2008b: 59)

Koniden çıkarılabilecek sonuçlara göre;

Öğrenmeye katılan organ sayısı arttıkça öğrenme daha iyi ve kalıcı olmaktadır.

En iyi öğrenme başkalarının yardımıyla değil kendi kendine çalışarak kazanılan öğrenmedir.

Öğrenme, basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru gittikçe zorlaşmaktadır.

Öğrendiğimiz bilgilerin büyük bir kısmını gözlerimiz yardımıyla öğrenmekteyiz.

Materyal gelişimi ile teknolojinin gelişmesi arasında sıkı bir bağ vardır. Kâğıdın icadı, matbaanın ortaya çıkması, radyo ve televizyonun icadı gibi gelişmeler eğitimde kullanılan materyallerin daha kolay hazırlanmasına ve çeşitlenmesine sebep olmuştur. Günümüzde ise internet ve bilgisayar teknolojileri eğitimde materyal geliştirme konusunda büyük imkânlar sunmaktadır.

2.14.2. Yabancı Dil Öğretiminde Teknoloji ve Bilgisayar Kullanımı

Bilgisayarın yabancı dil öğretimine girmesi, bilgisayarın icadından yaklaşık on beş yıl kadar sonra olmuştur. Bilgisayarın yabancı dil öğretimine girmesinden önce de eğitimde bazı teknolojik araçlar kullanılmaktaydı. İlk olarak Skinner'in görüşleri doğrultusunda Programlı Öğretim de denilen güdümlü öğrenim geliştirilir. "Skinner'in ortaya koyduğu bu öğrenme programı şu şekilde özetlenebilir: Uyarıcı – Öğrencinin Tepkisi – Öğrenciye Doğru Tepkinin Bildirilmesi (ödül) – Öğrencinin Doğru Tepkiyi Yinelemesi (pekiştirme)." (Kartal, 2005). Bu yöntem için Öğretim Makineleri kullanılmaya başlanır. Öğretim makineleri soru-cevaplı basit oyunlardan ibarettir.

Yabancı dil öğretiminde kullanılan bir diğer teknolojik uygulama da dil laboratuvarlarıdır. 1960'larda Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi ile başlayan ve hızla çoğalan laboratuvarlar 1980'lerde iletişimci yaklaşımın etkisiyle gözden düşer. Dilin bir alışkanlıklar sistemi olduğundan yola çıkan bu yöntem, hedef dilin belli başlı yapılarını ve kullanım şekillerini alıştırmalar hâline getirip bu alıştırmaların farklı biçimlerde çok sayıda tekrarıyla öğretilmesi şeklindedir. Öğrencinin verdiği sözlü tepki ne olursa olsun sadece doğru cevap verilerek pekiştirme sağlanmış oluyordu. Bu işlemleri yerine getirebilmek için de dil laboratuvarlarında manyetik bantlar ve bant çalarlar kullanılmıştır. Sonraki yıllarda slayt projektörleri ve film makineleri de laboratuvarlara dâhil edilir.

Kayıt yapabilen video kameraların icadıyla 1980'lerden itibaren yabancı dil öğretim araçlarının arasına video da girer. Video teknolojisi, uydu yayınları ve kablolu ağların gelişmesiyle televizyonla dil öğretimi kavramı da hayatımıza dâhil olur. Ticari anlamda video destekli ders kitapları piyasaya çıkar.

“Bilişim alanındaki gelişmelere koşturucu olarak bilgisayar teknolojisi, 1960'lı yılların başından itibaren ‘Bilgisayar Destekli Öğretim’ (BDÖ) adı altında eğitimin her alanında olduğu gibi yabancı dil öğretiminde de kullanılmaya başlanır. İlk uygulamalar, 1965 yılından başlayarak değişik projeler kapsamında bu öğretim tekniğinin beşiği sayılan ABD'deki büyük üniversitelerde gerçekleştirilir (Otman, 1988). BDÖ yöntemi alana birazcık nefes aldırca da Programlı Öğretime özgü kimi bildik açmazlar burada da kendini gösterir. Zira, “yeni” diye sunulan bu yöntem temelde PÖ'in prensipleri üzerine geliştirilmiştir. Farklı olan tek şey, mekanik Öğretim Makinelerinin yerini elektronik bilgisayarların almış olmasıdır. Böylelikle BDÖ yerini 70'lerin başında bilişsel bilim ve bilgisayar mühendisliğindeki gelişmelerin (özellikle yapay zekâ alanındaki çalışmaların) sonucunda ortaya çıkan Yapay Zekâlı Bilgisayar Destekli Öğretim ve LOGO yazılımı gibi uygulamalara bırakır. 80'li yıllarda mikro-bilişimin, özellikle de kişisel bilgisayarların (PC) yaygınlaşması alana yeni bir dinamizm getirir. Kişisel bilgisayarlar ilk önce lazer disk

(video-disk) çalan U-Matic düzeneğine bağlanır ve bu düzeneği kumanda etmekte kullanılır. Bu bağlantıyla birlikte, önceki teknolojilere oranla daha bireysel öğrenme imkânı sunan “etkileşim” (interactivite) kavramı ortaya çıkar (Lancien, 1998). 1980’lerin sonuna doğru bilgisayara ses kartının eklenmesi, hemen ardından CD-Rom’un icadı (1987), Windows 3.1 işletim sistemimin geliştirilmesi ve İnternet ağının tüm dünyada yaygınlaşmasıyla birlikte “çoklu-ortam” (multimedya) denilen; metin, ses ve görüntünün bir arada kullanılabilirdiği yeni bir döneme girilir.” (Kartal, 2005).

Gelişen teknolojilerle birlikte Çoklu Ortam (Multi-Media systems) kavramı ortaya çıkar. Seferoğlu (2006), çoklu ortam kavramıyla ilgili literatürdeki tanımlardan bazısını şöyle vermektedir:

“Çoklu ortamlar, birçok araç (metin, resim, video, ses) içeren sistemlerin bilgisayar ortamında bir araya getirilmesiyle oluşturulan ortamlardır (Newby ve diğerleri 2000). Çoklu ortam, ‘metin, ses, her türlü grafik ve bir yazılımın’ tek bir dijital enformasyon ortamında mükemmel (uyumlu) bir şekilde bütünleştirilmesidir (Graham ve Hussain 2006). Çoklu ortam bir materyalin resim ve metinle desteklenerek birden çok formda sunulmasıdır (Mayer 2001). ” (s. 95).

Bilgisayarların esas olarak yabancı dil öğretimine katılması, bilgisayarın sadece bilgiyi işleyip vermektan öte geçip ses ve görüntü teknolojilerini kullanmaya başlamasıyla yani çoklu ortam hâline gelmesiyle olmuştur. Teknolojideki gelişmeler, bilgisayarların en büyük sıkıntısı olan bilgiyi depolama kapasitesini artırdıkça ve özellikle 1987’de CD’nin icadıyla zamanına göre muazzam büyüklükteki bilgileri kolaylıkla taşınabilir hâle getirdikçe yabancı dil öğretiminin önünde büyük ufuklar açılmıştır. Çok sayıda dil için ses, görüntü ve yazının bir arada kullanıldığı programlar hazırlanarak CD’ler hâlinde piyasaya sürülmüştür.

1990’lar yabancı dil öğretimi için farklı bir kapının açıldığı yıllardır. Bu, internet teknolojisidir. İnternet teknolojisi farklı bir öğretim ortamının da ortaya

çıkmasına sebep olur: Web Temelli Uzaktan eğitim. Yabancı dil öğretimi ya da öğrenimi için siteler kurulur. Bu sitelerde eş zamanlı ya da farklı zamanlı olarak eğitim verilmeye başlanır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi açısından Türkiye’de kurulan en geniş kapsamlı web temelli uzaktan öğrenim merkezi, Ankara Üniversitesi TÖMER ve Bilkent Üniversitesi Vakfı şirketlerinden mobilsoft tarafından hazırlanan “UTÖM Uzaktan Türkçe Öğrenim Merkezi”dir.

Yine Türkiye’de Anadolu Üniversitesi tarafından 2007 yılında faaliyete geçen “Türkçe Sertifika Programı”, *İnternet* üzerinden Türkçe öğretmeyi ve bu öğrenmeyi belgelendirmeyi amaçlamaktadır. (Anadolu Üniversitesi Türkçe Sertifika Programı, 2011).

Bilgisayarlar artık, hem radyo, hem televizyon, hem film makinesi, hem video kısaca aklımıza gelen bütün teknolojik cihazları üzerinde toplayabilen, bunlara ilave olarak internet teknolojisini de kullanabilen olağanüstü bir araç hâline gelmiştir. Bu hâliyle yabancı dil eğitimi için en uygun araç konumundadır.

Günümüzde USB bellek, DVD, Blu-ray gibi kapasitesi çok daha yüksek depolama araçları geliştirilmiştir ve hâlen geliştirilmeye de devam edilmektedir. Gelişen bilgisayar ve depolama teknolojileri, çok farklı uygulamalarda kullanılmakta ve yeni teknolojik araçları da beraberinde getirmektedir. 1980’lerde ancak masa üstüne indirebilen bilgisayarlar, bugün birçok uygulamayı üzerinde taşıyabilen bütünleşik araçlar hâline gelmiş cepte taşınabilir boyutlara küçülmüştür. Gelişen teknolojiye paralel olarak yabancı dil öğretim teknolojileri de bu araçları kendi ürünlerinde kullanmak için MP3, PodCast vb. materyal geliştirmektedirler.

Günümüzde bilgisayarlar ve artık sadece cep telefonu olmaktan çıkıp cep bilgisayarı hâline gelen cep telefonları, yalnız başına kişisel kullanımın yanı sıra bilgileri ekrana yansıtacak bir projeksiyon cihazı, geniş ekran TV ya da akıllı tahta vb. araçlar yardımıyla toplu eğitimde yardımcı araç olarak da rahatlıkla kullanılabilir.

2.14.3. Bilgisayar Destekli Materyal Geliştirme

Günümüzün eğitim anlayışında materyal kullanımı oldukça önemlidir. Özellikle homojen ve denk sınıflar oluşturmanın çok zor olduğu Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde her sınıf için özel materyal hazırlamak ya da mevcut materyali sınıfa uygun hâle getirmek büyük önem arz etmektedir. Sürekli geliştirilebilir ve değiştirilebilir materyal hazırlamak için en önemli araç bilgisayardır. Bunun için de bilgisayar destekli materyal hazırlamayı bilmek gerekir.

Bilgisayar destekli materyal hazırlamak, sonuç olarak birkaç sayfa ya da beş on dakikadan oluşan bir slayt bile olsa oldukça zahmetli bir iştir. Bazen bir materyal hazırlamak için kullanacağınız programı tanımak, özelliklerini öğrenmek, programla neler yapabileceğinizi keşfetmek günler, haftalar alabilir. Bazen birkaç saati hatta birkaç günü bir sayfa slayt hazırlamak için harcamak gerekebilir. Belki bütün bu işler başlangıçta zor gelebilir, ancak eğitim sırasında harcanan zaman ve çabayı en aza indirmek için bilgisayar destekli materyal çok önemlidir. Bu sebeple geleceğin öğretmenleri ve yabancı dil öğreticileri için bilgisayar destekli materyal hazırlama konusu bilmek büyük bir önem arz etmektedir.

Aşağıda bilgisayar destekli materyal geliştirmek isteyen eğitimcilerde bulunması gereken özelliklerden kısaca bahsedilecektir. Bilgisayar destekli materyal hazırlamayı düşünen kişiler için gerekli olan temel donanımlar şöyle sıralanabilir:

- Bilgisayar destekli materyal hazırlamak, her şeyden önce iyi bir bilgisayar kullanıcısı olmayı gerektirmektedir. Çünkü materyal hazırlamak için kullanılacak programlar, kullanıcıların temel bilgisayar kullanma becerileri olduğu varsayılarak hazırlanmaktadır.
- Bilgisayar destekli materyalin, özellikle yabancı dil öğretiminde, en gerekli malzemesi resimdir ve anlatacağınız konu için ihtiyacınız olan resmi bulmak çok zordur. Bunu aşmak için ya ihtiyacınız olan resmi kendiniz çizebilecek kadar iyi bir ressam olmanız, ya profesyonel bir ressamdan yardım almanız ya da mevcut resimleri kendi ihtiyacınıza göre düzenleyebilmeniz gerekmektedir. Bunun için Photoshop vb. resim işleme

programlarını, profesyonel kullanıcılar kadar olmasa da, mevcut resimlerden yeni bir resim oluşturabilecek veya mevcut resimleri kendi amacınıza uygun hâle getirebilecek kadar kullanmayı bilmek gerekmektedir.

- Programların ara yüz dillerinin arasında -genellikle- Türkçe olmadığı için en azından temel seviyede İngilizce ya da İngilizce program terimlerini bilmeyi gerektirmektedir.
- Bilgisayarlar ne kadar gelişmiş olursa olsun sadece bir makinedir ve onu kullanabilecek bir operatöre ihtiyaç duyar. Bu sebeple en önemli unsur insan ve onun zekâsıdır. Bilgisayar ve bilgisayar programlarını bir benzetme yoluyla açıklamak istersek programları bir tuvale bilgisayar kullanıcılarını da bir ressamla benzetebiliriz. Bütün programlar insanlara sadece çalışabilecekleri bir tuval verir; ressam bu tuvali kullanarak istediği resmi yapmakta özgürdür. İşte materyal hazırlayıcısı da kullandığı programın ona istediği gibi kullanabileceği boş bir sayfa verdiğinin farkında olmalıdır. Boş sayfada yapılabilecek işlemlerin çokluğu programın kalitesine, boş sayfayı eğitim için en uygun hâle getirmek de materyal hazırlayıcısının kalitesine bağlıdır. Bu bakımdan materyal hazırlayıcısı öğretmek istediği konuyu enine boyuna düşünüp hazırlayacağı materyali ona göre biçimlendirmelidir.
- Bir materyal hazırlamak sadece bilgisayar kullanma becerisi ile yapılabilecek bir şey değildir. Materyali hazırlayacak olan kişi, materyali hangi alanda hazırlamak istiyorsa o alana ait bilgiyi de çok iyi bilmelidir. Alan bilgisi olmayan ya da o alanda uzman bir kişinin yardımını almayan birinin hazırladığı materyal faydadan çok zarar getirebilir.
- Var olan bilginin eğitim için hazır hâle getirilmesi önemlidir; ancak ortaya konulan bilginin en verimli bir şekilde alıcıya ulaştırılabilmesi de şarttır. Bir materyal hazırlamak için teknik bilgi ve alan bilgisinin dışında eğitim bilimlerini de bilmek gerekir.

Genel hatlarıyla özetlenen bu bilgilere sahip olan birisi rahatlıkla bilgisayar destekli bir materyal hazırlayabilir.

2.14.4. Bilgisayar Destekli Materyal Geliştirmek İçin Kullanılan Programlar

Yukarıda sayılan özelliklere sahip olan ve bilgisayar destekli materyal geliştirmeyi düşünen birisi için en büyük problem bu iş için hangi programları kullanabileceğini bilmemektir. İnternette araştırma yapıldığında en iyi eğitim programı olduğunu iddia eden birçok programla karşılaşılabilir. Bazı programların özellikleri kısıtlanmış sürümleriyle deneme yaparak programı öğrenmeye çalışırsınız ama bu programı tanımanız için yeterli değildir. Bazı programların ise oldukça yüksek olan fiyatlarına rağmen deneme sürümleri bile yoktur. Programın kendi tanıtımında kullandığı abartılı ifadelerle dayanarak alıp almamaya karar vermek zorunda kalabilirsiniz. Sonuçta paranızın boşa gitme ihtimali her zaman mevcuttur.

Bu çalışma hazırlanırken yukarıda sayılan sıkıntıların hepsi yaşanmıştır. Yaklaşık bir yıl süren program araştırma çabaları sonucunda -çalışmanın başlangıç zamanına göre- bilgisayar destekli materyal geliştirmek için en uygun programların aşağıda açıklamaları verilecek programlar olduğu belirlenmiş ve çalışma sırasında bunlar kullanılmıştır. Teknolojik araç ve yazılımlardaki gelişme hızı dikkate alındığında yakın zamanda materyal geliştirmek için çok daha güzel ve farklı programların çıkacağı umulmaktadır.

Burada, çalışmanın ortaya konulma sürecinde kullanılan programların isimlerinin yanı sıra olumlu ve olumsuz yanlarından da çok fazla ayrıntıya ve teknik terimlere girmeden bahsedilecektir.

Burada bir hususu açıklamak gerekmektedir. Çalışmanın hazırlanma sürecinde, kullanılan programların yeni sürümleri piyasaya çıkmıştır. Aşağıdaki açıklamalar ve başlıklar programların kullanılan sürümleri dikkate alınarak yazılmıştır. Gerektiğinde yeni sürümle ilgili bilgi de verilmiştir. Ancak bazı programların yeni sürümlerinin çıkması sebebiyle eski sürümlere ait web sayfaları kaldırıldığı için programların adresleri verilirken yeni sürümlere ait web adresleri verilmiştir. Bu programlar şunlardır:

2.14.4.1. Adobe Captivate 4

Bu çalışmanın hazırlanması sırasında bilgisayar destekli materyal hazırlamak için kullanılan temel program Adobe Captivate adlı programın 4.0.1.1658 kodlu sürümüdür (Adobe Captivate 4, 2007). Çalışma devam ederken adı geçen programın Adobe Captivate 5 sürümü çıkmıştır (Adobe Captivate 5, 2011). 5 sürümünün 30 günlük tam fonksiyonlu deneme sürümü incelendiğinde pek çok hatadan arındırıldığı ve çok daha istikrarlı çalıştığı görülmüştür.

Program, Microsoft Office PowerPoint programına birkaç ek özellik kazandırmak ve PowerPoint sunularını flash dosyasına çevirmekten başka bir özelliği olmadığı hâlde e-öğrenme programı olduğunu iddia eden pek çok programın aksine kendi başına çalışabilen bir programdır. Program çalışma için kullanıcıya boş bir sayfa vermekte, kullanıcı bu sayfanın içeriğini istediği şekilde doldurabilmektedir.

Adobe Captivate 4 Programının olumlu yönleri;

- hareketli gifler de dâhil olmak üzere pek çok resim formatını desteklemesi,
- programın üzerinde bulunan pek çok baloncuk sayesinde istenilen yere istenilen balonlarının yerleştirilebilmesi,
- nesnelerin kendisinin ya da etrafının karartılarak veya büyüteç özelliğiyle büyütülerek daha belirgin hâle getirilebilmesi,
- istenilen herhangi bir nesnenin(resim, baloncuk, çizim vb.) üzerine ses kaydedilebilmesi,
- nesnelerin ekranda görünme zamanlarının ayarlanabilmesi,
- etkileşimli metin kutucukları yardımıyla öğrencinin bilgi girişi yapabilmesi ve verdiği cevabın doğru ya da yanlış olduğunun öğrenciye bildirilebilmesi,
- istenildiği zaman kullanıcı bilgilerinin girilmesinin mecbur tutulması ve uygulama sonuçlarının mail yoluyla otomatik olarak öğreticiye gönderilmesinin sağlanabilmesi,
- programın içindeki bir araç yardımıyla çeşitli testlerin yerleştirilebilmesi,
- program içinde kullanılabilmesi için pek çok etkileşimli butonun mevcut olması,

- programın içinde çeşitli amaçlar için özel hazırlanmış şablonların bulunması
- gerektiğinde ekran kayıt aracı olarak kullanılabilmesi,
- en önemlisi olarak da materyalin pek çok dosya formatında çıktısının alınabilmesi

olarak sayılabilir. Programın daha pek çok olumlu yönü vardır ancak konumuz programın ayrıntılı açıklaması olmadığı için bu kadarı yeterli görülmüştür.

Adobe Captivate 4 Programının olumsuz yönleri;

- Programın en büyük eksikliği şekil ve çizim kütüphanesinin çok yetersiz olmasıdır. Birkaç temel şekil ve çizim için çubuk kullanımına izin veren programın bu yönü oldukça eksiktir. Yeni sürümde de aynı eksiklik devam etmektedir.
- Programın olumsuz yönlerinden biri hareketli gifleri sayfaya alırken yeniden işleme tabi tutması ve bu sebeple hareketli giflerin zamanlama ve görüntü yönüyle bozulmalara uğramasıdır. Yeni sürümde bu problem giderilmiştir ve hareketli gifler işleme tabi tutulmadan sayfaya alınmaktadır.
- Programın bir diğer olumsuz yönü de kopyalanan materyalin panoya alınmaması ve bu sebeple başka bir sayfaya yapıştırılamamasıdır. Panoya alabilmek için seçilen nesneyi kesmek gerekmektedir. Programın 5 sürümünde bu sıkıntı da ortadan kalkmıştır.
- Programın eksikliklerinden biri de resimlerin işlenmesi için çok fazla özellik barındırmamasıdır. Özellikle PowerPoint ile karşılaştırınca gerçekten çok sönük durumdadır.
- Programın en olumsuz yönü 799 \$'lık (Captivate 5) fiyatıdır.

2.14.4.2. Microsoft Office PowerPoint 2007

PowerPoint programı, sunu hazırlamak için akla gelen ilk programdır denebilir. Materyal hazırlamak için kullanılacak programlardan biridir fakat bu programla etkileşimli materyal hazırlamak pek mümkün değildir.

Programın olumlu ve olumsuz özelliklerinden birkaçı şöyledir:

- Oldukça gelişmiş bir ara yüz ve sunu hazırlamak için onlarca özellik mevcuttur.
- Grafik, şekil ve çizim özellikleri oldukça gelişmiştir.
- Pek çok resim işleme programında bulunmayan ya da profesyonel kullanıcı olmayı gerektiren pek çok işlem bu programın resim işleme özellikleri arasındadır. Çalışma hazırlanırken Captivate programında kullanılan bazı resimler bu program aracılığıyla hazırlanmıştır.
- Zamanlama özelliği mevcuttur.

Programın olumlu özelliklerinin yanı sıra olumsuz özellikleri de vardır. Şüphesiz bu eksikliklerden birkaçı programın hazırlanma amacı ile ilgilidir. Programın olumsuz yanlarından birkaçı da şudur:

- Her şeyden önce program etkileşimli materyal hazırlamaya müsait değildir.
- Öğrencilerden yazmasını isteyebileceğiniz ve geri besleme sağlayabileceğiniz bir özelliği yoktur.
- Programın içine ses eklemek oldukça zahmetli bir iştir. Ayrıca istediğiniz herhangi bir nesnenin içine de ses ekleyemezsiniz.
- Ekleyeceğiniz seslerin boyutu 100kb sınırını geçemez. Eğer geçerse programın dışında harici bir dosya olarak tutulur ve bunu sürekli programla aynı dizinde tutmak zorunda kalırsınız.
- MP3 dosya formatını desteklemez.
- Çıktı olarak flash temelli bir video alamazsınız. Programın bu eksikliğini kapatmak için programa entegre olabilen, çeşitli firmalar tarafından bazı programlar üretilmiştir. Ancak PowerPoint sunularını flash temelli videolara çeviren bu yazılımlar sunuların pek çok özelliğini yok etmektedir.
- Hazırladığınız sununun, aynı işletim sistemine, aynı fontlara, aynı ekran boyutlarına sahip olmayan başka bilgisayarlarda görüntülenmesi sırasında şekil ve görüntü bozuklukları ortaya çıkmaktadır.

Yukarıda sayılan olumsuzlukların büyük bir kısmı Microsoft Office PowerPoint 2010 sürümünde de aynen devam etmektedir.

2.14.4.3. Adobe Photoshop CS4

Adobe firması tarafından geliştirilen Photoshop programı (3D Design Adobe Photoshop CS5 Extended, 2011) bilgisayar ve resim işleme ile biraz uğraşan kişilerin çok iyi bildiği bir resim işleme programıdır. Materyal için en gerekli malzemelerden birisi hiç şüphesiz resimdir. Materyalin görmeye dayalı nesnelere zenginleştirilmesi öğrenmenin hızını ve kalıcılığını artıran en önemli etkenlerdendir. Ancak ihtiyacımız olan resimleri her zaman istediğimiz şekilde bulmak mümkün değildir. Bunun için elimizdeki resimleri işlememiz, gerektiğinde kesmemiz, yeniden renklendirmemiz, farklı resimlerden yeni bir resim elde etmemiz gerekebilir. İşte bunun için kullanılacak en önemli ve profesyonel resim işleme aracı Photoshop programıdır.

Program özellikle profesyonel kullanıcılara hitap ettiği için amatörler için kullanımı biraz zor bir programdır. Ancak kullanmayı iyi bilenler çok güzel sonuçlar elde edebilir. Programın bir diğer avantajı Türkçe ara yüzünün ve dil desteğinin bulunmasıdır. Bu programın da en olumsuz tarafı 349\$'lık fiyatıdır.

2.14.4.4. PhotoImpact X3

Corel firması tarafından geliştirilmiş alternatif bir resim işleme programıdır (PhotoImpact X3, 2008). Photoshop programının bir benzeridir ve oldukça gelişmiş özelliklere sahiptir. Materyal hazırlarken resimlerin sayfada daha canlı imiş gibi görünebilmesi ve arka fon rengine zıtlık oluşturmaması için bazen resimlerdeki arka planların kaldırılması önemlidir. Photoshop programında daha zahmetli olan bu işi PhotoImpact X3 programı birkaç işlemle çok kısa bir sürede yapabilmektedir. Çalışmada da bu iş için kullanılmıştır.

Profesyonel bir yazılım olması sebebiyle bütün resim işleme özelliklerine sahiptir. Photoshop programından daha ucuz olması (159 \$) programın avantajı iken Türkçe dil desteğinin bulunmaması programın olumsuz yönlerindedir.

2.14.4.5. Paint.NET 3.5.8

Paint.NET yukarıdaki profesyonel resim işleme araçlarına alternatif olabilecek gönüllü programcılar tarafından geliştirilen en güzel ücretsiz yazılımlardan biridir (Paint.NET, 2011). Türkçe ara yüz ve dil desteğinin olması programın olumlu yönlerindedir. Amatörlerin bile kolaylıkla kullanabileceği bir ara yüze ve çok basit bir renk doldurma aracına sahip olması programın diğer olumlu yönlerindedir

Program, özellikle renk paletinin kullanım pratikliği sebebiyle çalışma sırasında karikatürlerin işlenmesi ve renklendirilmesi işleminde kullanılmıştır.

2.14.4.6. PhotoZoom Pro 4

BenVista firmasının ürettiği resmin kalitesini bozmadan tuval boyutunun büyütülmesini sağlayan bir programdır (BenVista PhotoZoom Pro 4, 2011). Çalışma sırasında materyal için kullanılacak uygunlukta ancak boyutu küçük olan resimlerin büyütülmesinde kullanılmıştır. Piyasadaki en kaliteli resim iyileştirme ve büyütme aracıdır.

2.14.4.7. Wondershare Flash Gallery Factory

Tanıtım videoları için fotoğraflardan oluşan slayt hazırlamakta kullanılan programlardan birisidir (Flash Gallery Factory Deluxe, 2011). Programla birlikte pek çok hazır şablon da gelmektedir.

Bu çalışmada programın 4.6 sürümü kullanılmıştır. Bu sürümünde her fotoğraf için, içine açıklama yazısı yazılabilen bir baloncuk ekleme özelliği varken diğer sürümlerinde maalesef bu özellik kaldırılmıştır.

2.14.4.8. Ashampoo MyAutoplay Menu

Bilgisayar destekli olsun olmasın hazırlanan materyalin temel seviyedeki kullanıcılar için derli toplu bir şekilde bir CD ya da DVD şeklinde kullanıma hazır hâle getirilmesi gerekmektedir. MyAutoplay Menu programı hazırlanmış durumda bulunan materyallerin otomatik olarak çalışan bir CD veya DVD hâline getirilmesini sağlayan programların en iyilerindedir (Ashampoo MyAutoplay Menu, 2011). Çalışmanın CD şekline getirilmesinde bu program kullanılmıştır.

2.14.4.9. Any Video Converter

Herhangi bir video kaydedici ile kaydedilmiş video dosyaların uygun formata dönüştürülmesi, kesilmesi, boyutunun küçültülmesi, kalitesinin artırılması veya düşürülmesi gibi işlemleri çok iyi bir şekilde yapabilen ücretsiz bir programdır (Any Video Converter, 2011). Çalışmada kullanılan videoların işlenmesinde adı geçen program kullanılmıştır.

2.14.4.10. WM Recorder

Bilgisayarda herhangi bir web sayfası üzerinden seyredilebilen akıcı videoların kaydedilmesi, tamamlanmış bir dosya şeklindeki diğer görüntülere göre çok zordur. Bu program, geçici internet dosyaları klasöründe depolanamayan internet ya da web TV üzerindeki görüntüleri yakalamaya ve kaydetmeye yarayan bir programdır (Capture Streaming Video and Record Streaming Audio with WM Recorder 14, 2011). Çalışma sırasında hava durumu videolarının kaydedilmesi amacıyla kullanılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. İlgili Araştırmalar

Önceki bölümde yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanmış kitaplar hakkında bilgiler verilmişti. Çalışma sırasında faydalanılan makale, kitap türü araştırmalar ve çalışmalar ise yeri geldikçe kaynak gösterilmek suretiyle kullanılmıştır. Bu bölümde tez çalışması hazırlanırken gözden geçirilen, yeri geldikçe faydalanılan, sadece konumuzla doğrudan ilgili yabancılara Türkçe öğretimi ile bilgisayar destekli öğretim konusundaki belli başlı doktora ve yüksek lisans tezlerinden kısa özetler hâlinde bahsedilecektir. Bölüm, konumuzla ilgili olarak alanda yapılan çalışmaları derli toplu şekilde bir araya getirmesi bakımından önemlidir.

Tezler, önce doktora sonra yüksek lisans tezleri olmak üzere kronolojik olarak sıralanmıştır.

3.1. Doktora Tezleri

H. Ferhan Odabaşı (1994), Eğitim Bilimleri (Eğitim Teknolojisi) alanında yaptığı “Yabancı Dilde Dil Bilgisi Öğrenmede Bilgisayar Destekli Öğrenme Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisi” adlı doktora tezinde yabancı dil olarak İngilizceyi temel alıp İngilizce dil bilgisi bakımından önceden öğrenilmiş yapıların pekiştirilmesinde bilgisayar yazılımının öğrenci başarısına etkisini araştırmıştır. Araştırmacı, tezin özet kısmında şunları söylemektedir:

“Bu araştırma yabancı dilde dilbilgisi öğreniminde önceden öğrenilmiş olan dilbilgisi yapılarının pekiştirilmesi söz konusu olduğunda, bilgisayar destekli

öğrenim yönteminin geleneksel öğrenim yöntemine göre öğrencinin dilbilgisi başarısına etkisini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Araştırma 1993-1994 öğretim yılı ikinci yarısında Eskişehir Özel Çağdaş Lisesi ortaokul birinci sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Deneysel olarak alanda gerçekleştirilen bu araştırmanın denekleri, Anadolu Lisesi giriş puanları, hazırlık sınıfı İngilizce ders geçme notları, doğum tarihleri ve cinsiyetleri

göz önüne alınarak denkleştirilmiştir. Denkleştirme işlemleri sonrasında deney grubunda 19, kontrol grubunda 19 denek olmak üzere 38 öğrenci örneklemini oluşturmuştur.

Uygulamada bilgisayar yazılımı, ders kitabı, öğretmen ve bilgisayar uzmanı olmak üzere dört kaynaktan yararlanılmıştır. Uygulamanın yapıldığı dilbilgisi yapısı

olan edilgen çatının öğrenilmesi deney grubunda bilgisayar yazılımıyla, kontrol

grubunda ise öğretmen yönetiminde geleneksel yöntemle gerçekleştirilmiştir.”
(s. v).

Odabaşı, araştırmasında kullandığı bilgisayar yazılımı ve özellikleri konusunda şunları söylemektedir:

“Amerikan Dil Akademisi tarafından 1991 yılında bireysel kullanıma yönelik olarak hazırlanmış olan Grammar Mastery II Series A,B,C yazılımının 24 kullanıcıya aynı anda dağılım yapabilen Network'a uyarlanmış biçimidir. Yazılım IBM uyumlu olup, Adam Luther, Müjgan Matterson ve Luan Nyuyen tarafından gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırmada (The Passive) edilgen çatı yapısının işlendiği C serisinin üçüncü disketi kullanılmıştır (Ek-6).

Yazılım üç seri hâlinde hazırlanmıştır. A serisi başlangıç, B serisi orta düzey

altı, C serisi ise orta düzeyde İngilizcesi olan 12 yaş ve üstündeki öğrencilere yöneliktir. Her bir seride altı ders disketi, dolayısıyla altı dilbilgisi konusu yer almaktadır. Her bir ders disketinde ise beş - dokuz çeşit alıştırtma vardır.

Alıştırtmalar öncesi bir ders sunu amaçlı bölüm yer almakta, daha sonra alıştırtmaların örnekleri verilip, alıştırtmaya başlanması istenmektedir. Alıştırtmalar çoktan seçmeli, boşluk doldurma ve kısa cevap gerektiren yapıdadır. Bazı alıştırtmalar ise oyun şeklinde sunulmuştur.” (s. 41-42).

Sonuç olarak, yabancı dilde önceden öğrenimi yapılmış olan dilbilgisi konularının pekiştirme çalışmalarında bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yönteminin, geleneksel öğrenimle aynı düzeyde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Mehmet Hadi Benhür (2002), “Türkçenin Yabancılara Öğretiminde Tartışılmayan Ana Kavramlar” adlı doktora tezinde, Avrupa ve Amerika’da ‘Concept’ adı verilen kavramı, Türkçeye ‘tartışılmayan Ana Kavramlar’ olarak çevirdiğini söylemiş ve bunu ‘bir bilim alanında bilim adamlarının üzerinde anlaştıkları kavramlar ve terminolojinin tümüne verilen ad’ olarak tarif etmiştir.

Benhür, yaptığı çalışmayı kısaca şöyle özetlemektedir:

“Bu tezde Türkçenin yabancılara öğretiminde tartışılmayan ana kavramları, diğer bir deyişle dil öğretiminin değişmez ilkeleri incelenmiştir. Bu çalışmada amaç; gelişmiş ülkelerin kendi dillerini öğretebilmek için oluşturdukları ölçütleri de dikkate alarak Türkçenin yabancılara öğretiminde yapılması gerekenleri maddeler hâlinde açıklayıp konu ile ilgili çalışmalarda bulunan akademik çevrelerin belirlenen bu ölçütler çerçevesinde ortak çalışmalar yürütmesini sağlamaktır.

Burada dilimizin yabancılara öğretimi ile ilgili olarak bugüne kadar yapılanlara kısa bir göz attıktan sonra Türkçenin yabancılara öğretimi konusunda yapılması gerekenler üç ana başlık altında incelenmiştir.

'Eğitim Öncesi Hazırlık' başlığı altında incelediğimiz; öğrencilerle ilgili "İhtiyaç Analizi", öğretimde yararlanılacak 'Yöntem ve Teknikler', dil öğretiminin vazgeçilmezi olan 'Basamaklı Kur Sistemi' ile ilgili uygulamalar, öğretimde hangi yöntem, hangi teknik veya hangi ders araç-gereci kullanılırsa kullanılsın başarının en önemli anahtarı olan "İyi Bir Dil Öğretmeni"; yine dil öğretiminin temel taşlarından olan kitap ve diğer ders araç-gerecinin tespiti ve hangi ölçütlere göre düzenleneceği, bir tek dakikanın bile insan hayatında ne derece önem taşıdığından hareketle "Öğrenim Süresi"nin belirlenmesi gibi konular dil öğretiminin başarısı ile yakından ilgilidir." (s. i).

Araştırmacı, tezinde *tartışılmayan ana kavramlar* olarak tespit ettiği konuları başlıklar hâlinde sıralamış ve bunları ayrıntılarıyla açıklamıştır. Çalışmada açıklama kısmından sonra seçmeli yönteme göre okuma, anlama, dinleme ve yazma becerilerini geliştirmek üzerinde durulmuş ve nasıl bir ders planlaması yapılması gerektiği örneklenmiştir. Sonuç olarak, yabancılara Türkçe öğretimi için yapılan bir kurumun bu işte başarılı olabilmesi için yapması gerekenlerin ayrıntılarıyla açıklanmaya çalışıldığı belirtilmiştir.

Nihat Yavuz (2003), "Yabancı Dil Olarak Almanca ve Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Bazı Ders Kitaplarının Dilsel Yönlendirme Açısından Çözömlenmesi" adlı doktora tezinde, yabancı dil olarak Almanca (Stufen International 1-3) ve (Türkçe Öğreniyoruz 1-4) kitaplarını incelemiştir. Özet bölümünde çalışmanın amacı şöyle açıklanmaktadır:

"Bu çalışmadaki amaç günümüzde yabancı dil öğretiminde (Almanca/ Türkçe) kullanılan ders kitaplarının öğretbilimsel ve yöntembilimsel boyutunu belirlemek, aksayan yönlerini tespit ederek çağdaşlaştırılması konusunda çözüm önerileri getirmektir. Ders kitaplarının karşılaştırılması yoluyla Türkçenin yabancı dil olarak okutulduğu ders kitaplarındaki olası aksaklıklar belirlenerek çağdaş öğretbilimsel ve yöntembilimsel öğretime/öğrenime dayalı kaynakların oluşturulmasına katkıda bulunulmaya çalışılacaktır.

Özellikle kaynaklarda aktarılan ülke bilgisel ve kültürel konular irdelenecek ve dilsel yönlendirme ile ilintilendirilerek aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

a) Ülke bilgisi ve kültür aktarımı dil öğretiminde kullanılan bir araç mı (Kültür yolu ile dil öğretimi)?

b) Bir kültürel yayılma (emperyalizm) anlayışı var mı?

Dilsel yönlendirme sadece olumsuz olarak algılanmamalıdır. Yabancı dil öğretiminde motivasyonu sağlamak için de dilsel yönlendirmeden yararlanılabilir. Bu bakımdan öğrenciyi öğrenme sürecinde olumlu olarak da etkilemek mümkün olabilir.”(s. iii).

Araştırmacı öncelikle dil ve iletişimin ne olduğunu, sonra yönlendirmenin ne olduğunu açıklamış; yönlendirmenin politik, ekonomik, toplumsal ve dinî yönlerden olabileceğini belirtmiştir. Sonra yönlendirmenin hangi araçlar kullanılarak yapılabileceğini ve bunların tekniklerini göstermiştir.

“Türkçe ve Almancanın yabancı dil olarak öğretildiği ders kitapları her ne kadar dilbilgisi-çeviri yöntemi ve iletişimsel yöntem gibi farklı yöntemlerle hazırlanmış olsa da, her iki farklı dildeki ders kitaplarında değişik dilsel yönlendirme türleriyle karşılaşmıştır. Almanca ders kitaplarında politik, ekonomik, toplumsal ve dinsel yönlendirmelere yoğun olarak yer verilirken, Türkçe ders kitaplarında daha çok toplumsal yönlendirmelerden ve ekonomik yönlendirmelerden de çoğunlukla turizm bağlamında yararlanılmaya çalışılmıştır.

Türkçe ders kitaplarında karşılaşılan dilsel yönlendirmelerin ilintisiz metin ve resimlerden dolayı daha belirgin ve genelde turizm ağırlıklı olması, yönlendirmelerde daha az etkili olabilmektedir.

Buradan elde edilecek çıkarım, yönlendirmeye daha fazla hizmet eden iletişimsel yönleme dayalı ders kitabı hazırlamamak ya da kullanmamak değil,

kültür aktarımı yoluyla dil öğretimini olanaklılaştıran, ancak kültürel boyutu dil öğretiminin önünde değerlendirmeyen ders kitapları hazırlanmasına katkı yapabilmek ya da bu tür ders kitapların seçimini kolaylaştırmaktır.

Kültürle ilgili çalışmalarda ulusal özellikleri yansıtması dili, en önemli araştırma alanlarından biri durumuna getirmektedir. Bu bakımdan dili kültürden, kültürü de dilden bağımsız olarak ele almak ve değerlendirme eksiklik yaratır..

Bu çalışmayla Türkiye'de yabancı dil öğretiminde kullanılan (Almanca / Türkçe) ders kitaplarının dil öğretimi dışında olumsuz anlamda farklı amaçlara da hizmet edebileceği bulgulanmıştır. Çalışma sonunda ders kitaplarında kültür aktarımının dil öğretimi ile paralel yapılabileceği anlaşılmış, ancak dil öğretiminin önüne asla geçmemesi gerektiği, bu yolla kültürel erozyonu önlemenin mümkün olacağı sonucuna varılmıştır. Diğer taraftan dilsel yönlendirmenin dil öğretimine motivasyon bağlamındaki olumlu katkıları da tespit edilmiştir.

Her iki dilde hazırlanan ders kitapları da kültürlerarasılığın gereklerini yeterince yerine getirememektedir. Zira kitaplarda öz ve yabancı görünüm eşit olarak değerlendirilmemekte, öz görünüm (öz kültür) diğer kültürlerle kıyaslandığında, genelde baskın kültür olarak yansıtılmaktadır. Oysa, kültürlerarası iletişimin ve etkileşimin yoğun olduğu yabancı dil öğretimi alanında sağlıklı bir kültürel alışverişin yapılabilmesinin öz ve yabancı kültüre eşit bakmaktan ve ön yargısız yaklaşımlardan geçtiği anlaşılmıştır. Dolayısıyla kültürlerarasılık kavramı ders kitaplarında bir hayal ürünü (ütopya) olmaktan ve aldatmacadan öte gidememiştir.”(s. 206-207).

Çalışma, yabancı dil öğretiminin sadece yabancı dil öğretmek olmadığı, yabancı dille birlikte hedef dili konuşan toplumun kültürünün de empoze edilebileceğini göstermesi bakımından önemlidir.

Derya Yaylı (2004), “Göreve Dayalı Öğrenme Yönteminin Türkçe’nin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Uygulanması ve Bu Uygulamaya İlişkin Öğrenci Görüşleri” adlı doktora çalışması, 2003-2004 öğretim yılında Litvanya Vilnius Üniversitesi Filoloji Fakültesi Litvan Filolojisi-Türk Dili Programı öğrencileriyle yürütülmüş nitel bir araştırmadır. Yaylı, araştırmanın özet kısmında şunları söylemektedir:

“Bu programa kayıtlı 10 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Öğrencilerle yapılan Göreve dayalı Öğrenme uygulaması sırasında katılımcı öğrenciler gözlenmiş, öğrencilerden günlük tutmaları istenmiş ve uygulama sonunda her bir öğrenciyle yüz yüze görüşme yapılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle daha önceden belirlenmiş olan 'görev çerçevesi'ne göre incelenmiştir.

Araştırma verilerinin incelenmesi sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Katılımcı öğrencilerin görev çerçevesinin görev öncesi aşamasına yönelik görüşlerinin genel anlamda olumlu olduğu saptanmıştır. Katılımcılar göreve başlamadan önce yapılan hazırlık çalışmalarını çok yararlı bulmuşlardır. Sadece, grupların oluşturulması sırasında öğrencilerin grup üyeleri yani birlikte çalışacakları kişiler konusunda titiz oldukları ve herkesle çalışmak istemedikleri bulunmuştur. Özellikle yeni görev için gerekli olabilecek sözcüklerin bu aşamada verilmesi çok olumlu karşılanmıştır. Görev öncesi aşaması tüm çerçeve için çok önemlidir ve burada meydana gelecek bir sorun tüm çerçeveye yansiyacaktır. Bu yüzden grupların oluşturulmasına ilişkin sorunların çözümü için öğrencilerin kişilik özellikleri ve diğer arkadaşlarıyla ilişkileri dikkate alınmalıdır.

Katılımcı öğrenciler, görev çerçevesinin görev döngüsü aşamasına genel anlamda olumlu yaklaşmışlardır. Grup üyelerinin oluşturulmasında ortaya çıkan sorunun bu aşamayı da olumsuz etkilediği görülmüştür. Görevler için ayrılan zaman konusunda olumlu görüşler saptanmıştır. Katılımcı öğrenciler,

kendileri için görev döngüsünün ilginç ve farklı olduğunun altını çizmişlerdir. Görev döngüsünün sunum öncesi planlama basamağı görev ve sunum basamaklarıyla iç içe girmiştir. Katılımcı öğrenciler, yapılan dinleme etkinlikleri konusunda farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Görev döngüsü, görevin yapıldığı bölüm olduğu için çerçevenin en önemli aşamasıdır. Bu yüzden; görev, planlama ve sunum basamaklarının birbirine karışmaması için zamanlamaları konusunda dikkatli olunmalı ve öğrencilere sunum basamağında birbirlerini dinlemeleri ve böylece birbirlerinden öğrenmeleri sağlanmalıdır. Bunun için dinlemeleri için bir amaç gösterilmelidir.

Görev döngüsünün son aşaması olan dile odaklanma konusunda katılımcı öğrenciler farklı düşünceler ortaya koymuşlardır. İnceleme basamağı ve dilbilgisinin sunum şekli öğrencilerin çoğu tarafından beğenilmiştir. Bazı öğrenciler, dilbilgisinin görevden önce verilmesini isteseler de öğrencilerin çoğunun farkında olmadan öğrendiklerini belirtmeleri önemli bir bulgudur. Dile odaklanmanın uygulama alıştırmaları öğrenciler tarafından yetersiz bulunmuştur. Geleneksel yöntemlerle öğrenmeye alışmış öğrencilerin günümüz yöntemlerine keskin geçişin kolay olmadığı anlaşılmıştır. Dile odaklanma aşaması bu geçişin ayarlanmasında öğretmen ve öğrencilere fırsatlar sunmaktadır. Alıştırmaların artırılması ve yapı odaklı ödevlerin verilmesi yöntemin benimsenmesini kolaylaştıracaktır.

Görev çerçevesinin bütünü konusunda 10 öğrenciden 8'i olumlu, 2'si ise olumsuz görüş bildirmişlerdir. 2 öğrenci göreve dayalı öğrenmenin başlangıç düzeyi için daha yararlı olacağını dile getirmiştir. Derslerinin ilginç olduğu, gerçek yaşam dilini sunduğu, yabancı dilde düşünme fırsatı verdiği ve yapı-anlam buluşması sağladığı öğrencilerin görüşlerinin özetidir. Çerçeveye olumsuz yaklaşan öğrencilerin de görüşleri dikkate alınmalı ve Göreve Dayalı Öğrenme farklı yöntemlerle desteklenmelidir.

Göreve dayalı öğrenme görev çerçevesinin uygulanması sırasında ana dili kullanımının, grup çalışmasının, sunum basamağında planlamanın sürmesinin

ve görev türleri konularının sorun yarattığı gözlenmiştir. Bu sorunların ortadan kaldırılması için bazı önlemler alınabilir. Ana dili kullanımın azaltılması için öğrencilerin bu konuda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin iyi tanınması öğretmene grup oluştururken önemli ipuçları sunacaktır. Bu aynı zamanda öğrenci ilgisine göre görev hazırlamak için de önemli bir şart olarak görülmektedir, öğrenciler bi görevi neden yapmaları gerektiğini bilirlerse bu görev onlar için anlamlı hâle gelecek ve daha başarılı olacaklardır.” (s. i-ii).

Çalışmada, yabancılara Türkçe öğretiminin en büyük sıkıntılarından biri olan “uygulama yapacak öğrenci” sıkıntısı, orta düzeyde Türkçe bilen az sayıdaki ama aynı ana dili konuşan öğrencilerle nitel bir çalışma yapılarak aşılması yoluna gidilmiştir. Yine bu tür çalışmaların genelinde olduğu gibi orta seviyede Türkçe bilen öğrencilerle çalışılmıştır.

Dursun Köse (2005), Avrupa Konseyi Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı’na Uygun Türkçe Öğretiminin Başarıya ve Tutuma Etkisi” adlı doktora çalışmasında Ortak Başvuru Metni’ne uygun ders programı ve test geliştirmiştir. Buna göre “Araştırmanın deneklerini Ankara Üniversitesi TÖMER Türkçe Öğretim, Araştırma ve Uygulama Merkezi Kızılay ve Tunalı Hilmi Şubelerinde Türkçe eğitimi gören öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmada, deneklerin cinsiyet, yaş, dil, ırk gibi özellikleri değerlendirmeye alınmamıştır. Hazırlanan test deney ve kontrol gruplarına ön test olarak uygulanmıştır. Deney grubuna uygulanan ders programının ardından, test son test olarak deney ve kontrol gruplarına uygulanmış ve iki grup arasındaki puanlar istatistiksel olarak değerlendirmeye alınmıştır. Verilerin çözümlenmesi için SPSS istatistik programı kullanılmıştır.”(s. 10-11).

Yapılan uygulama sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

“Avrupa Konseyi Ortak Başvuru Metni’ne uygun olarak hazırlanan program doğrultusunda işlenen yöntemle öğrencilerin daha başarılı oldukları görülmüştür. (Bkz. Tablo-9).

Deney grubuna giren deneklerin başarı puanları ile tutum puanları arasında anlamlı bir ilişki vardır. (Bkz. Tablo-10).

Kontrol grubuna giren deneklerin başarı puanları ile tutum puanları arasında da anlamlı bir ilişki vardır. (Bkz. Tablo-11).

Deney grubuna giren deneklerin dil öğrenimine karşı geliştirdikleri tutumların kontrol grubuna giren deneklere göre daha olumlu olduğu görülmüştür. (Bkz. Tablo-10- 11)” (s. 167).

Judith L. Toussaint (2005), “Using Computer Tecnology to Stimulate Second Language Acquisiton” adlı doktora tezinde, ABD’de yabancı dil olarak orta seviyede Fransızca öğrenen 25’i erkek 23’ü kız toplam 48 lise öğrencisi ile deneysel bir çalışma yapmıştır.

Toussaint araştırmasında:

“1. İkinci dil öğreniminde bilgisayar teknolojili öğrenme ile geleneksel öğrenme arasında test sonuçları bakımından istatistiksel fark yoktur.

2. Bilgisayar teknolojisi kullanılarak yapılan sınavın sonuçları açısından cinsiyet bakımından istatistiksel bir fark yoktur.”

şeklinde iki hipotezi sınamıştır. Araştırmanın sonucunda bilgisayar teknolojili öğrenme geleneksel öğrenmeye göre daha başarılı bulunmuş, bilgisayarla yapılan test sınavının sonuçlarına göre ise cinsiyet bakımından bir farklılık bulunamamıştır. Buna göre 1. Hipotez ret, ikinci hipotez kabul edilmiştir.

3.2. Yüksek Lisans Tezleri

Aydanur Altaş Özkan (1992), “Yabancıların Türkçeyi Öğrenmeleri Esnasında Yaptıkları İsim Hâl Ekleri Yanlıları ve Bu Konunun Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde, Ankara Üniversitesi TÖMER’de temel, orta ve yüksek seviyede yabancı dil olarak Türkçe öğrenen yabancıların kur sınavlarındaki sorulara verdikleri cevapları incelemiş ve amaçlarını şöyle sıralamıştır:

“İsim hâl eklerinde yanlış yapıp yapılmadığını tespit etmek,

İsim hâl eklerini, yanlış yapma (zorluk çekme) oranlarına göre sıralamak,

İsim hâl eklerini kullanırken ne tür yanlışlar yapıldığını tespit etmek,

Bu bulguların, Türkçenin özelliklerinin, dil öğretiminde kullanılan modern yöntem ve tekniklerin ışığı altında, konunun öğretimiyle ilgili bazı görüşler belirtmek.” (s. 1).

Araştırma sonucunda ise aşağıdaki bilgiler elde edilmiştir:

“Belirtme hâli eki % 48.3

Yönelme hâli eki % 19.8

Tamlayan hâli eki % 14.9

Bulunma hâli eki % 13.4

Çıkma hâli eki % 3.6

Ayrıca bu eklerin kullanılmasıyla ilgili, belli yanlış türleri tespit ettik. Bunları da şöyle sıraladık.

Ekin, kullanılmaması, % 52.7

Kullanılması gereken ek yerine başka bir ek kullanılması, % 25.4

Ekin gereksiz kullanılması, % 21.9” (s. 137).

Çalışmanın sonuç kısmında ise ortaya çıkan verilere göre çeşitli görüşler ortaya konulmuştur:

İsim hâl ekleri, cümlelerin öğeleri arasında ilgi kurarlar. Bu sebeple Türkçenin cümle yapısının (Ö+T+Y) mutlaka konuya paralel olarak öğrenciye verilmelidir.

Belirtme, bulunma, yönelme ve çıkma eklerinin isim (nesne) ve fiil arasında ilgi kurduğu ismi fiile bağladığı belirtilmelidir.

Tamlayan ekinin, diğer hâl eklerinden farklı olduğu ve iki ismi birbirine bağlayarak belirtili isim tamlaması yaptığı belirtilmelidir.

Tamlayan eki almış isimden sonra gelen ikinci isimde mutlaka iyelik eki bulunması gerektiği (tamlayan, iyelik zincirinin) belirtilmelidir.

Belirtme eki, tüm kurlarda en çok hata yapılan ektir; bu sebeple bu ekin öğretimi özel bir önem gerektirir. Daha önceki bölümlerde de belirttiğimiz gibi bu ekin, cümlelerin nesnesi durumundaki kelimenin işaret edilmesi, vurgulanması, durumunda, nesnenin iyelik eki almış olduğu durumda (eğer başka bir hâl eki gerekmiyorsa), nesnenin bu, şu, o gibi işaret zamirlerinden sonra gelmesi durumunda, nesnenin özel bir isim olması durumunda mutlaka kullanılması gerekir.

Örneğin; Ben onun kalemini istiyorum.

Bu cümlede kalem (nesne) iyelik ekiyle kullanılmış olduğundan, daha sonra belirtme hâlinin kullanılması kaçınılmazdır. Ama "Ben kalem istiyorum." Cümlesi belirtme hâli kullanılmadan da doğru bir mesaj verir.

Ayrıca belirtme hâli yüklemnin neyi veya kimi sorularına cevap verir. Bu da öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir nokta olarak belirtilmelidir.

Yönelme, bulunma ve çıkma ekleri, fiilde ifade edilen işle, isme yaklaşmayı, isimden uzaklaşmayı veya isimde kalmayı anlattığı için bizce anlam olarak birbirini takip eden fonksiyonları ifade eder. Bu sebeple, bu bütünlüğü bozmadan, birlikte öğretilmeleri gerekir.

İsim hâl ekleri, her zaman en son gelen ektir. Bu eklerden sonra başka ek gelmez. Diğer ekler, hâl eklerinden önce gelmelidir (çoğul, iyelik v.b.)

İsim hâl ekleri, cümlede öznenen sonra kullanılmaz. Burada da yine Ö + T + Y yapısının verilmesinin gerekliliği ortaya çıkar.

İsim hâl ekleriyle paralel olarak ezbere başvurmadan örneklerle ünlü ve ünsüz uyumları, ünlü düşmesi gibi fonetik özelliklerin de verilmesi gerekir.

İsim hâl ekleri fiilde yapılan işle nesneyi belirtmeyi, nesneden uzaklaşmayı, nesneye yaklaşmayı, nesnede bulunmayı ifade eder. Ancak, bu kural özellikle ana dilin etkisi de düşünülürse, her zaman geçerli değildir. Örneğin, bir şeyden hoşlan-, bir şeyden nefret etmek v.b. Özellikle soyut fiiller söz konusu olduğunda durum daha da karışır. Bu sebeple tüm hâl ekleri, verildikten sonra öğrenciye hangi fiilin hangi ekle ve eklerle kullanılacağını örnek cümlelerle gösteren bir liste verilmesinde fayda vardır. İsim hâl eklerinin öğretiminde modern yöntem ve tekniklerle eklerin anlam olarak fonksiyonuna hazırlanmış alıştırmaların, resim, açıklama ve grafiklerin kullanılması öğretimin daha sağlıklı ve kalıcı olmasını sağlar.” (s.141-143).

denilerek hâl eklerinin öğretiminde karşılaşılan sıkıntıları gidermek için çeşitli çözüm önerileri ileri sürülmüştür.

Erol Barın (1992), “Yabancılara Türkçenin Öğretiminde Bir Metod Denemesi” adlı yüksek lisans tezinde; giriş kısmında dilin tarifini ve insanların niçin yabancı dil öğrenmeye ihtiyaç duyduklarını açıkladıktan sonra genel olarak yabancı dil öğretim metodları, öğretimde kullanılan teknik unsurlar ve araçlar hakkında bilgi vermiştir. Türkçenin yabancılara öğretiminin tarihî gelişmesi açıklandıktan sonra ise Türkçenin öğretilmesinde takip edilecek temel unsurlardan bahsedilmiş ve bu temel unsurlara uygun bir dersin nasıl olabileceği örnek bir ders üzerinde gösterilmiştir. Çalışma teoriktir.

Gülser Akdoğan (1993), “Yabancıların Türkçe Öğreniminde Ad Durumu ve Çekim Açısından Sık Rastlanan Yanlışlar ve Nedenleri” adlı yüksek lisans tezi, Türkçe öğrenen yabancıların isim hâl eklerinin kullanımında yaptıkları hatalar konusunda yapılmış çalışmalardandır. Tez, A. Ü. TÖMER de eğitim gören farklı

seviyelerdeki yabancı uyruklu 108 öğrencinin kompozisyon kâğıtları incelenerek hazırlanmıştır. Kâğıtların incelenmesi sonucunda ortaya çıkan isim hâl eki yanlışıları tasnif edilmiş ve istatistikleri çıkarılmıştır.

Ramazan Zengin (1995), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Alıştırmalar” adlı yüksek lisans tezinde, öncelikle alıştırmaların ne olduğunu açıklamış; alıştırmaları A, B, C ve D aşamaları olarak sınıflamış, örneklendirmiş ve Hengirmen’in Türkçe Öğreniyoruz I, II, II, IV adlı yabancılara Türkçe öğretimi kitabını alıştırmaları açısından incelemiştir. Sonuç olarak:

“- *Adı geçen ders kitaplarında sınırlı türlerde alıştırmalar yer almaktadır,*

- *Özgün metinlerle çalışmalarda kullanılması gereken ve anlamayı sağlamaya yönelik alıştırmalar yok denecek kadar azdır,*

- *Söz konusu ders kitaplarında özgür anlatma amacına yönelik alıştırmalar da yok denecek kadar azdır.”* (s. 165).

Ayrıca belirlenen eksikliklerin nasıl giderilebileceğine yönelik çeşitli alıştırmalar örnekleri verilmiştir.

Şükran Dilidüzgün (1995), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazınsal Metinler” adlı yüksek lisans tezinde, edebi metinler ve bunların öğretimde kullanımı konusunda genel bilgiler vermiş, bu konuya yeni bir bakış açısı getiren “alımlama estetiği” kuramından bahsetmiştir. Yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili Dr. Nihal Komer Karaman tarafından hazırlanan *Türkçe Öğrenelim* ve Nurettin Koç ile Mehmet Hengirmen’in birlikte hazırladıkları *Türkçe Öğreniyoruz I* adlı kitapları kullanılan metinler açısından incelemiştir. Araştırmanın sonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır:

“- *Adı geçen ders kitaplarında yazınsal metinlere sınırlı sayıda yer verilmiştir.*

- *Adı geçen ders kitaplarında yazınsal metinler belli bir dilbilgisi yapısını öğretmede araç olarak kullanılmıştır.*

Bu iki nokta ışığında şu belirlemeyi yapmak olanaklıdır: "Yabancı dil olarak Türkçe amaçlı ders kitaplarında yazınsal metinlere gerektiği biçimde yer verilmemiştir." Adı geçen bu ders kitaplarında öğrencinin metni anlamasına, metinle bir düşünce, kültür alış verişine girmesine, metnin içerik ve dilsel yapısını çözerek dilde yetkinleşmesine ve daha sonra yaratıcı konumunda dili kullanmaya yönelik, metinle ilgili hiçbir alıştırmaya yer verilmemiştir." (s. 120-121).

Ayrıca, tespit edilen eksikliklerin giderilmesi için uygulama örnekleri verilmiştir.

Filiz Mete (1997), "Özbek ve Azeri Öğrencilerin Türkçe Öğreniminde Ad Durum Ekleri ve Eylem Çekimi Yanlışları" adlı yüksek lisans tezinde A. Ü. TÖMER'de eğitim görmüş 20 Azeri ve 20 Özbek öğrencinin kompozisyon kâğıtlarından yola çıkarak hâl ekleri konusunda yaptıkları yanlışları tespit etmiş, bu yanlışların istatistikî dökümlerini ve sebeplerini vermiş ve bu hataların en aza indirilebilmesi için neler yapılabileceği konusunda çeşitli fikirler ileri sürmüştür.

Sergül Ersoy (1997), "Türkçe Öğrenen Yabancıların Yazılı Anlatım Yanlışlarının Dilbilgisi Açısından Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tezinde çeşitli ülkelerden gelen ve A.Ü. TÖMER'de Türkçe öğrenen 150 öğrencinin yazılı anlatım kâğıtlarını inceleyerek yaptıkları dil bilgisi ve imlâ yanlışlarını tespit etmiştir.

Hüseyin Polat (1998), "Arapların Türkçe Öğrenirken Karşılaştıkları Sorunlar" adlı yüksek lisans tezinde, "...en başta Araplar ve Arapçanın Türkler ve Türkçeyle olan tarihsel bağları anlatılmıştır. Yabancı dil öğretimi alanında yapılan çalışmalara değinildikten sonra Türkçe ile Arapçanın kısa bir karşılaştırması yapılmıştır. Uygulama bölümünde Türkiye'de Türkçe öğrenen 120 Arap kursiyerin 120 kompozisyon kâğıdı incelenerek yanlışlar tespit edilip sesbilgisinde, biçimbilgisinde, sözdiziminde ve yazımda yapılan yanlışlar şeklinde gruplara ayrılmıştır. Araştırmanın son bölümünde yanlışların değerlendirilmesi yapılarak bu yanlışlar

doğrultusunda Araplara Türkçe öğretimi konusundaki önerilere yer verilmiştir.” (s. iii-iv).

Polat, diğer birkaç çalışmada Orta Asya'dan gelen genellikle Türk kökenli öğrenciler için yapılan birkaç çalışmanın bir benzerini Arap öğrenciler üzerinde yapmıştır. Bu tür çalışmaların, homojen gruplara Türkçe öğretirken karşılaşılan sorunların çözümünde oldukça faydalı olacağı düşünülmektedir.

Abdullah Çevik (2001), “Yabancı Dil Öğretiminde Bilgisayar Destekli Öğrenme Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisi” adlı Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalında yaptığı yüksek lisans çalışmasında, Almanca dilbilgisi öğretiminde önceden öğrenilmiş olan dilbilgisi yapılarının pekiştirilmesinde bilgisayar destekli yabancı dil öğretim yönteminin öğrenci başarısına etkisini araştırmıştır.

Çalışmada öncelikle yabancı dil öğretimi ve bilgisayar destekli öğretim konusunda teorik bilgiler verilmiş, daha sonra araştırmanın problem, yöntem, bulgular ve sonuç kısımları açıklanmıştır. Buna göre araştırma 1999-2000 öğretim yılının ikinci döneminde Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı Hazırlık A ve Hazırlık B sınıflarındaki 15 öğrenciyle gerçekleştirilmiş; uygulamada araştırmacı tarafından hazırlanan bilgisayar ders yazılımı ve ders kitabından yararlanılmıştır. Uygulama Eğitim Fakültesi Bilgisayar Laboratuvarında bilgisayar ders yazılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Verilerin elde edilmesinde, Almanca dilbilgisi konuları içinde yer alan edatlara (Präpositionen) ilişkin olarak araştırmacının kendisinin hazırladığı ve güvenilirliğini saptadığı bir ölçme aracından yararlanılmıştır. Bu ölçme aracı deney gruplarına uygulama başlamadan önce ön test olarak, uygulamadan sonra ise son test olarak verilmiştir. Aynı ölçme aracı son test uygulamasından 15 gün sonra, öğrenmedeki kalıcılığı sınamak amacıyla deney grubuna bir kez daha uygulanmıştır.

Anlamlılık düzeyi olarak 0.05 alınarak yapılan "t" testi kullanılmış ve yapılan çözümlenmelerde şu sonuçlara varılmıştır.

“Bilgisayar destekli öğretim uygulamasının öğrencilerin başarısına katkısı vardır.

Bilgisayar destekli öğretimden sonra, öğrencilerin öğrendiklerinin kalıcı olduğu gözlenmiştir.” (s. iii).

Nurdane Öz (2002), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Ad Durum Ekleri ve Bir İzence Önerisi” adlı yüksek lisans tezinde, Bilkent Üniversitesi *Temel Türkçe Sınıfında* öğrenim görmekte olup yaşları 20 ile 22 arasında değişen 16 yabancı uyruklu öğrenciyle, *Belirtme, Bulunma, Yönelme ve Çıkma hâli* eklerinin; *gel-, git-, otur-, çalış-, sev-, iste-, bekle-, bin-, in-, ver-, al-, yaz-, oku-, bak-, kal-, ye-, iç-, izle-, dinle-* ve *yap-* filleriyle öğretimi üzerine bir çalışma yapmıştır.

12 saat süren ders uygulaması sonucunda elde edilen bulgulardan deney grubundaki öğrencilerin kontrol grubundaki öğrencilere göre daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Birol Gülnar (2003), “Bilgisayar ve İnternet Destekli Uzaktan Eğitim Programlarının Tasarım, Geliştirme ve Değerlendirme Aşamaları (SUZEP Örneği) adlı yüksek lisans tezinde, SUZEP örneğinden yola çıkarak bu Web sitesini kullanan öğrencilerden anket yoluyla veriler toplamış ve bunları değerlendirmiştir. Öğrencilerden elde edilen veriler yoluyla uzaktan eğitim ve bilgisayar destekli eğitim programları hazırlanırken hangi kurallara riayet edilmesi ve neler yapılması gerektiği konusunda çeşitli ilkeler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bunlardan bazıları şöyledir. Programlar hazırlanırken bilişsel kurama göre:

“Zincirleme geri bildirimlerle basit uygulamalar arasındaki etkileşim artırılmalıdır.

Uygun ve gerekli görülen yerlerde simülasyon (benzeşim) ve model teknikleri uygulanmalıdır.

Gerçek yaşam durumlarının içine içeriği konumlandır. Örneğin Nuremberg

Rally hakkında konuşmak yerine onu gösteren kısa bir video klip kullan.

Yeni öğrenmeleri kullanmadan önce öğrenenlerden sentez yapmalarını ve problem çözmelerini iste.

Doğal geri bildirim sağla.

Çeşitli biçimlerde öğrenme fırsatları sağla, öğrenenlere bilgiye yaklaşma, ulaşma seçeneği sun.” (s. 184).

Bilgisayar ve web destekli uzaktan öğretim programlarında önemli olan bir diğer konu ekran tasarımıdır. Renk, grafik, şekiller ve resimler ekran tasarımının vazgeçilmez öğeleridir. Gülnar, bu konularda da şunları söylemektedir:

“Steinberg ve Shneiderman metin sunumu hakkında şu ilkeleri savunmaktadırlar (Venezky ve Osin, 1991: 217-218).:

Kesin ol. Kullanılan kelimeleri açıkla. Belirsiz anlamlılıktan kaçın.

Açık ol. Senin belirtmediğin şeyleri öğrencilerin bilmesini ya da onların bilgi eklemelerini bekleme.

Okuma seviyesini ayarla. Kullanılan kelime ve söz dizimi öğrenenlerin seviyesine uygun olmak zorundadır.

Fazla bilgi yüklemekten kaçın. Kullanıcıya minimum düzeyde hafıza yükü için tasarım yap. Mümkünse aynı ekran içinde atıflarda bulun.

Öğreneni aktif konumda tut. Sıkça sorular sor.” (s. 186-187).

İstikrarlı ol. Terminoloji, kısaltmalar, formatlar standart olmalı ve kontrol edilmeli.

Öğrenene yardımcı ol. Düzenli organize edilmiş veriler ve kapsayıcı başlıklar sun.

Her ekranda sadece bir konu ya da fikre odaklan.

Renk kullanımı da ekran tasarımında önemli bir yere sahiptir. Bir ekranda dört farklı renkten fazla renk kullanılmamalıdır. Herhangi bir düzenlemede renk için bir strateji oluşturulmalı veya rengin stratejimizdeki yerini tespit etmeliyiz. Renk kontrastı (zıtlık) önemli bir noktadır. Örneğin, koyu zemin üzerine açık renk kontrastı ile oluşturulan düzenleme, siyahın beyaz zemin üzerine açık renk kontrastı ile oluşturulan düzenleme, siyahın beyaz zemin üzerindeki kompozisyonundan daha yoğun olarak ortaya çıkar. Bir ekranda dört farklı renkten fazla renk kullanılmamış olması renklerin kullanımı konusunda yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlar grafikler için yapılan araştırma sonuçlarına benzemektedir. Renklerin kullanılmasında " Renk Bilgisi"nden yararlanılarak hareket edilmiş olması yazılımlar hazırlanırken ortaya bir standart getirmektedir." (s. 186).

Grafik kullanımında dikkat edilmesi gereken noktalar ise şu şekilde ifade edilmektedir:

"Grafiksel bilgi, diğer öğretimsel mesajlarla tutarlı ve onlarla bütünleştirilmiş olmalıdır,

Görsel materyallerde aşırı ayrıntı ya da gerçek resimleri kullanmaktan kaçınılmalıdır. Basit çizimler, ana fikri gerçek resimlerden daha açık gösterebilir.

Karmaşık grafikler mümkün olduğunca basit parçalara bölünerek verilmelidir. Parçalar aynı ekran üzerinde aşamalı olarak üst üste yerleştirilerek basitten karmaşığa doğru verilebilir.

Öğrenen, sunulan grafiğin izleme süresini kontrol edebilmelidir.

Canlandırmalar gerektiğinde tekrar edilebilmelidirler.

Grafikler ilgili yazılı bilgilerle aynı ekranda verilmelidir. Böylece öğrenen

grafik ve onunla ilgili açıklamayı birlikte öğrenebilir. Ancak, karışıklığa sebep olmaması ve öğrencilerin dikkatlerini çekmesi için aynı ekranda metinle birlikte kullanılan grafikler kutu içine alınmalıdır.

Önemli unsurlara dikkat çekmek ya da unsurları birbirinden ayırmak için renk kullanılmalıdır. Ancak bir ekrandaki renk sayısı en fazla dört renkle sınırlandırılmalıdır.” (s. 186-187).

Bilgisayarla eğitim materyali hazırlamayı düşünen eğitimcilerin yararlanabileceği, bilgisayar ve web destekli eğitimin temelleri konusunda derli toplu bilgi edinilebilecek güzel bir tezdır.

Remzi Albayrak (2003), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Gereksinim Çözümlemesi: Kara Kuvvetleri Lisan Okulundaki Misafir Askerî Personele İlişkin Bir Uygulama Örneği” adlı yüksek lisans tezinde adı geçen personelin Türkçe ihtiyaçlarının tespiti için hâlen öğrenime devam eden 50, mezun olan 20 öğrenci ve 10 öğretmenden oluşan gruplara anket uygulaması yapılmıştır.

Çalışmada, “gereksinim”in ne olduğu ve türleri verilmiş daha sonra “gereksinim”in tespit edilebilmesi için yapılması gerekenler açıklanmıştır. Araştırma sonucunda verilen eğitimde çeşitli eksiklikler tespit edilmiş ve örnek bir ders planı sunulmuştur.

Osman Yılmaz (2004), “Yabancı Dilde Kullanılan Bilgisayar Destekli Eğitimin Öğrenci Başarısı Üzerine Etkilerinin Araştırılması” adlı Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi alanında hazırladığı yüksek lisans tezinde, araştırmasını şöyle özetlemiştir: “*Bu çalışmada yabancı dil öğretiminde Bilgisayar Destekli Eğitimin öğrenci başarısı üzerine etkililiği incelenecektir. Bu nedenle öntest- sontest gruplu model uygulanmış ve araştırma sınıf ve laboratuvar ortamında uygulama yaparak gerçekleştirilmiştir.*

Araştırmanın örneklemini Sakarya ili Adapazarı ilçesi Özel Enka ilköğretim Okulu 7/A ve 7/B öğrencileri oluşturmuştur. Araştırma deney grubunda 13,

kontrol grubunda 13 olmak üzere toplam 26 öğrenci ile yürütülmüştür.

Araştırma sonunda ders başarısı açısından Bilgisayar Destekli Öğretim gören deney grubunun; geleneksel eğitim gören kontrol grubuna göre daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu noktadan hareketle, yabancı dil eğitiminde Bilgisayar Destekli Öğretimin uygulanması önerilmektedir.” (s. vi).

Reyhan Tanın (2004), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sözcük Bilgisi ve Sözcük Öğretimi” adlı giriş ve beş bölümden oluşan yüksek lisans tezinin özetinde araştırmasını şöyle açıklamaktadır:

"Tezimizde, sözcük öğretiminin yabancı dil öğretimindeki önemi ele alınmış, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde niçin sözcük bilgisi ve öğretimi konusunun seçildiği açıklanmıştır. Ana hatlarıyla sözcük kavramı hakkında bilgi verildikten sonra Türkçedeki sözcük türleri ve Türkçe sözcüklerin anlamsal ve biçimsel özelliklerinden bahsedilmiştir, yabancı dil öğretiminde sözcük aktarımının tarihsel gelişmelerinden ve yabancı dilde sözcük öğretiminin genel ilkelerinden söz edilmiştir. Bunun yanında, Türkçenin başlangıç düzeyinde yetişkinlere öğretilmesi aşamasında kullanılacak temel sözcüklerin seçimindeki ölçütlerden bahsedilmiş ve bu temel sözcükler gruplar hâlinde sıralanmıştır. Ayrıca, Türkçede temel sözcükler öğretilirken hangi yolların kullanılabileceği açıklanmış, bu öğretilen sözcüklerin akılda tutulması için gerekli sözcük öğrenme yolları anlatılmıştır. Bu tezimizle, Türkçe dilini yabancı dil olarak başlangıç düzeyindeki yetişkinlere öğretirken kullanılabilecek temel sözcük listelerini oluşturduk ve bu doğrultuda Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesine katkıda bulunmayı amaçladık.” (s. iii).

Tanın, araştırmasında çeşitli kaynaklardan yararlanarak bazı kıstaslar belirlemiş ve yetişkin yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılabilecek temel bir söz varlığı oluşturmaya çalışmıştır. Daha sonra kelime öğretim ve öğrenilen kelimeleri akılda tutma tekniklerinden bahsetmiştir.

Şefik Yücel Kıvırcık (2004), “Türkçedeki Bazı Bileşik Yapıların (İsim-Fiil, Sıfat-Fiil, Zarf-Fiil) Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri” adlı yüksek lisans tezinde yabancı öğrencilerin Türkçe öğrenirken bileşik yapılarda özellikle adlaştırma, sıfatlaştırma ve zarflaştırma yapılarında yaptıkları hatalar üzerinde durulmuştur. Hataların yapılmasının kaynağında, öğrencilerin ilgili yapıların eklerini yanlış kullanmaları ya da hiç kullanmamalarının yatmakta olduğu tespit edilmiştir:

“Bunların giderilmesi amacıyla Üretimsel Dönüşümlü Dilbilgisi yönteminin dönüşüm kuralları uygulanarak bileşik yapılı tümceler derin yapılarından yüzey yapıya geçerken geçirdikleri dönüşüm ve değişimler kuram çerçevesinde örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır. Özellikle öğrencilerin yanlış ekleri kullanımlarından kaynaklanan hatalar örneklerle sunulduktan sonra dönüşüm kurallarının uygulanması sonucunda bu hataların azaltılması hatta yapılmaması amaçlanmıştır. Ayrıca bu çalışmada, günümüzde yabancı dil olarak Türkçe öğretmek amacıyla yazılmış kitaplar ve kimi Türkçe dilbilgisi kitapları araştırılarak bu kitaplardaki eksikliklere yer verilmiştir.

Önerilen yönteme göre, üretilen tümceler çalışma içinde aşama aşama gösterilmeye çalışılmıştır. Farklı örnekler verilerek dönüşümlerin nasıl yapıldığı konusunda ayrıntılara değinilmiştir. (s. v).

Vesile Yılmaz (2004), “Yabancı Dil Türkçe Öğretiminde Okuma Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Görev Odaklı Bir Yordam Oluşturumu ve Gereç Hazırlamaya Yönelik Bir Çalışma” adlı yüksek lisans tezinde “görev odaklı” yaklaşımı esas alarak bu yaklaşıma yönelik temel bilgilerin verilmiştir. Çalışmada öğrencilerin okuma becerilerinin geliştirilmesine yönelik bir model hazırlanmış ve bu modele göre örnek bir *okuma dersi* ile 15 metin ve sorulardan oluşan *okuma ders kitabı* hazırlanmıştır.

Betül Tarhan (2005), “Kendi Kendine Dil Öğrenme Modeli ve Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi” adlı yüksek lisans çalışmasında, ‘özyönetimli öğrenme’ olarak tanımladığı “*kendi kendine öğrenme*”nin ne olduğu, bu kavramla ilgili teoriler ve özellikle yetişkinler için tasarlanan böyle bir eğitim sürecinin temel ilkelerini belirlemeye çalışmıştır. Bu kapsamda konuyla ilgili teoriler ve bu teorilerin özellikleri açıklanmıştır. Araştırmanın verilerine dayanarak örnek çalışma yapıları ve dersler meydana getirerek kendi kendine öğrenmenin uygulamasının nasıl olabileceğini göstermeye çalışmıştır.

Orhan Kocaman (2005), “Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Öğretiminin Öğrenci Tutum ve Başarısına Etkisi” adlı Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi alanında hazırladığı yüksek lisans tezinde, 2003-2004 öğretim yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi BÖTE 1. sınıf, I. ve II. öğretim öğrencilerinden oluşan gruba deneme modeli kullanarak İngilizce dersi için bilgisayar destekli bir araştırma yapmıştır:

“Oluşturulan grupların biri deney diğeri de kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney grubuna on iki hafta süren bilgisayar destekli İngilizce dersi verilmiş, kontrol grubunda ise geleneksel öğretim yöntemleri kullanılmıştır. Kontrol grubu hafta sonu ödevlerini araştırmacı tarafından hazırlanan basılı materyallerle alırken deney grubu bilgisayar ortamında çalışabilecekleri ve kendilerine anında dönüt sağlayabilecekleri şekilde hazırlanmış ödevlerle hazırlanmışlardır.” (s. 67).

Sonuç olarak ise şunlar tespit edilmiştir:

“Geleneksel İngilizce eğitimi, öğrencilerin, cinsiyet, yaş, lise türü, özel ders/kurs alıp almama değişkenlerine göre İngilizce dersine karşı olumsuz tutum geliştirmelerine, BDÖ ise olumlu tutum geliştirmelerine neden olmaktadır

BDYD öğretimi öğrencilerin İngilizce dersine karşı tutumlarında olumlu bir şekilde fark yaratmaktadır

Geleneksel yöntemlerle yabancı dil öğretimi öğrencilerin İngilizce dersine karşı tutumlarında olumlu bir değişiklik yaratmamaktadır.

BDYD öğretimi gören öğrenciler geleneksel İngilizce öğretimi gören öğrencilere oranla derse karşı daha olumlu tutum takınmaktadırlar.

Geleneksel İngilizce eğitimi, öğrencilerin, cinsiyet, yaş, lise türü, özel ders/kurs alıp almama değişkenlerine göre İngilizce dersindeki başarılarını olumlu etkilemektedir.

BDYD öğretim, öğrencilerin İngilizce dersindeki başarılarında olumlu bir şekilde fark yaratmaktadır.

Geleneksel yöntemlerle yabancı dil öğretimi de öğrencilerin İngilizce dersindeki başarılarına olumlu etki yapmaktadır. Ancak bu artış BDYD sınıflarına göre oldukça düşük kalmaktadır. BDYD öğretimi alan öğrenciler ile geleneksel yöntemlerle yabancı dil dersi alan öğrenciler arasında başarı yönünden anlamlı farklılık bulunmuştur. BDYD öğrencileri geleneksel yöntemlerle İngilizce dersi alanlardan daha başarılı olmuşlardır.

Araştırma uygulama süresince öğrencilerin bilgisayar uygulamalarını benimsediklerini, bir kısım öğrencinin ders aralarında dışarı çıkmayıp çalışmalarına devam ettiği araştırmacı tarafından bizzat gözlenmiş olduğundan bilgisayar destekli öğretimin öğrenci motivasyonunda da etkili olduğu tespit edilmiştir.” (s. 82).

Emrah Özcan (2006), “Başlangıç Düzeyi Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi İçin Sözlükçe Çalışması” adlı yüksek lisans tezinde, SQL, Access ve Visual Studio gibi yazılımlar vasıtasıyla yabancı dil öğrencileri için bir elektronik sözlük programı hazırlama ve uygulama aşamalarını açıklamıştır. Hazırlanan elektronik sözlüğün en önemli özelliği, sisteme bilgi girişinin yapılabilmesi, farklı dillerdeki kelimelerin de yüklenebilmesi ve diğer sözlüklerden farklı olarak aranan kelimenin dâhil olduğu bağlam grubuna ait diğer kelimeleri de ekrana yansıtabilmesi olarak

açıklanmıştır. Örneğin “hastane” kelimesi arandığında bu kelimeyle birlikte “doktor, eczane, reçete” vb. kelimeler de ekrana yansımaktadır. Özcan bu modelin en temel özelliklerini şöyle açıklamaktadır:

“Çokdilli Öğrenci Sözlüğü Modeli (ÇÖS)

Bu başlık altında ÇÖS Modeli’nin genel özelliklerinden söz edilecek, ayrıntılar ilgili başlık ya da alt başlıklarda aşağıda anlatılmaya çalışılacaktır. ÇÖS Modeli’nin en temel özellikleri şunlardır;

- a) ÇÖS Modeli çok dilli bir sözlük modelidir,*
- b) ÇÖS Modeli bir öğrenci sözlüğü modelidir,*
- c) ÇÖS Modeli veritabanına dayalı bir sözlük modelidir, ancak kimi durumlarda basılı biçime dönüştürülebilir,*
- d) ÇÖS Modeli yarı-özdevimli geliştirmeye açık bir veritabanına sahiptir,*
- e) ÇÖS Modeli’nde madde sıralamaları hem abece dizinine göre hem de önceden belirlenmiş Konu Başlıklarına göre yapılabilir,*
- f) ÇÖS Modeli’nde öğrenciler bütüncede yer almayan sözcükleri sözlükbilimciye bir öneri biçiminde sunabilirler.” (s. 13-14).*

Esra Selvikavak (2006), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde İleri Düzeydeki Öğrencilerin Paragraf Yazma Becerisini Geliştirme Üzerine Bir Uygulama” adlı yüksek lisans çalışmasında, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri’nden gelip A.Ü. TÖMER yabancı dil olarak Türkçe öğretimi eğitim programına katılan öğrencilerin yüksek ve ileri düzeyde yazma becerilerini geliştirme çalışmaları oluşturma amacını gütmüştür.

“Çalışmada A.Ü. TÖMER iki yüksek düzey başlangıç sınıfı öğrencileri yer almıştır. Çalışmaya 11 deney, 12 kontrol olmak üzere 23 yüksek düzey öğrencisi katılmıştır. Bu öğrenciler aynı eğitim programından geçmiş ve aynı

yazma etkinlikleriyle yazmayı öğrenmeye çalışmışlardır. Her iki gruba da araştırmacı tarafından seçilen konularda ikişer paragraf yazdırılmıştır.

Araştırma beş aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada araştırmacı A.Ü. TÖMER'de öğretilen beş yabancı dilin ders ve çalışma kitaplarını, bu dillerin öğretmenleriyle birlikte incelemiş ve yazma etkinlikleri açısından araştırmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında deney ve kontrol grubuna aynı konuda birer paragraf yazdırılmıştır. Araştırmanın üçüncü aşamasında deney grubu öğrencileri, araştırmacı tarafından Türkçeye çevirisi yapılmış olan 'Let's Write' kitabının paragraf yazımı bölümünün Türkçeye uyarlanmış eğitim programı kapsamında yedi haftalık ileri düzey paragraf yazma eğitiminden geçmişlerdir. Çalışmanın dördüncü aşamasında her iki gruba da yine araştırmacı tarafından seçilmiş olan bir konuda birer paragraf yazdırılmıştır.”
(s. iii).

Sonuç olarak paragraf eğitimi alan öğrenciler ile paragraf eğitimi almayan öğrenciler arasında puan ve paragraf kalitesi bakımından fark bulunmuştur.

Esra Güven (2007), “Yabancıların Türkçe Öğrenirken Ad Durum Eklerinde Yaptıkları Hataların Çözümlemesi ve Bu Hataların Giderilmesine Yönelik Öneriler” adlı yüksek lisans tezinde Ankara Üniversitesi TÖMER İzmir Şubesinde Türkçe öğrenen yabancıların yazılı anlatım kâğıtlarını inceleyerek “belirtme, yönelme, bulunma ve uzaklaşma” eklerinde yaptıkları yanlışları araştırmıştır. Araştırma bu yönüyle Aydanur Altaş Özkan’ın (1992), “Yabancıların Türkçeyi Öğrenmeleri Esnasında Yaptıkları İsim Hâl Ekleri Yanlışları ve Bu Konunun Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezine benzemektedir. Güven, tezinde incelediği konuları aşağıdaki başlıklar altında özetlemiştir:

“Geleneksel dilbilgisi kitaplarında ad durum biçimbirimleri nasıl ele alınmıştır?”

Ad durum biçimbirimleri dilbilimciler nasıl ele almıştır?”

Yabancılara Türkçe öğreten kitaplarda ad durum biçimbirimleri nasıl ele alınmıştır?

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler ad durum biçimbirimleriyle ilgili ne tür yanlışlar yapıyorlar?

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler ad durum biçimbirimlerden en çok hangisinde yanlış yapıyorlar? Bu yanlışlar nelerden kaynaklanıyor olabilir?

Ad durum biçimbirimlerinin öğretimi nasıl olabilir?” (s. vi).

Tezde, öğrencilerin yaptıkları yanlışlar çeşitli başlıklar altında kategorize edilmiş, önce öğrencilerin yanlış cümleleri verilmiş hemen arkasından cümlenin doğrusu yazılmıştır. Ayrıca her bir ek için, yapılan yanlışların Temel-Orta-İleri Türkçe grupları açısından istatistik dökümleri verilmiştir. Daha sonra, yukarıda adı geçen eklerin çeşitli özellikleri verilerek bunların öğretilme şekli konusunda çeşitli fikirler ileri sürülmüştür.

Fatma Zeynep Koşucu (2007), “Türkçenin Yabancılara Öğretiminde Ulaçların Düzeylere Göre İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde çeşitli araştırmacıların görüşlerine dayanarak “ulaç” olarak isimlendirdiği zarf-fiil ve zarf olarak kullanılan bazı edat gruplarını A.Ü. TÖMER Hitit serisi yabancılara Türkçe öğretim kitaplarını esas alarak incelemiştir. Araştırmanın sonunda, adı geçen ders kitaplarının bazı eksikliklerine rağmen “ulaç”ların öğretimi konusunda yeterli olduğu sonucuna varılmıştır.

Filiz Pehlivan (2007), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürlerarası Etkileşim Odaklı Yaklaşım Uyarınca Metin Çalışmaları” adlı yüksek lisans tezinde “Hakan YILMAZ tarafından yazılmış bulunan ve DİLMER’de ders kitabı olarak okutulan Türkçe Okuyorum 1, 2, 3 metin kitapları çerçevesinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerle kültürel öğelerin aktarımı”(s. iii)nı araştırmıştır. Çalışmada öncelikli olarak kitaplardaki metinler konuları, türleri gibi çeşitli

yönlerden incelemeye tabu tutulmuş ve sınıflandırılmıştır. Kitaplardaki metinlerin kültürel unsurlar ve bunların aktarımları konusunda sıkıntıları olduğu ileri sürülmüş daha sonra kitaplardan seçilen metinlerin kültür aktarımı konusunda nasıl daha iyi hâle getirilebileceğini gösteren örnek uygulamalar hazırlanmıştır.

Mehmet Aygüneş (2007), “Yabancı Dil Olarak Türkçe’nin Öğretiminde Okuma Becerisini Geliştirme Yolları” adlı yüksek lisans tezinde çalışmasının amacını “Türkçenin ikinci dil olarak öğretimi üzerine hazırlanan kitapların okuma becerilerine ilişkin bölümlerini değerlendirmek ve bu değerlendirmeler ışığında örnek okuma üniteleri sunmaktır.” (s. xii) olarak açıklamıştır.

Aygüneş, araştırmasında şu sonuçlara ulaşmıştır:

“Kitaplarda metin türü olarak en çok diyalog kullanılmaktadır ve farklı türde metinlere yeterince yer verilmemektedir. Kitaplardaki okuma becerilerine ilişkin bölümlerde girdi biçimi olarak en çok benzetilmiş girdiye yer verilmektedir. Ancak bu girdilerin gerçek yaşamdaki durumlara benzetilmesinde kimi sorunlar bulunmaktadır. Metinlerin konuları gerçek yaşamdaki durumlara kısmen uygundur. Metinlerin konuları genel olarak ilgi çekici değildir. Diyalog biçimindeki metinlerin bağlamsal özellikleri yeterince açık değildir. Metinlerin okunabilirlik düzeyleri genel olarak hedef grubun düzeyine uygundur. Metinlerin içeriksel özellikleri ve sunuluş biçimleri geliştirilebilir niteliktedir. Kitaplarda okuma öncesi ve sırasına ilişkin etkinliklere yer verilmemektedir. Kitaplarda okuma sonrasında ise, metni anlamlandırmaya yönelik kısa yanıtı sorular yer almaktadır. Okuma sonrası etkinliklerde okuma becerilerini geliştirecek nitelikte etkinlikler yeterince yer almamaktadır. Metinleri anlamaya yönelik olarak büyük oranda kısa yanıtı soruların kullanıldığı görülmektedir. Kitapların okuma becerilerine ilişkin bölümlerindeki etkinlikler bilişsel olarak büyük oranda bilgi ve kavrama basamaklarını tetiklemektedir.” (s. xii).

Araştırmanın sonunda, incelemede elde edilen sonuçların ışığında öneri olarak

iki örnek tema hazırlanmıştır.

Mine Sultan Hacıömeroğlu (2007), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenler İçin Kiplik Öğretimi Üzerine Materyal Geliştirme” adlı yüksek lisans tezinde “kiplik” terimini Vardar’dan aktararak şöyle tanımlar: “Kiplik, eylemin belirttiği oluş karşısında konuşucunun tutumunu; bir başka deyişle, konuşucunun salt bildirmeyle mi yetindiğini, yoksa bir yorumda mı bulunduğunu, istek, dilek, koşul, gereklilik, buyrum mu anlattığını gösteren eylem biçimlerinin özelliğidir (Vardar, 2002: 135).” (s. 5).

Çalışmada, Türkçedeki ‘yeterlik’ ve ‘gereklik’ çekimlerinin biçim, anlam ve işlev boyutları tartışılmış ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusunda bu yapılarla ilgili içinde resim ve çizimler bulunan iki PowerPoint sunusu hazırlanmıştır.

Nilüfer Ülker (2007), “‘Hitit Ders Kitapları’ Örneğinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Sürecine Çözümleyici ve Değerlendirici Bir Bakış” adlı yüksek lisans tezinde, bir yabancı dili öğrenmek için o dilin kelime ve dil bilgisi yapılarını öğrenmenin yeterli olmadığını belirtmiş, hedef dile hâkim olabilmek için o dilin kültürünü de öğrenmenin gerekliliğini vurgulamıştır. Bu bağlamda A. Ü. TÖMER Hitit serisi ders kitaplarını kültür aktarımı yönüyle değerlendirmiştir.

Sonuç olarak kitaplar kültürel aktarım yönünden başarılı kabul edilmiş ancak bazı eksikliklerin de bulunduğu belirtilmiştir. Kitabın sonunda bu eksikliklere alternatif olarak metin ve alıştırma örnekleri verilmiştir.

Özlem Camkırın (2007), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenler İçin Şimdiki Zamanın Metinlerle Öğretimi” adlı yüksek lisans tezinde şimdiki zamanla ilgili resimler ve slaytlar yardımıyla örnek bir ders planı çıkarmış ve çeşitli metinlerle adı geçen yapının öğretimine yönelik materyal hazırlamıştır. Çalışmada şu sorulara cevap aranmıştır:

- “Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde "şimdiki zaman" hangi aşamada öğretilmeli?”
- Şimdiki zamanın tüm işlevleri bir arada verilmeli mi yoksa her işlev için ayrı ders ve ünite planları mı yapılmalı?
- Hazırlanan ders planları sadece "şimdiki zamanın" dilbilgisel değerini öğretmeye yönelik mekanik alıştırmalardan mı oluşmalı?
- Oluşturulan metinlerdeki dil nasıl olmalı?
- Metinlerin öğretimi nasıl desteklenmeli?” (s. 2).

Buna göre; ilk olarak şimdiki zamanın öğretilmesi gerektiği, şimdiki zamanın her bir işlevinin ayrı dersler hâlinde verilmesi gerektiği, sadece mekanik alıştırmaların yeterli olmayacağı, materyalde kullanılacak dilin mümkün olduğunca yapaylıktan uzak ancak öğretilmesi hedeflenen yapılardan oluşması gerektiği ve ödevlerle desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ufuk Aşık (2007), “Yabancılar İçin Temel Türkçe Sözcük Varlığının Oluşturulması” adlı yüksek lisans tezinde doğal ortamlardaki konuşmalardan kaydedilmiş 3 dakikalık 1000 ses kaydından yola çıkarak Türkçenin temel söz varlığını çıkarmaya çalışmıştır. Tezin sonunda ise kayıtlardan elde edilen kelimelerin kullanım sıklığına ve alfabetik sıraya göre dizilişleri verilmiştir.

Zeki Doğan Koreli (2007), “Eylem ve Ad Olarak Kullanılan ve Türkçe Sözlükte Bulunmayan Öbekler ve Bunların Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretimindeki Yeri” adlı yüksek lisans tezinde, Türkiye’de 9 aylık süre içerisinde çeşitli günlük gazetelerden 380 tanesinin bütün haberlerini taramış ve bunlardan 140 tanesini kelime grupları açısından incelemiştir; gazetelerde kullanıldığı hâlde Türkçe Sözlük’te bulunmayan kelime gruplarını ortaya çıkarmıştır. Türkçe Sözlük’te bulunmayan bu kelime gruplarından bazıları seçilerek bunların Türkçe öğrenen yabancılar için öğretimi konusunda örnek ders materyali hazırlanmıştır.

Bahar Akbal (2008), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Görev Odaklılık Üzerine Uygulamalı Bir Çalışma” adlı yüksek lisans tezinde yaptıklarını

şöyle özetlemektedir:

“Bu çalışmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında daha çağdaş ve etkili uygulamalar yapılabilmesi için Avrupa Dilleri İçin Ortak Başvuru Metni içerisinde yer alan görev odaklılığın daha iyi tanınmasını ve uygulamaya dönük çalışmalara temel oluşturmasını sağlamaktır. Bu çerçevede görev odaklılık, kuramsal dayanaklarından, kavramsal ve uygulama boyutuna kadar çok çeşitli yönleriyle ele alınmıştır. Böylece görev odaklılığın yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için daha anlaşılır olmasına çalışılmıştır ve bu çerçevede yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde temel düzeydeki (A1 A2) kullanıcılar için hazırlanmış basılı son ders kitabı olan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1 ders kitabının başlangıç ve birinci alt ünitelerinde yer alan etkinliklerin görev kapsamında olup olmadıkları incelenmiştir. Araştırma bulguları 'görev' niteliği taşıyan çalışmaların yeterli düzeyde olmadığını göstermiştir. Bu nedenle bu ünitelerdeki konu başlıklarına bağlı kalınarak, kitabın hedef kitlesi olan temel kullanıcılara yönelik görev odaklılığa göre hazırlanmış öneriler sunulmuştur.” (s. iii).

Akbal, görev odaklı modelin ne olduğunu ve bu konuda çalışma yapan Willis, Skehan ve Ellis'in görev odaklı modellerini tanıtmış, görev türlerini açıklamış ve bu bilgiler ışığında Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1 kitabını değerlendirmiştir. Buna göre görev odaklı olup olmamasına bakılarak ünitenin değerlendirme tablosu verilmiştir. Akbal, tezin sonlarına doğru Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1 kitabına getirdiği eleştirileri dikkate alarak tanışma konusunda görev odaklı bir dersin nasıl olabileceğini gösteren bir örnek ders planı hazırlamıştır.

Betül Sülüoğlu (2008), “İşe Dayalı Dil Öğretim Malzemelerinin Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Uygulanması” adlı yüksek lisans tezinde, “İşe Dayalı Dil Öğrenme”yi “...dilbilgisi öğretiminin işler içinde gerçekleşmesini amaçlayan bir öğrenme modelidir.” (s. 60) şeklinde tarif etmiş ve “İşe Dayalı Dil Öğretimi” kapsamında orta ve yüksek seviyedeki yabancı dil olarak Türkçe öğrencilerine yönelik odaklanmış iş malzemeleri geliştirmeyi amaçlamıştır.

Araştırmacı “ad yantümceleri” olarak adlandırdığı “Türkçedeki -mA, -DİK ve -AcAK biçimbirimleriyle oluşturulan ad yantümcelerini eşdizimli olarak kullanıldıkları dil olarak odaklanmış işler”le ilgili ders öğretim malzemeleri hazırlamış ve bunu Sunum-Uygulama-Üretim(SUÜ) Modeliyle karşılaştırmıştır.

Fatmahan Sarıçiyil (2008), “İstek ve Emir Kiplerinin Öğretimi” adlı yüksek lisans tezinde henüz Türkiye Türkçesinde bile tam olarak çözülememiş emir ve istek kiplerinin yabancılara öğretilmesi konusunda nasıl bir yol izlenmesi gerektiğini araştırmıştır. Güven çalışmasında, emir ve istek eklerinin Türkiye'deki dil bilgisi ve dil bilim kitaplarında nasıl ele alındığını incelemiş, daha sonra emir ve istek kiplerinin kullanım özelliklerini tespit etmiş; bunun sonucunda şöyle bir sonuca ulaştığını belirtmiştir:

“Emir kipi, eylemin yapılmasının istendiğinde, ast-üst ilişkisi içinde sözü söyleyenin, sözü dinleyene eylemi gerçekleştirmesi için verdiği komuttur. Türkçede emir kipinin kişi çekimlerinde sorun yaşanmaktadır. Emir kipinin 1. tekil ve çoğul kişi çekimlerinin bulunup bulunmadığı tartışma konusudur. Birçok dilbilgisi araştırmacısı kişinin kendine emir veremeyeceği gerekçesiyle emir kipinin 1. kişi çekimlerinin kullanılamayacağını savunmaktadır. Bazı dilbilgisi araştırmacıları ise kişinin kendisiyle konuşabileceğini, düşünerek kendisine emir verebileceğini savunmaktadır.

Çalışmamızda bizde kişinin kendine emir veremeyeceğini, ancak kendisini karşısındaki üçüncü kişi gibi görerek kendisiyle konuşabileceğini düşünmekteyiz. Kişinin kendine emir yapısıyla komut vermesini emir kipinin 1. kişisi olarak almanın yanlış olduğu kanısındayız. Emir kipinin soru biçimlerinin sadece biçimsel olarak emir olduğu ve anlamsal olarak emir olmadığını düşünmekteyiz. Bu nedenle emir kipi çekiminde 2. ve 3. kişi çekimlerini verdik. Emir kipinin soru çekimini vermeyi uygun bulmadık.” (s. 63).

Güven, çalışmasının sonunda emir ve istek eklerinin öğretimi konusunda örnek

bir ders planı hazırlamıştır.

Funda Uzdu (2008), “Betimleyici Metinlerin Dilsel Özellikleri ve Bu Tür Metinler Yoluyla Sözcük Öğretimi” adlı yüksek lisans tezinin ön sözünde amacını şu şekilde açıklamaktadır:

“...betimleyici metinleri ayrıntılı olarak incelemek, betimleyici metinlerin dilsel özelliklerini belirleyerek yabancılara Türkçe öğretimine yönelik sözcük öğretimi alanında malzeme hazırlamaktır. Bu amaç doğrultusunda betimleyici metinlerin içerdikleri dilsel yapılar incelenmiş ve betimlemenin işlevi, yöntemi ve diğer özellikleri kapsamlı olarak ele alınmaya çalışılmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine betimleyici metinleri kullanarak malzeme hazırlayabilmek için yabancı dil öğretiminde metin seçimi ve metin kullanımı konuları ele alınarak değerlendirilmiştir. Uygulamaların belirli bir yaklaşım çerçevesinde gelişmesi için iletişimsel yaklaşım genel özellikleriyle sunulduktan sonra bu yaklaşımda metin kullanımına ve sözcük öğretiminin nasıl ele alındığına değinilmiştir.

Betimleyici metinlerin içerdiği dilsel yapıların incelenmesi sonucunda şu yapıları yoğun olarak kullandıkları belirlenmiştir: Niteleme sıfatları, yer belirten sözcükler, ad tümceleri, eksilteli tümceler ve ikilemeler. Bu yapılardan sözcük öğretimine uygun görülen niteleme sıfatlarına ve yer belirten sözcüklere ve betimleme nesnesinin kendi sözcüksel alanına yönelik, yabancı dil öğretiminde metin kullanım ölçütleri göz önünde bulundurularak ve iletişimsel yaklaşımın kullandığı teknikler kullanılarak malzemeler geliştirilmeye çalışılmıştır.” (s. iii).

Onur Zenk (2008), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarının Oluşturmacı Kuramın İlkeleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde sadece bir kitabı incelemiştir. Özette şunları söylemektedir: “*Oluşturmacılık yaklaşımı bu sürece her alanda katkı yapabileceği gibi, bugün eksikliği hissedilen genel olarak Yabancı Dil Olarak Türkçe öğretim materyallerine, özel olarak da ders*

kitaplarına yeni bir bakış açısı getirebilecektir. Bu amaçla çalışmamızda Yabancı Dilim Türkçe 2 isimli ders kitabı oluşturmacı ölçütlere göre değerlendirilmiş ve örnek araştırma alanı ile öneriler hazırlanmıştır.” (s.iii). Zenk, sonuç olarak incelenen kitabın “oluşturmacı yaklaşım” a göre uygun olmadığı sonucunu bulmuştur. Kendisi, “oluşturmacı yaklaşım” a uygun örnek bir ders planı hazırlamıştır.

Hasan Fehmi Erol (2008), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Bildirme ve Tasarlama Kiplerinin Öğretimi ve Sıralaması” adlı yüksek lisans tezinde yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan “Çağdaş Yöntemlerle Yabancılar İçin Türkçe, A.Ü. Tömer Hitit Yabancılar İçin Türkçe, Türkçe Öğreniyoruz (Türkisch Aktiv), Türkçe Öğreniyoruz Orhun, Adım Adım Türkçe” adlı kitapları inceleyerek bu kitaplarda zaman ve kiplerin hangi sıraya göre verildiğini incelemiş, İ. Ü. Dil Merkezinde Türkçe kursuna devam eden 30 farklı ülkeden gelen 88 öğrencinin zamanlar konusundaki görüşünü almıştır. Sonuç olarak zamanların öğretim sırasının şu şekilde olması gerektiğini belirtmiştir:

- "- Şimdiki Zaman
- Görülen Geçmiş Zaman
- Emir Kipi
- Gelecek Zaman
- İstek Kipi
- Öğrenilen Geçmiş Zaman
- Geniş Zaman
- Gerekliklik Kipi
- Şart Kipi” (s. 144).

Metin Şahin (2008), “Güvenlik Bilimleri Fakültesinde Öğrenim Gören Yabancı Öğrencilerin Türkçe Öğrenirken Karşılaştıkları Zorluklar” adlı yüksek lisans tezinde adı geçen fakültenin Polis Akademisinde okuyan 100 öğrenci üzerinde anket çalışması yapılmış ve her bir soru ayrı ayrı incelenmiştir. İnceleme sonucunda ortaya çıkan sonuçlar aşağıda verilmektedir:

“Ankette her öğrenciye her beceri için on iki soru yönelttik. Bu sorular kendi içerisinde kolaydan zora doğru sıralanan sorulardı. İlk sorulara verilen olumlu cevaplar sonlara doğru gittikçe azalmaktadır. Verilen bu cevaplardan da anlaşılacağı üzere öğrencilerin yaklaşık olarak orta seviyeye yakın bir Türkçe bilgileri vardır.

Bu çalışma Türkiye’de Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Dolayısıyla öğrencilerin tamamının ders ortamı dışında da Türkçeyle ilişkileri devam etmiştir. Ankete verilen cevaplardan ve öğrencilere yaptırılan yazma çalışmalarından çıkarttığımız temel bir sonuç da şudur. Öğrenciler gündelik hayata dair sorulan sorularda öğrencilerin verdikleri cevaplar çoğunlukla olumludur. Sorulan sorular günlük hayattan uzaklaşıldıkça cevaplar da olumsuzlaşmıştır. Ancak bu genelleme yazma becerisi için pek geçerli değildir. Çünkü öğrenciler günlük hayatta daha çok konuşma, dinleme ve okuma becerilerini kullanırlar. Yazma becerisi biraz daha mecbur kalındıkça kullanılan bir beceri durumundadır. Bu da yazma becerisinin geri kalmasına sebep olmaktadır.

Öğrencilerin özellikle cümlelerde sözcüklerin gerçek anlamının dışında kullanılan anlamları anlamakta zorlandıkları tespit edilmiştir. Cümlelerde geçen yan anlam, mecaz anlam ve çok sık kullandığımız deyimler, atasözleri öğrencileri gerçekten zorlamaktadır. Aslında Türkçeyi öğrenmek demek bir yönüyle yukarıda ifade ettiğimiz zorlukları aşmak olduğundan bu sıkıntı zamanla yapılan çalışmalarla aşılabacaktır.

Öğrencilerin yazı çalışmaları incelendiğinde içinde doğup büyüdüğü kültür ve kendi ana dilleri bazı durumlarda yeni dili öğrenirken problem oluşturmaktadır. Yeni bir kültür ve medeniyetle tanışan bu öğrenciler karşılaştıkları bu yeni kültürün dilini öğrenirken eski alışkanlıkları ve bilgileri yeni dilin kuralları ile çelişince problem olmaktadır.

Türkiye’ye on beş farklı ülkeden ve üç farklı kıtadan gelen bu öğrencilerin aynı

ortamda ders görmeleri başlı başına bir problem teşkil etmektedir. Çok geniş bir coğrafyadan ülkemize gelen bu öğrenciler hem yeni bir ülkeye gelmenin verdiği sıkıntıları yaşamaktadırlar.

Ülkemize gelen bu öğrencilerin büyük bir kısmı Latin alfabesi kullanmasına karşın Filistin, Ürdün, Sudan gibi ülkelerden gelenler Arap alfabesi; Moğolistan'dan gelen öğrenciler de Moğol alfabesi kullanmaktadırlar. Yazdıkları metinler incelendiğinde Latin alfabesindeki bazı harfleri kendi alfabelerindeki bazı harflerle karıştırmaktadırlar.” (s. 118-119).

Tezin sonunda, ortaya çıkan sonuçlara göre çeşitli öneriler sunulmuştur.

Özlem Yolcusoy (2008), “Türkçe Koşullu Yapıların Öğretimine Yönelik Malzeme Tasarımı” adlı yüksek lisans tezini şöyle özetlemektedir:

“Bu çalışmanın amacı yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler için yapılarının ve işlevlerinin oldukça karmaşık olduğunu düşündüğümüz Türkçe koşullu tümcelerin öğretimi üzerine göreve dayalı öğrenme ve öğretme modelini temel alarak malzeme hazırlamaktır.

Amacımıza ulaşabilmek için öncelikle dil öğretimine işlevsel yaklaşımlar, dilbilgisi öğretimine yaklaşımlar, yabancı dil öğretme yöntem ve teknikleri ve yabancı dil öğretiminde kullanılan malzeme örnekleri ele alınarak incelenmiş, daha sonra Türkçede koşullu tümcelerin ne olduğu ele alınmış, bu yapıyı öğretirken göreve dayalı hazırlanan malzemelerin nasıl olması gerektiği tartışılmış ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılabilecek göreve dayalı malzeme örnekleri tasarlanmıştır.” (s. iv).

Sultan Düzenli (2008), “Türkçede Ortaçlaştırma Belirticilerinin Öğretimine Yönelik Ders Malzemesi Hazırlama” adlı yüksek lisans tezini şöyle özetlemektedir:

“Türkçenin dilbilgisi yapısının açıklanmasında sorunlu görülen ve üzerinde çalışmalar yapılan konulardan başlıcası Türkçedeki ortaçlı yapılardır. Ortaçlı

yapılar Türkçeyi yabancı dil olarak öğretme alanında hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin güçlük çektiği bir konu olarak görülmektedir. Bunun en önemli nedenlerinden birisi de Türkçede bir ekin birden fazla işlev yüklenebilmesidir. Ortaçlaştırma üzerine yapılan çalışmalarda ortaçlaştırma belirticilerinin işlevleri saptanmaya çalışılmıştır. Ancak bu çalışmalardan elde edilen bulgular göz önüne alınarak Türkçede ortaçlı yapıların öğretimine ilişkin işlevsel malzeme hazırlama konusunda yapılacak çalışmanın yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi alanında büyük bir eksikliği dolduracağı kanısına varılmıştır.

Bu çalışmada -An, -DİK, -AcAK ve -mİş ortaçlaştırma belirticileri temel alınarak Türkçede ortaçlı yapıların hangi işlevleri yüklendiği üzerinde durulmuş ve öğrencilerin bu konudaki iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik öğretim malzemeleri üretmek amaçlanmıştır.” (s. iii-iv).

Düzenli, tezinde;

- “Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin öğretiminde kullanılacak ortaçlaştırma belirticileri üzerine işe dayalı işlevsel malzeme nasıl hazırlanmalıdır?
- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ortaçlaştırma belirticileri hangi aşamada öğretilmelidir?
- Ortaçlaştırma belirticilerinin işlevleri nasıl bir ders planı oluşturularak öğretime uygun biçimde sunulmalıdır?
- Ortaçlaştırma belirticilerinin öğretiminde kullanılacak malzemeler için ne tür ders planları hazırlanmalıdır?” (s. 2).

sorularına cevap aramış ve adı geçen yapıları öğretmek “söylem-temelli çözümleme yöntemi”ni kullanarak “-An, -DİK, -AcAK ve -mİş” ekleri için ders malzemesi hazırlamıştır.

Zeynep Duygu Yeniay (2008), “Erken Yaşta Öğrenenler İçin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde İçerik Odaklılık” adlı yüksek lisans tezinin amacını şu şekilde özetlemektedir:

“Bu çalışmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde içerik odaklılık temelinde erken yaş grubuna yönelik bir durum saptaması yaparak bu yöndeki tartışmalara katkıda bulunabilmektir. Bu bağlamda, kuramdan uygulamaya doğru gelişen bir çalışma yolu izlenmiştir. Bunun için ilkin erken yaş grubunun özellikleri irdelenmiş, ardından içerik odaklılık kuram ve uygulama boyutuyla tartışılmıştır. Çalışmanın somut bir temelde ilerlemesi için bu alanda yaygın kullanımı bulunan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe (Temel Düzey) adlı ders kitabı erken yaş grubuna ve içerik odaklılığa uygunluğu bakımından incelenmiştir. Araştırmanın bulgularından, incelenen ders kitabının erken yaş grubuna ve içerik odaklılığa uygun yönlerinin yeterli olmadığı sonucu çıkmıştır. Bu nedenle içerik odaklı bakışla erken yaş grubuna yönelik iki ders örneği önerisi sunulmuştur.” (s. iii).

Işıl Hasekiöğlu (2009), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sözcük Bilgisi Öğretimi-Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1 Serisinde Sözcük Öğretiminin Değerlendirilmesi ve Sözcük Öğretimi İçin Uygulama Örnekleri-” adlı yüksek lisans tezinde kelime öğretiminde kullanılabilecek teknikler açıklandıktan sonra A.Ü. TÖMER *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1* serisi, kelime öğretimi açısından incelenmiş ve kelime öğretimine yönelik çeşitli teklifler sunulmuştur.

Dilek Pirinç (2010), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Ortaçların İncelenmesi ve Öğretimi -Yeni Hitit Dilek Pirinç Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Orta 2 Örneğinde-” adlı yüksek lisans çalışmasının amaçlarını ve sonuçlarını şöyle özetlemiştir:

“Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten öğretmenlerin güçlüklerle karşılaştıkları dilbilgisi konularından birisi de ortaçlı yapılardır. Bu tez çalışmasında Türkçedeki ortaç ekleri Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma

ve Uygulama Merkezi'nde (TÖMER) yabancılara Türkçe öğretilirken kullanılan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Orta 2 (B1) (Yeni Hitit Orta 2) kitabı temel alınarak incelenmiştir. Bu inceleme bağlamında öznesel, tümleçsel ve sözlüksel olarak sınıflandırılan ortaçların yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde nasıl öğretileceği ile ilgili öneriler geliştirilmiş ve Yeni Hitit Orta 2 kitabında yer alan örnekler ve alıştırmalar bu doğrultuda değerlendirilmiştir.” (s. v).

Çalışmada, sıfat-fiiller (ortaç) ve bunların hangi görevlerde kullanılabilecekleri hakkında bilgi verilmiştir. Bu konunun işlendiği Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Orta 2 adlı kitabın 8. ünitesi incelenmiştir. İnceleme sonucunda kitap ve ünite hakkında çeşitli değerlendirmeler yapılmıştır.

Nurgül Ünlüçömert (2010), “-miş Biçim Biriminin Farklı İşlevlerinin Bilinç Uyandırma Teknikleriyle Öğretimine Yönelik Malzeme Oluşturma” adlı yüksek lisans tezinde önce bilinç uyandırma tekniğiyle alakalı olduğu düşünülen öğrenme kuramlarına dair bilgi verilmiş, yabancı dil öğretimi yöntem ve teknikleri açıklanmıştır. Daha sonra -miş ekinin farklı işlevlerini anlatan, öğretime yönelik slaytlar hazırlanmıştır. Uygulama sırasında “dikkat çekme ve girdi artırımı”na dikkat edilmiş, son kısımda ise etkinlik havuzu oluşturulmuştur.

Yapılan tezler incelendiğinde, çalışmaların genel olarak yabancılara Türkçe öğretiminin orta ve üst seviyesi için hazırlandığı görülmektedir. Temel seviye için yapılan çalışmalar çok azdır. Ayrıca temel seviyeye yönelik olarak hazırlandığı belirtilen çalışmalar incelendiğinde kullanılan ifadeler ve yönergelerin daha çok orta seviyeye hitap ettiği görülmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. Veri Seti ve Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde bilgisayar destekli olarak hazırlanan materyalin öğrencilerin başarısına etkisini ölçmek için yapılan uygulama çalışmasından bahsedilecektir.

4.1. Problem Durumu

Yabancı dil öğretiminde ihtiyaç duyulan bilgisayar destekli materyal sıkıntısı iki şekilde çözülebilir. Bunlardan birincisi profesyonel bilgisayar yazılımcıları tarafından bir uzmanın alan bilgisi desteğiyle Türkçenin yabancılara öğretimi konusunda çeşitli programların geliştirilmesi, diğeri de yabancı dil öğreticilerinin kendi materyallerini kendilerinin geliştirmeleridir. Birinci yol hem daha zor hem daha pahalıdır. İkinci yol, yeni geliştirilen “gördüğün aldığındır” türü yazılımlar sayesinde öğreticinin kendi materyalini kendisinin geliştirebilmesi ve istediği şekilde değiştirebilmesi mümkün olduğundan daha kullanışlıdır.

Bu çalışmanın tarama modeliyle hazırlanan bölümünün, ihtiyaç duyulan materyalin öğreticinin kendisi tarafından hazırlanması hususundaki sıkıntının çözümünde yol gösterici olması umulmaktadır.

Bilgisayar destekli materyal ve Düz Anlatım Yöntemiyle eğitim alan öğrencilerin akademik başarısı üzerine etkisine yönelik çeşitli araştırmalar yapılmıştır.

Araştırmaların bazılarında bilgisayar destekli öğretim yönteminin daha etkili

olduğu saptanmıştır. (Çekbaş vd., 2003: 78; Çevik, 2001; Kaya, 2008; Kocaman, 2005; vd.) M. Hadi Benhür'ün yaptığı Doktora araştırmasında ise BDE ile Düz Anlatım Yöntemi arasında önemli bir fark bulunamamıştır (1994: 6).

Bu araştırmanın uygulama kısmı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde bilgisayar destekli öğretim yönteminin öğrenci başarısına etkisinin ne olduğunu araştırmak için hazırlanmıştır.

4.2. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi “Bilgisayar destekli yabancı dil öğretimi ile düz anlatım yöntemiyle yapılan yabancı dil öğretimi arasında öğrencilerin akademik başarısını artırma konusunda fark var mıdır?” olarak belirlenmiştir.

4.3. Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri olarak aşağıdaki maddeler belirlenmiş ve uygulama aşamasında denenmiştir.

1. Deney ve kontrol grubunun ön test başarı puanları arasında önemli bir farklılık var mıdır?
2. Kontrol grubunun son test başarı puanı ile ön test başarı puanı arasında önemli bir farklılık var mıdır?
3. Deney grubunun son test başarı puanı ile ön test başarı puanı arasında önemli bir farklılık var mıdır?
4. Deney ve kontrol grubunun son test başarı puanları arasında önemli bir farklılık var mıdır?
5. Deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test ölçümlerinden elde ettikleri başarı puanları arasında yabancı dil öğreniminde gösterdikleri ilerleme bakımından önemli bir fark var mıdır?

4.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Yabancılara Türkçe öğretiminin “Tanıtma, Tanışma, Hâl Ekleri (ayrılma hâli eki), Saatler, Şimdiki Zaman” konuları,
2. Deney grubuna uygulanan bilgisayar destekli öğretim ve kontrol grubuna uygulanan düz anlatım yöntemi,
3. Bilgisayar destekli etkinliklerde kullanılmak üzere yazar tarafından geliştirilmiş ve Adobe Captivate 4 programı ile hazırlanmış ders materyali,
4. Uygulanan ölçme araçları ve 2009-2010 eğitim-öğretim yılı güz döneminde, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türkçe Hazırlık Sınıfında öğrenim gören yabancı uyruklu öğrenciler ile sınırlıdır.

4.5. Varsayımlar

Araştırmanın planlanması, hazırlanması aşamalarında ve elde edilen bulguların değerlendirilmesinde aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir.

1. Deney ve kontrol grupları özellikleri bakımından birbirine denktir.
2. Denetim altına alınamayan değişkenler bütün grupları aynı şekilde etkilemiştir.

4.6. Yöntem

Bu araştırmada biri tarama diğeri deneysel olmak üzere iki farklı model kullanılmıştır.

Öncelikle Avrupa Birliği Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı’nda belirtilen Yabancı Dil Yeterlilik Seviyelerinden A1’e uygun şekilde tarama modeli kullanılarak 27 başlık altında bilgisayar destekli öğretim materyali hazırlanmıştır.

Araştırmanın ikinci safhasında bilgisayar destekli yabancı dil öğretiminin

belirlenen sınırlılıklar içinde düz anlatım yoluyla yabancı dil öğretimine göre öğrenci başarısını artırıp artırmadığını ölçmek için deneysel desenlerden ön test-son test kontrol gruplu desen kullanılmıştır.

Deneysel araştırma için tarama modeliyle hazırlanan bilgisayar destekli öğretim materyalinden, farklı konulara ait 5 materyal seçilmiş ve 2009-2010 eğitim-öğretim yılı güz döneminde, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türkçe Hazırlık Sınıfında öğrenim gören, yaşları 17 ila 23 arasında değişen, 34 yabancı uyruklu öğrenci üzerinde uygulanmıştır.

Bu araştırma, yabancılara Türkçe öğretiminde bilgisayar destekli materyalle işlenen dersin düz anlatım yöntemiyle işlenen derse göre öğrencilerin başarılarına etkisinin ne olduğunun ölçülmesi ile ilgilidir. Uygulama konusu olarak yabancılara Türkçe öğretimi için A1 seviyesinde hazırlanan bilgisayar destekli materyalden “Tanıtma, Tanışma, Hâl Ekleri (ayrılma hâli eki), Saatler, Şimdiki Zaman” konuları seçilmiştir. Bilgisayar destekli materyal çalışmasında kullanılan veriler, kontrol grubuna düz anlatım yöntemiyle, deney grubuna bilgisayar destekli materyal yoluyla verilmiştir.

Belirlenen konular, deney grubuna “Bilgisayar, Projeksiyon Cihazı, Perde ve Hoparlör, Beyaz Tahta ve Kalem”, kontrol grubuna ise “Beyaz Tahta ve Kalem” kullanılarak anlatılmıştır.

4.7. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evreni ve örneklemini 2009-2010 eğitim-öğretim yılı güz döneminde, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türkçe Hazırlık Sınıfında Türkçe öğrenen yabancı uyruklu 34 öğrenci meydana getirmektedir. Ancak farklı zamanlarda yapılan uygulamalarda bazı öğrencilerin derslere gelmemesi sebebiyle bu sayı farklılık göstermektedir.

Bu öğrencilerin bir kısmı neredeyse Türkiye Türkçesiyle konuşan Ahıska, diğer bir kısmı ise Afganistan’dan gelen Özbek ve Türkmen Türkleridir.

Uygulamada Endonezya uyruklu iki öğrenci de yer almıştır.

Kontrol ve deney gruplarının tespitinde gruptaki öğrencilerin mümkün olduğunca denk olabildiğini sağlamak ve yansız atama yapabilmek amacıyla soruları çeşitli kaynaklardan derlenen ve araştırmacı tarafından hazırlanan *Türkçe Seviye Tespit Sınavı* yapılmıştır. Öğrenci grubunda Türkiye Türkçesini bilen öğrencilerin de varlığı sebebiyle testte ileri seviyeye yönelik sorular da bulunmaktadır. Sınav sonuçlarına göre öğrenciler başarı sırasına konulmuş; bu sıraya göre tek rakamlara denk gelen öğrenciler *Kontrol* grubuna, çift rakamlara denk gelenler ise *Deney* grubuna alınmıştır.

4.8. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından uzman görüşleri ve önerileri dikkate alınarak geliştirilen çoktan seçmeli başarı testleri, öğrenci görüşleri ve gözlem raporları kullanılmıştır.

Çoktan seçmeli testlerin geçerlilik-güvenirlilik ölçümleri için SPSS programıyla KR20 formülü uygulanarak ölçme aracının alfa kat sayısı hesaplanmış, Cronbach's Alpha değeri;

40 maddelik Seviye Tespit Sınav Soruları (Ek-1) için .90,

12 maddelik Tanıtma Konusu Sınav Soruları (Ek-2) için .89,

12 maddelik Tanışma Konusu Sınav Soruları (Ek-3) için .80,

10 maddelik Hâl Ekleri (ayrılma) Konusu Sınav Soruları (Ek-4) için .76,

10 maddelik Saat Kaç? Konusu Sınav Soruları (Ek-5) için .76 ve

20 maddelik Ne Yapıyorlar (şimdiki zaman) Konusu Sınav Soruları (Ek-6) için .92

bulunmuştur.

“10-15 maddelik çoktan seçmeli testler için 0.50 kadar düşük bir KR20 güvenilirlik katsayısı yeterlidir. 50 maddenin üzerindeki testler için KR20 değerinin ise en az .80 olması gerekmektedir.” (Tan ve Erdoğan, 2001: 149). Bu bilgilere göre, hazırlanan başarı testlerinin güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Seviye Tespiti için hazırlanan testin dışındaki testler, deney ve kontrol gruplarına ön test ve son test olarak uygulanmıştır.

4.9. Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 16.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırmada, grupların başarı düzeylerini ölçmek için, t-Testi uygulanmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. Materyaller, Materyallerin Amaçları ve Ekran Görüntüleri

Araştırmanın en önemli kısmını, yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanan bu materyaller meydana getirmektedir. Materyaller hazırlanırken Türkçe ve İngilizce öğreten yabancı dil kitapları ile bilgisayar programları, ilgili yüksek lisans ve doktora tezleri, bu konuda yazılmış makaleler incelenerek konunun alt yapısı oluşturulmuş, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı sınırları çerçevesinde yukarıda zikredilen programlar kullanılarak Bilgisayar destekli materyaller hazırlanmıştır. Hazırlanan bu materyaller Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı'nın A1 seviyesi için tamamen özgün ve farklı yeni bir uygulama meydana getirmiştir.

İncelenen çalışmalardaki göze çarpan en büyük eksikliklerden biri henüz Türkçe bilgisi çok zayıf olan öğrencilere ancak ileri düzeydeki bir dil kullanıcısının anlayabileceği karmaşıklık ve uzunlukta yönergelerin verilmesidir. Çalışma boyunca, ilk başlarda yönerge olarak uzun açıklamalar yerine kısa emir ifadeli semboller kullanılmış, ilerleyen safhalarda mümkün olduğunca henüz açıklanmamış bir dil bilgisi kuralı kullanılarak yönerge verilmemeye, verilen yönergelerin de mümkün olduğunca kısa tutulmasına çalışılmıştır. Bu sebeple yönergelerde, bazen anlatım sıkıntısına yol açsa bile, sıfat ve zarfların kullanımında kısıntılara gidilmiştir.

Özellikle yabancı dil öğretiminde bazı durumlarda resim yerine çizim kullanılması, nesnenin stilize edilmesi sebebiyle öğrencinin zihninin daha özel kavramlara kaymasını engeller. Ancak internette her zaman konuya uygun ve ücretsiz bir çizimin bulunması zordur. Bu çalışmada kullanılan çizimlerin büyük çoğunluğu telif hakkı olmayanlar arasından seçilerek internetten, bir kısmı da Nurettin Koç'un Yabancılar İçin Dilbilgisi (1998) kitabından alınmıştır. Koç'un kitabından alınan çizimlerden bazıları hiç değiştirilmeden kullanılmış, bazıları ise

ekleme-çıkartma, farklı resimlerle birleştirip yeni bir çizim ya da resim elde etme gibi yollarla değiştirilmiştir.

Çalışma, öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmek amacıyla sesli olarak hazırlanmıştır. Çalışmadaki materyallerin seslendirilmesi çoğunlukla araştırmacı tarafından yapılmış, ancak gerekli görülen, özellikle bayan sesinin kullanılmasını gerektiren durumlarda arkadaşlardan yardım alınmıştır.

Hazırlanan materyallerde Lazarov'un tekniğinden ilham alınarak her bir materyalde farklı olacak şekilde düşük desibelde yavaş ritimli enstrümantal Türk müziği kullanılmıştır.

Çalışmanın bir diğer özelliği etkileşimli kutucukların kullanılmış olmasıdır. Bu uygulamanın amacı öğrenciyi düşünmeye zorlamaktır. Öğrencilerden, bazı soruların cevaplarının kutucuklara yazılması ya da bir uygulama sırasında bazı yerler boş bırakılarak öğrenciden bunları doldurması istenmiş; program, materyali hazırlayan kişinin kutucuklara yüklediği doğru cevapla öğrencinin verdiği cevabı karşılaştırarak öğrenciye doğru ya da yanlış şeklinde geri bildirim sağlamıştır. Ancak bu kutucukların zorluk seviyesi çok basit tutulmuş, puanlamayı gerektirecek testler verilmemiş, böylece öğrencinin başaramama sebebiyle dersten soğuması engellenmiştir.

Çalışma incelendiğinde dil bilgisi konularının daha ağırlıklı olarak verildiği görülebilir. Bu durum, araştırmacının yabancı dil öğretiminde dil bilgisi öğretimine daha çok ağırlık verdiği anlamına gelmez. Türkçenin yapısı, bir Hint-Avrupa dil ailesindeki dillerden çok farklıdır. Türkçe her şeyden önce eklemeli bir dildir ve bu özelliğinin dil öğretimine yansımaları vardır. Türkçedeki eklerin, örneğin İngilizcedeki gibi, sadece bir şekli yoktur. Türkçenin ünlü ve ünsüz uyumu kuralları sebebiyle bir ekin sekiz farklı şekli bulunabilmektedir ve bütün bunların Türkçe öğretiminin temel seviyesinde ayrıntılı olarak açıklanması gerekmektedir. Böylece temel seviyede kuralı öğrenen bir öğrenci, sonraki seviyelerde karşısına çıkacak bu tür uyum problemlerini kendisi çözecektir.

Bütün bunlar göz önüne alındığında Türkçenin yabancılara öğretiminde, özellikle temel seviyede, dil bilgisi konularına ağırlık verilmesi bir mecburiyettir. Bu bakımdan bazı bilim adamlarının ileri sürdüğü hiç dil bilgisi öğretilmeden yabancı dil öğretmek Türkçe açısından pek sağlıklı değildir. Bu durum öğrencinin, yabancı dili tamamen ezber yöntemine göre öğrenmesine yol açar. Bunun dışında öğrencinin, kuralını öğrendiği zaman çok kısa bir sürede çözebileceği pek çok dil problemini kafasında büyütmesine ve “Bu dili öğrenmek çok zormuş.” yargısına ulaşmasına sebep olabilir. Çalışmada, bu bakımdan Chomsky’nin yaklaşımından esinlenen “Bilişsel Yöntem”in ilkelerinden yararlanılmıştır.

Ancak yabancı dil öğretiminde sadece dil bilgisi konusunu hiçbir bağlama yerleştirmeden ve hayatta nasıl ve nere(ler)de kullanılabileceğine dair bir örneğe dayandırmadan anlatmak da doğru değildir. O zaman da öğrencinin kafasında “Ben bunu öğreniyorum ama acaba bu nerede ve nasıl kullanılır?” sorusunun ortaya çıkması, dil bilgisi konusunun boşlukta kalması ve öğrencinin öğrenme motivasyonunu olumsuz etkilemesi kaçınılmaz olur.

Görüleceği üzere bu çalışmada dil bilgisi konuları boşlukta bırakılmamış, konuyu anlatmak için ya mevcut bağlam kullanılmış ya da özel olarak bir bağlam oluşturulmuştur.

Çalışma sırasında kullanılan kelimelerin özellikle günlük hayatta en çok kullanılanlar arasından seçilmesine özen gösterilmiştir. Çalışmanın tamamında öğrenciye kelime yüklemesi yapılmaya çalışılmıştır. Mümkün olduğunca verilen kelimelerin resimleri de verilmiş, kelimelerin anlamlarının daha kolay anlaşılması için çizim veya bağlamla desteklenmeye çalışılmıştır. Soyut kavramlarla ilgili kelimelerin verilmemesi için çaba gösterilmiştir. Ayrıca fiillerin nispeten soyut kavramlar olduğu ve bazı durumlarda anlatılmasının çok zor olduğu göz önüne alınarak o fiili anlatan hareketli resimlerle birlikte verilmesine dikkat edilmiştir.

Fiil cümlelerinde zaman konusunu anlatan materyallerin girişinde A1 seviyesinde anlatılacak zamanlar bir tablo hâlinde verilmiştir. Bu tabloda aynı fiilin,

aynı kişiyle farklı zamanlardaki çekimini gösteren bir cümle kullanılmıştır. Cümleler tabloda alt alta gelecek şekilde yazılmış, böylelikle zamanların isimlerinin öğretilmesi dışında, hem yüklem nasıl meydana geldiği hem de zamanlar değişirken değişenin sadece zaman ve kişi eklerinin olduğu öğrenciye hissettirilmeye çalışılmıştır.

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı, dil yeterlilikleri açısından incelenmiş ve Türkiye Türkçesindeki günlük dil kullanımları da dikkate alınarak A1 seviyesinde isim cümlelerinin sadece şimdiki/geniş zamanından bahsedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca isim cümlelerinin diğer zamanlarının bir sonraki seviyede ele alınması, aynı zamanın fiil çekimlerini öğrenmiş olan öğrencinin isim cümleleri konusunu işlerken konuyu tekrar hatırlamasını ve tekrar etmesini gerektirecektir. Fiil cümleleriyle anlatılan zamanların bir de isim cümleleriyle anlatılması, konunun tekrarı ve pekiştirilmesi açısından çok önemlidir. Bir diğer açıdan bakılacak olursa konunun bu şekilde ele alınması fiil ve isim çekimlerinde zaman konularının temel seviye olan A1 ve A2 içinde dengeli dağılması bakımından da gereklidir.

Zamanlar konusu anlatılırken zamanların olumlu, olumsuz, olumlu soru ve olumsuz soru çekimlerinin tamamı anlatılmıştır. Ancak zamanların, bütün çekimleriyle birlikte verilmesinin bazı zorlukları da olmaktadır. Bunlardan birisi zamanların, özellikle soru ve olumsuz soru çekimlerinin bazı şahıslarında, fonksiyon kaymasına uğraması, olumlu ya da olumsuz soru yerine teyit, onaylatma veya pekiştirme anlamı kazanması, bazen de istek ya da rica fonksiyonunda kullanılmasıdır. Bir diğeri, günlük hayatta neredeyse hiç kullanılmayan yapıların materyale dâhil edilmesi ve zorlama cümlelerle örneklendirilmesi sonucunu doğurmasıdır. Bütün bu sıkıntılara rağmen Türkçenin belirli bir şablonu olan ve bu şablon kullanıldığında bütün zamanların olumlu, olumsuz ve soru şekillerinin kolaylıkla öğrenilebileceğinin gösterilmesi bakımından zamanların bütün çekimlerinin konu içerisinde anlatılmasının daha doğru olacağı düşünülmüştür. Yukarıda belirtilen sıkıntı ise çalışma içerisinde elden geldiğince konuşmalarda geçebilecek cümleler kullanılması ve resimlerle konuyla ilgili bağlam oluşturulması

yoluyla aşılmaya çalışılmıştır.

Hazırlanan materyaller çalışmayla birlikte CD içerisinde verilmiştir. Bu bölümde, araştırma için A1 seviyesinde hazırlanan bilgisayar destekli materyalin tanıtımı, amaçları ve materyale ait örnek ekran görüntüleri verilecektir. Verilen görüntüler, hazırlanan etkileşimli materyal hakkında sadece bir fikir vermesi amacıyla konulmuştur. Zira hiçbir görüntünün hareketli ve etkileşimli bir materyalin yerini tutması mümkün değildir.

Burada slaytlar hakkında biraz bilgi vermek uygun olacaktır. Slaytların her biri farklı resim ve yazılardan meydana gelmektedir. Ancak slaytların bazı değişmezleri de bulunmaktadır. Her slaytın sağ üst köşesinde, kırmızı çerçeve ve beyaz zemine sahip bir kutucuk içinde slaytın numarası vardır. Yine her slaytta numaranın soluna gelecek şekilde Türkiye Türkçesi yazısı bulunmaktadır ve her slaytın altında bir önceki veya sonraki slayta geçişi sağlayacak ok işaretli butonlar vardır. Bunun dışında slaytlarda sabit bir nesne yoktur. Slaytın sol üst tarafında, anlatılan konunun başlığını veren bir kutucuğun olmasına dikkat edilmiştir ancak bu, her slaytta yoktur. Slaytın geri kalan bölümlerinde ise anlatılan konunun özelliğine göre çeşitli resim, yazı, şekil, etkileşimli kutucuklar ve tablolar kullanılmıştır.

Çalışma, özellikle yardımcı ders materyali olarak kullanılmak üzere hazırlandığı için kesin bir uygulama süresi belirtilmemiştir. Hazırlanan materyallerin, belirli bölümlerde ilerlemek için kullanıcı müdahalesi gerektirmesi sebebiyle kesin bir uygulama süresi yoktur. Her öğrencinin veya öğrenci gruplarının durumları farklılık gösterebileceği için kesin bir uygulama süresi belirlemek de pek sağlıklı değildir. Öğreticinin ve öğrencilerin ihtiyacına göre materyallerin işleme süresi kısaltılıp uzatılabilir. Yine de materyallerin tanıtımı yapılırken asgari bir süre belirlenmeye çalışılmıştır. Hazırlanan materyaller için belirlenen sürenin toplamı yaklaşık “28” saattir. Ancak hiç Türkçe bilmeyen temel seviyedeki bir öğrencinin A1 düzeyi için tekrar ve pekiştirmelerle birlikte “60” saat civarında ders almasının uygun olacağı düşünülmektedir.

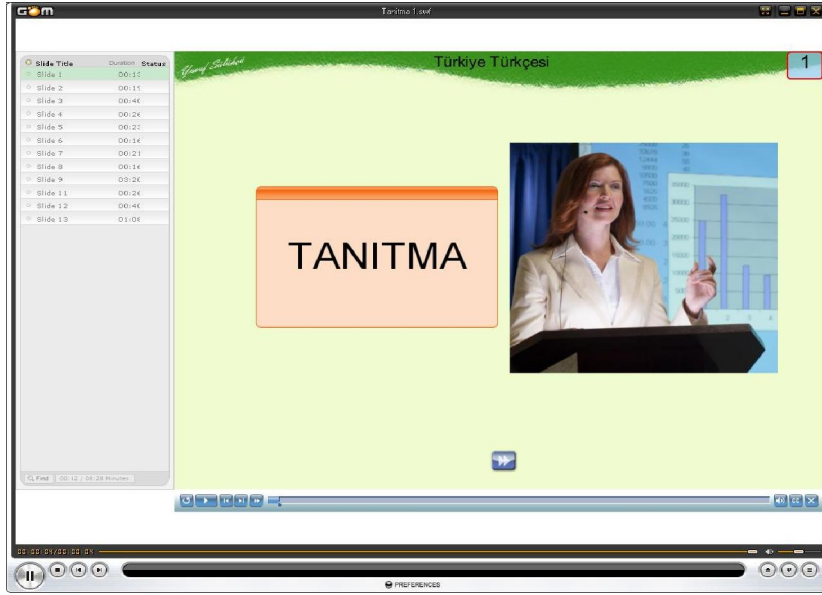
5.1. Tanıtma 1

Bir yabancı dil öğrencisi ile öğreticisinin ilk karşılaşması bu derste olacaktır. İlk karşılaşmada iletişimin en temel gereklerinden olan insanın kendisini tanıtması konusu işlenecektir. Bu bölümde öğrencinin sadece ismini ve nereli olduğunu söylemesi yeterli görülmüştür.

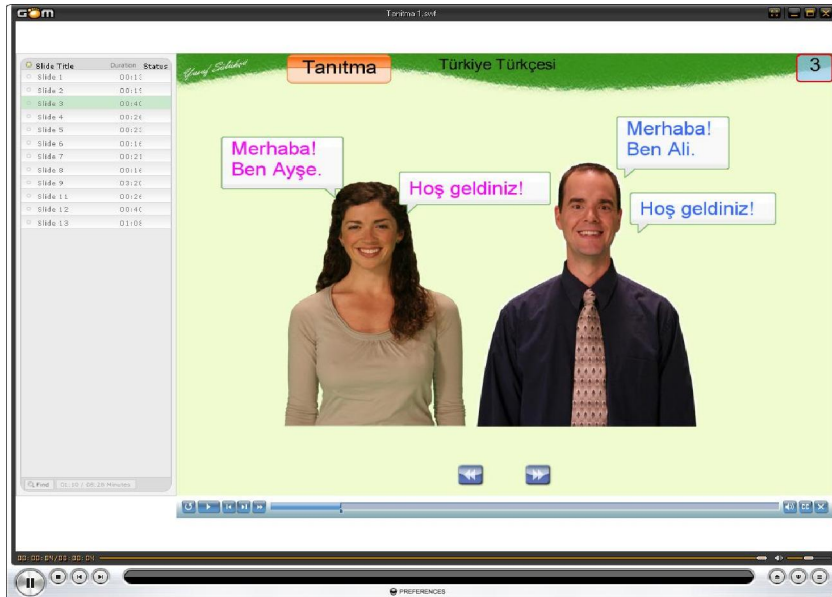
Tanıtma konusu, bir yabancı dil öğrencisinin dersi verecek olan öğretici ile ilk karşılaşmasında işitme ve işittiğini tekrar yoluyla sadece adını, soyadını ve nereli olduğunu söyleyebilmesini gerektirdiğinden 2 kısma ayrılmış, daha sonra tanıtma konusuna tekrar dönmüştür.. Bu bölümde sadece adını, soyadını ve nereli olduğunu söylemesinin dışında kişi zamirlerinin öğretilmesi amaçlanmıştır. Kişi zamirlerinin öğretiminin, tanıtmanın ikinci bölümüne bırakılıp bırakılmaması düşünülmüş, ancak her derste mümkün olan en az konunun işlenmesi esas olduğundan ve diğer bölümde farklı bir konu ele alınacağından kişi zamirlerinin burada verilmesi uygun bulunmuştur.

Temel amaç	: Öğrencinin kendisini tanıtabilmesi
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin tanıtma kullanılan kelimeleri kavraması
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin işitme yoluyla ezberlediği kelimeleri kullanarak kendini tanıtabilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin kişi zamirlerini ve nereli olduğunu yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: Kişi zamirlerini öğrenme
Süre	: 25 dk.

Resim-2: Tanıtma Resim 1

Resim-3: Tanıtma Resim 2

Resim-4: Tanıtma Resim 3

Resim-5: Tanıtma Resim 4

Resim-6: Tanıtma Resim 5

Resim-7: Tanıtma Resim 6

Resim-8: Tanıtma Resim 7

Yeni Sözcükler

Kişi Zamirleri Türkiye Türkçesi

13

Resimlerle yazılan eşleştirin.

Ben TAMAM

Sen TAMAM

O TAMAM

Biz 6 TAMAM

Siz TAMAM

Onlar TAMAM

EŞLEŞTİR

1

2

3

4

5

6

03:26 / 04:20 / 00:00

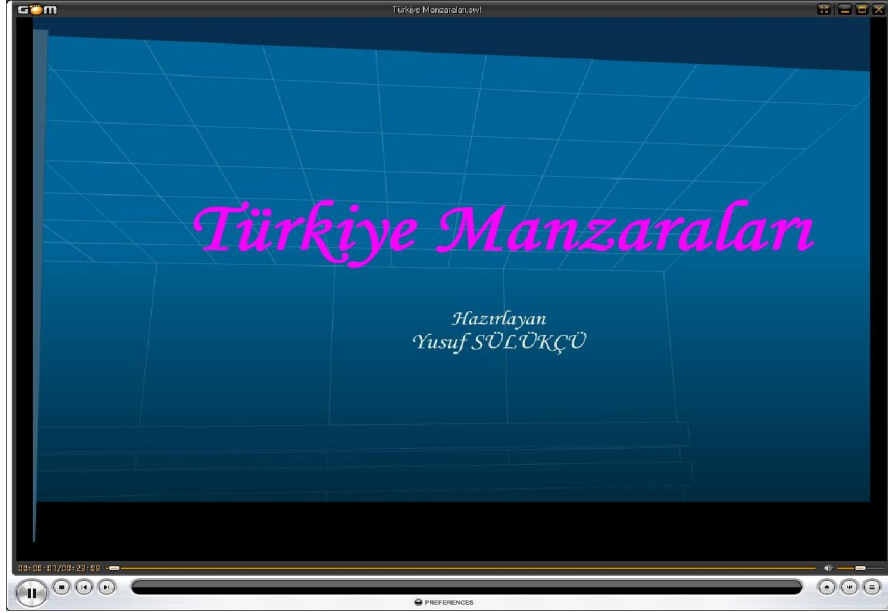
PREFERENCES

5.2. Türkiye Manzaraları

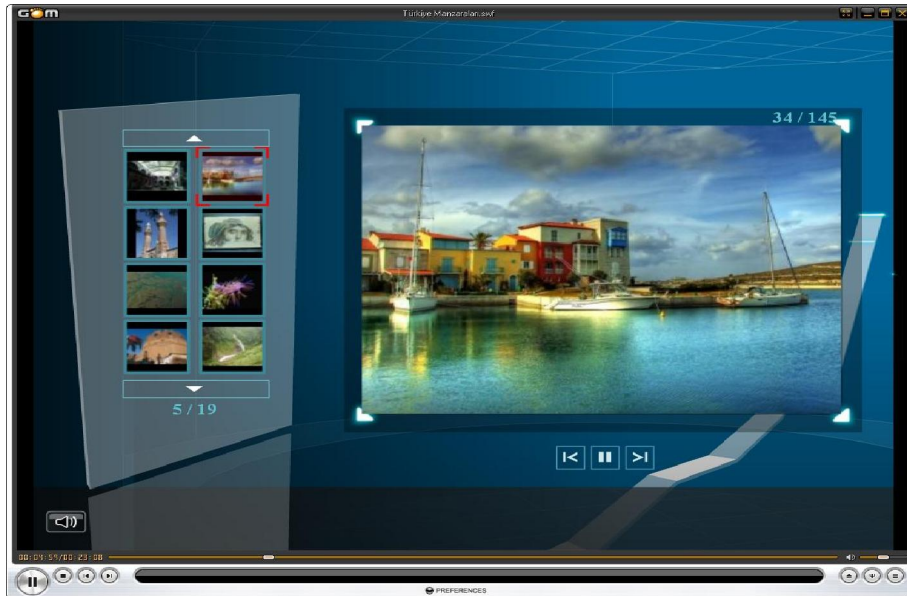
Bir yabancı dil öğrencisinin zihninde“Ben bu dili niçin öğreniyorum?” sorusu mutlaka vardır. Bazen bir yabancı dili öğrenmek işkence hâline de dönüşebilir. O zaman o yabancı dili öğrenmenin bir işkence değil ileride herhangi bir sebeple işine yarayabileceği fikrinin aşılması, yani öğrencinin motive edilmesi gerekir. Yabancı dil öğrenme sebeplerinden birinin de o ülkenin tarihî ve turistik yerlerini gezmek olduğu dikkate alınırsa ülkeyi tanıtan güzel fotoğraflarla süslenmiş bir slaytın öğrencilerin motivasyonunu artıracığı düşünülmüştür.

Sınıfta yapılan gözlemlere dayanarak gösterinin amacını gerçekleştirdiği söylenebilir.

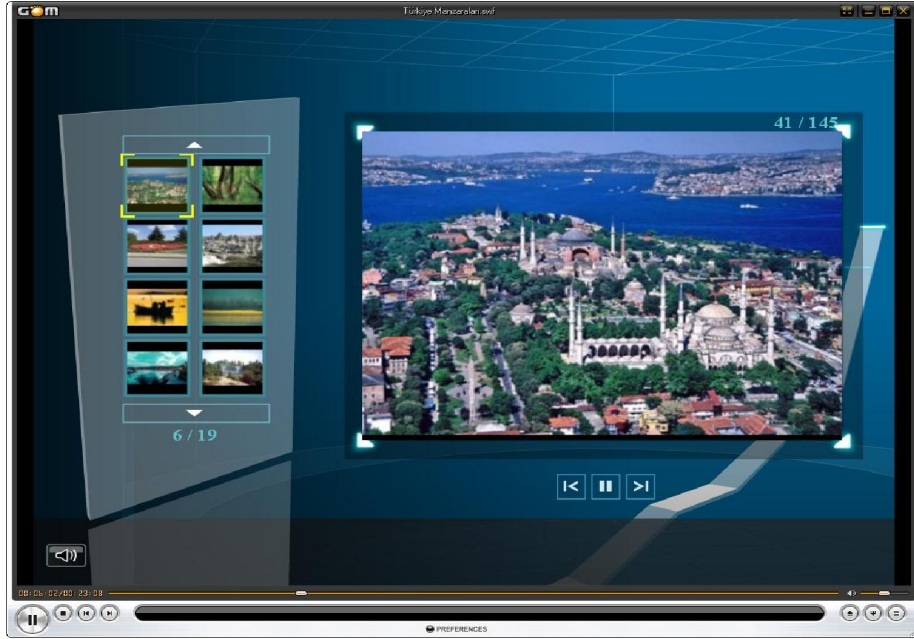
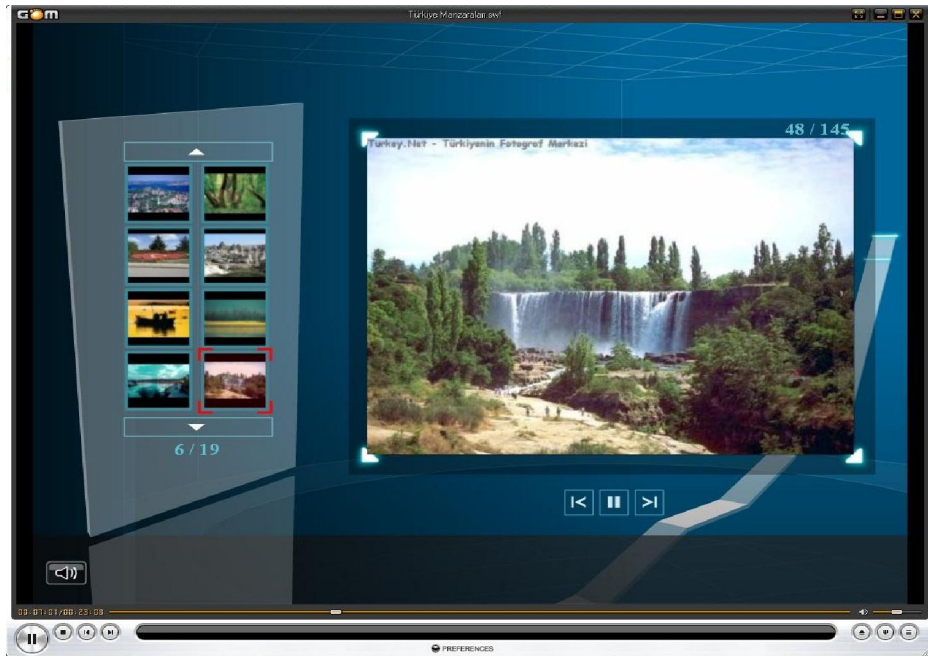
Temel amaç	: Öğrencinin Türkiye'nin tarihî ve turistik yerlerine ait fotoğraflarla hazırlanmış slayt eşliğinde Türkiye hakkında olumlu düşünceler geliştirmesini sağlamak ve öğrenciyi Türkçe öğrenmeye heveslendirmek
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin Türk müziğine ait ezgilere aşinalık kazanması
Konuşma bakımından amaç	: ---
Yazma bakımından amaç	: ---
Dil bilgisi bakımından amaç	: ---
Süre	: 20 dk

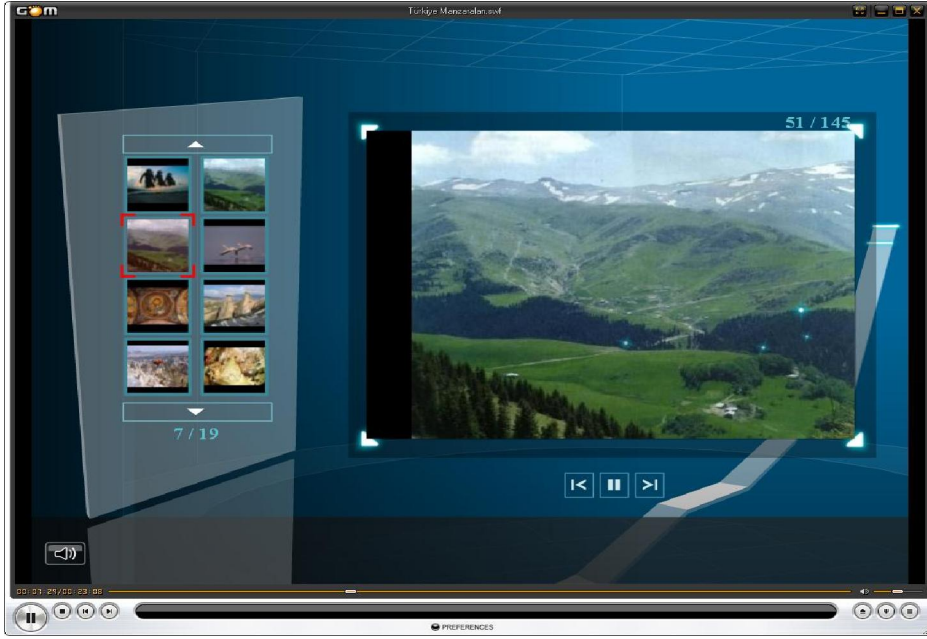
Resim-9: Türkiye Manzaranı Slayt Gösterisi Resim 1**Resim-10: Türkiye Manzaranı Slayt Gösterisi Resim 2**

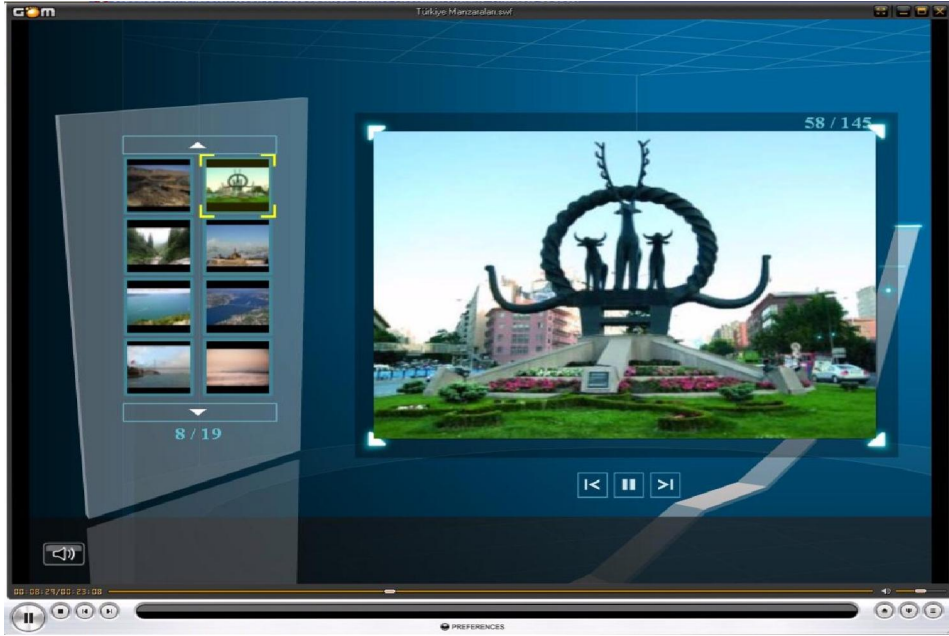

Resim-11: Türkiye Manzaranı Slayt Gösterisi Resim 3**Resim-12: Türkiye Manzaranı Slayt Gösterisi Resim 4**

Resim-13: Türkiye Manzaranı Slayt Gösterisi Resim 5**Resim-14: Türkiye Manzaranı Slayt Gösterisi Resim 6**

Resim-15: Türkiye Manzaranı Slayt Gösterisi Resim 7**Resim-16: Türkiye Manzaranı Slayt Gösterisi Resim 8**

Resim-17: Türkiye Manzaraları Slayt Gösterisi Resim 9**Resim-18: Türkiye Manzaraları Slayt Gösterisi Resim 10**

5.3. Alfabe

Yabancılara Türkçe öğretiminde belki de en önemli konu, seslerin ve seslerin telaffuzunun doğru öğretilmesidir. Öğrenciler, özellikle yuvarlak ünlülerin telaffuzunda çok sıkıntı çekmektedir. Hayatında hiç Latin alfabesi görmemiş öğrencilerin yanı sıra Kiril alfabesinde yazılış bakımından birbirinin aynı ancak ses bakımından farklı harflerin bulunması, ayrıca Türk alfabesinde Türkçeye özgü bazı seslerin bulunması da alfabe ve telaffuz öğretiminin önemini bir kat daha artırmaktadır.

Çalışmanın bu bölümü, programın bazı avantajları dolayısıyla PowerPoint programı kullanılarak hazırlanmıştır.

Temel amaç	: Öğrencinin Türkiye Türkçesinde kullanılan sesleri ve bunların yazı dilindeki sembollerini öğrenmelerini sağlama
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin gördüğü şeklin hangi sese ya da duyduğu sesin hangi sembole ait olduğunu anlaması
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin sesleri yerinden ve doğru bir şekilde çıkarabilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin alfabedeki harfleri doğru şekilde yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: Türkiye Türkçesi alfabesinin öğretimi
Süre	: 100 dk.

Resim-19: Türkiye Türkçesi Alfabeti Resim 1

Resim-20: Türkiye Türkçesi Alfabeti Resim 2

TÜRKİYE TÜRKÇESİ ALFABESİ															
HARFLER															
Sıra nu	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
BÜYÜK	A	B	C	Ç	D	E	F	G	Ğ	H	I	İ	J	K	L
KÜÇÜK	a	b	c	ç	d	e	f	g	ğ	h	ı	ï	j	k	l
Sıra nu	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	
BÜYÜK	M	N	O	Ö	P	R	S	Ş	T	U	Ü	V	Y	Z	
KÜÇÜK	m	n	o	ö	p	r	s	ş	t	u	ü	v	y	z	
A B C Ç D E F G Ğ H I İ J K L M N O Ö P R S Ş T U Ü V Y Z a b c ç d e f g ğ h ı ï j k l m n o ö p r s ş t u ü v y z a be ce çe de e f ge y. he i i je ke le me ne o ö pe re se şe te u ü ve ye ze															

Resim-21: Türkiye Türkçesi Alfabeti Resim 3

Resim-22: Türkiye Türkçesi Alfabeti Resim 4

Resim-23: Türkiye Türkçesi Alfabeti Resim 5

TÜRKİYE TÜRKÇESİ ALFABESİ

ABCÇDEFGĞ **H** I I J K L M N O Ö P R S Ş T U Ü V Y Z

abcçdefgğ **h** i i j k l m n o ö p r s ş t u ü v y z

H (he)

Havuç 🗣️

Resim-24: Türkiye Türkçesi Alfabeti Resim 6

TÜRKİYE TÜRKÇESİ ALFABESİ

ABCÇDEFGĞ H I I J K **L** M N O Ö P R S Ş T U Ü V Y Z

abcçdefgğ h i i j k **l** m n o ö p r s ş t u ü v y z

L (le)

Lale 🗣️

Resim-25: Türkiye Türkçesi Alfabeti Resim 7

TÜRKİYE TÜRKÇESİ ALFABESİ

ABCÇDEFGĞHİİJKLMNOÖPRSŞTUÜVYZ

abcçdefgğhiijklmnoöprsstuüvyz

Ü (ü)

Ses Dalgası

Üzüm

Resim-26: Türkiye Türkçesi Alfabeti Resim 8

TÜRKİYE TÜRKÇESİ ALFABESİ

ABCÇDEFGĞHİİJKLMNOÖPRSŞTUÜVYZZ

abcçdefgğhiijklmnoöprsstuüvyzZ

Z (ze)

Ses Dalgası

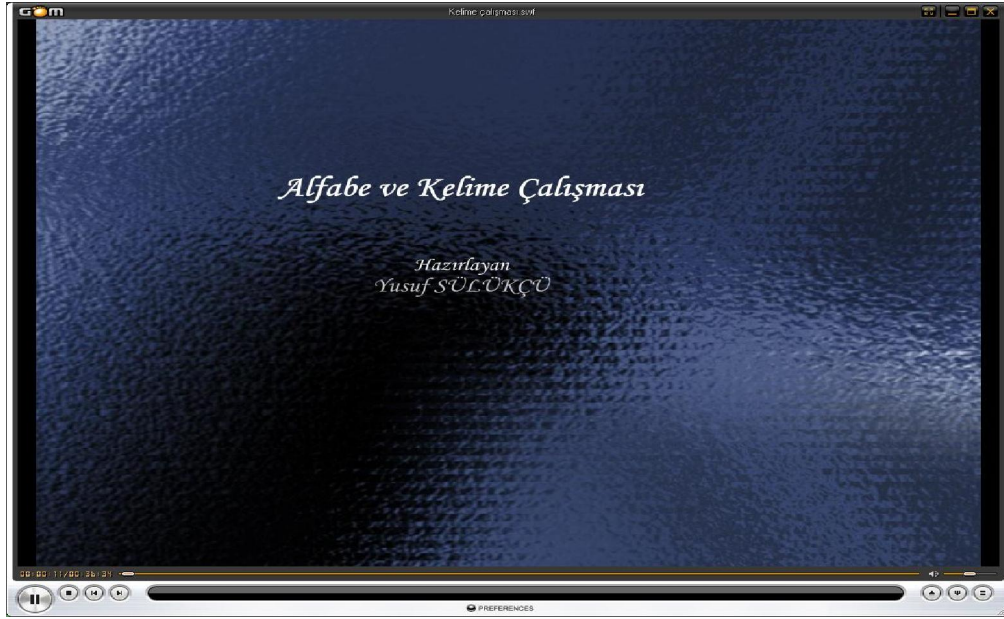
Zeytin

5.4. Alfabe ve Kelime Çalışması

Alfabeyi öğrenen bir öğrencinin öğrendiği bilgilerin pekişmesini, harflerin kelime içindeki kullanımlarını görmelerini ve yeni kelimeler öğrenmelerini sağlamak amacıyla bir flash temelli video formatında slayt hazırlanmıştır. Slayttaki resimler, alfabetik sıraya göre dizilmiş ve resimlerde görünen her nesnenin Türkiye Türkçesindeki karşılığı küçük baloncuklar içinde verilmiştir.

Temel amaç	: Öğrencinin Türkiye Türkçesi alfabesindeki sesleri ve sırasını daha iyi tanımasını sağlamak, günlük dilde en sık kullanılan nesnelere isimlerini öğrenmek ve kelime hazinesini geliştirmek
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin harflere aşinalığını arttırması ve resim-kelime arasındaki ilişkiyi yola çıkarak kendi ana dili ile Türkçedeki nesne isimleri arasında bağ kurması
Konuşma bakımından amaç	: Ekranda görünen kelimelerin telaffuz edilmesi
Yazma bakımından amaç	: Ekranda görünen kelimeleri öğrencilerin kendi dillerindeki karşılıklarıyla yazması
Dil bilgisi bakımından amaç	: ---
Süre	: 30 dk.

Resim-27: Alfabe ve Kelime Çalışması Resim 1**Resim-28: Alfabe ve Kelime Çalışması Resim 2**

Resim-29: Alfabe ve Kelime Çalışması Resim 3

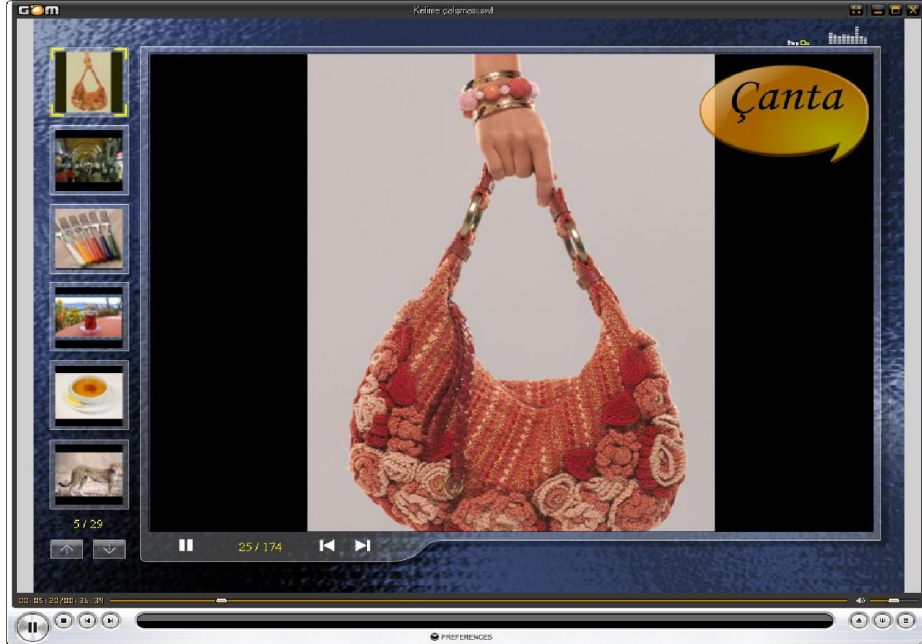
Resim-30: Alfabe ve Kelime Çalışması Resim 4

Resim-31: Alfabe ve Kelime Çalışması Resim 5

Resim-32: Alfabe ve Kelime Çalışması Resim 6

Resim-33: Alfabe ve Kelime Çalışması Resim 7

Resim-34: Alfabe ve Kelime Çalışması Resim 8

Resim 35: Alfabe ve Kelime Çalışması Resim 9

Resim-36: Alfabe ve Kelime Çalışması Resim 10

5.5. Ünlüler

Türkiye Türkçesinin en temel özelliklerden bir tanesi, kelimelere getirilen eklerin ünsüz ve ünlü bakımından uyuma girmesidir. Bunun yanı sıra seslerin doğru ve yerinden çıkartılması da çok önemlidir. Türkçede “kar, ker, kır, kir, kor, kör, kur, kür” gibi ünsüzleri aynı olduğu hâlde her bir ünlü ile kullanıldığında farklı anlamlara gelen kelimelerin bulunduğu düşünülürse ünlünün yanlış telaffuz edilmesinin yanlış anlaşılmalara sebep olabileceği açıktır. Bu yüzden Türkiye Türkçesinin öğretiminde ünlü seslerin, özelliklerinin ve doğru telaffuzunun öğretimi çok önemlidir.

Bu amaçla ünlü harfler ve özelliklerinin öğretimine özel bir önem verilmiş, ileride çıkabilecek sıkıntıların önüne geçebilmek için konu ayrıntılarıyla açıklanmıştır.

Temel amaç	: Öğrencinin Türkiye Türkçesinde kullanılan ünlüleri ve bunların yazı dilindeki sembollerini öğrenmelerini sağlama
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin gördüğü şeklin hangi sese ya da duyduğu sesin hangi sembole ait olduğunu ve ünlülerin öğretimi sırasında verilen kelimelerin anlamlarını kavraması
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin ünlüleri yerinden ve doğru bir şekilde çıkarabilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin alfabedeki ünlüleri ve verilen kelimeleri doğru şekilde yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: Ünlülerin nasıl sınıflandırıldığını ve özelliklerini öğretme
Süre	: 50 dk.

Resim-37: Ünlüler Resim 1

Resim-38: Ünlüler Resim 2

Resim-39: Ünlüler Resim 3

Resim-40: Ünlüler Resim 4

1 TÜRKİYE TÜRKÇESİ ALFABESİ
ÜNLÜ HARFLER

A B C Ç D E F G Ğ H İ J K L M N O Ö P R S Ş T U Ü V Y Z

OKU

KALIN ÜNLÜLER

A a   I ı   O o   U u

Ağaç   Kırmızı   Horoz   Muz

Resim-41: Ünlüler Resim 5

2 TÜRKİYE TÜRKÇESİ ALFABESİ
ÜNLÜ HARFLER

A B C Ç D E F G Ğ H I İ J K L M N O Ö P R S Ş T U Ü V Y Z

Düz Ünlüler

A a E e I ı İ i

 — = **Düz** Dudaklara göre

 Kelebek Kaplan

Resim-42: Ünlüler Resim 6

TÜRKİYE TÜRKÇESİ ALFABESİ
ÜNLÜ HARFLERİN SINIFLANDIRILMASI

ÜNLÜLERİN SINIFLANDIRILMASI	DÜZ		YUVARLAK	
	GENİŞ	DAR	GENİŞ	DAR
KALIN →	Aa	Iı	Oo	Uu
İNCE →	Ee	İi	Öö	Üü

A →	Kalın - Düz - Geniş	E →	İnce - Düz - Geniş
I →	Kalın - Düz - Dar	i →	İnce - Düz - Dar
O →	Kalın - Yuvarlak - Geniş	Ö →	İnce - Yuvarlak - Geniş
U →	Kalın - Yuvarlak - Dar	Ü →	İnce - Yuvarlak - Dar

5.6. Ünsüzler

Türkiye Türkçesini öğrenmek isteyen yabancı öğrencilerin karşılaştıkları en büyük problemlerden biri de ünsüz uyumudur. Bunun için ünsüzlerden özellikle sert ve yumuşayabilen sert ünsüzlerin temel seviyede iyi bir şekilde öğretilmesi gerekmektedir.

Konunun öğretimi için PowerPoint programı kullanılarak slaytlar hazırlanmış, sert ünsüzler ve yumuşayabilen sert ünsüzler, akılda kolay kalması için kodlanmış; bunlar üzerinde daha fazla durularak konunun daha iyi anlaşılması sağlanmaya çalışılmıştır.

Temel amaç	: Öğrencinin Türkiye Türkçesinde kullanılan ünsüzleri ve bunların yazı dilindeki sembollerini öğrenmelerini sağlama
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin gördüğü şeklin hangi sese ya da duyduğu sesin hangi sembole ait olduğunu anlaması, ünsüzleri ünlülerden ayırt edebilmesi ünsüzlerin öğretimi sırasında verilen kelimelerin anlamlarını kavraması
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin ünsüzleri yerinden ve doğru bir şekilde çıkarabilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin ünsüzleri ve verilen kelimeleri doğru şekilde yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: alfabedeki ünsüzleri, ünsüzlerin nasıl sınıflandırıldığını ve özelliklerini öğretme
Süre	: 50 dk.

Resim-43: Ünsüzler Resim 1

Resim-44: Ünsüzler Resim 2

Resim-45: Ünsüzler Resim 3

1 OKU İNCELE YA Z

Kelimelerdeki **ünlü ve ünsüz harfleri** örnekteki gibi defterinize yazınız.

 çilek	ünlü i,e	ünsüz ç,l,k	 bıçak	ünlü	ünsüz
 biber	ünlü	ünsüz	 diş	ünlü	ünsüz
 çatal	ünlü	ünsüz	 fıstık	ünlü	ünsüz
 diş fırçası	ünlü	ünsüz	 peynir	ünlü	ünsüz

Resim-46: Ünsüzler Resim 4

TÜRKİYE TÜRKÇESİ ALFABESİ
ÜNSÜZ HARFLERİN SINIFLANDIRILMASI

A B C Ç D E F G Ğ H I İ J K L M N O Ö P R S Ş T U Ü V Y Z

B C Ç D F G Ğ H J K L M N P R S Ş T V Y Z

1. YUMUŞAK ÜNSÜZLER
B-C-D-G-Ğ-J-L-M-N-R-V-Y-Z

2. SERT ÜNSÜZLER
F-S-T-K-Ç-Ş-H-P

3. YUMUŞAYABİLEN SERT ÜNSÜZLER
K-T-Ç-P

Resim-47: Ünsüzler Resim 5

TÜRKİYE TÜRKÇESİ ALFABESİ
SERT ÜNSÜZLER

A B C Ç D E F G Ğ H I J K L M N O Ö P R S Ş T U Ü V Y Z

SERT ÜNSÜZLER
• F - S - T - K - Ç - Ş - H - P

F I S T I K Ç I Ş a H a P

Resim-48: Ünsüzler Resim 6

TÜRKİYE TÜRKÇESİ ALFABESİ
YUMUŞAYABİLEN SERT ÜNSÜZLER

A B C Ç D E F G Ğ H I J K L M N O Ö P R S Ş T U
Ü V Y Z

YUMUŞAYABİLEN SERT ÜNSÜZLER
K - T - Ç - P

KeTÇaP

Resim-49: Ünsüzler Resim 7

TÜRKİYE TÜRKÇESİ ALFABESİ
ÜNSÜZ HARFLER

A B C Ç D E F G Ğ H I J K L M N O Ö P R S Ş T U Ü V Y Z

k > ğ

- yatak > yatağ
- k > ğ

y a t a ğ a
ünlü

t > d

- kâğıt > kâğıdı
- t > d

k â ğ ı d ı
ünlü

ç > c

- ağaç > ağaca
- ç > c

a ğ a c a
ünlü

p > b

- kitap > kitabı
- p > b

k i t a b ı
ünlü

5.7. Tanıtma 2

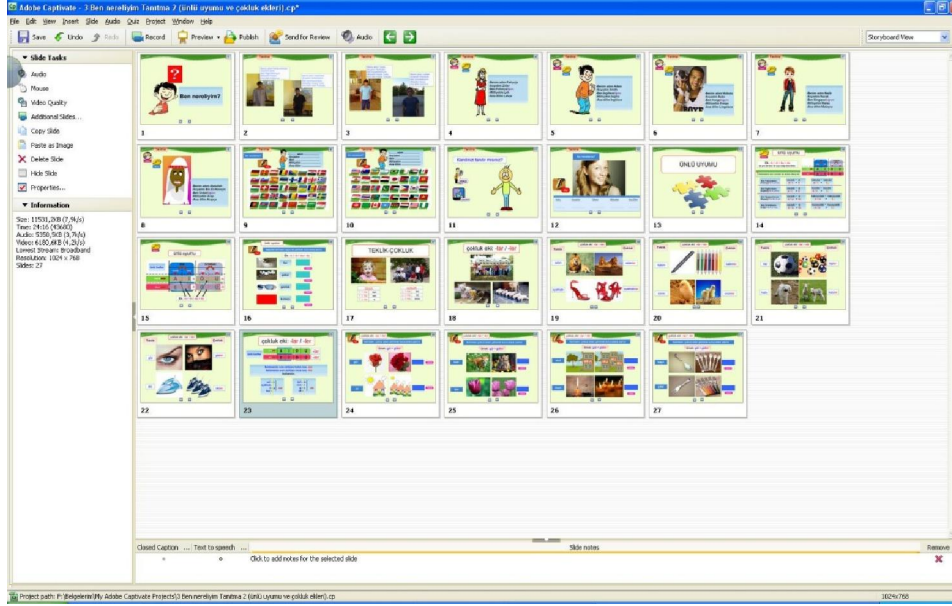
Öğrencinin Türkiye Türkçesi alfabesini öğrenmesini takiben tanıtma konusuna yeniden dönülmüş, bu bölümde öğrencinin adını, soyadını, nereli ve hangi millettten olduğunu, ana dilini söylemesi istenmiştir. Burada dil bilgisi olarak en önemli ek -lı/-li-lu-lü ekidir. Öğrencilere bu ekin görevinin yanı sıra bu ek vasıtasıyla Türkçenin eklemeli ve ünlü uyumuna sahip bir dil olduğu öğretilmeye çalışılacaktır.

Burada -lı/-li-lu-lü ekinin niçin bu kadar erken verildiği ile ilgili bir soru ortaya çıkabilir. Ortaya çıkan yeni bir durumun ne olduğu ile ilgili soru işareti henüz öğrencinin kafasında mevcutken yani bilginin, öğrenci bilgiyi almaya hazır hâldeyken verilmesi önemlidir. Bu sebeple çalışma boyunca, ortaya çıkan yeni dil bilgisi yapısının hemen anlatılmasına özen gösterilmiş; eğer işlenen konuda anlatılmayacaksa mümkün olduğunca yeni bir dil bilgisi yapısının verilmemesine gayret edilmiştir.

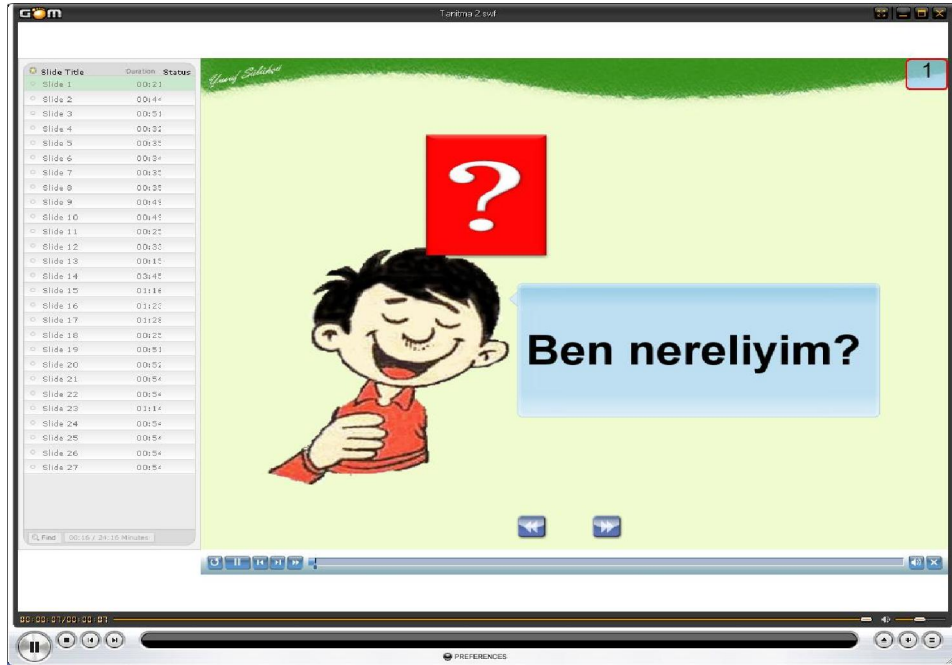
Temel amaç	: Öğrencinin kendini tanıtabilmesi ve Türkçenin kelimelere ekler getirilen ve ses uyumu olan bir dil olduğunu kavraması
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin dinlediği arkadaşının nereli olduğunu kavrayabilmesi
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin adını, soyadını ve nereli olduğunu söyleyebilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin adını, soyadını ve nereli olduğunu yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: -lı/-li-lu-lü ekini ve görevini; büyük ünlü uyumunu ve -lar/-ler çokluk ekini öğretme
Süre	: 50 dk.

Resim-50: Tanıtma 2 Resim 1

Resim-51: Tanıtma 2 Resim 2

Resim-52: Tanıtma 2 Resim 3

Tanıtma 2

-Benim adım Habiburrahman
-Soyadım Şakir
-Ben Afganistanlıyım.
-Milliyetim Peştun
-Ana dilim Peştunca

-Benim adım Gülahmed
-Soyadım Gülahmedov
-Ben Azerbaycanlıyım.
-Milliyetim Ahıska Türkü
-Ana dilim Azeri Türkçesi

Resim-53: Tanıtma 2 Resim 4

Tanıtma 4

OKU
İNCELE

-Benim adım Patrycja
-Soyadım Ziller
-Ben Polonyalıyım
-Milliyetim Leh
-Ana dilim Lehçe

Resim-54: Tanıtma 2 Resim 5

The screenshot shows a presentation slide titled "Tanıtma" (Introduction) with a green header. On the left, there is a slide navigation pane with 27 slides. The main content area features a photo of a man holding a dog. To the left of the photo are icons for "OKU" (Read) and "İNCELE" (Examine). To the right, a blue box contains the following text:

- Benim adım Mobutu
- Soyadım Seko
- Ben Kongoluyum
- Milliyetim Kongo
- Ana dilim Lingalaca

At the bottom of the slide, there are navigation arrows and a progress bar. The slide number "6" is visible in the top right corner.

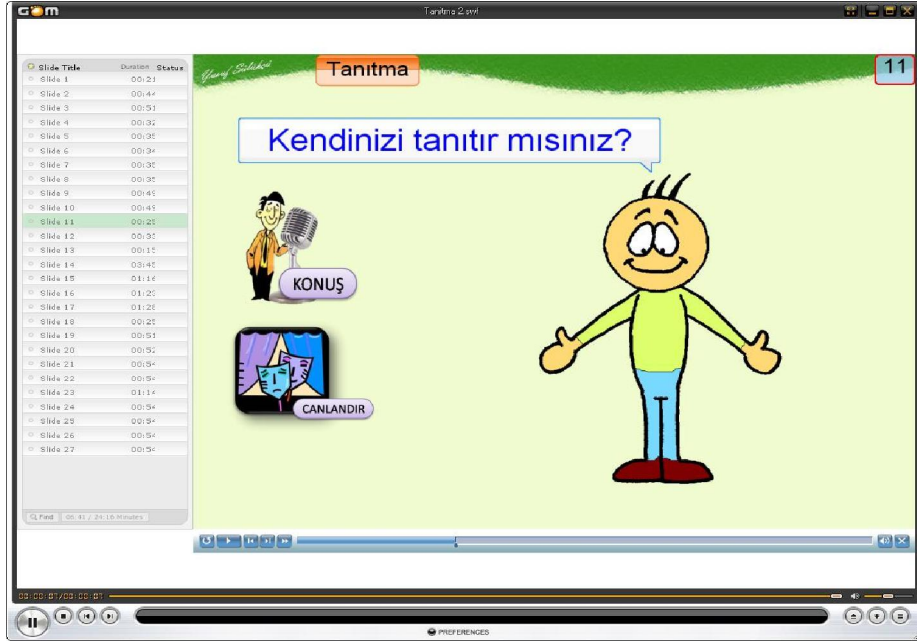
Resim-55: Tanıtma 2 Resim 6

The screenshot shows a presentation slide titled "Tanıtma" (Introduction) with a green header. On the left, there is a slide navigation pane with 27 slides. The main content area features a cartoon character and a blue box with the question "Siz nerelisiniz?" (Where are you from?). Below the question is a grid of 30 country flags, each with its name in Turkish below it. To the right, a blue box contains the following text:

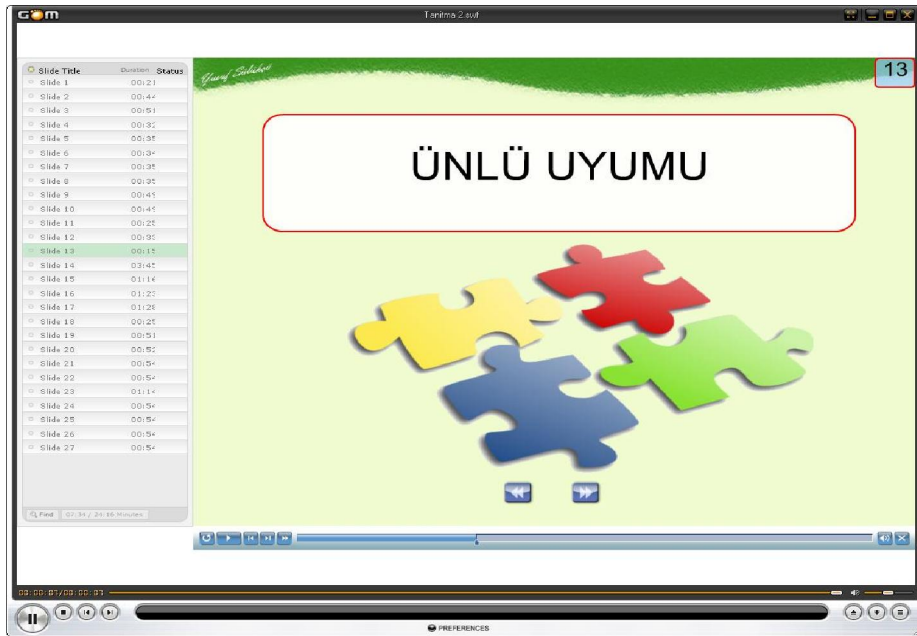
- ..... adım .....
- Soyadım .....
- Ben .....
- Milliyetim .....
- Ana dilim .....

At the bottom of the slide, there are navigation arrows and a progress bar. The slide number "9" is visible in the top right corner.

Resim-56: Tanıtma 2 Resim 7

Resim-57: Tanıtma 2 Resim 8

Resim-58: Tanıtma 2 Resim 9

ABC **ünlü uyumu** 14

Ek: -lı / -li / -lu / -l 
bir yere ait olma / bir Őeye sahip olma bildirir.

Kelimelerin son ünlüleri ile eklere dikkat etti

-Ben Polonyalıyım. (Polonyalı + lı + y + ım)	son ünlü > ek a / i > lı	kalın-düz > kalın-düz a / i > lı
-Ben İngiltereliyim. (İngiltereli + li + y + ım)	son ünlü > ek e / i > li	ince-düz > ince-düz e / i > lı
-Ben Singapurlıyım. Singapur + lu + y + ım	son ünlü > ek o / u > lu	kalın-yuvarlak > kalın-yuvarlak o / u > lı
-Ben �rd�nk�y�m. Ürdün + l� + y + �m	son ünlü > ek � / � > l�	ince-yuvarlak > ince-yuvarlak � / � > l�

09:00:31/00:00:01

PREFERENCES

Resim-59: Tanıtma 2 Resim 10

 okluk eki: -lar / -ler 18

09:00:17/00:00:01

PREFERENCES

Resim-60: Tanıtma 2 Resim 11

20

çokluk eki: -lar / -ler

Teklik

Çokluk

kalem

kalemler

civciv

civcivler

Resim-61: Tanıtma 2 Resim 12

22

çokluk eki: -lar / -ler

Teklik

Çokluk

göz

gözler

ütü

ütüler

Resim-62: Tanıtma 2 Resim 13

23

çokluk eki: -lar / -ler

KALIN →	A	I	O	U	-lar
İNCE →	E	İ	Ö	Ü	-ler

ünlü harfler

kelimenin son ünlüsü kalın ise: -lar
kelimenin son ünlüsü ince ise: -ler
kullanılır.

aslan	-lar
ayakkabı	-lar
top	-lar
kuzu	-lar
kelim	-ler
civivi	-ler
göz	-ler
ütü	-ler

Resim-63: Tanıtma 2 Resim 14

25

çokluk eki: -lar / -ler

YAZ

Kelimeleri çokluk ekleri getirerek kutucuklara yazınız.

örnek: gül > güller

kedi

TAMAM

lale

TAMAM

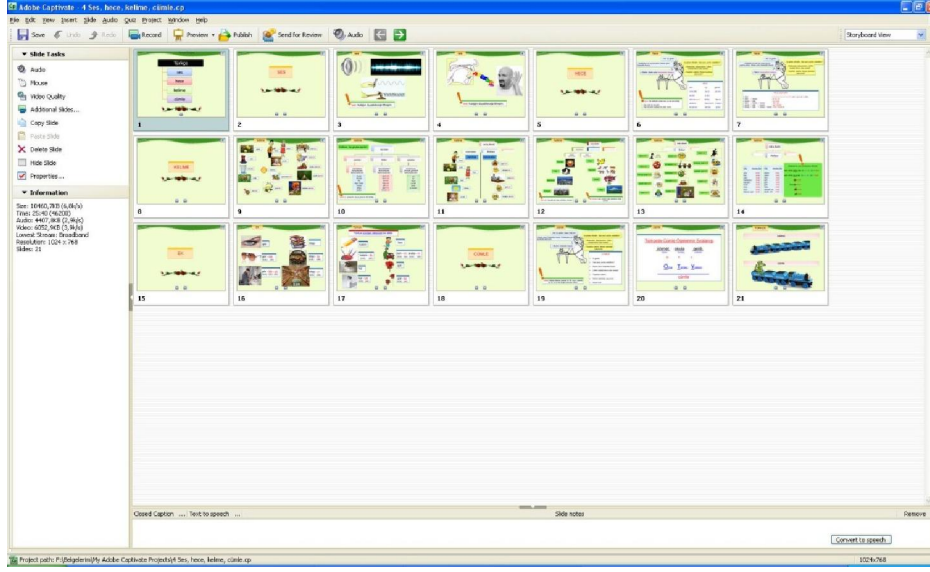
5.8. Ses-Hece-Kelime-Cümle

Herhangi bir dilde olduğu gibi Türkçede de dil bilgisinin temel konuları önem arz etmektedir. Öğrencinin temel konulara geçmeden önce ses, hece, kelime, isim, fiil ve cümle gibi Türkçede kullanılan dil bilgisi terimlerinin ne olduğunu öğrenmesi gerekmektedir. Bu konuda adı geçen terimlerin kavratılması amaçlanmıştır. Bu arada Türkçenin sondan eklemeli bir dil olduğuna temas edilmiş, isim ve fiil kavramlarının yanı sıra -mak/-mek mastar ekinin öğretimi de amaçlanmıştır.

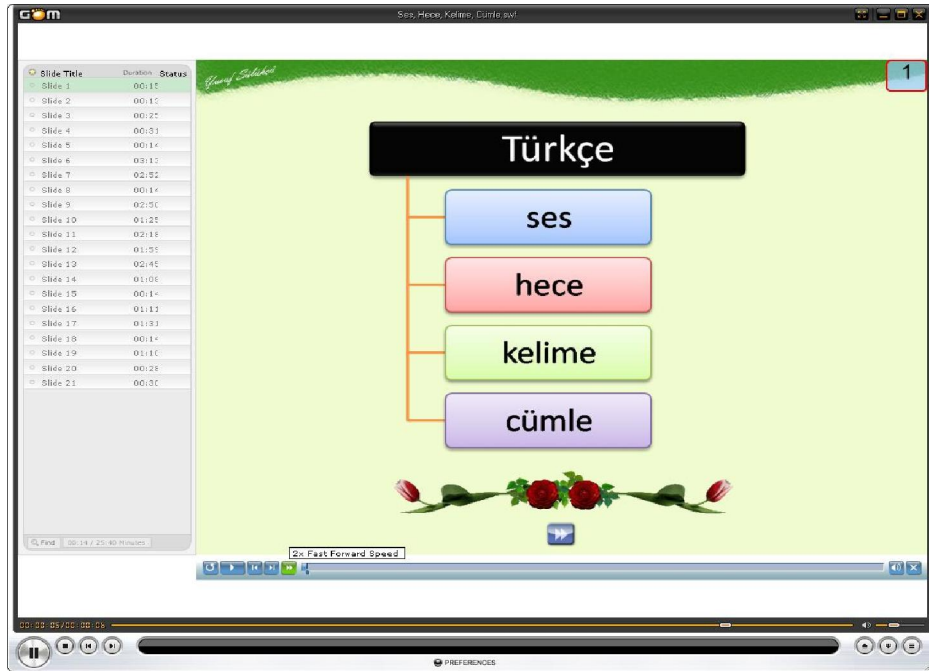
Temel amaç	: Öğrencinin “ses, hece, kelime, cümle, isim ve fiil” kavramlarını, bunların anlamlarını ve mastar ekini öğrenmesini sağlama
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin “ses, hece, kelime, cümle, isim ve fiil” kelimelerini ve anlamlarını kavrayabilmesi
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin konuda geçen kelimeleri doğru bir şekilde telaffuz etmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin konuda geçen ifadeleri doğru bir şekilde yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: “ses, hece, kelime, cümle, isim ve fiil” terimleri ile mastar ekini öğretmek
Süre	: 50 dk.

Resim-64: Ses-Hece-Kelime-Cümle Resim 1

Resim-65: Ses-Hece-Kelime-Cümle Resim 2

Resim-66: Ses-Hece-Kelime-Cümle Resim 3

The screenshot shows a presentation slide titled "ses" (sound) in a green header. The slide content includes a speaker icon on the left, a blue sound wave on the right, and a central illustration of a hand using a hammer to strike a nail. Below the illustration, a text box contains the definition: "ses: kulağın duyabileceği titreşim." (sound: vibration that can be heard by the ear). The slide is part of a presentation with 21 slides, as indicated by the slide list on the left. The slide number "3" is in the top right corner.

Slide Title	Duration	Status
Slide 1	00:15	
Slide 2	00:15	
Slide 3	00:25	
Slide 4	00:31	
Slide 5	00:14	
Slide 6	02:15	
Slide 7	02:50	
Slide 8	00:14	
Slide 9	02:50	
Slide 10	01:25	
Slide 11	02:15	
Slide 12	01:55	
Slide 13	02:45	
Slide 14	01:00	
Slide 15	00:14	
Slide 16	01:11	
Slide 17	01:31	
Slide 18	00:14	
Slide 19	01:14	
Slide 20	00:25	
Slide 21	00:30	

Resim-67: Ses-Hece-Kelime-Cümle Resim 4

The screenshot shows a presentation slide titled "ses" (sound) in a green header. The slide content includes a diagram of the human ear with labels for "burun" (nose), "göze" (eye), "kulak" (ear), "dış kulak" (outer ear), and "iç kulak" (inner ear). To the right of the diagram is a photograph of a man with a beard, looking to the side with his hand near his ear. Below the diagram, a text box contains the definition: "ses: kulağın duyabileceği titreşim." (sound: vibration that can be heard by the ear). The slide is part of a presentation with 21 slides, as indicated by the slide list on the left. The slide number "4" is in the top right corner.

Slide Title	Duration	Status
Slide 1	00:15	
Slide 2	00:15	
Slide 3	00:25	
Slide 4	00:31	
Slide 5	00:14	
Slide 6	02:15	
Slide 7	02:50	
Slide 8	00:14	
Slide 9	02:50	
Slide 10	01:25	
Slide 11	02:15	
Slide 12	01:55	
Slide 13	02:45	
Slide 14	01:00	
Slide 15	00:14	
Slide 16	01:11	
Slide 17	01:31	
Slide 18	00:14	
Slide 19	01:14	
Slide 20	00:25	
Slide 21	00:30	

Resim-68: Ses-Hece-Kelime-Cümle Resim 5

Ses-Hece-Kelime-Cümle.swf

6

hece

- Alo. İyi günler.

- İyi günler efendim. Size nasıl yardım edebilirim?

- Otelinizden yer ayırtacağım. Benim adım Selahattin İnançlı.

- Afedersiniz, anlayamadım. Lütfen isminizi tekrar eder misiniz?

- Elbette. Benim adım **Se-la-hat-tin İ-nanç-lı**.

- Teşekkür ederim. Hemen kaydınızı yapıyorum?

HECE

a-lo	i-yi	gün-ler
e-fen-dim	na-sil	yar-dım
be-nim	a-dım	
a-fe-der-si-niz	lüt-fen	tek-rar
el-bet-te	Se-la-hat-tin	İ-nanç-lı
te-şek-kür	he-men	iş-lem

hece: bir nefeste çıkan ses ya da ses birliği.

- Her ünlü bir hecedir.
- Her hecede mutlaka bir ünlü vardır.

00:33 / 23:30 Minutes

Resim-69: Ses-Hece-Kelime-Cümle Resim 6

Ses-Hece-Kelime-Cümle.swf

11

kelime

KELİME

isimler

varlıklar

Yusuf

çiçek

Arzu

kedi

Güneş

çocuk

fiiller

hareketler

ağlamak

alkışlamak

çalışmak

gülmek

hediye vermek

00:05 / 23:30 Minutes

Resim-70: Ses-Hece-Kelime-Cümle Resim 7

kelime

KELİME

isimler

özel isimler

tür isimleri

Güneş

Ay

Istanbul

Konya

kuş

hayvan

çiçek

dağ

özel isim: kainatta tek olan varlıkların isimleri

tür isimleri: aynı cinsten olan varlıkların ortak isimleri

Resim-71: Ses-Hece-Kelime-Cümle Resim 8

kelime

KELİME

isimler

fiiller

FİİL

Mastar Eki

ara- mak

kız- mak

yaz- mak

hastalan- mak

karıştır- mak

kork- mak

koş- mak

dur- mak

banyo yap- mak

FİİL

Mastar Eki

esne- mek

yürü- mek

sev- mek

gel- mek

gör- mek

üşü- mek

yemek ye- mek

çiçek ver- mek

Kelimenin son ünlüsüne dikkat!

son ünlü kalın ise: (a - ı - o - u) > mak

son ünlü ince ise: (e - i - ö - ü) > mek

yaz-mak

karıştır-mak

göl-mek

gilt-mek

Resim-72: Ses-Hece-Kelime-Cümle Resim 9

Türkçe 17

Türkçe sondan eklemeli bir dildir.

 kalem

 ben

 kalem - lik
(kök) (ek)

 ben - im araba - m
(kök) (ek) (kök) (ek)

 tuz

 gül

 tuz - luk
(kök) (ek)

 gül - ler
(kök) (ek)

00:01:05/08:00:00

PREFERENCES

5.9. Tanışma

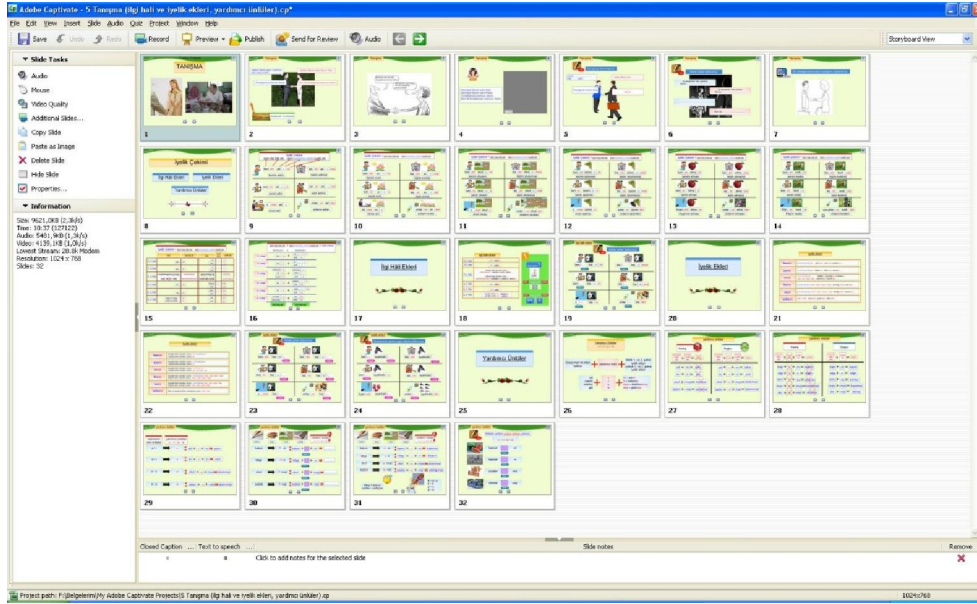
Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten pek çok kitabın aksine bu çalışmada tanıtma, tanışma ve tanıştırma durumları birer bağlam olarak ayrı ayrı ele alınmış; bu sayede her bir bölümde ayrı bir dil bilgisi konusunun ele alınabilmesi sağlanmıştır.

Bu derste tanışma sırasında kullanılan kelimelerin ve kalıp ifadelerin öğretilmesi temel amaç olarak belirlenmiş, tanışma sırasında geçen ifadelerdeki dil bilgisi yapılarının öğretilmesi amaçlanmıştır. İsim tamlamalarının ayrılmaz ikilisi ilgi hâli ekleri, iyelik ekleri ile bu yapıda kullanılan yardımcı ünlüler, öğretilecek dil bilgisi konularını oluşturmuştur.

Temel amaç	: Öğrencinin karşılaştığı başka bir kişiyle tanışabilmesini sağlama
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin tanıştığı kişinin konuştuklarını anlayabilmesi
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin kendini doğru bir şekilde tanıtabilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin kendini tanıtırken kullandığı cümleleri yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: tanışma cümlelerinde mutlaka kullanılması gereken ilgi hâli ve iyelik ekleri ile yardımcı ünsüzleri öğretmek
Süre	: 100 dk.

Resim-73: Tanışma Resim 1

Resim-74: Tanışma Resim 2

Resim-75: Tanışma Resim 3

Tanışma Türkiye Türkçesi 2

-Selam! Benim adım Yusuf Gül. Sizin adınız nedir?

-Selam!. Benim adım Derya Yıldız.

-Tanıştığımıza memnun oldum.

-Ben de tanıştığımıza memnun oldum.

tokalaşmak / el sıkışmak

Resim-76: Tanışma Resim 4

Tanışma Türkiye Türkçesi 7

Bir arkadaşınızla tanışma diyalogunu canlandırınız.

CANLANDIR

Resim-77: Tanışma Resim 5

Türkiye Türkçesi 8

iyelik Çekimi

İlgi Hâli Ekleri   iyelik Ekleri

Yardımcı Ünlü

Resim-78: Tanışma Resim 6

Türkiye Türkçesi 9

iyelik Çekimi

İsim+İlgi hâli eki   İsim+(yardımcı ünlü)+iyelik eki

ben -im ad -i -m   benim adım

biz -im ad -i -mız   bizim adımız

sen -in ad -i -n   senin adın

siz -in ad -i -niz   sizin adınız

o -nun ad -i   onun adı

onlar -ın ad -ları   onların adları

Resim-79: Tanışma Resim 7

Türkiye Türkçesi 13

İyelik Çekimi = isim+ilgi hâli eki isim+(yardımcı ünlü)+iyelik eki

ben -im elma -m benim elmam	biz -im elma -mız bizim elmamız
sen -in elma -n senin elman	siz -in elma -nız sizin elmanız
Ayşe -nin elma -sı Ayşe'nin elması	onlar -ın elma -ları onların elmaları

Resim-80: Tanışma Resim 8

Türkiye Türkçesi 15

İyelik Çekimi = isim+ilgi hâli eki isim+(yardımcı ünlü)+iyelik eki

	isim	ilgi hâli eki	isim	(yrd. ünlü)	iyelik eki
T. 1. Kişi	ben	-im	ad kedi	i	m
T. 2. Kişi	sen	-in	ev kedi	i	n
T. 3. Kişi	sınıf/Mehmet/karpuz/üzüm kapı / A / İ / S / Gül	-in/-in/-un/-ün -nın/-nın/-nün/-nün	ad/ev/kabuk/çöp kapı/kedi/sorun/Ü		-i/-i/-u/-ü -sı/-sı/-su/-sü
Ç. 1. Kişi	biz	-im	karpuz kedi	u	mu mız
Ç. 2. Kişi	siz	-in	üzüm kedi	ü	nü niz
Ç. 3. Kişi	onlar/çocuklar/ evler/zenginler/...	-in -in	top kedi		ları leri

Resim-81: Tanışma Resim 9

Türkiye Türkçesi 16

İsim+ilgi hâli eki + İsim+(yardımcı unlu)+iyelik eki = İyelik Çekimi

(tamlayan) + (tamlanan)

T. 1. Kişi ben -im + kedi m

T. 2. Kişi sen -in + ev i n
kedi n

T. 3. Kişi karpuzun un kabuk(ğ) u
Ali' nin kalem i
Ayşe' nin kedi si

Ç. 1. Kişi biz -im + karpuz u m
kedi miz

Ç. 2. Kişi siz -in + üzüm ü nüz
kedi niz

Ç. 3. Kişi çocuklar -ın top ları
öğrenciler -in defter leri

tamlayan tamlanan

Resim-82: Tanışma Resim 10

Türkiye Türkçesi 18

ilgi hâli ekleri

T. 1. Kişi -im: » benim

T. 2. Kişi -in: » senin

T. 3. Kişi -nin/-nün/-nün: » ayakkabının, caddenin, sorunun, ...

Ç. 1. Kişi -im: » bizim

Ç. 2. Kişi -in: » sizin

Ç. 3. Kişi ...lar'dan sonra -ın: » kapıların, ...
...ler'den sonra -in: » evlerin, ...

önce, sonra ?

ÖNCE SONRA

ÖNCE SONRA

kelime Ali ek -nin

Resim-83: Tanışma Resim 11

TANIŞMA_40m.swf

ilgi hâli ekleri Türkiye Türkçesi 19

Noktalı yerleri doldurunuz.

YAZ

ben -... top -u -m

TAMAM

biz -... top -u -muz

TAMAM

sen -... top -u -n

TAMAM

siz -... top -u -nuz

TAMAM

o -... top -u

TAMAM

onlar -... top -ları

TAMAM

00:00 / 02:00 / 00:00

PREFERENCES

Resim-84: Tanışma Resim 12

TANIŞMA_40m.swf

Türkiye Türkçesi 21

iyelik ekleri

benim	(-i/-ı/-u/-ü)-m : gül-ü-m, can-ı-m, araba-m, ...
senin	(-i/-ı/-u/-ü)-n : kitab-ı-n, eller-i-n, ranza-n, ...
onun	-i / -ı / -u / -ü : defter-i, gözlük-ü, cüzdan-ı, ... -si / -si / -su / -sü : pijama-sı, havlu-su, ...
bizim	(-i/-ı/-u/-ü) -miz / -miz / muz / -müz : yemeğ-i-miz, oda-mız, ...
sizin	(-i/-ı/-u/-ü) -niz / -niz / -nuz / -nüz : terliğ-i-niz, masa-nız, ...
onların	-ları / -leri : sıra-ları, ayak-ları, ülke-leri, ...

00:00 / 02:00 / 00:00

PREFERENCES

Resim-85: Tanışma Resim 13

Türkiye Türkçesi

Yardımcı Ünlüler
-i / -ı / -u / -ü

Ünsüz harf ile biten kelime + yardımcı ünlü + teklik 1. ve 2. şahıs iyelik ekleri
çokluk 1. ve 2. şahıs iyelik ekleri

ad kalem telefon gül + i i u ü + m » adım n » kalemin muz » telefonumuz nüz » gülünüz

Slide Title Duration Status
Slide 1 00:18
Slide 2 00:39
Slide 3 00:13
Slide 4 00:18
Slide 5 00:43
Slide 6 00:43
Slide 7 00:23
Slide 8 00:30
Slide 9 00:08
Slide 10 00:20
Slide 11 04:26
Slide 12 04:25
Slide 13 04:25
Slide 14 04:26
Slide 15 00:35
Slide 16 02:33
Slide 17 00:13
Slide 18 02:10
Slide 19 00:23
Slide 20 00:13
Slide 21 02:32
Slide 22 02:35
Slide 23 00:23
Slide 24 00:23
Slide 25 00:13
Slide 26 04:30
Slide 27 04:30
Slide 28 04:23
Slide 29 02:29
Slide 30 02:30
Slide 31 02:30
Slide 32 01:33

36:50:54/09:00:00

Resim-86: Tanışma Resim 14

Türkiye Türkçesi

Yardımcı Ünlüler

Yanlış Doğru

Ünsüzle biten isim + ünsüz iyelik eki = yanlış

Ünsüzle biten isim + yrd. ünlü + ünsüz iyelik eki = doğru

ad + -m = ~~adm~~

ad + -i + -m = adım

ev + -n = ~~evn~~

ev + -i + -n = evin

okul + -muz = ~~okulmuz~~

okul + -u + -muz = okulumuz

üzüm + -nüz = ~~üzümnüz~~

üzüm + -ü + -nüz = üzümünüz

Slide Title Duration Status
Slide 1 00:18
Slide 2 00:30
Slide 3 00:13
Slide 4 00:18
Slide 5 00:43
Slide 6 00:43
Slide 7 00:23
Slide 8 00:30
Slide 9 00:08
Slide 10 00:20
Slide 11 04:25
Slide 12 04:25
Slide 13 04:25
Slide 14 04:22
Slide 15 00:35
Slide 16 05:53
Slide 17 00:13
Slide 18 00:30
Slide 19 00:23
Slide 20 00:13
Slide 21 00:20
Slide 22 02:35
Slide 23 00:23
Slide 24 00:13
Slide 25 00:13
Slide 26 04:30
Slide 27 04:30
Slide 28 04:28
Slide 29 02:29
Slide 30 02:30
Slide 31 02:30
Slide 32 01:33

37:00:00/09:00:00

Resim-87: Tanışma Resim 15

yardımcı ünlüler Türkiye Türkçesi 29

kelimenin son ünlüsü → yardımcı ünlüler

-ı / -i / -u / -ü

a / ı → -ı : ad + -ı + -m = adım

e / i → -i : ev + -i + -n = evin

o / u → -u : okul + -u + -muz = okulumuz

ö / ü → -ü : üzüm + -ü + -nüz = üzümünüz

Resim-88: Tanışma Resim 16

yardımcı ünlüler Türkiye Türkçesi 31

kalem kitap okul sözlük

yardımcı ünlüler? -ı / -i / -u / -ü

kalem → -i- m : kalem + -i + -m = kalemim

kitap → -ı- n : kitap + -ı + -n = kitabın

okul → -u- muz : okul + -u + -muz = okulumuz

sözlük → -ü- nüz : sözlük + -ü + -nüz = sözlüğünüz

kitap > kitabın
sözlük > sözlüğün

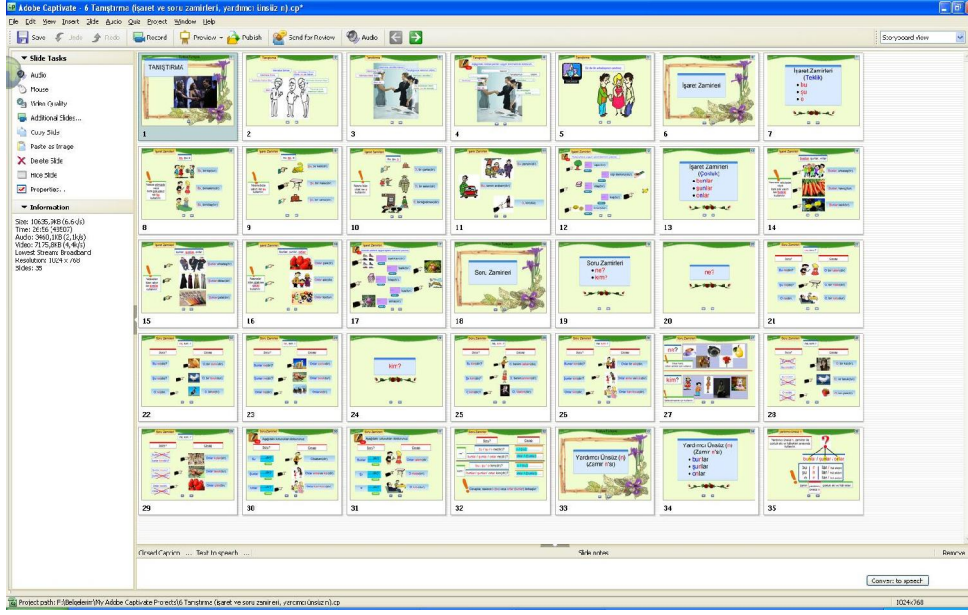
k > ğ / g
t > d
ç > c
p > b

5.10. Tanıştırma

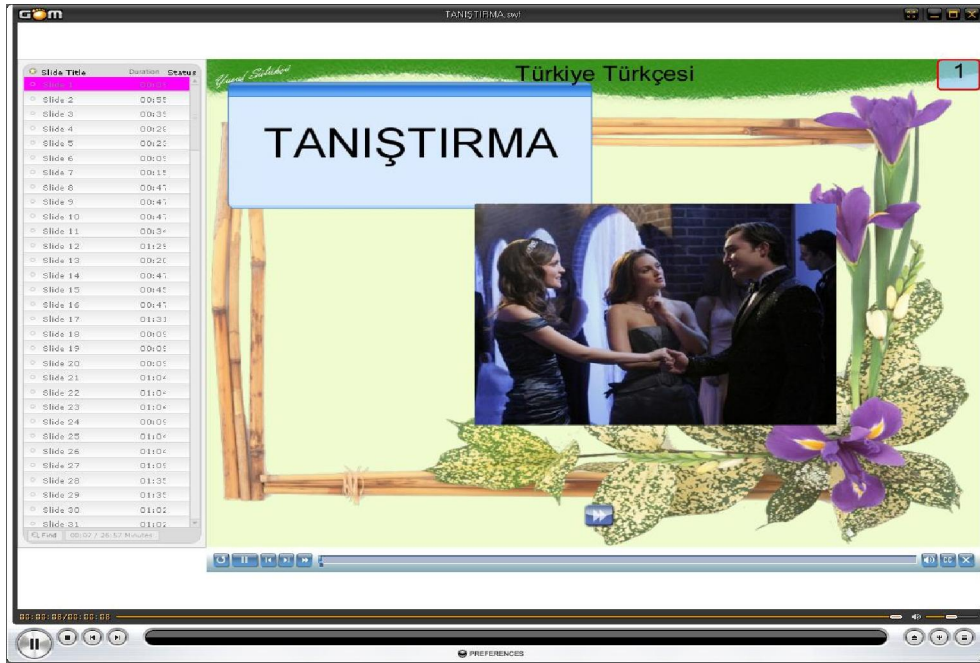
Tanıtma ve tanışma bahislerinden sonra iletişim bağlamı kapsamında tanıştırma konusu ele alınmıştır. Öncelikle tanıştırma konusunun kelimeleri ve ifade kalıpları ele alınmış, dil bilgisi konusu olarak da bu kalıplarda geçtiği için işaret zamirleri, soru zamirlerinden “ne, kim” ile yardımcı ünsüz “n” anlatılmıştır.

Temel amaç	: Öğrencinin, tanıdığı bir arkadaşını onu tanımayan başka bir arkadaşına tanıtmasını sağlama
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin tanışma sırasında arkadaşının ve yeni tanışacağı kişinin söylediklerini anlaması; işaret zamirleri ile konuda geçen “ne, kim” soru zamirlerini ve yardımcı ünsüz “n”yi kavraması
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin tanıdığı ve yeni tanıyacağı kişinin söylediklerine cevap verebilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin tanıştırma sırasında kullanılan cümleleri yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: işaret ve “ne, kim” soru zamirleri ile yardımcı ünsüz “n”yi öğretmek ve isim cümlesinin farkına varmalarını sağlamak
Süre	: 50 dk.

Resim-89: Tanıştırma Resim 1

Resim-90: Tanıştırma Resim 2

Resim-91: Tanıştırma Resim 3

Tanıştırma Türkiye Türkçesi 3

-Merhaba Pınar!
-Merhaba Melih Bey!
-Ben de...
-Merhaba Jennifer Hanım!
-Tanıştığımıza memnun oldum.
-Merhaba Jennifer!
-Bu arkadaşım Melih.
-Melih, bu da Jennifer.

Resim-92: Tanıştırma Resim 4

İşaret Zamirleri Türkiye Türkçesi 6

Resim-93: Tanıştırma Resim 5

Yeni Sözlük

İşaret Zamirleri Türkiye Türkçesi 8

bu, şu, o

Nesne elimizde veya bize çok yakın ise **bu** kullanılır.

Bu, bir top(tur).

Bu, bir kalem(dir).

Bu, bir kitap(tır).

00:00 / 00:00:00:00

PREFERENCES

Resim-94: Tanıştırma Resim 6

Yeni Sözlük

İşaret Zamirleri Türkiye Türkçesi 11

şu, zengin(dir).

Bu, benim arabam(dır).

O, kör(dür).

00:00 / 00:00:00:00

PREFERENCES

Resim-95: Tanıştırma Resim 7

İşaret Zamirleri Türkiye Türkçesi 15

bunlar, **şunlar**, onlar

Nesneler bize yakın ise **şunlar** kullanılır.

Şunlar arkadaş(tır).

Şunlar elbise(dir).

Şunlar çatal(dır).

Resim-96: Tanıştırma Resim 8

Türkiye Türkçesi 19

Soru Zamirleri

- ne?
- kim?

Resim-97: Tanıştırma Resim 9

GrOm TANİŞTİRMA.swf

Yunus Sütlüoğlu

Soru Zamirleri Türkiye Türkçesi 21

ne, kim ?

Soru? Cevap

Bu ne(dir)? O, bir kalem(dir).

Şu ne(dir)? O, bir masa(dır).

O ne(dir). O, bir kutu(dur).

00:00:00 / 00:00:00

PREFERENCES

Resim-98: Tanıştırma Resim 10

GrOm TANİŞTİRMA.swf

Yunus Sütlüoğlu

Soru Zamirleri Türkiye Türkçesi 25

ne, kim ?

Soru? Cevap

Bu kim(dir)? O, benim babam(dır).

Şu kim(dir)? O, benim annem(dir).

O kim(dir)? O, Atatürk(tür).

00:00:00 / 00:00:00

PREFERENCES

Resim-99: Tanıştırma Resim 11

Grand Sözlük

Soru Zamirleri Türkiye Türkçesi 27

ne?

İnsan hariç, bütün varlıklar için kullanılır.

kim?

Sadece insanlar için kullanılır.

The slide is titled 'Soru Zamirleri Türkiye Türkçesi' and is slide number 27. It is divided into two sections. The first section is for 'ne?' (what?) and includes an orange exclamation mark icon and the text 'İnsan hariç, bütün varlıklar için kullanılır.' (Used for all things except humans). It shows images of a cup of coffee, a watch, a pear, a bee, and a red rose. The second section is for 'kim?' (who?) and includes an orange exclamation mark icon and the text 'Sadece insanlar için kullanılır.' (Used only for humans). It shows images of a girl, a boy, a woman, a man playing a flute, and a child. The slide is part of a presentation with a slide list on the left and navigation controls at the bottom.

Resim-100: Tanıştırma Resim 12

Grand Sözlük

Soru Zamirleri Türkiye Türkçesi 29

ne, kim ?

Soru? Cevap

Bunlar ne(dir)? Onlar kızlar(dır).

Bunlar kim(dir)? Onlar tavuk(tur).

Şunlar ne(dir)? Onlar çilek(tir).

Şunlar kim(dir)?

Onlar ne(dir).

Onlar kim(dir).

The slide is titled 'Soru Zamirleri Türkiye Türkçesi' and is slide number 29. It is divided into two columns: 'Soru?' (Question) and 'Cevap' (Answer). The 'Soru?' column contains four questions: 'Bunlar ne(dir)?', 'Bunlar kim(dir)?', 'Şunlar ne(dir)?', and 'Şunlar kim(dir)?'. The 'Cevap' column contains three answers: 'Onlar kızlar(dır).', 'Onlar tavuk(tur).', and 'Onlar çilek(tir).'. There are also two questions in the 'Soru?' column that are crossed out with red lines: 'Onlar ne(dir).', and 'Onlar kim(dir).'. The slide includes images of girls, chickens, and raspberries. The slide is part of a presentation with a slide list on the left and navigation controls at the bottom.

Resim-101: Tanıştırma Resim 13

The screenshot shows a presentation slide titled "Yardımcı Ünsüz (n) (Zamir n'si)". The slide content includes a list of examples: "• bunlar", "• şunlar", and "• onlar". The slide is part of a presentation titled "Türkiye Türkçesi" and is slide 34. A table of contents is visible on the left side of the slide.

Slide Title	Duration	Status
Slide 5	00:22	
Slide 6	00:01	
Slide 7	00:15	
Slide 8	00:41	
Slide 9	00:41	
Slide 10	00:41	
Slide 11	00:54	
Slide 12	01:25	
Slide 13	00:20	
Slide 14	00:41	
Slide 15	00:45	
Slide 16	00:47	
Slide 17	01:31	
Slide 18	00:01	
Slide 19	00:01	
Slide 20	00:01	
Slide 21	01:04	
Slide 22	01:04	
Slide 23	01:04	
Slide 24	00:01	
Slide 25	01:00	
Slide 26	01:00	
Slide 27	01:01	
Slide 28	01:35	
Slide 29	01:35	
Slide 30	01:01	
Slide 31	01:02	
Slide 32	01:03	
Slide 33	00:01	
Slide 35	01:31	

Resim-102: Tanıştırma Resim 14

The screenshot shows a presentation slide titled "Yardımcı ünsüz n, zamirler ile çokluk eki ve hâl ekleri arasında kullanılır." The slide content includes a diagram showing the structure of the words "bunlar / şunlar / onlar". The diagram shows the structure: "bu / şu / o" (zamir) + "n" (yardımcı ünsüz) + "lar" (çokluk eki ve hâl ekleri). The slide is part of a presentation titled "Türkiye Türkçesi" and is slide 36.

Yardımcı ünsüz n, zamirler ile çokluk eki ve hâl ekleri arasında kullanılır.

bunlar / şunlar / onlar

bu	n	lar / hâl ekleri
şu	n	lar / hâl ekleri
o	n	lar / hâl ekleri

zamir   yardımcı ünsüz n   çokluk eki ve hâl ekleri

5.11. Karşılaşma

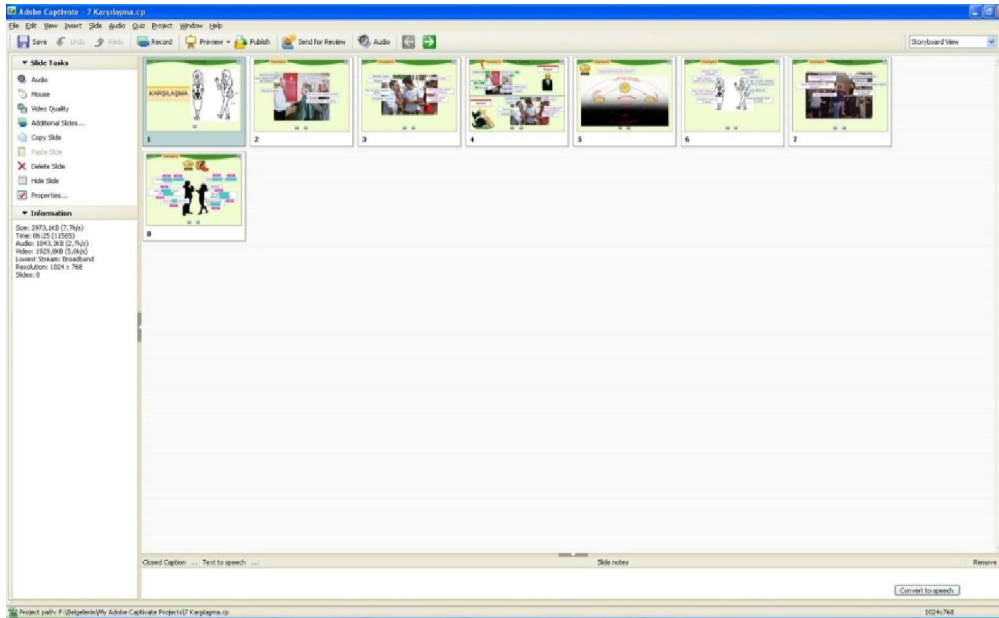
Yine her derste ayrı bir konun işlenmesi ve anlatılacak dil bilgisi konularının bir bağlama yerleştirilmesi temel prensibinden hareketle karşılaşmalarda kullanılacak yapıların öğretimi için ayrı bir başlık ve ders materyali hazırlanmıştır. Materyalde karşılaşmalarda iletişimin nasıl kurulacağına öğretmesinin yanında insanlar arasındaki samimiyetin karşılaşma ifadelerine nasıl yansıtacağı da anlatılmıştır. Bunlara ilave olarak günün vakitleri ve hangi vakitte hangi ifade kalıbının kullanılacağı da açıklanmaya çalışılmıştır.

Temel amaç	: Öğrencinin bir arkadaşıyla karşılaştığında nasıl iletişim kurabileceğini öğrenebilmesi
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin karşılaştığı arkadaşının kullandığı kelimeleri ve cümleleri anlayabilmesi
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin karşılaşma sırasında kullanılan ifadeleri kullanabilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin karşılaşma sırasında kullanılan yapıları yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: kalıplaşmış karşılaşma ifadelerini ve günün hangi saatlerinde hangi kalıplaşmış ifadelerin kullanıldığını öğretmek
Süre	: 25 dk.

Resim-103: Karşılaşma Resim 1

Resim-104: Karşılaşma Resim 2

Resim-105: Karşılaşma Resim 3

The slide is titled 'Karşılaşma' and is slide number 4. It is divided into two sections: 'Resmî' (Formal) and 'Samimi' (Informal).

Resmî (Formal): Shows a man in a suit with a grumpy face. Greetings include: 'Merhaba Suna Hanım!', 'Merhaba Ahmet Bey!', 'Nasırsınız?', 'İyiyim, teşekkür ederim. Siz nasırsınız?', 'Ben de iyiyim, teşekkür ederim.', 'Görüşmek üzere... İyi günler.', and 'Siz de iyi günler.'

Samimi (Informal): Shows a group of people and a dog. Greetings include: 'Merhaba Canan!', 'Merhaba Yusuf!', 'Nasırsın?', 'Ben de iyiyim.', 'İyiyim, teşekkür ederim. Sen nasırsın?', 'Görüşürüz. İyi günler.', and 'Görüşmek üzere... Hoşça kal.'

Resim-106: Karşılaşma Resim 4

The slide is titled 'Karşılaşma' and is slide number 5. It features a diagram of the day and night cycle with corresponding greetings.

Diagram: A large oval shape representing the day and night cycle. The top half is labeled 'gündüz' (day) and the bottom half is labeled 'gece' (night). The cycle is divided into four segments: 'Günaydın / Sabah' (Morning), 'İkinci / Akşam' (Afternoon/Evening), 'Gece / Geceleyin' (Night), and 'Sabah / Sabahleyin' (Morning).

Greetings: 'Merhaba / İyi Günler' and 'Selam / Selamun Aleykum' are shown at the top and bottom of the cycle. 'Günaydın / Sabah' is associated with 'Sabahleyin'. 'İkinci / Akşam' is associated with 'Akşamleyin'. 'Gece / Geceleyin' is associated with 'Geceleyin'. 'Sabah / Sabahleyin' is associated with 'Sabahleyin'.

Text: 'Hangi saatte hangi ifade kullanılır?' (Which time is which expression used?).

Resim-107: Karşılaşma Resim 5

KARŞILAŞMA İMİ

Karşılaşma Türkiye Türkçesi 8

İNCELE YAZ

Slide Title	Duration	Status
Slide 1	00:11	
Slide 2	01:07	
Slide 3	00:50	
Slide 4	01:50	
Slide 5	00:41	
Slide 6	00:38	
Slide 7	00:34	
Slide 8	00:38	

Selam [ ] [ ] akşamlar. TAMAM TAMAM

iyiyim, [ ] ederim. Sen [ ] ? TAMAM

Sana da [ ] akşamlar. TAMAM

Selam [ ] ! İyi TAMAM TAMAM

Nasılsın? TAMAM

Ben de teşekkür [ ] . TAMAM

Görüşmek üzere... İyi [ ] TAMAM

12:06 / 03/2010 00:02

PREFERENCES

5.12. Sayılar

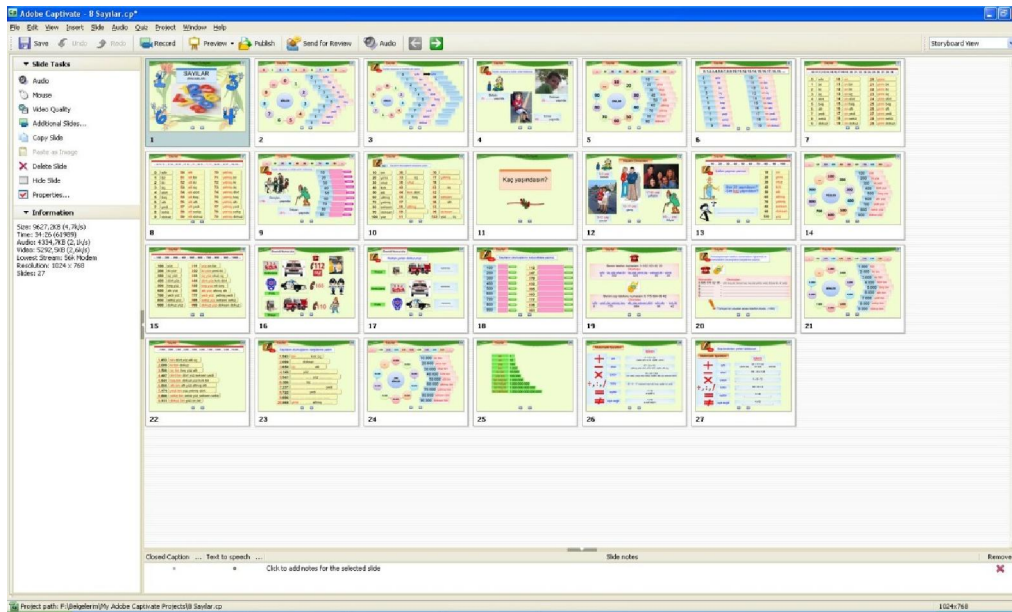
Herhangi bir yabancı dili öğrenirken öğrenilmesi gereken yapıların en başında rakamlar ve sayılar da yer alır. Ders esnasında ve alışveriş yaparken mutlaka sayıları kullanmak gerekecektir. Bu bölümde sadece sayıların öğretilmesi değil, aynı zamanda sayılarla birlikte ülkemizde kullanılan acil numaraların, yaşla ilgili dönemlerin ve bu dönemlerin Türkiye Türkçesindeki kelime karşılıklarının, ayrıca artı, eksi, eşittir vb. matematik terimlerinin de öğretilmesi amaçlanmıştır.

Temel amaç	: Öğrencinin Türkiye Türkçesinde, rakamların; adlarını, nasıl yazıldığını ve seslendirildiğini, acil durumlarda kullanabileceği numaraları öğrenebilmesi
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin, konuşma sırasında kullanılan ya da okuduğu bir metinde geçen sayıları anlayabilmesi
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin sayıları doğru bir şekilde telaffuz edebilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin sayıları doğru bir şekilde yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: sayıların okunuşları ve yazılışları artı, eksi, bölü gibi matematik terim ve sembollerinin öğretilmesi
Süre	: 75 dk.

Resim-108: Sayılar Resim 1

Resim-109: Sayılar Resim 2

Resim-110: Sayılar Resim 3

The slide displays a circular arrangement of numbers 0 through 9, with 'BİRLER' (Units) in the center. To the right, the Turkish names for these numbers are listed in a staircase pattern: 0 (sıfır), 1 (bir), 2 (iki), 3 (üç), 4 (dört), 5 (beş), 6 (altı), 7 (yedi), 8 (sekiz), 9 (dokuz). The slide is part of a presentation titled 'Sayılar Türkiye Türkçesi' and is slide number 2.

Resim-111: Sayılar Resim 4

The slide features a writing exercise titled 'Sayıları okuyunuz ve noktalı yerleri doldurunuz.' (Read the numbers and fill in the dotted places). It includes a cartoon character and a photo of a child. The exercise consists of three sentences: 'Bebek (1) ..... yaşında.', 'Selman (9) ..... yaşında.', and 'Emre (6) ..... yaşında.' The slide is part of a presentation titled 'Sayılar Türkiye Türkçesi' and is slide number 4.

Resim-112: Sayılar Resim 5

The slide displays the numbers 0 through 19 in two columns. The left column shows the numbers 0-9, and the right column shows 10-19. Each number is paired with its Turkish equivalent in a colored box. The numbers 10-19 are labeled as 'on' followed by the unit name.

Number	Turkish Equivalent
0	sıfır
1	bir
2	iki
3	üç
4	dört
5	beş
6	altı
7	yedi
8	sekiz
9	dokuz
10	on
11	on bir
12	on iki
13	on üç
14	on dört
15	on beş
16	on altı
17	on yedi
18	on sekiz
19	on dokuz

Resim-113: Sayılar Resim 6

The slide illustrates different stages of life with illustrations and text boxes. The stages are: 0-3 yaş: bebek (infant), 3-12 yaş: çocuk (child), 12-17 yaş: genç (youth), 17-65 yaş: yetişkin (adult), and 65-.... yaş: ihtiyar (elderly).

Age Range	Life Stage
0-3 yaş	bebek
3-12 yaş	çocuk
12-17 yaş	genç
17-65 yaş	yetişkin
65-.... yaş	ihtiyar

Resim-114: Sayılar Resim 7

GOM BAYILAR.swf

Slide Title Duration Status

Slide 1 00:31

Slide 2 01:55

Slide 3 02:10

Slide 4 00:36

Slide 5 01:40

Slide 6 02:32

Slide 7 02:01

Slide 8 02:54

Slide 9 00:35

Slide 10 00:31

Slide 11 00:10

Slide 12 00:35

Slide 13 01:24

Slide 14 01:25

Slide 15 02:45

Slide 16 01:15

Slide 17 00:01

Slide 18 00:27

Slide 19 00:54

Slide 20 00:35

Slide 21 01:23

Slide 22 01:52

Slide 23 00:15

Slide 24 01:25

Slide 25 01:00

Slide 26 02:00

Slide 27 00:31

Önemli Numaralar Türkiye Türkçesi 16

112 ACİL Ambulans

112 SOS

155

110

İtfaiye

Polis

22:47 / 34:25 Minutes

60:00:00/00:00:00

PREFERENCES

Resim-115: Sayılar Resim 8

GOM BAYILAR.swf

Slide Title Duration Status

Slide 1 01:55

Slide 2 02:10

Slide 3 01:36

Slide 4 01:40

Slide 5 02:32

Slide 6 02:01

Slide 7 02:54

Slide 8 00:35

Slide 9 00:31

Slide 10 00:10

Slide 11 00:35

Slide 12 01:24

Slide 13 01:25

Slide 14 02:45

Slide 15 01:15

Slide 16 00:01

Slide 17 00:27

Slide 18 00:54

Slide 19 00:35

Slide 20 01:23

Slide 21 01:52

Slide 22 00:15

Slide 23 01:25

Slide 24 01:00

Slide 25 02:00

Slide 26 00:31

Sayılar Türkiye Türkçesi 19

Benim telefon numaram: 0 332 323 82 20

Okunuşu:
sıfır - üç yüz otuz iki - üç yüz yirmi üç - seksen iki - yirmi

0 332 323 82 20

Benim cep telefonu numaram: 0 775 684 06 42

Okunuşu:
sıfır - yedi yüz yetmiş beş - altı yüz seksen dört - sıfır altı - kırk iki

0 775 684 06 42

23:02 / 34:25 Minutes

60:00:00/00:00:00

PREFERENCES

Resim-116: Sayılar Resim 9

göm SAYILAR.İEM

Türkiye Türkçesi 26

Matematik İşaretleri

İşlem

$+$	artı	$8 + 12 = 20$ (sekiz artı on iki, eşittir, yirmi)
$-$	eksi	$67 - 24 = 53$ (altmış yedi eksi yirmi dört, eşittir, eli üç)
$\times$	çarpı	$18 \times 38 = 684$ (on sekiz çarpı otuz sekiz, eşittir, altı yüz seksen dört)
$\div$, $:$, $/$	bölu	$85 : 5 = 17$ (seksen beş bölü beş, eşittir on yedi)
$=$	eşittir	$A = B$ a eşittir b
$\neq$	eşit değil	$A \neq B$ a eşit değil b

33:31 / 21:25 Minutes

PREFERENCES

5.13. Mesleğiniz Nedir?

İnsanların hangi işi yaptıkları, hangi meslek dalında çalıştıkları kısaca hayatlarını kazanmak için ne yaptıkları toplumsal ilişkilerde önemli bir konudur. Bu derste mesleklerin Türkiye Türkçesinde nasıl isimlendirildikleri esas alınarak bir bağlam oluşturulmuş ve dil bilgisi konusu olarak da isim cümlesinin, buna bağlı yapıların ve soru ekinin öğretilmesi amaçlanmıştır.

Temel amaç	: Öğrencinin yaptığı işi veya mesleğini söyleyebilmesi
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin mesleklerle ilgili kelimeleri ve basit isim cümlelerini anlayabilmesi
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin; ailesinin, arkadaşının ya da kendisinin yaptığı işi veya mesleğini söyleyebilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencilerin, meslek bildiren kelimeleri ve kendisinin kurduğu basit isim cümlelerini yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: İsim cümlesinin şimdiki zamanını ve soru ekini öğretme
Süre	: 100 dk.

Resim-117: Mesleğiniz Nedir Resim 1

Türkiye Türkçesi

Mesleğiniz nedir?
(Ne iş yapıyorsunuz?)

isim cümlesi
(şimdiki zaman)

Slide 1 00:26
Slide 2 00:41
Slide 3 01:06
Slide 4 01:06
Slide 5 01:06
Slide 6 01:06
Slide 7 00:47
Slide 8 00:44
Slide 9 00:21
Slide 10 00:31
Slide 11 00:46
Slide 12 00:46
Slide 13 00:35
Slide 14 00:35
Slide 15 00:35
Slide 16 00:31
Slide 17 00:21
Slide 18 01:11
Slide 19 00:42
Slide 20 00:47
Slide 21 01:02
Slide 22 00:18
Slide 23 00:31
Slide 24 00:31
Slide 25 00:39
Slide 26 00:39
Slide 27 01:11
Slide 28 00:42
Slide 29 00:45
Slide 30 00:54
Slide 31 00:14

00:00 / 00:00 / 00:10

PREFERENCES

Resim-118: Mesleğiniz Nedir Resim 2

Türkiye Türkçesi

Kendinizi tanıtır mısınız?
Ne iş yapıyorsunuz?

MEHMET
Merhaba arkadaşlar!
Benim adım Mehmet(tir).
Ben 20 yaşındayım.
Konyalıyım.
Saçlarım sarı, boyum uzun(dur).
Benim boyum 1.78 cm'dir.
Ben ailemin büyük çocuğuyum.
Üniversitede öğrenciyim.
Benim derslerim iyidir.

Slide 1 00:26
Slide 2 00:41
Slide 3 01:06
Slide 4 01:06
Slide 5 01:06
Slide 6 01:06
Slide 7 00:45
Slide 8 00:45
Slide 9 00:22
Slide 10 00:31
Slide 11 00:46
Slide 12 00:46
Slide 13 00:35
Slide 14 00:31
Slide 15 00:35
Slide 16 00:35
Slide 17 00:21
Slide 18 01:11
Slide 19 00:42
Slide 20 00:45
Slide 21 01:02
Slide 22 00:18
Slide 23 00:31
Slide 24 00:39
Slide 25 00:39
Slide 26 00:31
Slide 27 01:11
Slide 28 00:42
Slide 29 00:45
Slide 30 00:54
Slide 31 00:14

00:00 / 00:00 / 00:10

PREFERENCES

Resim-119: Mesleğiniz Nedir Resim 3

Mesleğiniz nedir? Türkiye Türkçesi 3

öğretmen Ben öğretmenim.

öğrenci Biz öğrenciyiz.

doktor O doktor(dur).

hemşire O hemşire(dir).

Resim-120: Mesleğiniz Nedir Resim 4

Mesleğiniz nedir? Türkiye Türkçesi 5

ressam Ben bir ressamım.

aşçı O bir aşçı(dır).

müzisyen O bir müzisyen(dir).

şarkıcı Sen bir şarkıcı(sın).

Resim-121: Mesleğiniz Nedir Resim 5

Türkiye Türkçesi 8

CÜMLELER

1 **İsim Cümlesi**

Örnek: Ben Türkiye'de öğretmenim.

özne tümleş yüklem
(şimdiki zaman)

2 **Fiiil Cümlesi**

Örnek: Ben kitap okuyorum.

özne tümleş yüklem
(şimdiki zaman)

isim + kişi eki
fiil + zaman eki + kişi eki

Resim-122: Mesleğiniz Nedir Resim 6

Türkiye Türkçesi 10

ZAMANLAR

Geçmiş Şimdi Gelecek

Zaman Çizgisi

Geçmiş Zaman Şimdiki Zaman Gelecek Zaman

Zaman Çizgisi

isim cümlesi (şimdiki zaman)(+)
isim+kişi eki

Resim-123: Mesleğiniz Nedir Resim 7

Slide Title Duration Status

Slide 1 00:22

Slide 2 00:43

Slide 3 01:06

Slide 4 01:06

Slide 5 01:06

Slide 6 01:06

Slide 7 00:42

Slide 8 00:42

Slide 9 00:22

Slide 10 00:31

Slide 11 00:46

Slide 12 00:46

Slide 13 00:35

Slide 14 00:35

Slide 15 00:35

Slide 16 00:35

Slide 17 00:28

Slide 18 01:43

Slide 19 00:42

Slide 20 00:42

Slide 21 01:02

Slide 22 00:18

Slide 23 00:31

Slide 24 00:35

Slide 25 00:35

Slide 26 00:35

Slide 27 01:11

Slide 28 00:42

Slide 29 00:42

Slide 30 00:54

Slide 31 00:12

00:00 / 10:00 / 00:10

PREFERENCES

isim cümlesi (şimdiki zaman)(+)
isim+kişi eki

Türkiye Türkçesi

12

Ali ve Çomar

Merhaba!
Benim adım Ali(dir). Bu benim köpeğim (dir). Onun adı Çomar(dır). Ben 16 yaşındayım. İstanbulluyum. Ben ailemin küçük çocuğuyum. Lise öğrencisiyim. Ben çalışkan bir öğrenciyim.

büyük

küçük

Resim-124: Mesleğiniz Nedir Resim 8

Slide Title Duration Status

Slide 1 00:22

Slide 2 00:41

Slide 3 01:06

Slide 4 01:06

Slide 5 01:06

Slide 6 01:06

Slide 7 00:42

Slide 8 00:42

Slide 9 00:22

Slide 10 00:31

Slide 11 00:42

Slide 12 00:42

Slide 13 00:35

Slide 14 00:35

Slide 15 00:35

Slide 16 00:35

Slide 17 00:28

Slide 18 01:41

Slide 19 00:42

Slide 20 00:42

Slide 21 01:02

Slide 22 00:18

Slide 23 00:31

Slide 24 00:35

Slide 25 00:35

Slide 26 00:35

Slide 27 01:11

Slide 28 00:42

Slide 29 00:42

Slide 30 00:54

Slide 31 00:12

00:00 / 10:00 / 00:10

PREFERENCES

isim cümlesi (şimdiki zaman)(+)
isim+kişi eki

Türkiye Türkçesi

17

Ben ressam+.....

ressam

-im/-um,
-m/-sin...

-dır/-dir,
-tur/-tür...

-sunuz,
-sünüz...

Resim-125: Mesleğiniz Nedir Resim 9

isim cümlesi (şimdiki zaman)(+) Türkiye Türkçesi 18
isim+kişi eki

kişiler		kişi ekleri (1. tip)
teklik 1. kişi	ben	isim + (y)-im / -im / -um / -üm
teklik 2. kişi	sen	isim + -sin / -sin / -sun / -sün
teklik 3. kişi	o/.....	isim + (-dir / -dir / -dur / -dür) (fıstıkçışahap)'tan sonra + (-tir / -tir / -tür / -tür)
çokluk 1. kişi	biz	isim + (y) -ız / -iz / -uz / -üz
çokluk 2. kişi	siz	isim + -sınız / -sınız / -sunuz / -sünüz
çokluk 3. kişi	onlar/.....	isim + [-dir(lar) / -dir(ler) / -dur(lar) / -dür(ler)] (fıstıkçışahap)'tan sonra + [-tir(lar) / -tir(ler) / -tur(lar) / -tür(ler)]

Resim-126: Mesleğiniz Nedir Resim 10

isim cümlesi (şimdiki zaman)(-) Türkiye Türkçesi 23
isim değil+kişi eki

ben		Ben doktor değilim , kimyagerim. isim değil+kişi eki isim+kişi eki
sen		Sen hemşire değilsin , mankensin. isim değil+kişi eki isim+kişi eki
o		O avukat değildir , cerrah(tır). isim değil+kişi eki isim+kişi eki

Resim-127: Mesleğiniz Nedir Resim 11

isim cümlesi (şimdiki zaman)(-) Türkiye Türkçesi 27
isim değil+kişi eki

kişiler		kişi ekleri (1. tip)
teklik 1. kişi	ben	isim değil + im [(y)-ım / -im / -um / -üm]
teklik 2. kişi	sen	isim değil + sin [-sin / -sin / -sun / -sün]
teklik 3. kişi	o/.....	isim değil + (dir) [(-dır / -dir / -dur / -dür)]
çokluk 1. kişi	biz	isim değil + iz [-iz / -iz / -uz / -üz]
çokluk 2. kişi	siz	isim değil + siniz [-sınız / -siniz / -sunuz / -sünüz]
çokluk 3. kişi	onlar/.....	isim değil + [dır(ler)] [-dır(lar)/-dir(ler)/-dur(lar)/-dür(ler)]

Resim-128: Mesleğiniz Nedir Resim 12

isim cümlesi (şimdiki zaman)(-) Türkiye Türkçesi 30
isim değil+kişi eki

Aşağıdaki kelimelerle **olumsuz** isim cümlesi yapınız ve kutucuklara yazınız.

<td>ben</td> <td>asker</td> <td>Ben asker değilim.</td> <td>TAMAM</td>	ben	asker	Ben asker değilim.	TAMAM
<td>sen</td> <td>sürücü</td> <td></td> <td>TAMAM</td>	sen	sürücü		TAMAM
<td>o</td> <td>bebek</td> <td></td> <td>TAMAM</td>	o	bebek		TAMAM
<td>o</td> <td>âşık</td> <td></td> <td>TAMAM</td>	o	âşık		TAMAM

Resim-129: Mesleğiniz Nedir Resim 13

Medieğiniz Nedir.swf

Slide Title Duration Status

Slide 17 00:25

Slide 18 01:41

Slide 19 00:42

Slide 20 00:42

Slide 21 01:05

Slide 22 00:16

Slide 23 00:35

Slide 24 00:35

Slide 25 00:35

Slide 26 00:35

Slide 27 01:11

Slide 28 00:42

Slide 29 00:42

Slide 30 00:35

Slide 31 00:15

Slide 32 01:05

Slide 33 00:35

Slide 34 00:35

Slide 35 00:35

Slide 36 01:43

Slide 37 00:15

Slide 38 00:35

Slide 39 00:42

Slide 40 00:42

Slide 41 00:35

Slide 42 00:16

Slide 43 00:35

Slide 44 00:35

Slide 45 00:35

Slide 46 00:35

24:32 / 32:53 Minutes

Türkiye Türkçesi 32

isim cümlesi (şimdiki zaman)(+?)
isim mi/mi/mu/mü+kişi eki

ben -Ben öğretmen **miyim?**
isim soru eki+kişi eki
-Hayır, sen kimyagersin.

sen -Sen manken **misin?**
isim soru eki+kişi eki
-Evet, ben mankenim.

o -O ressam **mıdır?**
isim soru eki+kişi eki
-Hayır, o bir cerrah(tır).

Evet.   Hayır.

00:00:15/00:00:10

PREFERENCES

Resim-130: Mesleğiniz Nedir Resim 14

Medieğiniz Nedir.swf

Slide Title Duration Status

Slide 17 00:25

Slide 18 01:41

Slide 19 00:42

Slide 20 00:42

Slide 21 01:05

Slide 22 00:16

Slide 23 00:35

Slide 24 00:35

Slide 25 00:35

Slide 26 00:35

Slide 27 01:11

Slide 28 00:42

Slide 29 00:42

Slide 30 00:35

Slide 31 00:15

Slide 32 01:04

Slide 33 00:35

Slide 34 00:35

Slide 35 00:35

Slide 36 01:43

Slide 37 00:15

Slide 38 00:50

Slide 39 00:42

Slide 40 00:42

Slide 41 00:35

Slide 42 00:15

Slide 43 00:35

Slide 44 00:35

Slide 45 00:35

Slide 46 00:35

25:27 / 32:53 Minutes

Türkiye Türkçesi 38

Soru Eki: mi / mi / mu / mü?

Ben öğrenci ...yim.

mi? mi? mi? mu? mü?

Ünlü Uyumu

kelimenin son ünlüsü: a / ı » mi? Bu kitap **mi?** Şu kapı **mi?**

kelimenin son ünlüsü: e / i » mi? Şu defter **mi?** O kedi **mi?**

kelimenin son ünlüsü: o / u » mu? Ben doktor **muyum?** Şu koyun **mu?**

kelimenin son ünlüsü: ö / ü » mü? O kör **mü?** Bu üzüm **mü?**

00:00:15/00:00:10

PREFERENCES

5.14. Hava Nasıl?

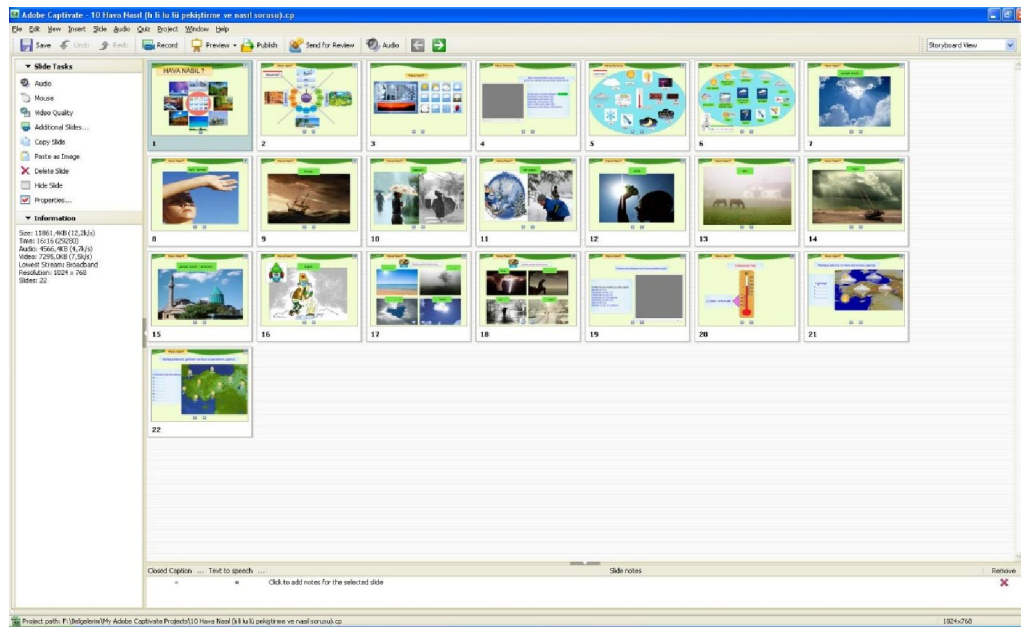
İnsan kendi ülkesinde iken hava şartlarının etkileyebileceği önemli bir işi olduğunda yapacağı ilk iş hava durumuna göz atmaktır. Yabancı bir ülkede yaşayan birisi için de hava durumunu öğrenmek bir ihtiyaçtır. İnsanlar ertesi gün ne giyeceğine ya da yanına şemsiye alıp almayacağına karar vermek için hava durumunu bilmelidir. Bunun dışında günlük konuşmalarda da havanın durumuyla ilgili çeşitli ifadeler, sözler geçebilir. Öğrencinin, bir iletişim bağlamında hava durumunu anlamak ya da anlatmak için kullanılan kavram ve kelimeleri öğrenmesi gereklidir. Bu materyalde hava durumundan hareket ederek mevsimler ile hava durumu için kullanılan kavram, kelime ve ifadelerin öğretilmesi amaçlanmıştır. Bunun için iki adet hava durumu videosundan da yararlanılmıştır. Bu ders aynı zamanda -lı/-li/-lu/lü ekinin pekiştirilmesini de amaçlamıştır.

Temel amaç	: Öğrencinin havanın durumuyla ilgili temel bilgileri öğrenmesi
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin, seyrettiği hava durumu programında geçen havanın durumuyla ilgili kelime ve terimleri anlayabilmesi
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin havanın o günkü durumuyla ilgili bilgi verebilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin hava durumuyla ilgili basit isim cümleleri kurabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: -lı/-li/-lu/-lü ekinin pekiştirilmesi
Süre	: 50 dk.

Resim-131: Hava Nasıl Resim 1

Resim-132: Hava Nasıl Resim 2

Resim-133: Hava Nasıl Resim 3

Hava nasıl? Türkiye Türkçesi

Mevsimler

MEVSİMLER

KİŞ

SONBAHAR

YAZ

İLGİBAHAR

ARALIK, OCAK, ŞUBAT, MART, NİSAN, MAYIS, HAZİRAN, TEMMUZ, AĞUSTOS, EKİM, KASIM, EVRİL

Resim-134: Hava Nasıl Resim 4

Hava Durumu Türkiye Türkçesi

Bazı merkezlerdeki hava durumuyla günün en yüksek hava sıcaklığı şöyle olacak:

İç Anadolu Bölgesi, az bulutlu.

Ankara yirmi üç (23),
Konya yirmi iki (22),
Kayseri yirmi bir (21),
Eskişehir yirmi dört (24),
Sivas yirmi (20),
Nevşehir on dokuz (19),
Kırıkkale ve Çankırı yirmi üç (23),
Aksaray yirmi iki (22),
Yozgat on sekiz (18) derece.

	BUGÜN	YARIN	CUMARTESİ
ANKARA	23	25	25
KONYA	22	25	24
KAYSERİ	21	4	6
ESKİŞEHİR	24	27	24
SİVAS	20	22	22

Resim-135: Hava Nasıl Resim 5

The slide is titled "Hava Durumu" (Weather) and "Türkiye Türkçesi" (Turkish). It features a central oval containing various weather icons and their corresponding Turkish names. The icons include a sun, a cloud, a lightning bolt, a thermometer, a rain cloud, a rainbow, a snowflake, a moon, a star, and a thermometer. The names are: güneş (sun), sıcak (hot), şimşek (lightning), bulut (cloud), yağmur (rain), gökkuşuğu (rainbow), termometre (thermometer), kar (snow), soğuk (cold), ay (moon), and yıldız (star). There are also two digital thermometers showing +26°C and 28°C, with the word "derece" (degrees) below them. A "kelimeler" (words) box is located in the top left corner of the oval. The slide number "5" is in the top right corner.

Resim-136: Hava Nasıl Resim 6

The slide is titled "Hava Nasıl?" (How is the weather?) and "Türkiye Türkçesi" (Turkish). It features a central oval containing various weather conditions and their corresponding Turkish names. The conditions include: açık / güneşli (clear / sunny), parçalı bulutlu / az bulutlu (partly cloudy / few clouds), çok bulutlu (overcast), kapalı (cloudy), yağmurlu (rainy), gök gürültülü (thunderstorm), gök gürültülü şaganak yağışlı (thunderstorm with heavy rain), karla karışık yağmuru (rain with snow), kar yağışlı (snowy), rüzgârlı (windy), sisli (foggy), fırtınalı (stormy), soğuk (cold), and sıcak (hot). A box at the bottom left contains the text "ek: -lı / -li / -lu / -lü" (suffixes: -lı / -li / -lu / -lü). The slide number "6" is in the top right corner.

Resim-137: Hava Nasıl Resim 7

Hava Nasıl? Türkiye Türkçesi 11

kar yağışlı

Yazın Sıcaklığı

Slide Title Duration Status

Slide 1 00:56

Slide 2 00:16

Slide 3 00:16

Slide 4 02:00

Slide 5 00:30

Slide 6 02:18

Slide 7 00:14

Slide 8 00:14

Slide 9 00:14

Slide 10 00:17

Slide 11 00:17

Slide 12 00:14

Slide 13 00:14

Slide 14 00:14

Slide 15 00:14

Slide 16 00:17

Slide 17 00:30

Slide 18 00:30

Slide 19 02:10

Slide 20 00:16

Slide 21 00:44

Slide 22 00:11

00:00 / 00:00:00

PREFERENCES

Resim-138: Hava Nasıl Resim 8

Hava nasıl? Türkiye Türkçesi 19

Yurdumuzda beklenen bazı hava sıcaklıkları şöyle:

MARMARA BÖLGESİ:

Istanbul on (10),
Tekirdağ on (10),
Bilecik dokuz (9),
Sakarya on üç (13),
Kocaeli on iki (12),
Balıkesir on iki (12),
Bursa on iki (12) derece.

MARMARA BÖLGESİ

TEKİRDAĞ 3 10

İSTANBUL 4 10

SAKARYA 5 13

BİLEÇİK 2 9

Yazın Sıcaklığı

Slide Title Duration Status

Slide 1 00:56

Slide 2 00:16

Slide 3 00:16

Slide 4 02:00

Slide 5 00:30

Slide 6 02:18

Slide 7 00:14

Slide 8 00:14

Slide 9 00:14

Slide 10 00:17

Slide 11 00:17

Slide 12 00:14

Slide 13 00:14

Slide 14 00:14

Slide 15 00:14

Slide 16 00:17

Slide 17 00:30

Slide 18 00:30

Slide 19 02:10

Slide 20 00:16

Slide 21 00:44

Slide 22 00:11

00:00 / 00:00:00

PREFERENCES

5.15. Renkler

İnsanlar çevresindeki nesnelere tarif edebilmek, diğer nesnelere ayırabilmek ve bir arkadaşının fiziki özelliklerini ya da giydiği elbiseleri tarif edebilmek için sık sık renk isimlerine başvurmak zorunda kalırlar. Bu bakımdan bir Türkçe öğrencisinin renklerin isimlerini öğrenmesi öncelikli görevlerindedir. Hele Türkçe gibi dil mantığında renklere çok önem veren, pek çok nesnenin ve kavramın tarifinde renk isimlerine başvuran bir dil için bu bir zorunluluktur.

Temel amaç	: Öğrencilerin, renklerin Türkçe isimlerini öğrenmesini sağlama
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin konuşma ya da okuma sırasında karşılaştığı renk isimlerini anlaması
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin konuşmasında renk isimlerini kullanabilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin renk isimlerini doğru şekilde yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: Kelime hazinesini zenginleştirme
Süre	: 20 dk.

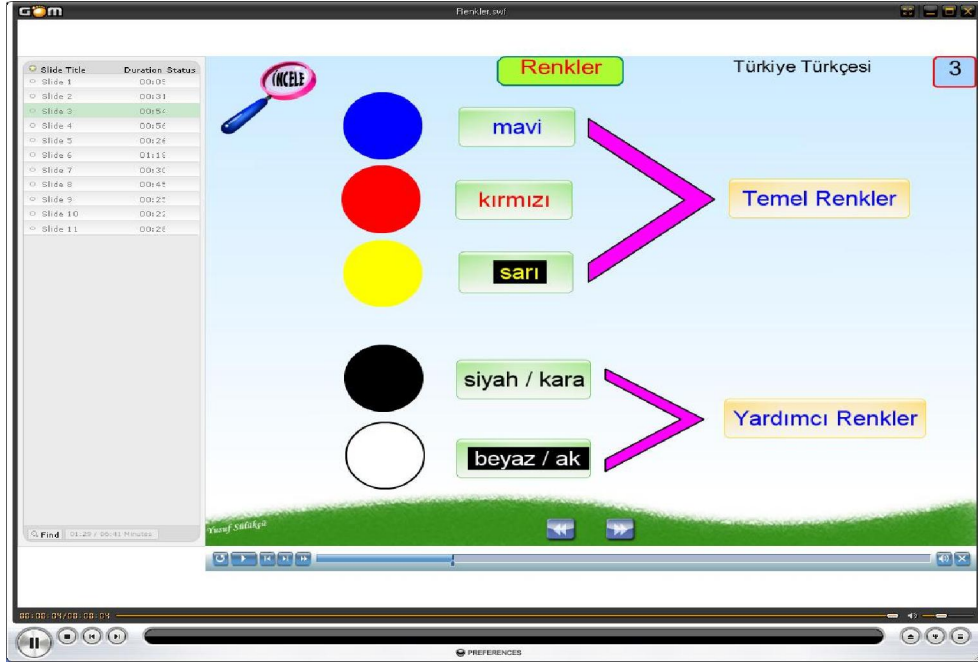
Resim-139: Renkler Resim 1

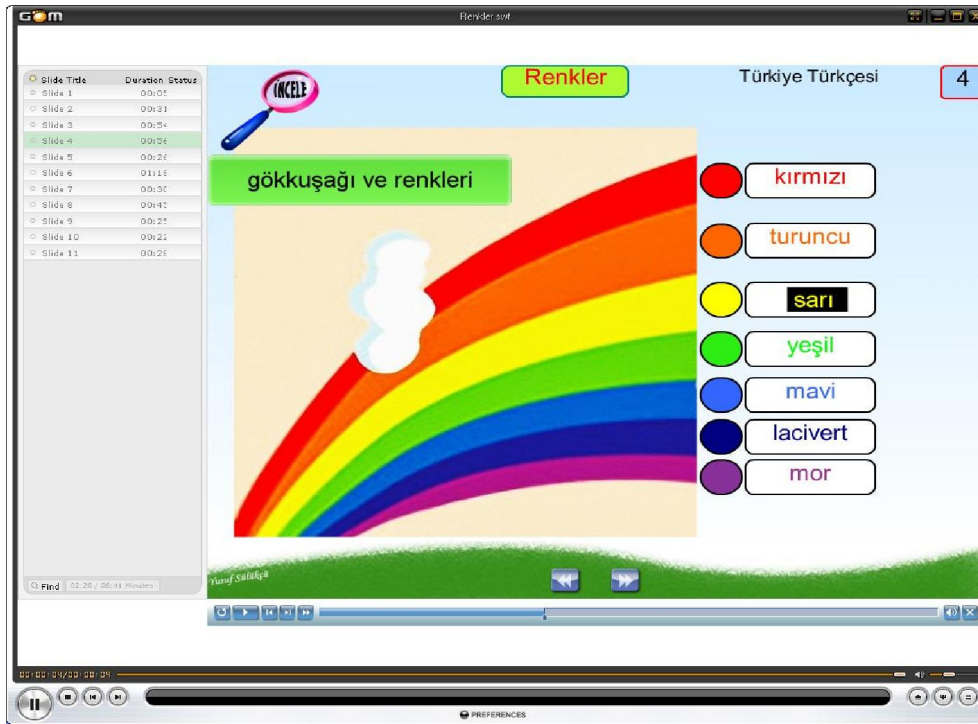
Resim-140: Renkler Resim 2

Resim-141: Renkler Resim 3

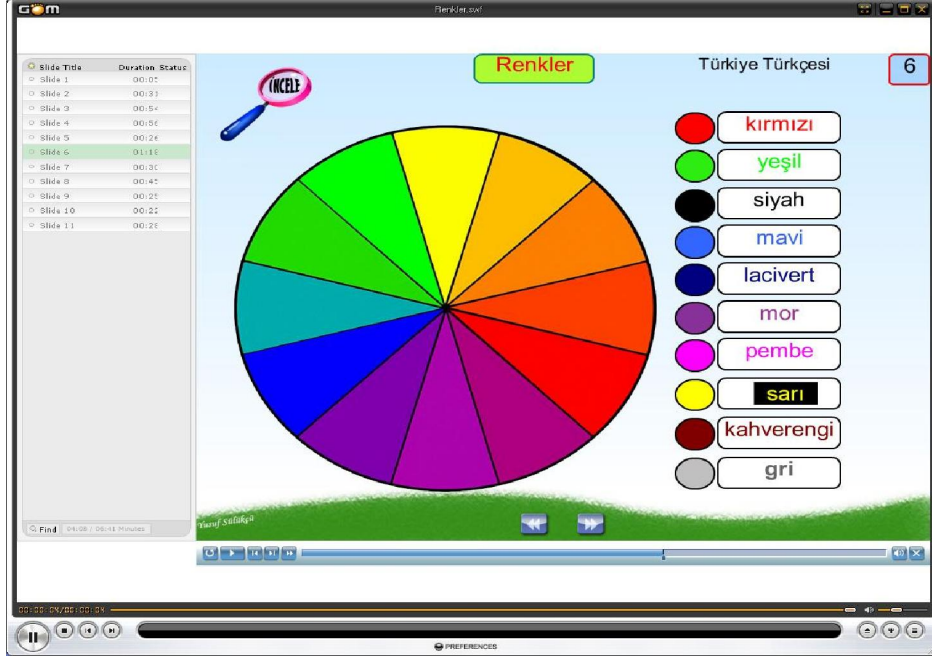

Resim-142: Renkler Resim 3

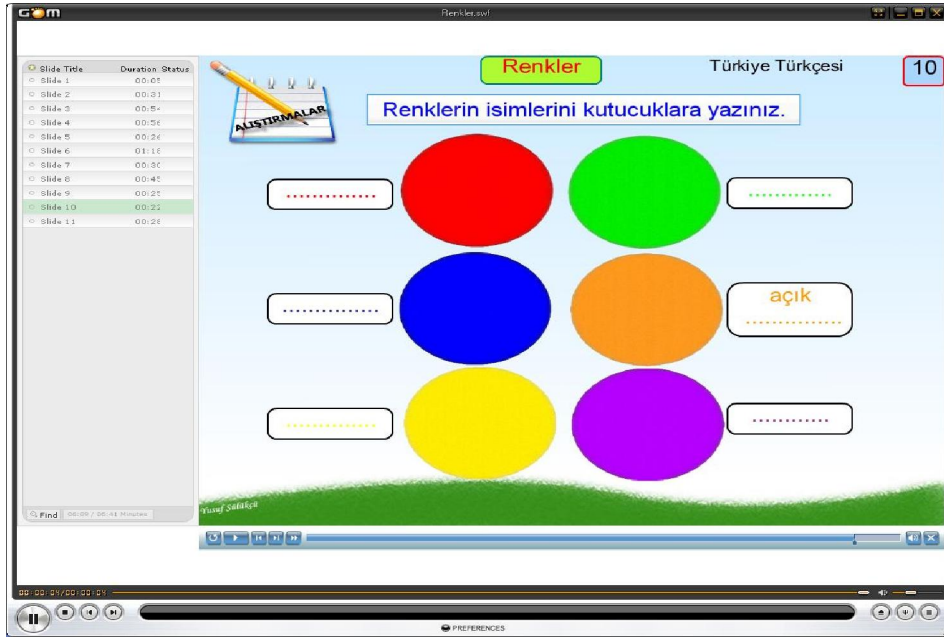

Resim-143: Renkler Resim 4

Resim-144: Renkler Resim 5

5.16. Ailem ve Evim

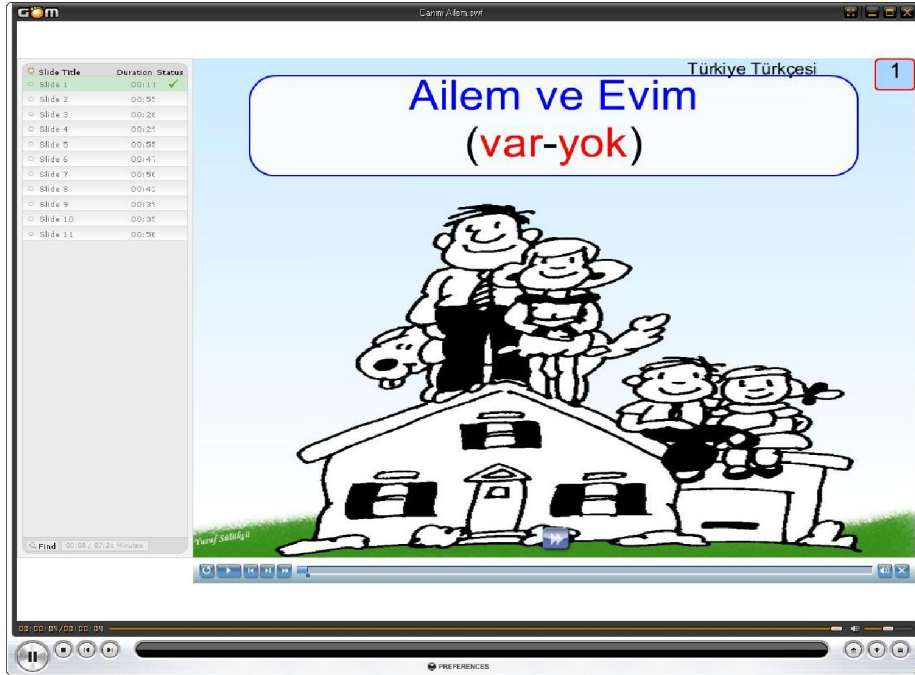
Bir yabancı dil kursuna devam eden ve orada yeni arkadaşlıklar kuran veya yabancı bir ülkeden arkadaş edinen yabancı dil öğrencisinin kendileriyle ilgili bilgileri karşılıklı aktardıktan sonra sıra aileleri ile bilgileri öğrenmeye gelir. Ayrıca kendisini tanıtan bir insanın ailesinin kaç kişiden oluştuğunu ve aile bireylerini de tanıtmaları gerekebilir. Bu sağlıklı bir iletişim açısından önemlidir.

Bu derste aile kavramı ve aile kavramıyla ilgili temel kelimeler verilecektir. Akrabalık isimleri bakımından çok zengin bir dil olan Türkçenin diğer akrabalık kelimelerinin üst seviyelerde öğretilmesi daha uygun görülmüştür.

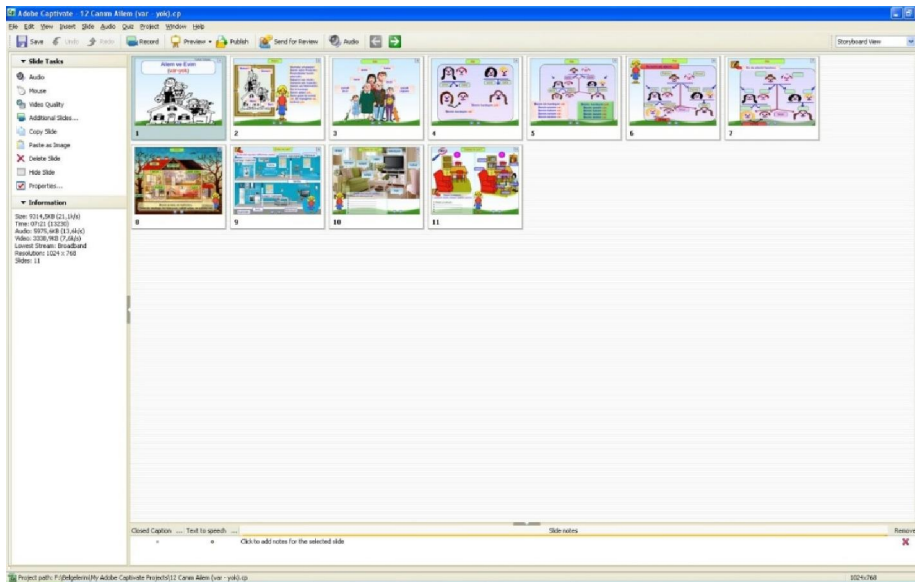
Yine bu bağlam kullanılarak ev, evin bölümleri ve isim cümleleri için var/yok dil bilgisi konuları ele alınmış, en önemli ev eşyalarının isimleri verilerek kelime çalışması da yapılmıştır.

Temel amaç	: Öğrencinin ailesi hakkında çok basit bilgiler verip onları tanıtabilmesi
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin aile ile ilgili Türkçe kelimeleri kavrayabilmesi
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin ailesi ile ilgili konuşabilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin ailesi hakkındaki bilgileri kısa isim cümleleriyle yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: yüklemi “var-yok” olan isim cümlelerini öğretmek
Süre	: 30 dk.

Resim-145: Ailem ve Evim Resim 1

Resim-146: Ailem ve Evim Resim 2

Resim-147: Ailem ve Evim Resim 3

Ailem Türkiye Türkçesi 2

Babam **Annem**
Abim **Ben**

Merhaba arkadaşlar!
Benim adım Pınar(dır).
Resimdekiler benim ailem(dir).
Babamın adı Ali(dir).
Annemin adı Ayşe(dir).
Abimin adı Mehmet(tir).
Biz iki kardeşiz.
Benim ablam **yok**.
Bizim güzel bir evimiz **var**.
Bir köpeğimiz **var**,
kedimiz **yok**.

Resim-148: Ailem ve Evim Resim 4

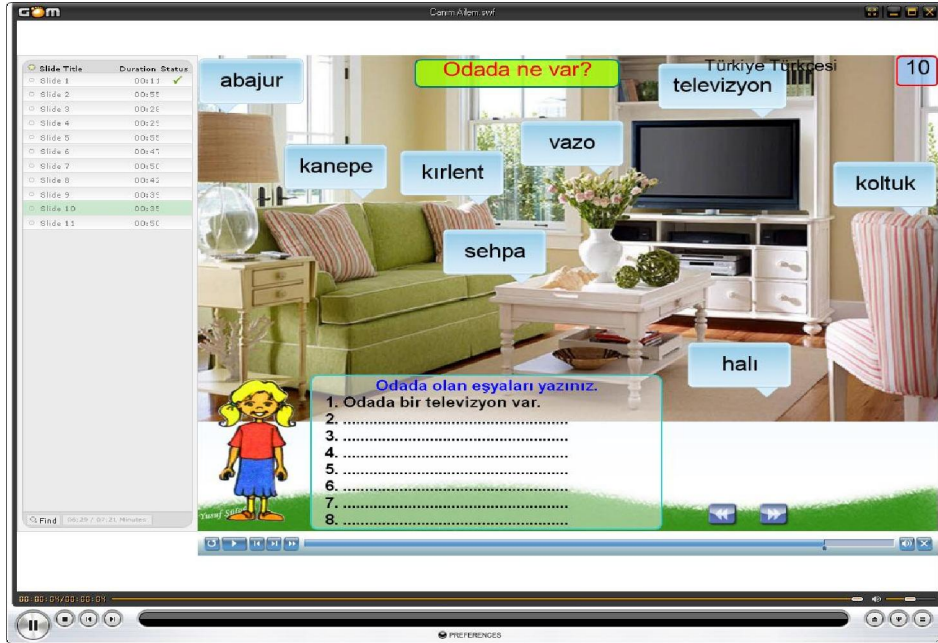
Aile Türkiye Türkçesi 3

anne baba
nene dede
çocuk (kız) çocuk (oğlan)

Resim-149: Ailem ve Evim Resim 5

Resim-150: Ailem ve Evim Resim 6

Resim-151: Ailem ve Evim Resim 7

Canım Ailem.exe

İNCELE

Odada ne yok?

Türkiye Türkçesi 11

1

2

Kitaplık

koltuk

masa

tablo

sandalye

vazo

çocuk

sehpa

YAZ

Odaları inceleyiniz.
1 numaralı odada olmayan eşyaları yazınız.

1. Odada çocuk yok.
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

Find 01:20 / 07:24 Minutes

00:00:00:00:00

PREFERENCES

5.17. Hâl Ekleri (bulunma)

Bir Türkçe öğrencisinin ilk karşılaştığı eklerin başında bulunma hâli eki gelmektedir. Kavram ve temel fonksiyonu bakımından öğretilmesi çok zor olmayan bu ekin öğretilmesindeki en büyük sıkıntı 4 farklı şekilde yazılıyor olmasıdır. Öğrenciler ünsüz harfler dersinde anlatılan sert ünsüzler konusunun önemini bu derste daha iyi anlamaktadırlar.

Bu derste, bulunma hâli ekinin ve bu ekin temel fonksiyonun öğretilmesinin dışında alt, üst, ön, arka gibi kendimizle ilgili yön kavramlarının öğretilmesine; ayrıca isim tamlamasının pekiştirilmesine de çalışılmıştır.

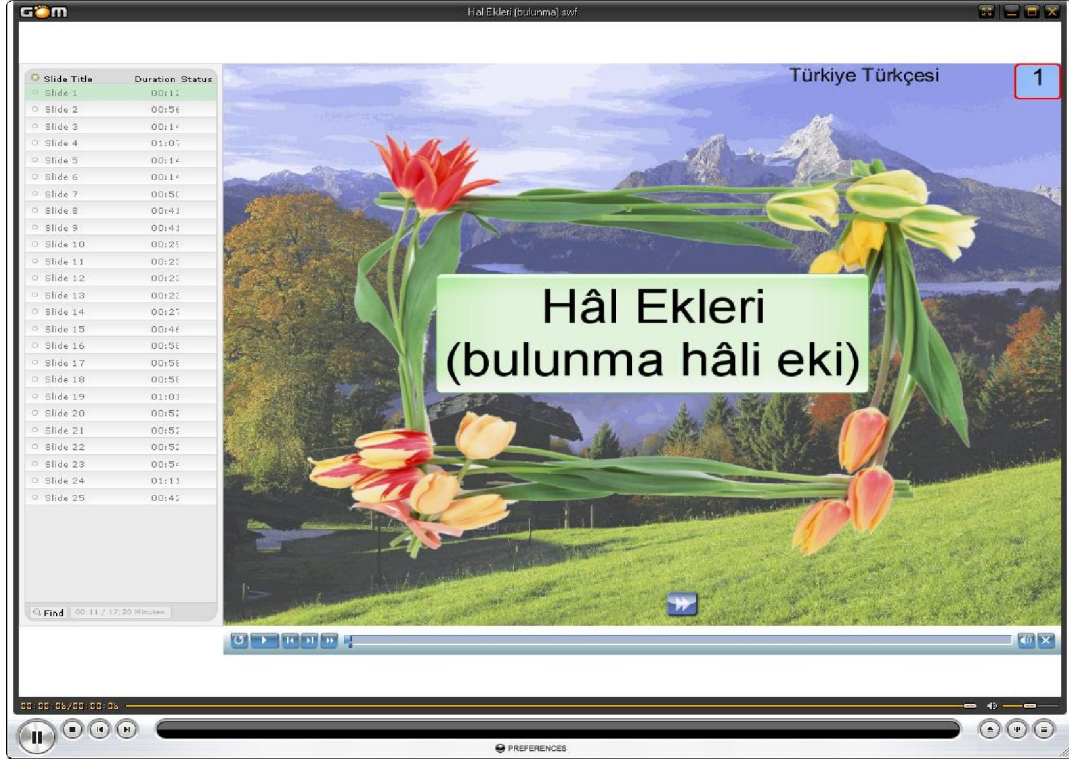
Bu dersin en önemli özelliğini; Türkçe öğrencilerinin önemli problemlerinden olan ünlü ve ünsüz uyumu meselesinin anlatılması oluşturmuştur. Materyalde, hâl eki alması gereken kelimeye ekin farklı şekillerinden hangisinin gelmesi gerektiği ve uyumun nasıl gerçekleştiği kurala bağlanarak ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Bu derste anlatılan kuralı içselleştirebilen bir öğrenci, benzer durumdaki diğer ekleri öğrenirken fazla sıkıntı çekmemektedir.

Taranan kaynakların hiçbirinde eklerdeki uyumun bu kadar ayrıntılı ve kurala bağlanmış şekilde anlatıldığı görülmemiştir.

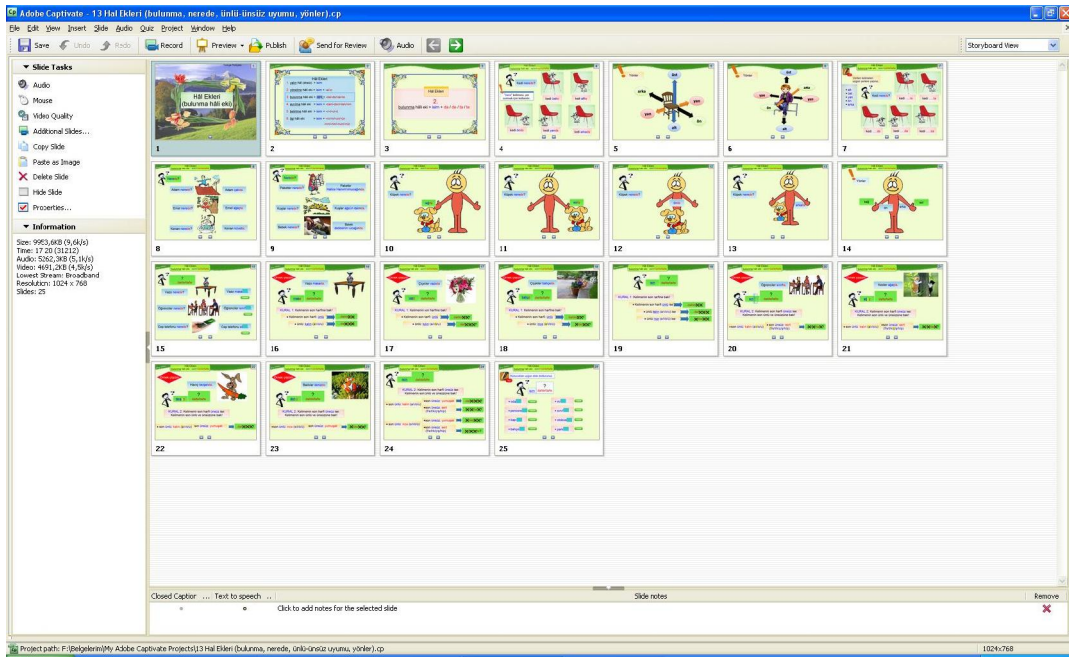
Temel amaç	: Öğrencinin bulunma hâli ekini, ekin temel görevin ve bu eki nerede, nasıl kullanabileceğini öğrenmesi
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin içinde bulunma hâli eki bulunan kelimelerin görevini kavrayabilmesi
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin konuşmada bulunma hâli ekini doğru kullanabilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin kurduğu cümlelerde bulunma hâli ekini doğru yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: bulunma hâli ekini, “alt, üst, yan, ön, arka” kelimelerini, “nerede” soru kelimesini ve ünsüz uyumunu öğretme
Süre	: 50 dk.

Resim-152: Hâl Ekleri (bulunma) Resim 1

Resim-153: Hâl Ekleri (bulunma) Resim 2

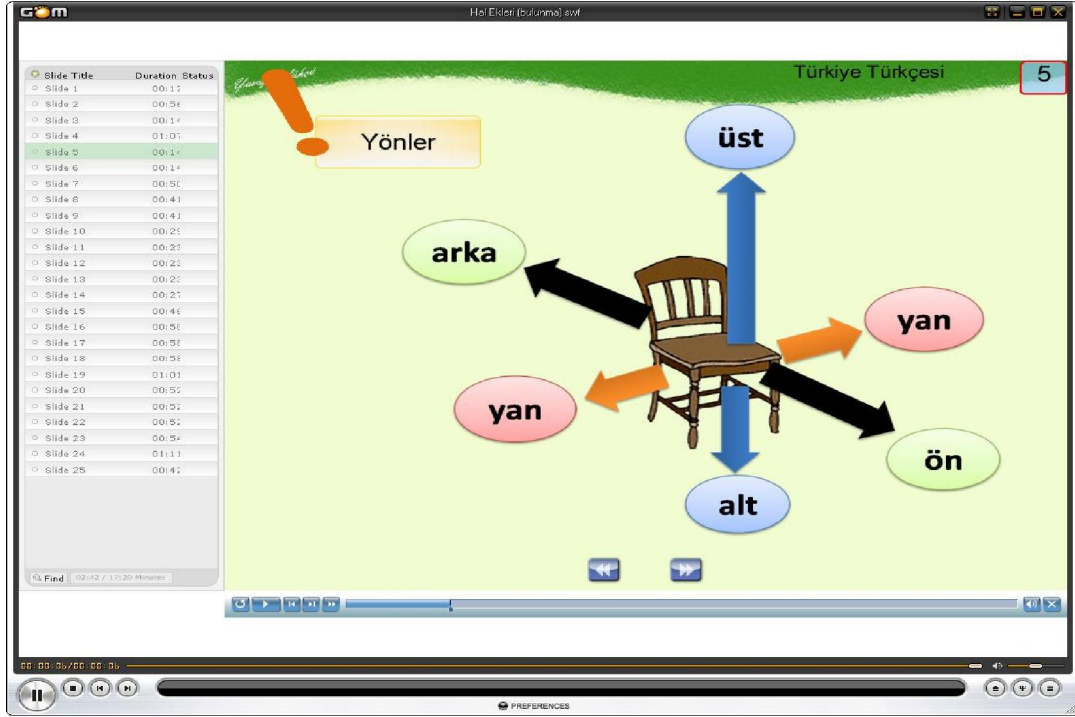
Resim-154: Hâl Ekleri (bulunma) Resim 3

The screenshot shows a presentation slide titled "Hâl Ekleri" (Case Suffixes) in Turkish. The slide is part of a presentation titled "Türkiye Türkçesi" (Turkish Language) and is slide number 3. The main content of the slide is: "2. bulunma hâli eki > isim + da / de / ta / te". The slide is framed with a decorative border and includes a navigation bar at the bottom.

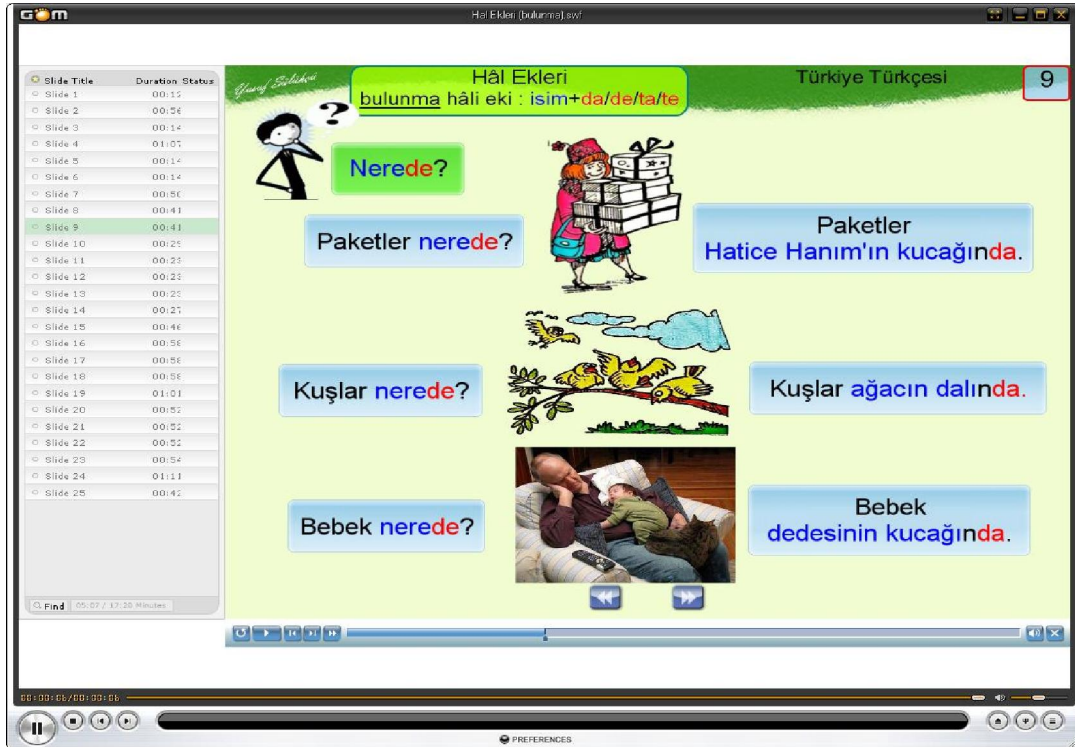
Resim-155: Hâl Ekleri (bulunma) Resim 4

The screenshot shows a presentation slide titled "Hâl Ekleri" (Case Suffixes) in Turkish. The slide is part of a presentation titled "Türkiye Türkçesi" (Turkish Language) and is slide number 4. The main content of the slide is: "bulunma hâli eki : isim+da/de/ta/te". The slide includes a question "Kedi nerede?" (Where is the cat?) and a box explaining that "nere" is used to ask for a location. Below this, there are six illustrations of a red chair with a cat in different positions, each with a label: "kedi üstte" (cat on top), "kedi altta" (cat under), "kedi önde" (cat in front), "kedi yanda" (cat next to), and "kedi arkada" (cat behind).

Resim-156: Hâl Ekleri (bulunma) Resim 5

Resim-157: Hâl Ekleri (bulunma) Resim 6

Resim-158: Hâl Ekleri (bulunma) Resim 7

Hâl Ekleri
bulunma hâli eki : isim+da/de/ta/te

Türkiye Türkçesi 16

Örnek çözüm

Vazo masada.

masa da/de/ta/te

KURAL 1: Kelimenin son harfine bak!

- Kelimenin son harfi: ünlü → ...da/de/ta/te
- ünlü: kalın (a/ı/o/u) → ...da/de/ta/te

Resim-159: Hâl Ekleri (bulunma) Resim 8

Hâl Ekleri
bulunma hâli eki : isim+da/de/ta/te

Türkiye Türkçesi 20

Örnek çözüm

Öğrenciler sınıfta.

sınıf da/de/ta/te

KURAL 2: Kelimenin son harfi ünsüz ise:
Kelimenin son ünlü ve ünsüzüne bak!

- son ünlü: kalın (a/ı/o/u)
- son ünsüz: sert (f/s/t/k/ç/ş/h/p) → ...da/de/ta/te

5.18. Görülen Geçmiş Zaman

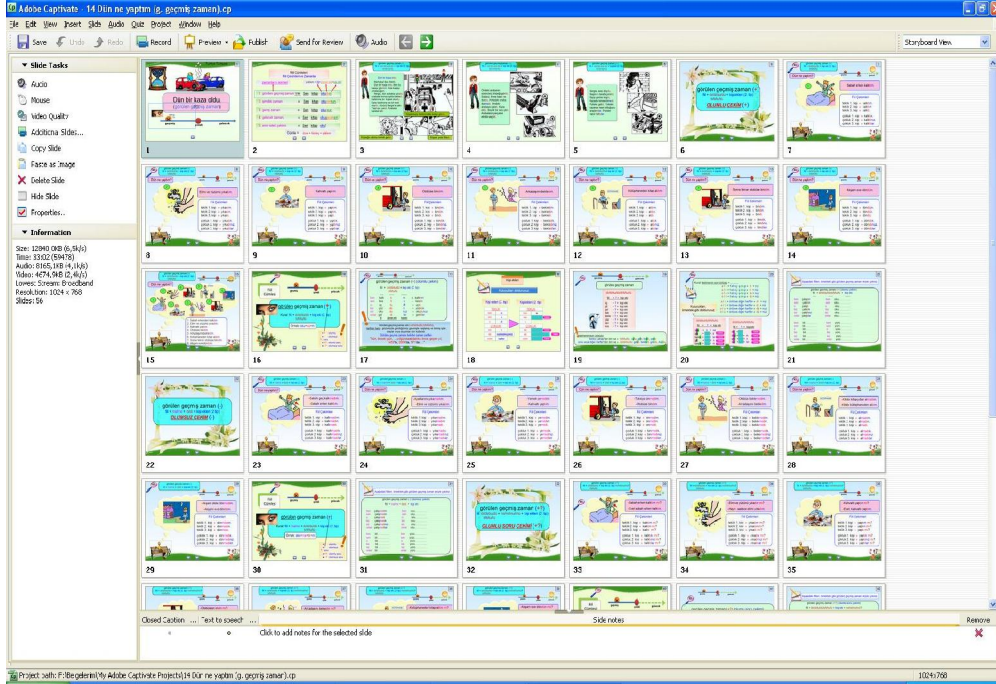
Türkçenin yabancılara öğretiminde en çok tartışılan konuların başında fiil cümleleri bakımından hangi zamanın daha önce öğretilmesi gerektiği gelmektedir. Yapılan tartışmalarda en önce öğretilmesi gereken zaman olarak, görülen geçmiş ve şimdiki zamanın adı geçmektedir.

Türkçedeki fiil cümlelerine dikkat edildiğinde en çok şimdiki zamanın kullanıldığı görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında şimdiki zamanın öğretiminin öne alınması mantıklı görünmektedir. Bir yabancı dil öğretirken dikkat edilmesi gereken kuralların başında kolaydan zora gitmek ilkesi vardır. Şimdiki zaman konusu incelendiğinde ekin uyumu bozmasının dışında, “y”den kaynaklanan, özellikle olumsuz çekimde, geniş ünlülerin daralması meselesi ortaya çıkmaktadır. Bu durum, zaten zor bir konu olan zamanlar meselesinin daha da zorlaşması anlamına gelmekte, öğrencinin zihninde Türkçedeki zamanlar konusunun zor olduğu konusunda yanlış bir kanaat oluşmaktadır. Bu bakımdan istisnanın daha az olduğu, görülen geçmiş zaman konusunun şimdiki zamandan önce öğretilmesinin daha doğru olacağı düşünülmüştür.

Burada, görülen geçmiş zaman eklerinin sekiz farklı şekilde yazıldığı ve bu yüzden öğretiminin zor olduğu itirazı gelebilir. Böyle bir itiraza bir önceki derste, bulunma hâli eki anlatılırken bu uyum meselesinin üzerinde ciddi anlamda durulduğu ve öğrencide bu farklılık konusunda bir altyapı oluşturulduğu cevabı verilebilir. Dolayısıyla öğrenci bu derste, fiillere getirilecek eklerin yazımı konusunda sıkıntı çekmeyecek; ayrıca uyum konusunda edindiği bilgileri pekiştirmiş olacaktır.

Temel amaç	: Öğrencinin Türkiye Türkçesinde kullanılan görülen geçmiş zaman yapısını öğrenmesi ve iletişimde kullanabilmesi
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin görülen geçmiş zaman ekini ve bu ekin temel görevini kavrayabilmesi
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin görülen geçmiş zaman ekini doğru bir şekilde telaffuz etmesi ve iletişimde şimdiki zamanla ilgili cümle söyleyebilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin geçmişte yaptığı işi anlatan basit görülen geçmiş zamanlı cümleler kurup yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: Görülen geçmiş zaman ekini, ünsüz benzeşmesini ve 2. tip kişi eklerini öğretme
Süre	: 100 dk.

Resim-160: Görülen Geçmiş Zaman Resim 1

Resim-161: Görülen Geçmiş Zaman Resim 2

Resim-162: Görülen Geçmiş Zaman Resim 3

The slide is titled "Türkiye Türkçesi" and is slide number 1. It features an illustration of a car accident between a red and a blue car. To the left is an hourglass with a crescent moon and stars. Below the illustration is a pink box with the text "Dün bir kaza oldu. (görülen geçmiş zaman)". At the bottom, a timeline diagram shows "geçmiş" (past) with a red dot, "şimdi" (present) with a blue dot, and "gelecek" (future) with a blue arrow pointing right.

Slide Title	Duration	Status
Slide 1	00:25	
Slide 2	01:14	
Slide 3	01:02	
Slide 4	00:42	
Slide 5	00:42	
Slide 6	00:26	
Slide 7	00:32	
Slide 8	00:30	
Slide 9	00:25	
Slide 10	00:31	
Slide 11	00:31	
Slide 12	00:31	
Slide 13	00:31	
Slide 14	00:31	
Slide 15	01:11	
Slide 16	00:42	
Slide 17	01:00	
Case (26) of Tarih	01:11	
Slide 19	00:51	
Slide 20	00:52	
Slide 21	00:14	
Slide 22	00:26	
Slide 23	00:26	
Slide 24	00:30	
Slide 25	00:26	
Slide 26	00:26	
Slide 27	00:30	
Slide 28	00:30	
Slide 29	00:25	
Slide 30	00:51	
Slide 31	00:14	

Resim-163: Görülen Geçmiş Zaman Resim 4

The slide is titled "Türkiye Türkçesi" and is slide number 3. It features a cartoon illustration of a car accident at a traffic light. A speech bubble from a character says "Dün bir kaza oldu. Merhaba! Ben Melih. Dün bir kaza oldu. Ben bu kazayı gördüm. Size kazayı anlatacağım. Nergis, dün sokakta yürüdü. Arabalar kırmızı ışıkta bekle-di. Arabalar kaldırıma bir köpek oturdu. Karşı kaldırıma ise bir kedi oturdu. Sürücü Nergis'e baktı. Yeşil ışık yandı. Arabalar hareket etti." Below the illustration are three panels showing a dog's actions: "Köpeğin aklına kemik geldi.", "Köpek karşı kaldırımdaki kedi-yi gördü.", and "Köpek yola fırladı." A blue box at the top contains the text "görülen geçmiş zaman (+) fiil + -dı/-di/-du/-dü + kişi eki (2. tip) -tı/-ti/-tu/-tü".

Slide Title	Duration	Status
Slide 1	00:25	
Slide 2	01:14	
Slide 3	01:02	
Slide 4	00:42	
Slide 5	00:42	
Slide 6	00:26	
Slide 7	00:32	
Slide 8	00:30	
Slide 9	00:25	
Slide 10	00:31	
Slide 11	00:31	
Slide 12	00:31	
Slide 13	00:31	
Slide 14	00:31	
Slide 15	01:11	
Slide 16	00:42	
Slide 17	01:00	
Case (26) of Tarih	01:11	
Slide 19	00:51	
Slide 20	00:52	
Slide 21	00:14	
Slide 22	00:26	
Slide 23	00:26	
Slide 24	00:30	
Slide 25	00:26	
Slide 26	00:26	
Slide 27	00:30	
Slide 28	00:30	
Slide 29	00:25	
Slide 30	00:51	
Slide 31	00:14	

Resim-164: Görülen Geçmiş Zaman Resim 5

Türkiye Türkçesi 9

İNCELE görülen geçmiş zaman (+)
fiil + dı/dü/du/dü + kişi eki (2. tip)
tı/tü/tu/tü

Dün ne yaptım?

geçmiş şimdi gelecek

Kahvaltı yaptım.

Fiil Çekimleri

teklik 1. kişi » yaptım.
teklik 2. kişi » yaptın.
teklik 3. kişi » yaptı.

çokluk 1. kişi » yaptık.
çokluk 2. kişi » yaptınız.
çokluk 3. kişi » yaptılar.

00:00 / 11:00 / 00:11

PREPAREVIDEO

Resim-165: Görülen Geçmiş Zaman Resim 6

Türkiye Türkçesi 15

İNCELE görülen geçmiş zaman (+)
fiil + dı/dü/du/dü + kişi eki (2. tip)
tı/tü/tu/tü

Dün ne yaptım?

geçmiş şimdi gelecek

1. Sabah erkenden kalktım.
2. Elimi ve yüzümü yıkadım.
3. Kahvaltı yaptım.
4. Otobüse bindim.
5. Arkadaşımı bekledim.
6. Kütüphaneden kitap aldım.
7. Sonra tekrar otobüse bindim.
8. Akşam eve döndüm.

00:00 / 11:00 / 00:11

PREPAREVIDEO

Resim-166: Görülen Geçmiş Zaman Resim 7

Türkiye Türkçesi 17

geçmiş şimdi gelecek

görülen geçmiş zaman (+) (olumlu çekim)

fiil + **dı/di/du/dü** + kişi eki (2. tip)
tı/ti/tu/tü

ben	kalk	tı	m	»	kalktım
sen	kes	ti	n	»	kestin
o	uç	tu	Ø	»	uçtu
biz	yüz	dü	k	»	yüzdük
siz	oku	du	nuz	»	okudunuz
onlar	gel	di	lar	»	geldiler
	fiil	zaman eki	kişi eki		

Görülen geçmiş zaman eki (-**dı/di/du/dü;tı/ti/tu/tü**), **-tarihler hariç-** gözümüzle gördüğümüz geçmişte başlamış ve bitmiş işler, olaylar veya durumlar için kullanılır.

Görülen geçmiş zamanı belirten zaman zarfları:
"dün, önceki gün, ... yıl/gün/saat/dakika önce, geçen yıl; 1453'te, 2009'da, 571'de, ..."

Resim-167: Görülen Geçmiş Zaman Resim 8

Türkiye Türkçesi 20

Kural: kelimenin son ünlüsü + ...

a / ı	+ fıstıkcı şahap	»	tı + nız
e / i	+ fıstıkcı şahap	»	ti + nız
o / u	+ fıstıkcı şahap	»	tu + nuz
ö / ü	+ fıstıkcı şahap	»	tü + nüz

Kutucukları, örnekteki gibi doldurunuz.

dı/di/du/dü/tı/ti/tu/tü	fiil + ? + kişi eki
yap	+ tı + nız
ylk	+ k
bekle	+ ler
gl	+ n
başla	+ m

dı/di/du/dü/tı/ti/tu/tü	fiil + ? + kişi eki
döl	+ m
duy	+ n
gör	+ ler
sür	+ m

Resim-168: Görülen Geçmiş Zaman Resim 9

Türkiye Türkçesi 37

görülen geçmiş zaman (+?)
fiil + dı/di/du/dü + kişi eki (2. tip) mı/mi/mu/mü?
tı/ti/tu/tü

geçmiş şimdi gelecek

-Arkadaşını bekledin mi?
-Evet, arkadaşımı bekledim.

Fiil Çekimleri

teklik 1. kişi » **bekledim mi?**
 teklik 2. kişi » **bekledin mi?**
 teklik 3. kişi » **bekledi mi?**

çokluk 1. kişi » **bekledik mi?**
 çokluk 2. kişi » **beklediniz mi?**
 çokluk 3. kişi » **beklediler mi?**

Resim-169: Görülen Geçmiş Zaman Resim 10

Türkiye Türkçesi 54

Aşağıdaki cümleleri, işarete göre, görülen geçmiş zaman ve kişi ekleriyle tamamlayınız.

Biz dün müzeye git- (+) **Biz dün müzeye gittik.**

Ben dün ödevimi yap- (-) **TAMAM**

Angela 1992'de doğ- (+) **TAMAM**

Sen dün okula git- (+?) **TAMAM**

Siz dün kahvaltı yap- (-?) **TAMAM**

Onlar kahve iç- (+?) **TAMAM**

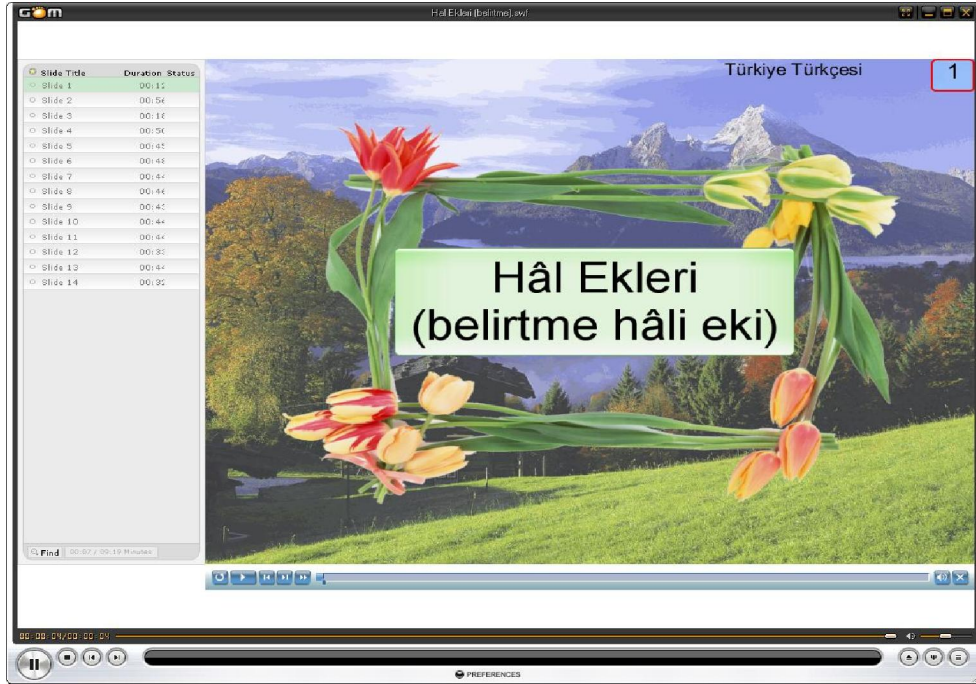
5.19. Hâl Ekleri (belirtme)

Türkiye Türkçesini öğretirken fonksiyonu bakımından en çok zorlanılan eklerden biri belirtme hâli ekidir. Konunun anlatılması sırasında temel seviyedeki bir öğrenci için ileri sayılabilecek bir dil kullanımı gerekmektedir. Bu durum farklı ülkelerden gelmiş, farklı ana dile sahip öğrencilerin bulunduğu ve hedef dille eğitimin yapıldığı bir sınıfta sıkıntı yaratmaktadır. Bu bakımdan bu derste, hâl eklerinin doğrudan fiille ilgili olduğu dikkate alınmış; “neyi/kimi” soru kelimelerinin öğretimi de amaçlanarak cümle içinde nasıl kullanıldığının izahı yapılmaya çalışılmıştır.

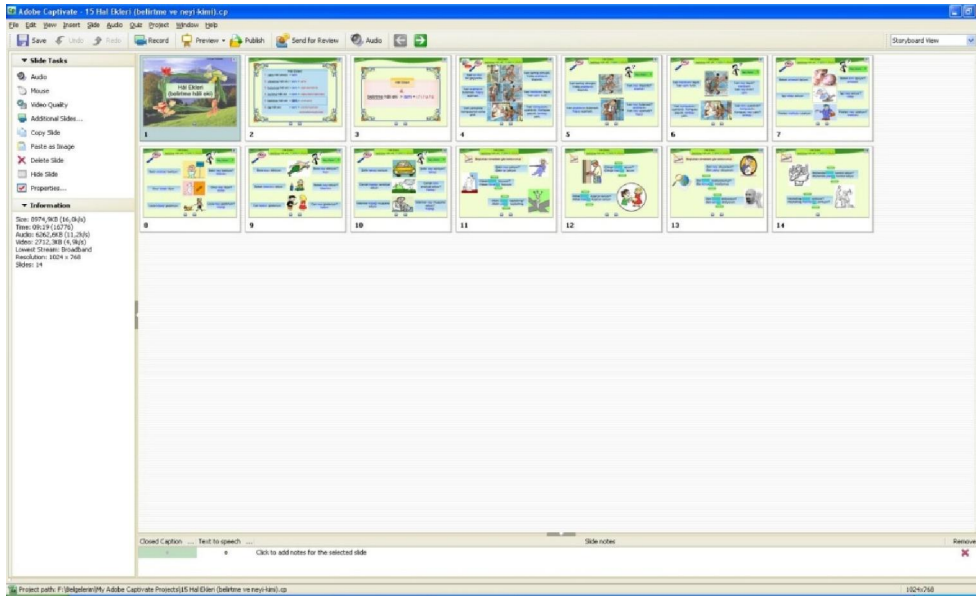
Temel amaç	: Öğrencinin belirtme hâli ekini ve bu eki nerede nasıl kullanabileceğini öğrenmesi
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin içinde belirtme hâli eki bulunan kelimelerin görevini kavrayabilmesi
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin konuşmada belirtme hâli ekini doğru kullanabilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin kurduğu cümlelerde belirtme hâli ekini doğru yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: Belirtme hâli ekini ve temel görevini öğretme
Süre	: 50 dk.

Resim-170: Hâl Ekleri (belirtme) Resim 1

Resim-171: Hâl Ekleri (belirtme) Resim 2

Resim-172: Hâl Ekleri (belirtme) Resim 3

Hâl Ekleri

4.

belirtme hâli eki > isim + ı / i / u / ü

Resim-173: Hâl Ekleri (belirtme) Resim 4

Hâl Ekleri

belirtme hâli eki > isim + ı / i / u / ü

DİNLE

Saat on ikiyi bir geçiyordu.

İvan anahtarını bulamadı. Kapıyı açamadı.

İvan yanlışlıkla komşusunun evine girdi.

İvan sarhoş olmuştu. Yolda anahtarını düşürdü.

İvan merdiveni taşıdı. İvan camı kırdı.

İvan komşusunu uyandırdı. Komşusu şaşırıp, lambayı yaktı.

Resim-174: Hâl Ekleri (belirtme) Resim 5

Hâl Ekleri
belirtme hâli eki > isim + i/i/u/ü

Türkiye Türkçesi 7

İNCELE

Neyi/kimi ...?

Bebek **annesini** öpüyor.

Bebek **kimi** öpüyor?
annesini

İşçi **vidayı** sıkıyor.

İşçi **neyi** sıkıyor?
vidayı

Postacı **mektubu** uzatıyor.

Postacı **neyi** uzatıyor?
mektubu

Find 04:31 / 09:18 Minutes

00:00:00 / 00:01:00

PREFERENCES

Resim-175: Hâl Ekleri (belirtme) Resim 6

Hâl Ekleri
belirtme hâli eki > isim + i/i/u/ü

Türkiye Türkçesi 12

ALTYAZIMLAR

Doğru TAMAM

-Çilingir **neyi** açıyor?
-Çilingir **kapıyı** açıyor.

Doğru TAMAM

Doğru TAMAM

-Nihat **neyi** Ayşe'ye veriyor?
-Nihat **kitabı** Ayşe'ye veriyor.

Doğru TAMAM

Find 08:02 / 09:19 Minutes

Başlat

Windows Live Messenger... Sözel Ünlü... FOTODU... Hâl Ekleri (belirtme)... DÖNÜŞÜ... İfade... The IMPhoto

5.20. Hâl Ekleri (ayrılma)

Türkçedeki önemli hâl eklerinden bir diğeri de ayrılma hâli ekidir. Bu ekin fonksiyonunun öğretilmesi de belirtme hâli ekine nazaran daha kolaydır. Bu derste ayrılma hâli ekinin temel fonksiyonunun öğretilmesi amaçlanmış ve buna uygun bir bağlam oluşturulmuştur. Ekin sert ve yumuşak ünsüzlü şekilleri de bulunduğundan çeşitli örneklerle konu ayrıntılı bir biçimde açıklanmıştır.

Temel amaç	: Öğrencinin ayrılma hâli ekini ve bu eki nerede nasıl kullanabileceğini öğrenmesi
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin içinde ayrılma hâli eki bulunan kelimelerin görevini kavrayabilmesi
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin konuşmada ayrılma hâli ekini doğru kullanabilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin kurduğu cümlelerde ayrılma hâli ekini doğru yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: Ayrılma hâli ekini, “nereden” soru kelimesini ve ünsüz uyumunu öğretme
Süre	: 50 dk.

Resim-178: Hâl Ekleri (ayrılma) Resim 13

Hâl Ekleri

3.

ayrılma hâli eki > isim + -dan/-den/-tan/-ten

Resim-179: Hâl Ekleri (ayrılma) Resim 4

Hâl Ekleri

ayrılma hâli eki : isim+dan/den/tan/ten

Türkiye Türkçesi

4

Merhaba! Ben Ali.
Bugün sabah yataktan kalktım. Yüzümü yıkadım.
Evden erken çıktım. Otobüse bindim. Okulda otobüsten indim. 09.00'da derse girdim. 09.50'de dersten çıktım.
Kantine gittim. Çay içtim.
Şimdi kantinden geliyorum.
Derse gidiyorum.

Ali nereden kalktı? .....
Ali nereden çıktı? .....
Ali nereden indi? .....
Ali nereden geliyor? .....

Resim-180: Hâl Ekleri (ayrılma) Resim 5

Hâl Ekleri
ayrılma hâli eki : isim+dan/den/tan/ten

Türkiye Türkçesi 5

Nereden?

Adam nereden bakıyor? Pencereden bakıyor.

Emel nereden düşüyor? Ağaçtan düşüyor.

Öğretmen nereden çıkıyor? Sınıftan çıkıyor.

Resim-181: Hâl Ekleri (ayrılma) Resim 6

Hâl Ekleri
ayrılma hâli eki : isim+dan/den/tan/ten

Türkiye Türkçesi 7

...dan/den/tan/ten

Vazo nereden düşmüş? TAMAM

Mustafa nereden çıkıyor? TAMAM

Cemil nereden geliyor? TAMAM

Resim-182: Hâl Ekleri (ayrılma) Resim 7

Hâl Ekleri
ayrılma hâli eki : isim+**dan/den/tan/ten**

Türkiye Türkçesi 10

ÖRNEK

Çiçekleri bahçeden topladım.

bahçe dan/den/tan/ten

KURAL 1: Kelimenin son harfine bak!

- Kelimenin son harfi **ünlü** ise: ...dan/den/~~tan~~/~~ten~~
- ünlü **ince** (e/i/ö/ü) ise: ...~~dan~~/den/~~tan~~/~~ten~~

Resim-183: Hâl Ekleri (ayrılma) Resim 8

Hâl Ekleri
ayrılma hâli eki : isim+**dan/den/tan/ten**

Türkiye Türkçesi 12

ÖRNEK

Öğrenci otobüs... iniyor.

otobüs ...dan/den/tan/ten

KURAL 2: Kelimenin son harfine bak!

- Kelimenin son harfi **ünsüz** ise:
Önce son **ünlüye**, sonra son **ünsüze** bak!
- son **ünlü**: ince (e/i/ö/ü)
- son **ünsüz**: sert (f/s/t/k/ç/ş/h/p) → ...~~dan~~/den/~~tan~~/~~ten~~

Resim-184: Hâl Ekleri (ayrılma) Resim 9

Hâl Ekleri
ayrılma hâli eki : isim+**dan/den/tan/ten**

Noktalı yerleri uygun ekle doldurunuz.

YAZ **dan/den/tan/ten**

- Müzik sesi **piyano** geliyor. **TAMAM**
- Duygu **pencere** bakıyor. **TAMAM**
- Helen **kapı** içeri girdi. **TAMAM**
- Natalia **şişe** su içiyor. **TAMAM**
- Dimitri **okul** dönüyor. **TAMAM**
- Sıcak terliyorum. **TAMAM**
- Sabah 8.00'de **otobüs** indim. **TAMAM**
- Futbol maçını **televizyon** seyrediyorum. **TAMAM**

17

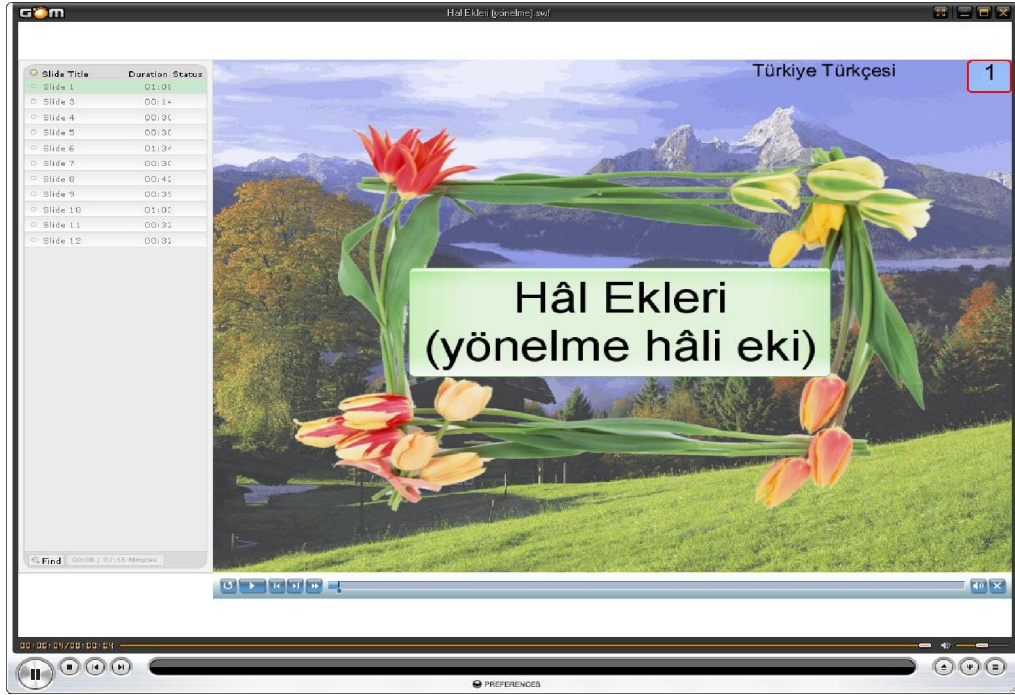

5.21. Hâl Ekleri (yönelme)

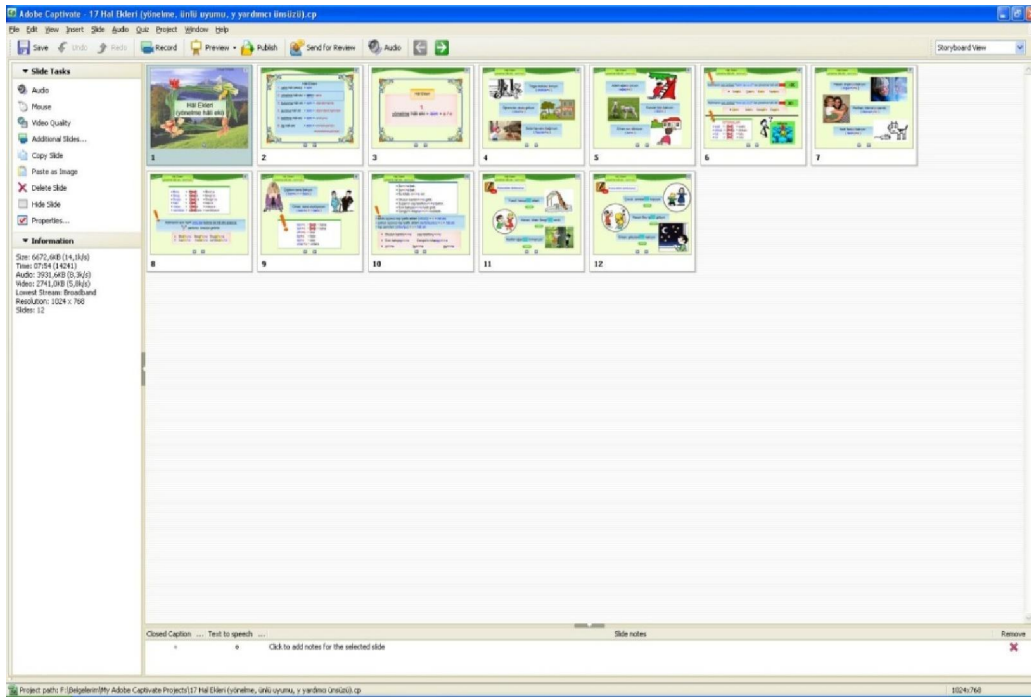
Hâl eklerinden bir diğeri de yönelme hâli ekidir. Diğer hâl ekleri gibi fiille doğrudan bağlantılı olduğu için verilen örneklerin cümle hâlinde olması önemlidir. Bu ekin kullanımında dil bilgisi bakımından iki sıkıntı ortaya çıkmaktadır. Birincisi bu ekin kullanıldığı sonu patlayıcı sert ünsüzlerle biten bazı isimlerde ünsüz yumuşamasının meydana gelmesi ikincisi ise sonu ünlü ile biten isimlere geldiğinde yardımcı ünsüz “y”nin ortaya çıkmasıdır. Konu anlatılırken ünlü uyumunun yanı sıra dil bilgisi konusu olarak bu iki şekilden de bahsedilmiştir.

Temel amaç	: Öğrencinin yönelme hâli ekini ve bu eki nerede nasıl kullanabileceğini öğrenmesi
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin içinde yönelme hâli eki bulunan kelimelerin görevini kavrayabilmesi
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin konuşmada yönelme hâli ekini doğru kullanabilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin kurduğu cümlelerde yönelme hâli ekini doğru yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: Yönelme hâli ekini, kelimelerini ve “nereye” soru kelimesini öğretme
Süre	: 50 dk.

Resim-185: Hâl Ekleri (yönelme) Resim 1

Resim-186: Hâl Ekleri (yönelme) Resim 2

Resim-187: Hâl Ekleri (yönelme) Resim 3

Hâl Ekleri (yönelme) Resim 3

Türkiye Türkçesi 2

Hâl Ekleri

1. yalın hâl (eksiz) > isim
2. yönelme hâli eki > isim + -a/-e
3. bulunma hâli eki > isim + -da/-de/-ta/-te
4. ayrılma hâli eki > isim + -dan/-den/-tan/-ten
5. belirtme hâli eki > isim + -ı/-i/-u/-ü
6. ilgi hâli eki > isim + -ın/-in/-un/-ün
-nın/-nin/-nun/-nün

Resim-188: Hâl Ekleri (yönelme) Resim 4

Hâl Ekleri (yönelme) Resim 4

Türkiye Türkçesi 5

Hâl Ekleri
yönelme hâli eki : isim+a/e

Adam ağaca çıkıyor.
(ağaç+a)

Kuzular bize bakıyor.
(biz+e)

Erhan eve dönüyor.
(ev+e)

Resim-189: Hâl Ekleri (yönelme) Resim 5

Hâl Ekleri
yönelme hâli eki : isim+a/e

Türkiye Türkçesi 6

Kelimenin son ünlüsü "kalın (a,ı,o,u)" ise yönelme hâli eki → a/ı

- Erdal'a Çakır'a Ero'l'a Tayfun'a

Kelimenin son ünlüsü "ince (e,i,ö,ü)" ise yönelme hâli eki → e/ü

- Cem'e Selin'e Güngör'e Özgür'e

İSTİSNALAR

- saat > ~~saat'a~~ > saate
- dikkat > ~~dikkat'a~~ > dikkate
- hâl > ~~hâl'a~~ > hâle
- rol > ~~rol'a~~ > role

istisna

Resim-190: Hâl Ekleri (yönelme) Resim 6

Hâl Ekleri
yönelme hâli eki : isim+a/e

Türkiye Türkçesi 8

- Bora > ~~Bora'a~~ > Bora'ya
- Sevgi > ~~Sevgi'e~~ > Sevgi'ye
- Duygu > ~~Duygu'a~~ > Duygu'ya
- kapı > ~~kapı'a~~ > kapıya
- masa > ~~masa'a~~ > masaya
- sandalye > ~~sandalye'e~~ > sandalyeye

Kelimenin son harfi ünlü ise kelime ile hâl eki arasına "y" yardımcı ünsüzü getirilir.

- Bora'+y+a Sevgi'+y+e Duygu'+y+a
- kapı'+y+a masa'+y+a sandalye'+y+e

Resim-191: Hâl Ekleri (yönelme) Resim 7

Türkiye Türkçesi 9

Çiğdem bana bakıyor.
(ben+e > = bana)

Orhan, sana söylüyorum.
(sen+e > = sana)

ben+e > ~~ben~~e > bana
sen+e > ~~sen~~e > sana
o+n+a > ona
biz+e > bize
siz+e > size
onlar+a > onlara

Resim-192: Hâl Ekleri (yönelme) Resim 8

Hâl Ekleri
yönelme hâli eki : isim+a/e

Türkiye Türkçesi 11

Kutucukları doldurunuz.

Yusuf, havuz atladı.

Kenan, kitabı Sevgi' verdi.

Kediler ağaç tırmanıyor.

5.22. Şimdiki Zaman

Türkiye Türkçesinde en sık kullanılan zamanların başında şimdiki zaman gelmektedir. Bölümün başında görülen geçmiş zaman ve bu zaman arasında hangisinin daha önce öğretileceği konusunda dilciler arasında tartışma olduğundan ve bu çalışmada tercihin görülen geçmiş zamandan yana kullanıldığından sebepleriyle birlikte bahsedilmiştir. Bu sebeple fiil cümlelerinde zaman konusu için ikinci sırada şimdiki zaman anlatılacaktır.

Bu zamanın öğretilmesindeki sıkıntıların başında, “y”nin daraltıcı etkisi sebebiyle geniş ünlü ile biten fiiller ve olumsuzluk ekinin “-yor” zaman ekiyle kullanımında ortaya çıkan ünlü daralması gelmektedir.

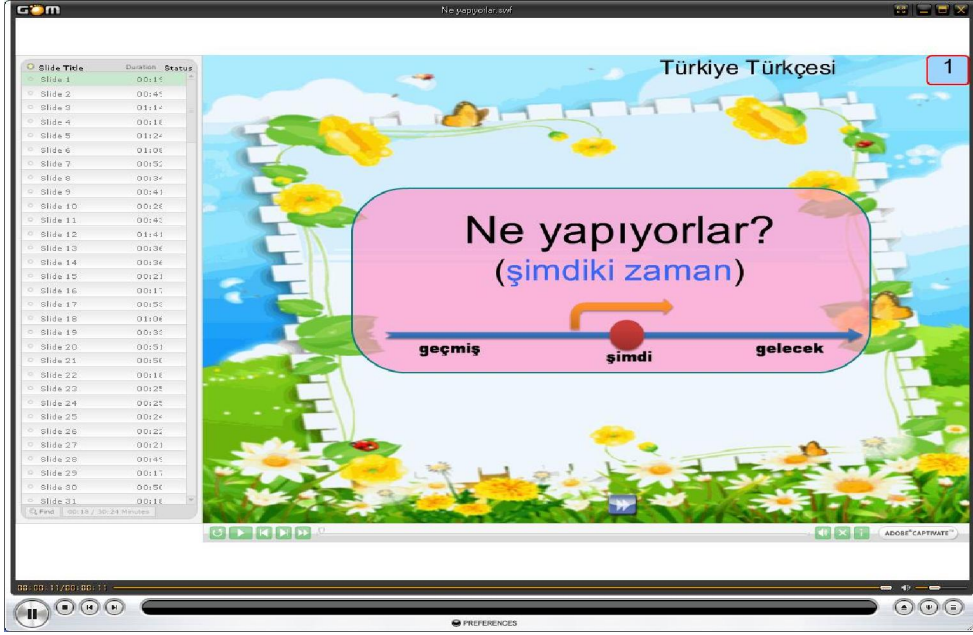
Bu problem, amacın dil bilgisi kurallarını ezberletmek yerine iletişim sırasında ortaya çıkacak problemin çözümü olması sebebiyle yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak dil bilgisi kurallarından bahsedilmeden, çok pratik bir yolla bu ekten önce “a” ve “e” seslerinin gelemeyeceği söylenerek çözülmüştür.

Eğer “-yor” ekinden önce “a” sesi varsa bu sesin kendisinden önceki ünlüye göre “ı”ya da “u”ya; “-yor” ekinden önce “e” sesi varsa kendisinden önceki ünlüye göre “i” ya da “ü”ye döneceği belirtilmiştir. Konunun daha rahat öğrenilebilmesi için çeşitli örneklerle konu ayrıntılı bir biçimde açıklanmıştır.

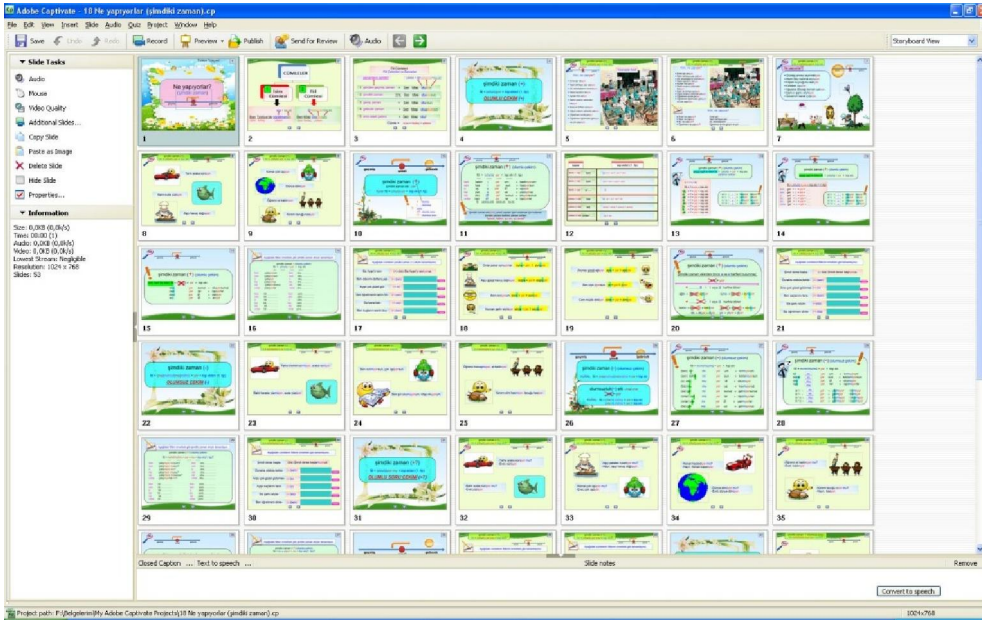
Özellikle şimdiki zaman konusunda, fiillerin anlamlarını anlatabilmek için hareketli resimler kullanılmıştır. Bu sayede fiillerin anlamlarının hiçbir açıklamaya gerek bırakmadan çok kolay bir şekilde anlaşılması sağlanmıştır.

Temel amaç	: Öğrencinin Türkiye Türkçesinde kullanılan şimdiki zaman yapısını, görevini öğrenmesi ve iletişimde kullanabilmesi
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin şimdiki zaman ekini ve bu ekın temel görevini kavrayabilmesi
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin şimdiki zaman ekini, fiiliyle birlikte doğru bir şekilde telaffuz etmesi ve iletişimde şimdiki zamanla ilgili cümleler kurabilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin o anda yaptığı işi anlatan basit şimdiki zamanlı cümleler kurup yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: Şimdiki zaman ekini, ünlü daralmasını öğretme ve 1. tip kişi eklerini pekiştirme
Süre	: 100 dk.

Resim-193: Şimdiki Zaman Resim 1

Resim-194: Şimdiki Zaman Resim 2

Resim-195: Şimdiki Zaman Resim 3

Ne yapılıyor.svd

şimdiki zaman (+)
fiil + (ı/ı/ü)-yor + kişi eki

Türkiye Türkçesi 5

geçmiş şimdi gelecek

İNCELE

Kim, ne yapıyor?

- Emel şiir okuyor.
- Nazlı tahtaya yazı yazıyor.
- Ali, arkadaşlarını korkutuyor.
- Neşe saçlarını tarıyor.
- Ayhan flüt çalıyor.
- Selim sıranın üstünden kayıyor.
- Esra ve Orhan oynuyor.
- Öğuz sıranın üstünde yatıyor.
- Öğretmen sınıfa giriyor.
- Öğretmen öğrencileri görüyor ve çok şaşıyor.

Yaramazlar Sınıfı

Emel Nazlı Ali Neşe Ayhan Öğretmen

Esra Orhan Öğuz

00:00 / 30:24 Minutes

ADOBELICAPTEVA™

PREFERENCES

Resim-196: Şimdiki Zaman Resim 4

Ne yapılıyor.svd

şimdiki zaman (+)
fiil + (ı/ı/ü)-yor + kişi eki

Türkiye Türkçesi 7

geçmiş şimdi gelecek

İNCELE

Ne yapıyorlar?

- Güneş çevreyi aydınlatıyor.
- Melih Bey bankta oturuyor.
- Köpek kuyruğunu sallıyor.
- Kelebek uçuyor.
- Ağustos Böceği keman çalıyor.
- Şarkıcı şarkı söylüyor.
- Güvercin kanat çırpıyor.

00:00 / 30:24 Minutes

ADOBELICAPTEVA™

PREFERENCES

Resim-197: Şimdiki Zaman Resim 5

şimdiki zaman (+)
fiil + (ı/i/u/ü)-yor + kişi eki

Türkiye Türkçesi

geçmiş şimdi gelecek

İNCELE

Tarik araba sürüyor.

Balık suda yüzüyor.

Aşçı havuç doğruyor.

Slide 1 00:15
Slide 2 00:45
Slide 3 01:14
Slide 4 00:16
Slide 5 01:24
Slide 6 01:06
Slide 7 00:52
Slide 8 00:34
Slide 9 00:41
Slide 10 00:26
Slide 11 00:45
Slide 12 01:43
Slide 13 00:36
Slide 14 00:36
Slide 15 00:23
Slide 16 00:11
Slide 17 00:55
Slide 18 01:06
Slide 19 00:32
Slide 20 00:51
Slide 21 00:50
Slide 22 00:16
Slide 23 00:26
Slide 24 00:25
Slide 25 00:24
Slide 26 00:25
Slide 27 00:21
Slide 28 00:45
Slide 29 00:11
Slide 30 00:50
Slide 31 00:16

00:00 / 11:20 / 20:11

PREFERENCES

Resim-198: Şimdiki Zaman Resim 6

şimdiki zaman (+) (olumlu çekim)

fiil + (ı/i/u/ü) yor + kişi eki (1. tip)

ben	kaldır	ı	yor	um	»	kaldırıyorum
sen	kes	i	yor	sun	»	kesiyorsun
o	uç	u	yor	Ø	»	uçuyor
biz	yüz	ü	yor	uz	»	yüzüyoruz
siz	oku	Ø	yor	sunuz	»	okuyorsunuz
onlar	üşü	Ø	yor	lar	»	üşüyorlar

fiil yardımcı ünlü zaman eki kişi eki

Şimdiki zaman eki(-yor), şimdi yapılan işleri anlatmak için kullanılır.
Şimdiki zamanı belirten zaman zarfları:
"şimdi, hâlen, şu an, şu anda"

Türkiye Türkçesi

geçmiş şimdi gelecek

İNCELE

Slide 1 00:15
Slide 2 00:45
Slide 3 01:14
Slide 4 00:16
Slide 5 01:24
Slide 6 01:06
Slide 7 00:52
Slide 8 00:34
Slide 9 00:41
Slide 10 00:26
Slide 11 00:45
Slide 12 01:43
Slide 13 00:36
Slide 14 00:36
Slide 15 00:23
Slide 16 00:11
Slide 17 00:55
Slide 18 01:06
Slide 19 00:32
Slide 20 00:51
Slide 21 00:50
Slide 22 00:16
Slide 23 00:26
Slide 24 00:25
Slide 25 00:24
Slide 26 00:25
Slide 27 00:21
Slide 28 00:45
Slide 29 00:11
Slide 30 00:50
Slide 31 00:16

00:00 / 11:20 / 20:11

PREFERENCES

Resim-199: Şimdiki Zaman Resim 7

Resim-199: Şimdiki Zaman Resim 7

Türkiye Türkçesi 13

geçmiş şimdi gelecek

şimdiki zaman (+) (olumlu çekim)
 ünsüz harf ile biten fiil + (i/i/u/ü) + yor + kişi eki
 yardımcı ünlüler

(i / i / u / ü)
 fiil + ? + yor + kişi eki

kaç + ? + yor + kişi eki
 kır + ? + yor + kişi eki
 gel + ? + yor + kişi eki
 bil + ? + yor + kişi eki
 dan + ? + yor + kişi eki
 uç + ? + yor + kişi eki
 öl + ? + yor + kişi eki
 gül + ? + yor + kişi eki

a / i > i » kaçıyor kırıyor
 e / i > i » geliyor biliyor
 o / u > u » donuyor uçuyor
 ö / ü > ü » ölüyor gülüyor

Yusuf Saliha

Resim-200: Şimdiki Zaman Resim 8

Resim-200: Şimdiki Zaman Resim 8

Türkiye Türkçesi 17

geçmiş şimdi gelecek

şimdiki zaman (+)
 fiil + (i/i/u/ü)-yor + kişi eki

Aşağıdaki cümleleri şimdiki zaman (+) ekiyle tamamlayınız.

Biz Ayşe'yi sev- (+) (biz) Biz Ayşe'yi seviyoruz.

Ben ödevimi deftere yaz- (+) (ben) TAMAM

Ayşe çok güzel gül- (+) (o) TAMAM

Sen öğretmenin adını bil- (+) (sen) TAMAM

Siz bana bak- (+) (siz) TAMAM

Ben kuşların sesini duy- (+) (ben) TAMAM

Resim-201: Şimdiki Zaman Resim 9

şimdiki zaman (+) Türkiye Türkçesi 18

fil + ((Nu/ü)-yor + kişi eki)

geçmiş şimdi gelecek

Onlar poker oynuyorlar. oyna + yor > oynuyor

Aşçı şimdi havuç doğuruyor. doğra + yor > doğuruyor

Ben esniyorum. esne + yor > esniyor

Nurcan şarkı söylüyor. söyle + yor > söylüyor

Resim-202: Şimdiki Zaman Resim 10

şimdiki zaman (+) Türkiye Türkçesi 24

fil + m/ü/mü/mü + yor + kişi eki

geçmiş şimdi gelecek

Sen ısınmıyorsun, çok üşüyorsun.

Ben şiir okumuyorum, kitap okuyorum.

Resim-203: Şimdiki Zaman Resim 11

şimdiki zaman (-) (olumsuz çekim)

KURAL: fiil + (ma)mü/mu/(me)mü/mü + yor + kişi eki

olumsuzluk(-) eki -ma/-me
a/e + yor

KURAL: fiil + (ma >) m/mü + yor + kişi eki
(me >) m/mü + yor + kişi eki

Resim-204: Şimdiki Zaman Resim 12

şimdiki zaman (+?)

KURAL: fiil + (i/i/u/ü)-yor mu + kişi eki?

-Aşçı patates kızartıyor mu?
-Hayır, aşçı havuç doğruyor.

-Kemal çok üşüyor mu?
-Evet, çok üşüyor.

Resim-205: Şimdiki Zaman Resim 13

şimdiki zaman (-?)
fiil + mi/mi/mu/mü + yor mu + kişi eki?

Türkiye Türkçesi 50

geçmiş şimdi gelecek

Aşağıdaki boşlukları örnekteki gibi tamamlayın.

-Şimdi derse başla-
-Hayır, başlamıyoruz. (biz) Şimdi derse başlamıyor muyuz?

-Ayşe saçlarını tara-
-..... (-?) (o) TAMAM

-Siz şarkı söyle-
-..... (-?) (siz) TAMAM

-Sen öğretmeni dinle-
-..... (-?) (sen) TAMAM

ALTIYINCI DERS

Slide Title Duration Status
Slide 23 00:25
Slide 24 00:25
Slide 25 00:24
Slide 26 00:22
Slide 27 00:21
Slide 28 00:45
Slide 29 00:17
Slide 30 00:50
Slide 31 00:18
Slide 32 00:25
Slide 33 00:25
Slide 34 00:25
Slide 35 00:25
Slide 36 00:34
Slide 37 00:17
Slide 38 00:15
Slide 39 00:35
Slide 40 00:36
Slide 41 00:16
Slide 42 00:22
Slide 43 00:23
Slide 44 00:23
Slide 45 00:23
Slide 46 00:23
Slide 47 00:34
Slide 48 00:17
Slide 49 00:31
Slide 50 00:34
Slide 51 00:36
Slide 52 00:25
Slide 53 00:24

23:56 / 30:24 Minutes

ADOBECAPTURE™

PREFERENCES

5.23. Geniş Zaman

Türkiye Türkçesinde en çok kullanılan zamanlardan biri geniş zamandır. Zaman kaymaları sonucu şimdiki zaman ve gelecek zaman gibi diğer zamanların yerine de kullanılabilen bu zaman, temel olarak düzenli ve sürekli olarak yapılan işleri anlatmak için kullanılır. Bunun dışında bilimsel doğruları anlatmak için de bu zamandan faydalanılır. Ayrıca bu zamanın olumlu soru şekli, yeterlilik çekimiyle birlikte “nezaketle bir şey istemek” için kullanılır.

Bu çalışmada, adı geçen zamanın sadece temel fonksiyonları verilmiş, zaman kaymaları sonucu diğer zamanların yerine de kullanılabilmesine değinilmemiştir. Yine yeterlilik çekiminin henüz öğrenciye verilmediği göz önüne alınarak geniş zamanın olumlu soru çekiminin, yeterlilik fiiliyle birlikte *nezaketle istemek* fonksiyonunda kullanıldığından da bahsedilmemiştir.

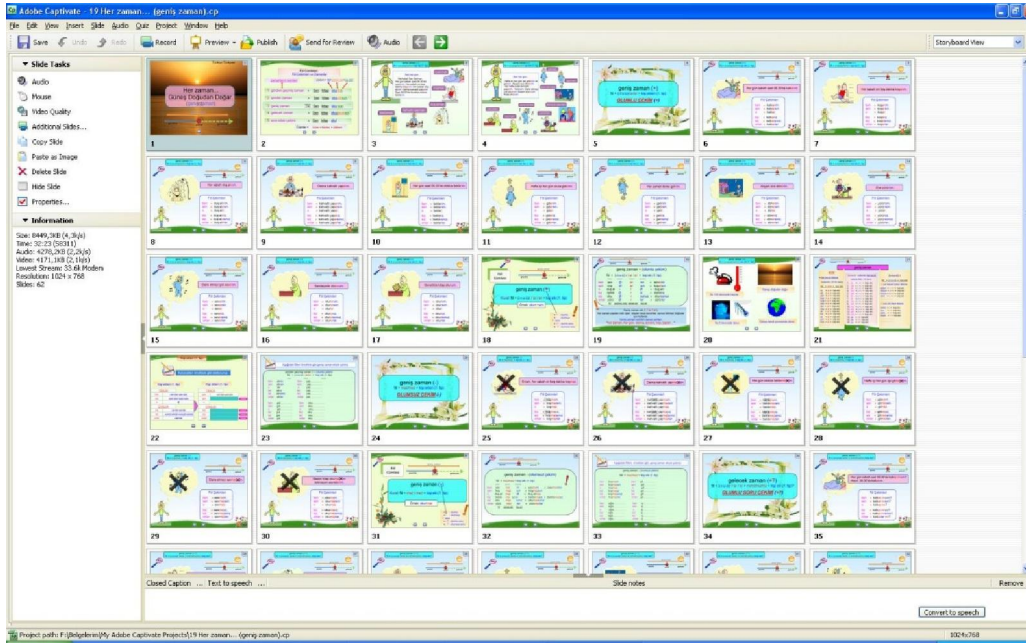
Bu zamanı ifade etmek için kullanılan “-r” ve “-ar/-er” ekinin hangi fiillerle kullanıldığından da bahsedilmiştir.

Temel amaç	: Öğrencinin Türkiye Türkçesinde kullanılan geniş zaman yapısını, görevini öğrenmesi iletişimde kullanabilmesi
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin geniş zaman ekini ve bu ekın temel görevini kavrayabilmesi
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin geniş zaman ekini doğru bir şekilde telaffuz etmesi ve iletişimde geniş zamanla ilgili cümle söyleyebilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin o anda yaptığı işi anlatan basit geniş zamanlı cümleler kurup yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: Geniş zaman ekini, ünlü daralmasını öğretme ve 1. tip kişi eklerini pekiştirme
Süre	: 100 dk.

Resim-206: Geniş Zaman Resim 1

Resim-207: Geniş Zaman Resim 2

Resim-208: Geniş Zaman Resim 3

Her zaman.swf

geniş zaman (+)
fiil + (ı-i-u-ü)/ar/er+ kişi eki (1. tip)

Türkiye Türkçesi 3

Ben her gün...
Merhaba! Ben Selman.
Her gün sabah saat 06.30'da uyanırım. Her sabah on beş dakika koşarım. Her sabah duş alırım. Daima kahvaltı yaparım. Saat 08.00'de durakta otobüs beklerim.

uyanmak
koşmak
duş almak
kahvaltı yapmak
beklemek

00:00 / 12:00 / 00:12

PREFERENCES

Resim-209: Geniş Zaman Resim 4

Her zaman.swf

geniş zaman (+)
fiil + (ı-i-u-ü)/ar/er+ kişi eki (1. tip)

Türkiye Türkçesi 6

Her gün sabah saat 06.30'da kalkarım.

geniş zaman
geçmiş şimdi gelecek

ONCELE

Fiil Çekimleri
ben » kalkarım.
sen » kalkarsın.
o » kalkar.
biz » kalkarız.
siz » kalkarsınız.
onlar » kalkarlar.

00:00 / 12:00 / 00:12

PREFERENCES

Resim-210: Geniş Zaman Resim 5

Türkiye Türkçesi 18

Geniş Zaman

Fiil Cümlesi

geniş zaman (+)

Kural: fiil + (i-i-u-ü)r / ar / er + kişi eki (1. tip)

Örnek: oku+r+um

Legend:

- + : olumlu
- - : olumsuz
- ? : soru
- +? : olumlu soru
- -? : olumsuz soru

The slide also features a timeline diagram with 'geçmiş' (past), 'şimdi' (now), and 'gelecek' (future) markers, and a magnifying glass icon over the word 'İNCELE'.

Resim-211: Geniş Zaman Resim 6

Türkiye Türkçesi 19

geniş zaman + (olumlu çekim)

fiil + (i-i-u-ü) r / ar / er + kişi eki (1. tip)

ben	sev	Ø	er	im	» severim
sen	koş	Ø	ar	sın	» koşarsın
o	duş al	ı	r	Ø	» duş alır
biz	bekle	Ø	r	iz	» bekleriz
siz	oku	Ø	r	sunuz	» okursunuz
onlar	yürü	Ø	r	ler	» yürürler

fiil   **yardımcı ünlü**   **zaman eki**   **kişi eki**

Geniş zaman eki (r / ar / er);
her zaman yapılan rutin işler, olaylar veya durumlar; ayrıca bilimsel doğrular için kullanılır.

Geniş zamanı belirten zaman zarfları:
"her zaman, her gün, daima, sürekli, hep, bazen..."

Resim-212: Geniş Zaman Resim 7

geniş zaman (+)
fiil + (i-i-u-ü)r/ar/er+ kişi eki (1. tip)

Türkiye Türkçesi 20

Su 100 derecede kaynar.

Su 0 derecede donar.

Güneş doğudan doğar.

Dünya kendi çevresinde döner.

Resim-213: Geniş Zaman Resim 8

geniş zaman

Türkiye Türkçesi 21

ar/er

tek heceli fiillerle kullanılır (16 fiil hariç).
fiil + ar/er + kişi eki

(i-i-u-ü)r kullanılan tek heceli istisna fiiller (16 tane)

(i-i-u-ü) r
fiil + (i-i-u-ü)r + kişi eki

1. çok heceli bütün fiillerle:
eğlen + i + r + r + kişi eki
düşün + ü + r + r + kişi eki
konuş + u + r + r + kişi eki
sarıl + ı + r + r + kişi eki

2. ünlü ile biten fiillerle:
bekle + r + r + kişi eki
uyu + r + r + kişi eki
yürü + r + r + kişi eki
başla + r + r + kişi eki

1. al + i + r + r + kişi eki
2. kal + ı + r + r + kişi eki
3. bil + i + r + r + kişi eki
4. bul + u + r + r + kişi eki
5. gel + i + r + r + kişi eki
6. ol + u + r + r + kişi eki
7. öl + ü + r + r + kişi eki
8. var + ı + r + r + kişi eki
9. ver + i + r + r + kişi eki
10. vur + u + r + r + kişi eki
11. dur + u + r + r + kişi eki
12. gör + ö + r + r + kişi eki
13. san + ı + r + r + kişi eki
14. ye + r + r + kişi eki
15. de + r + r + kişi eki
16. yu + r + r + kişi eki

Resim-214: Geniş Zaman Resim 9

geniş zaman (+)
fiil + maz/mez + kişi eki (1. tip)

Türkiye Türkçesi 27

geniş zaman
geçmiş şimdi gelecek

Her gün otobüs bekleme~~m~~m.

benkalemiz » beklemem

ben » beklemem.
sen » beklemezsin.
o » beklemez.
biz » beklemeyiz.
siz » beklemezsiniz.
onlar » beklemezler.

Resim-215: Geniş Zaman Resim 10

geniş zaman - (olumsuz çekim)

fiil + maz/mez + kişi eki (1. tip)

ben sev me m » sevmem « (sevmezim)

sen koş maz sın » koşmazsın

o duş al maz ∅ » duş almaz

biz bekle me (y) iz » beklemeyiz « (beklemeziz)

siz oku maz sınız » okumazsınız

onlar yürü mez ler » yürümezler

fiil zaman eki kişi eki

Türkiye Türkçesi 32

Resim-216: Geniş Zaman Resim 11

geniş zaman (+?)
fiil + (-i-u-ü)r /ar/er + m/mi/mu/mü +kişi eki?

Türkiye Türkçesi 39

geniş zaman

geçmiş şimdi gelecek

-Hafta içi her gün okula gider misiniz?
-Evet, gideriz.

Fiil Çekimleri

ben » gider miyim?
sen » gider misin?
o » gider mi?
biz » gider miyiz?
siz » gider misiniz?
onlar » giderler mi?

Resim-217: Geniş Zaman Resim 12

geniş zaman (+?) (olumlu soru çekimi)

fiil + (-i-u-ü)r /ar/er + m/mi/mu/mü + kişi eki(1. tip)?

ben sev er mi y im » sever miyim?
sen koş ar mı sın » koşar mısın?
o duş al r mi Ø » duş alır mı?
biz bekle r mi y ız » bekler miyiz?
siz oku r mu sunuz » okur musunuz?

onlar yürü r ler mi » yürürler mi?
fiil zaman eki kişi eki soru eki

Türkiye Türkçesi 45

Resim-218: Geniş Zaman Resim 13

The screenshot shows a presentation slide titled "Geniş Zaman Resim 13" with the number 62 in the top right corner. The slide content is as follows:

Aşağıdaki filleri kullanarak geniş zamanlı cümleler kurunuz.

- uyu- (-) [Blank space] TAMAM
- çalış- (+) [Blank space] TAMAM
- konuş- (+?) [Blank space] TAMAM
- seyret- (-?) [Blank space] TAMAM
- telefon et- (+?) [Blank space] TAMAM

The slide also features a sidebar on the left with a list of slides (Slide 32 to Slide 62) and a navigation bar at the bottom.

5.24. Saat kaç?

Günümüzde insanların yanında taşıdığı neredeyse her elektronik aygıtta saat bulunduğundan yabancılara Türkçe öğretimi bakımından saat konusu eskisi kadar önem arz etmemektedir. Ancak saat konusu, rakamların öğretiminin, sayıların okunuşunun yanı sıra “Kaç?” soru kelimesi ile kendine özgü ekleriyle birlikte yarım ve çeyrek ifadelerinin öğretimi için uygun bir bağlam oluşturmaktadır.

Saat konusu işlenirken saatlerin Türkiye Türkçesindeki iki farklı ifade şekli de birlikte verilmiştir.

Saat konusu işlenirken bütün slaytlarda bilgisayarın saatiyle eşzamanlı çalışan, flash temelli analog bir saat video dosyası kullanılmıştır. Böylece hem zamanın akışı ifade edilmiş hem de saat olmayan bir sınıf ortamında öğreticiye herhangi bir zamanda saatin kaç olduğunu sorma ve bilgisayarın saatini değiştirerek istediği bir zamanı kullanma imkânı sunulmuştur.

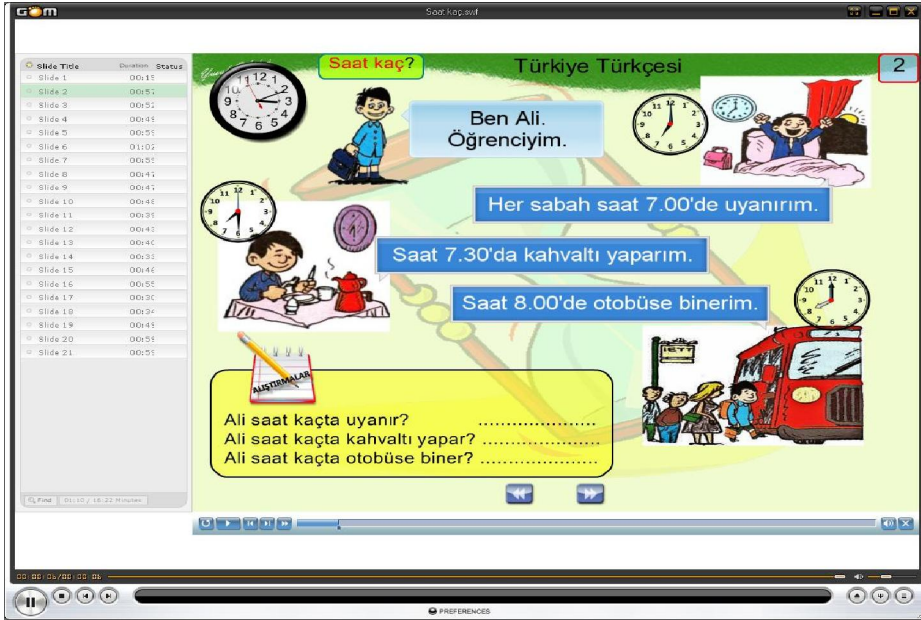
Temel amaç	: Öğrencinin Türkiye Türkçesinde saatin ifade ediliş ve soruluş biçimlerini öğrenmesi
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin okuduğu metinlerdeki veya konuşmalardaki saatle ilgili olan kavramları anlayabilmesi ve sayılardan ayırt edebilmesi
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin saatin kaç olduğunu sorabilmesi veya sorulan soruya cevap verebilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin saatlerin okunuşlarını yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: saat, dakika, saniye, salise terimlerini ve “-a/-e var” ile “-ı/-i/-u/-ü geçiyor” kalıplarını öğretmek
Süre	: 50 dk.

Resim-219: Saat Kaç? Resim 1

Resim-220: Saat Kaç? Resim 2

Resim-221: Saat Kaç? Resim 3

Saat kaç? Türkiye Türkçesi 4

Saat **bir.**

Saat **on iki.**

Saat **sekiz.**

Saat **üç.**

Saat **altı.**

Resim-222: Saat Kaç? Resim 4

Saat kaç? Türkiye Türkçesi 6

1) Saat **bir.**
2) Saat **on üç.**

1) Saat **on iki.**
2) Saat **yirmi dört.**

1) Saat **sekiz.**
2) Saat **yirmi.**

1) Saat **üç.**
2) Saat **on beş.**

1) Saat **altı.**
2) Saat **on sekiz.**

Resim-223: Saat Kaç? Resim 5

Saat kaç? Türkiye Türkçesi 10

1
2

Saat dokuz on beş.
Saat dokuzu çeyrek geçiyor.

Saat on altı on beş.
Saat dördü çeyrek geçiyor.

Saat on beş otuz.
Saat üç buçuk.

Saat yedi otuz.
Saat yedi buçuk.

Saat on bir kırk beş.
Saat on ikiye çeyrek var.

Resim-224: Saat Kaç? Resim 6

Saat kaç? Türkiye Türkçesi 15

Elvan, maratonu iki saat on iki dakika kırk üç saniyede bitirdi.

İNCELE

2:12:43

saat dakika saniye

İki saat on iki dakika kırk üç saniye

5.25. Zaman ve Takvim

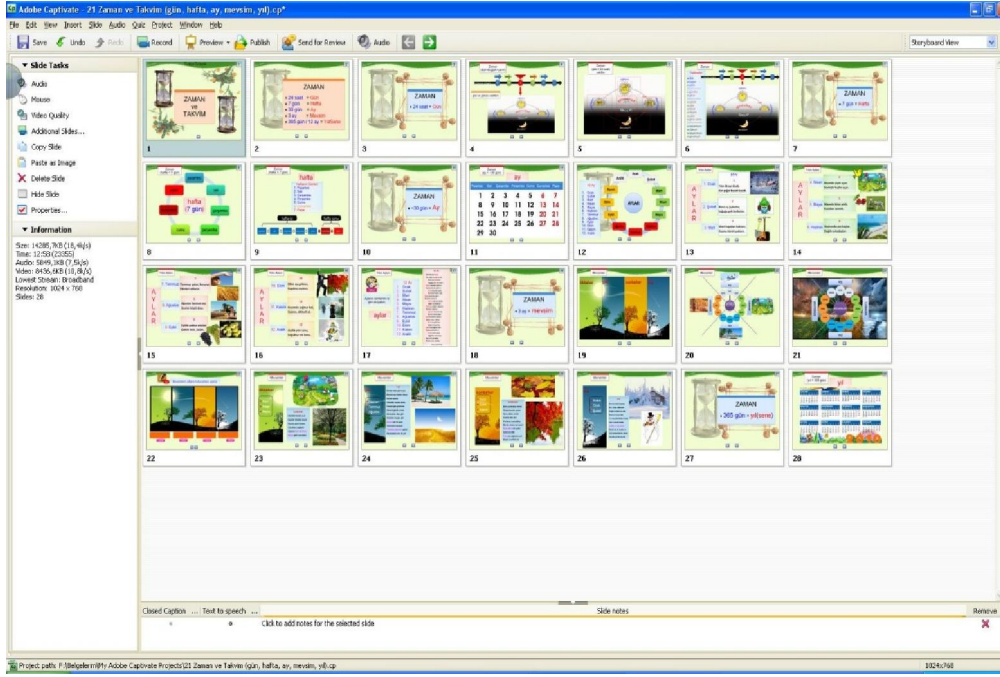
Bir yabancı dil öğrencisi açısından öğrenilmesi gereken kelimelerin başında zamanı ifade etmekte kullanılan kelimeler gelmektedir.

Bu materyalin konusunu, günlük hayatta ve temel iletişimde oldukça sık kullanılan “gün, dün, bugün, yarın, gece, gündüz, hafta, ay, yıl” kavramları oluşturmaktadır. Konunun içinde haftanın günleri, hafta içi, hafta sonu kavramları ile birlikte ayların isimlerinin de öğretimine yer verilmiştir.

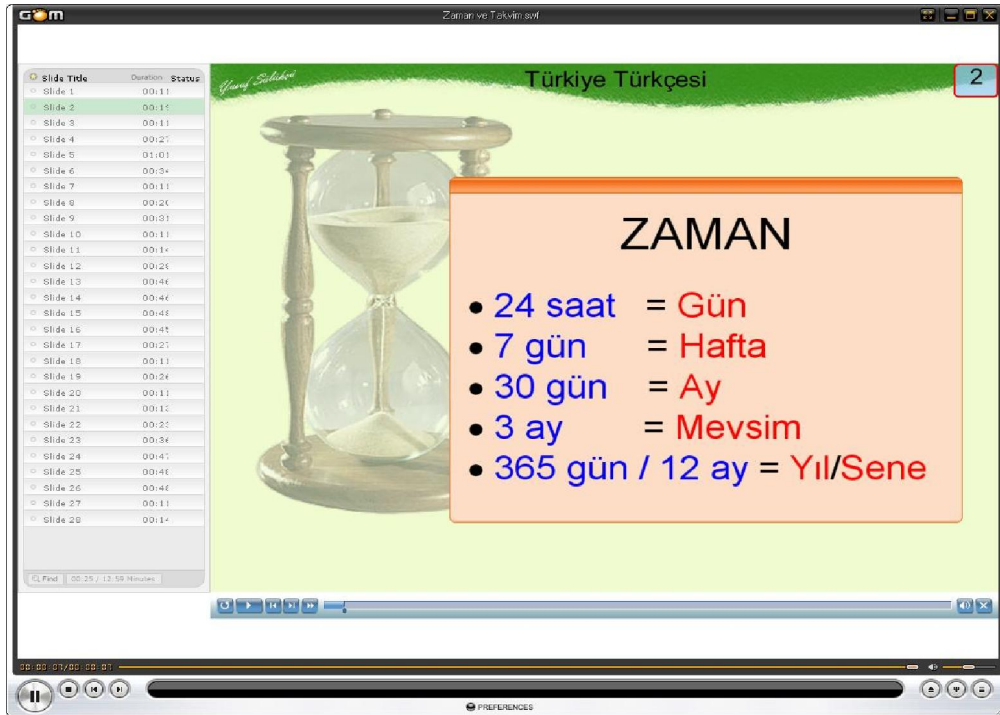
Bunların dışında mevsimler ve hangi mevsimlerde hangi ayların olduğu da basit şiir metinleri kullanılarak verilmeye çalışılmıştır. Öğrencinin, şiirlerde geçen dil bilgisi kurallarının büyük çoğunluğunu öğrendiği dikkate alınarak bir metinle karşılaşmaya hazır olduğu düşünülmüş; çalışmada, konuya çok uygun, Türkiye Türkçesinde ilköğretim seviyesinde kullanılabilecek düzeyde, biri ayları diğeri mevsimleri anlatan iki şiir metni kullanılmıştır. Şiir metinlerinde geniş zamanla çekimlenmiş pek çok fiil bulunmaktadır. Metinler, öğrenciye kelime yüklemesinin dışında geniş zaman çekiminin pekiştirilmesi amacıyla da tercih edilmiştir.

Temel amaç	: Öğrencinin Türkiye Türkçesinde kullanılan zamanla ilgili kavramları öğrenebilmesi ve konuyla ilgili basit bir Türkçe şiir metniyle karşılaştırılması
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin gün, hafta, ay, mevsim ve yıl kelimelerini kavraması ve cümle içinde kullanıldığında bunları anlayabilmesi
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin hangi tarihte / günde / ayda / mevsimde / yılda olduğunu söyleyebilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin hangi tarihte / günde / ayda / mevsimde / yılda olduğunu ve hangi tarihte doğduğunu basit cümlelerle yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: Türkiye Türkçesinde kullanılan gün, ay ve mevsim isimleri ile dün, bugün, yarın, gündüz, gece, öğleyin vb. zaman zarflarını öğretmek
Süre	: 50 dk.

Resim-225: Zaman ve Takvim Resim 1

Resim-226: Zaman ve Takvim Resim 2

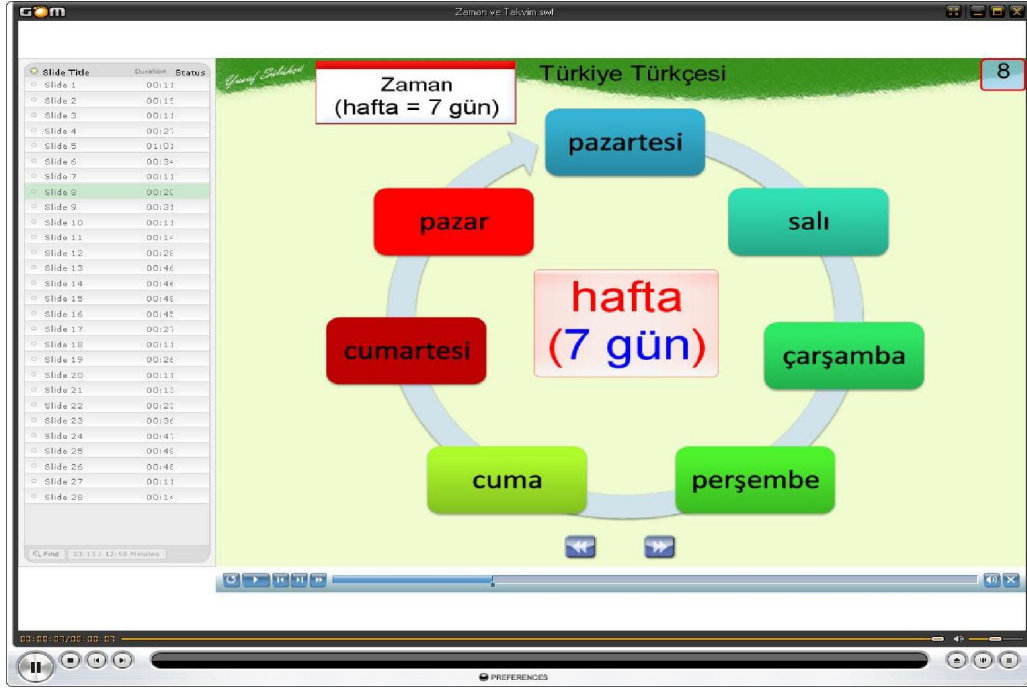
Resim-227: Zaman ve Takvim Resim 3

The slide is titled 'Zaman ve Takvim Resim 3' and is part of a presentation in 'Türkiye Türkçesi'. It features a timeline labeled 'Zaman Çizgisi' with numbered points 1 through 5. Above the timeline, arrows indicate the progression from 'dün' (yesterday) to 'bugün' (today) to 'yarın' (tomorrow). Below the timeline, a circular diagram illustrates the 24-hour cycle of a day and night. The top half is labeled 'gündüz' (day) and includes 'oğleyin' (noon), 'öğle' (lunch), 'akşam' (evening), and 'akşamleyin' (late evening). The bottom half is labeled 'gece' (night) and includes 'sabah' (morning), 'sabahleyin' (early morning), 'gece yarısı' (midnight), and 'geceleyin' (late night). A box on the left side of the slide contains the text 'Zaman (dün>bugün>yarın)'. The slide number '4' is in the top right corner.

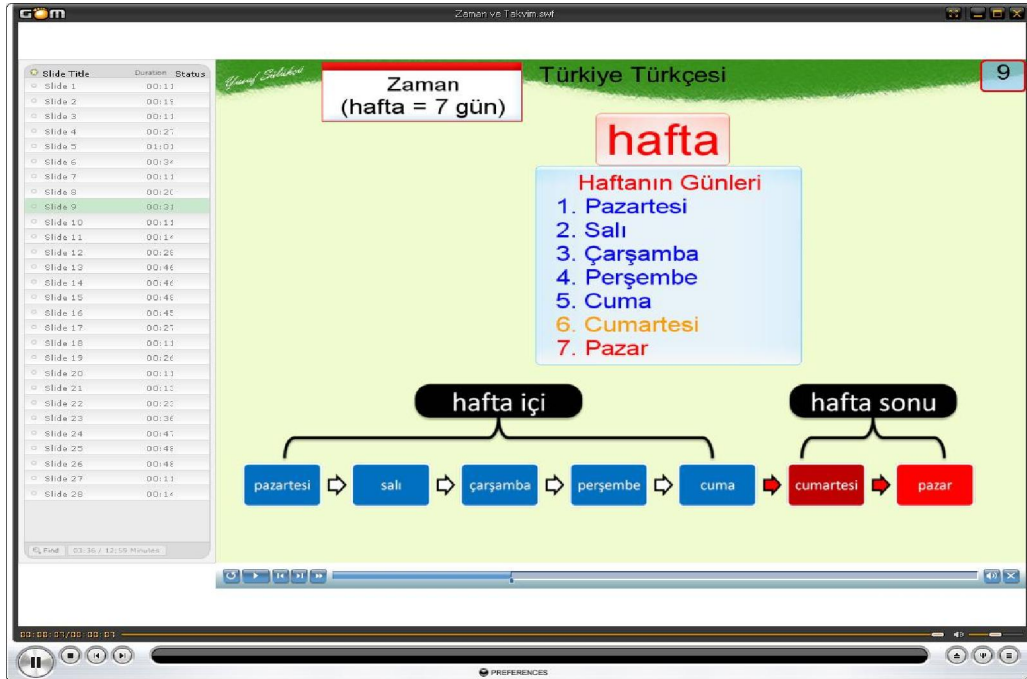
Resim-228: Zaman ve Takvim Resim 4

The slide is titled 'Zaman ve Takvim Resim 4' and is part of a presentation in 'Türkiye Türkçesi'. It features a circular diagram illustrating the 24-hour cycle of a day and night. The top half is labeled 'gündüz' (day) and includes 'oğleyin' (noon), 'öğle' (lunch), 'akşam' (evening), and 'akşamleyin' (late evening). The bottom half is labeled 'gece' (night) and includes 'sabah' (morning), 'sabahleyin' (early morning), 'gece yarısı' (midnight), and 'geceleyin' (late night). A box on the left side of the slide contains the text 'Zaman (gün = 24 saat) vakitler'. The slide number '5' is in the top right corner.

Resim-229: Zaman ve Takvim Resim 5

Resim-230: Zaman ve Takvim Resim 6

Resim-231: Zaman ve Takvim Resim 7

Zaman ve Takvim

Zaman
(ay = ~30 gün)

Türkiye Türkçesi

ay

Pazartesi | Salı | Çarşamba | Perşembe | Cuma | Cumartesi | Pazar

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

11

Resim-232: Zaman ve Takvim Resim 8

Zaman ve Takvim

Türkiye Türkçesi

AYLAR

12 Ay

1. Ocak
2. Şubat
3. Mart
4. Nisan
5. Mayıs
6. Haziran
7. Temmuz
8. Ağustos
9. Eylül
10. Ekim
11. Kasım
12. Aralık

Ocak

Şubat

Mart

Nisan

Mayıs

Haziran

Temmuz

Ağustos

Eylül

Ekim

Kasım

Aralık

12

Resim-233: Zaman ve Takvim Resim 9

Yılın Ayları Türkiye Türkçesi 14

AYLAR

4. Nisan Nisanda çiçek açar;
Sevinçle kuşlar uçar.

5. Mayıs Mayıs'ta kiraz yeriz,
Kuzuları severiz.

6. Haziran Haziranda yaz başlar.
Dağlır arkadaşlar.

Resim-234: Zaman ve Takvim Resim 10

Mevsimler Türkiye Türkçesi 19

İlkbahar yaz sonbahar kış

Resim-235: Zaman ve Takvim Resim 11

Mevsimler

Türkiye Türkçesi

20

MEVSEMLER

KİŞ

ARALIK OCAK ŞUBAT

SONBAHAR

KASIM EKİM EYLÜL

İLKBAHAR

MART NİSAN MAYIS

YAZ

AGUSTOS TEMMUZ HAZİRAN

00:00 / 12:59 Minutes

PREFERENCES

Resim-236: Zaman ve Takvim Resim 12

Mevsimler

Türkiye Türkçesi

23

İLKBAHAR

- Mart
- Nisan
- Mayıs

İLKBAHAR

Çiçekler bende açar
Ayazlar benden kaçar
Havam güzel ufukta
Vücutlara sağlıklıdır
Aylarım Mart ve Nisan
Mayıs gelir sonradan

00:00 / 12:59 Minutes

PREFERENCES

Resim-237: Zaman ve Takvim Resim 13

Time and Calendar Image 13

Zaman (yıl = 365 gün) Türkiye Türkçesi yıl

28

Calendar grid showing months: OCAK, ŞUBAT, MART, NISAN, MAYIS, HAZİRAN, TEMMUZ, AĞUSTOS, EYLÜL, EKİM, KASIM, ARALIK.

2010

Slide navigation controls and a list of slide titles (Slide 1 to Slide 28) are visible on the left side of the presentation window.

5.26. Gelecek Zaman

En temel seviyede öğrenilmesi gereken zamanların bir diğeri de gelecek zamandır. Gelecek zaman, genellikle belirlenmiş, planlı işleri ve insanların hayallerini anlatmak için kullanıldığından, kavram bunlara yönelik bağlamlar oluşturulmak suretiyle anlatılmaya çalışılmıştır.

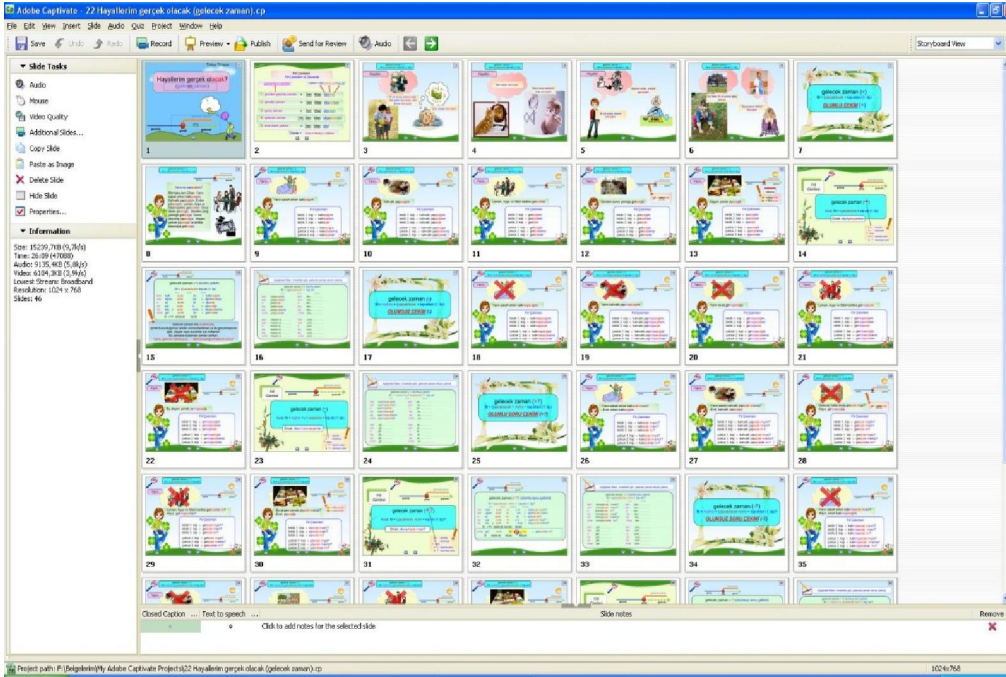
Şimdiki zaman çekiminde olduğu gibi bu zamanın çokluk 3. kişi çekiminde görülen soru ve kişi ekinin yer değiştirme durumu ayrıntılı bir şekilde izah edilmeye çalışılmıştır.

Temel amaç	: Öğrencinin Türkiye Türkçesinde gelecek zamanı ifade etmek için kullanılan temel yapıyı, görevini ve iletişimde kullanmayı öğrenebilmesi
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin konuşma sırasında ya da okuduğu metinde geçen gelecek zaman yapısı kullanılan cümleleri anlayabilmesi
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin iletişim sırasında gelecek zaman yapısıyla cümleler kurup söyleyebilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin içinde gelecek zaman yapısı bulunan cümleleri doğru bir şekilde yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: gelecek zaman yapısını öğretmek
Süre	: 100 dk.

Resim-238: Gelecek Zaman Resim 1

Resim-239: Gelecek Zaman Resim 2

Resim-240: Gelecek Zaman Resim 3

Türkiye Türkçesi 2

Fiil Cümleleri:
Fiil Çekimleri ve Zamanlar

zamanların isimleri

yüklem = fiil+zaman eki+kişi eki

1. görülen geçmiş zaman » Sen kitap okudun.

2. şimdiki zaman » Sen kitap okuyorsun.

3. geniş zaman » Sen kitap okursun.

4. gelecek zaman » Sen kitap okuyacaksın.

5. emir-istek çekimi » Sen kitap oku!

Cümle = özne + tümleç + yüklem

Resim-241: Gelecek Zaman Resim 4

Türkiye Türkçesi 6

gelecek zaman (+)
fiil + acak/ecek + kişi eki (1. tip)

Bu fidan 20 yıl sonra ağaç olacak.

Büyüyünce doktor olacağım.

Resim-242: Gelecek Zaman Resim 5

gelecek zaman (+)
fiil + (y)acak/ecek + kişi eki (1. tip)

Türkiye Türkçesi 8

gelecek zaman
geçmiş şimdi gelecek

Yarın ne yapacağım?

Merhaba ben Cihan. Yarın sabah erken kalkacağım. Kahvaltı yapacağım. Evden çıkacağım. Leman, Ayşe ve Sibel kantine gelecekler. Önce derse gireceğiz. Dersten çıkıp yemeğe gideceğiz. Sonra alışveriş yapacağız. Akşam yemek yiyeceğiz ve birlikte sinemaya gideceğiz.

Yarın/ Sabıngöç

00:00 / 10:00 / 00:10

Resim-243: Gelecek Zaman Resim 6

İNCELE

gelecek zaman (+)
fiil + (y)acak/ecek + kişi eki (1. tip)

Türkiye Türkçesi 9

gelecek zaman
geçmiş şimdi gelecek

Yarın...

Yarın sabah erken kalkacağım.

Fiil Çekimleri

teklik 1. kişi » kalkacağım.
teklik 2. kişi » kalkacaksın.
teklik 3. kişi » kalkacak

çokluk 1. kişi » kalkacağız
çokluk 2. kişi » kalkacaksınız
çokluk 3. kişi » kalkacaklar

Yarın/ Sabıngöç

00:00 / 10:00 / 00:10

Resim-244: Gelecek Zaman Resim 7

Hayalirim gelecek olacak.avi

Türkiye Türkçesi 14

Fiil Cümlesi

geçmiş şimdi gelecek

gelecek zaman

gelecek zaman (+)

Kural: fiil + (y)acak/ecek + kişi eki (1. tip)

Örnek: oku+y+acak+sın

- + : olumlu
- : olumsuz
- ? : soru
- +? : olumlu soru
- ? : olumsuz soru

00:00 / 10:00:00:10

Resim-245: Gelecek Zaman Resim 8

Hayalirim gelecek olacak.avi

Türkiye Türkçesi 18

gelecek zaman (-)

fiil + ma/me+y+acak/ecek + kişi eki (1. tip)

Yarın...

Yarın sabah erken kalkmayacağım.

Fiil Çekimleri

teklik 1. kişi » kalkmayacağım.
 teklik 2. kişi » kalkmayacaksın.
 teklik 3. kişi » kalkmayacak

çokluk 1. kişi » kalkmayacağız
 çokluk 2. kişi » kalkmayacaksınız
 çokluk 3. kişi » kalkmayacaklar

00:00 / 10:00:00:10

Resim-246: Gelecek Zaman Resim 9

Hayal edin gelecek olacak evi!

Türkiye Türkçesi 30

gelecek zaman (+?)
fiil + (y)acak/ecek + mı/mi + kişi eki?

geçmiş → şimdi → gelecek zaman

-Bu akşam yemek yiyecek misiniz?
-Evet, yiyeceğiz.

ye- » di-y-ecek
de- » yi-y-ecek

Fiil Çekimleri

teklik 1. kişi » yiyecek miyim?
teklik 2. kişi » yiyecek misin?
teklik 3. kişi » yiyecek mi?

çokluk 1. kişi » yiyecek miyiz?
çokluk 2. kişi » yiyecek misiniz?
çokluk 3. kişi » yiyecekler mi?

Yunus Söğütçü

Resim-247: Gelecek Zaman Resim 10

Hayal edin gelecek olacak evi!

Türkiye Türkçesi 32

geçmiş → şimdi → gelecek zaman

gelecek zaman (+?) (olumlu soru çekimi)
fiil + (y)acak/ecek mı/mi + kişi eki (1. tip)?

ben	kalk	acak	mi	y im	»	kalkacak mıyım?
sen	öğren	ecek	mi	sin	»	öğrenecek misin?
o	uç	acak	mi	Ø	»	uçacak mı?
biz	yüz	ecek	mi	y iz	»	yüzecek miyiz?
siz	oku	y	acak	mi	siniz	» okuyacak mısınız?

fiil y.üns. zaman eki soru eki kişi eki

onlar gel ecek ler mi » gelecekler mi?

fiil zaman eki kişi eki soru eki

Yunus Söğütçü

Resim-248: Gelecek Zaman Resim 11

Hayalim gelecekte olacak sıvı

Türkiye Türkçesi 43

Cümlelerdeki noktalı yerleri gelecek zaman ekiyle doldurunuz.

ALİSTIRMALAR

Doğum Günü Kutlama Planı

- (+) -Ben yemekleri yap .....ım.
- (+) -Zeynep, sen masayı hazırlay .....sın.
- (+) -Derya, sen kaşık, çatal ve bıçakları masaya koy .....sın.
- (+) -Esra sen de pastayı kes .....sin.
- (+) -Şule saat 08.00'de gel .....sın.
- (+) -Biz o sırada mutfakta ol .....ız.
- (+) -Siz ışıkları söndür .....sınız.
- (+) -Ali, Veli, Sabrina ve Derya bahçede gelenleri karşılay .....lar.
- (+) -Tamam mı arkadaşlar?
- (+) -Tamam.

Yarın Salıgıç

00:00:19/00:00:10

PREFERENCES

5.27. Emir/İstek

Bir konunun emir veya istek şeklinde ifade edilmesi iletişimin, dolayısıyla da yabancı dil öğretiminin temel seviyesinde öğrenilmesi gereken bilgilerdendir. Çalışmanın bu kısmında yukarıda ifade edilen yapıların öğretilmesine çalışılmıştır. Ancak bu yapıların öğretiminde alışılmışın dışında farklı bir yol izlenmiştir.

Yabancı dil öğretiminde esas amaç, dil bilgisi öğretmek olmayıp iletişim becerisini geliştirmektir. İstek ifadesinin günlük konuşma dilindeki kullanımı da bu yöndedir ve istek ifadesi için istek çekimi yerine emir cümleleri kullanılmaktadır. Emir ve istek yapılarının öğretimi için bu yapıların günlük dilde kullanımı esas alınmış, bugün günlük konuşmalarda çok çok az kullanılan istek çekimi, emir çekimiyle birleştirilerek *Emir/İstek Çekimi* adıyla verilmiştir.

Günlük hayatta neredeyse hiç kullanılmayan istek çekiminin ayrı şekilde ancak yetkin kullanıcı seviyesindeki dil öğrencilerine öğretilmesi gerektiği düşünülmektedir.

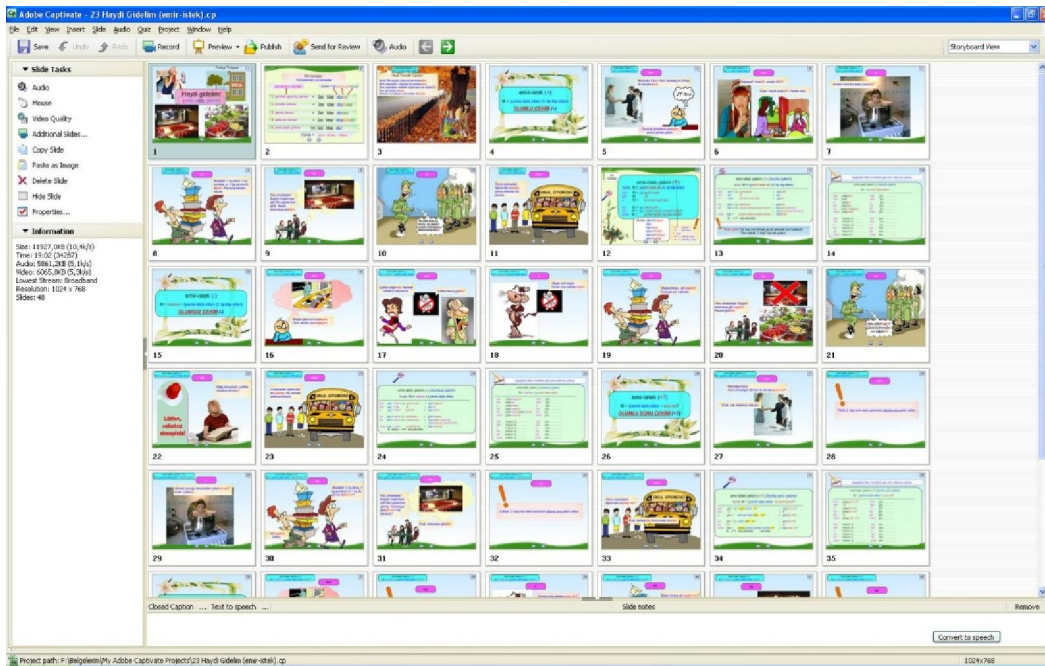
Ayrıca bu çekimde kullanılan kişi ekleri, her kişi için ayrı ek kullanılması, bu eklerin teklik ve çokluk bakımından ayrı birer kişiyi göstermesi sebebiyle 3. tip kişi ekleri olarak ele alınmıştır. Bunun bu şekilde ele alınması zamir menşeli kişi eklerinde teklik 2. kişiyi gösteren “-sın/-sin/-sun/-sün” kişi ekinin, bu çekimde teklik 3. kişiyi gösteren aynı ekle karıştırılmasının önüne geçmek açısından da gereklidir.

Temel amaç	: Öğrencinin Türkiye Türkçesinde emir ve istek ifadesi için kullanılan yapıyı, görevini ve iletişimde kullanmayı öğrenebilmesi
Anlama bakımından amaç	: Öğrencinin emir ya da istek bildiren bir yapıyı okuduğu veya işittiği zaman anlayabilmesi
Konuşma bakımından amaç	: Öğrencinin bir şey emredebilmesi / isteyebilmesi
Davranış bakımından amaç	: Öğrencinin bir emir ya da isteği yerine getirebilmesi
Yazma bakımından amaç	: Öğrencinin emir veya istek ifade eden cümleler yazabilmesi
Dil bilgisi bakımından amaç	: günlük iletişimde kullanılan emir ve istek ifadelerini öğretmek
Süre	: 100 dk.

Resim-249: Emir/İstek Resim 1

Resim-250: Emir/İstek Resim 2

Resim-251: Emir/İstek Resim 3

emir-istek çekimi (+)
fiil + (y)emir-istek ekleri

Türkiye Türkçesi 3

Haydi Temizlik Yapalım!

Ayşe! Biz bugün bahçeyi temizleyelim.
Ben yaprakları süpürge ile toplayayım.
Sen yaprakları elektrik süpürgesi ile süpür(Ø).
Her yer temiz olsun.
Annem ve babam çok mutlu olsunlar.

Slide Title	Duration	Status
Slide 1	00:32	
Slide 2	01:14	
Slide 3	00:33	
Slide 4	00:19	
Slide 5	00:25	
Slide 6	00:27	
Slide 7	00:17	
Slide 8	00:25	
Slide 9	00:19	
Slide 10	00:14	
Slide 11	00:17	
Slide 12	00:37	
Slide 13	00:15	
Slide 14	00:14	
Slide 15	00:15	
Slide 16	00:25	
Slide 17	00:28	
Slide 18	00:20	
Slide 19	00:20	
Slide 20	00:26	
Slide 21	00:14	
Slide 22	00:23	
Slide 23	00:17	
Slide 24	00:34	
Slide 25	00:16	
Slide 26	00:15	
Slide 27	00:25	
Slide 28	00:17	
Slide 29	00:20	
Slide 30	00:26	
Slide 31	00:28	

Resim-252: Emir/İstek Resim 4

emir-istek çekimi (+)
fiil + (y)emir-istek ekleri

Türkiye Türkçesi 5

ben

Merhaba Ebru! Seni arkadaşım Erhan ile tanıştırayım.

Önce şu problemi çözeyim, sonra yemek yerim.

$\sqrt{7-1}=x$

Slide Title	Duration	Status
Slide 1	00:32	
Slide 2	01:14	
Slide 3	00:33	
Slide 4	00:18	
Slide 5	00:25	
Slide 6	00:27	
Slide 7	00:17	
Slide 8	00:25	
Slide 9	00:19	
Slide 10	00:14	
Slide 11	00:17	
Slide 12	00:37	
Slide 13	00:43	
Slide 14	00:14	
Slide 15	00:15	
Slide 16	00:25	
Slide 17	00:28	
Slide 18	00:20	
Slide 19	00:20	
Slide 20	00:26	
Slide 21	00:14	
Slide 22	00:23	
Slide 23	00:17	
Slide 24	00:34	
Slide 25	00:16	
Slide 26	00:15	
Slide 27	00:25	
Slide 28	00:17	
Slide 29	00:20	
Slide 30	00:26	
Slide 31	00:28	

Resim-253: Emir/İstek Resim 5

emir-istek çekimi (+)
fiil + (y)emir-istek ekleri

Türkiye Türkçesi 8

biz

Mustafa! 2 kg elma, 3 kg portakal ve 1 kg da armut alalım! Alışveriş tamam olacak.

Yunus Sarıoğlu

Resim-254: Emir/İstek Resim 6

Türkiye Türkçesi 12

Fiil Cümlesi

emir-istek çekimi (+)

Kural: fiil + (y)emir-istek eki (3. tip kişi ekleri)

ben	fiil + (y)-ayım/-eyim
sen	fiil - Ø
o	fiil + -sın/-sin/-sun/-sün
biz	fiil + (y) -alım/-elim
siz	fiil + (y) -ın(ız)/-in(iz)/-un(uz)/-ün(üz)
onlar	fiil + -sınlar/-sinler/-sunlar/-sünler

Örnek: oku+y+ayım
oku
oku+sun
oku+y+alım
oku+y+un(uz)
oku+sunlar

- + : olumlu
- - : olumsuz
- ? : soru
- +? : olumlu soru
- -? : olumsuz soru

İNCELE

Resim-255: Emir/İstek Resim 7

emir-istek çekimi (+)
fiil + ma/me + (y)emir-istek ekleri

Türkiye Türkçesi 22

siz

Lütfen, rahatsız etmeyiniz!

Kitap okuyorum. Lütfen, rahatsız etmeyin!

Yusuf Şahin

Resim-256: Emir/İstek Resim 8

emir-istek çekimi (+?)
fiil + (y)emir-istek ekleri mi/mi/mu/mü?

Türkiye Türkçesi 27

ben

-Merhaba Ebru!
-Seni arkadaşım Erhan ile tanıştırayım mı?

-Evet, çok memnun olurum.

Yusuf Şahin

Resim-257: Emir/İstek Resim 9

emir-istek çekimi (-?)
fiil + ma/me + (y)emir-istek ekleri mi/mi?

Türkiye Türkçesi 40

biz

Başka birşey almalı mı?

-Hayır, almalı mı, çünkü koyacak yer kalmadı.

Resim-258: Emir/İstek Resim 10

Türkiye Türkçesi 47

Aşağıdaki noktalı yerleri örnekteki gibi doldurunuz.

-Derslerimiz saat kaçta başla...? (+) -Derslerimiz saat 08.00'de.....

-Derslerimiz saat kaçta başlasın? -Derslerimiz saat 08.00'de

-Ayşe saçlarını tara- (-?)
.....

TAMAM

-Onlar şarkı söyle- (+?)
.....

TAMAM

..... (-?)
.....

TAMAM

ALTINCI BÖLÜM

6. Bulgu, Yorum, Sonuç ve Öneriler

6.1. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmanın deneysel modelinden elde edilen bulgular ve bunlara bağlı yorumlardan bahsedilecektir. Bulgular ve yorumlar alt problemlere dayalı olarak verilmiş, bölümün sonunda problem cümlesi ile bulgudan bahsedilmiştir.

6.1.1. Tanıtma

Araştırmanın birinci alt problemine bağlı olarak “Tanıtma” konusunda, *bilgisayar destekli eğitim* uygulanan deney grubu ile *düz anlatım* yoluyla ders işlenen kontrol grubunun, çoktan seçmeli başarı testinden aldıkları ön test puanlarının t-Testi analizi sonuçları Tablo-10’da verilmiştir.

Tablo-10: “Tanıtma” Konusu Deney Grubu ve Kontrol Grubu Ön Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney G. Ön Test	16	6.50	4.54	32	-.81	.420 p>05 önemsiz
Kontrol G. Ön Test	18	7.66	3.78			

Tablo-10 incelendiğinde deney grubunun ön test puan ortalamaları ($\bar{X} = 6.50$), kontrol grubunun ön test puan ortalaması ise ($\bar{X} = 7.66$) olarak gözlenmiştir. Ortalamalar arasında anlamlı düzeyde fark olup olmadığına ilişkin yapılan t-Testi analizi sonucunda hesaplanan t değeri (-.81) .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuç, konu anlatımından önce deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin

konu ile ilgili bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemine bağlı olarak “Tanıtma” konusunda, *bilgisayar destekli öğretim* uygulanan deney grubunun ön test başarı puanı ile son test başarı puanlarının t-Testi analiz sonuçları Tablo-11’de verilmiştir.

Tablo-11: “Tanıtma” Konusu Deney Grubu Ön Test–Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney G. Ön Test	16	6.50	4.54	15	-4.07	.001 p<05 önemli
Deney G. Son Test	16	9.37	2.96			

Tablo-11 incelendiğinde deney grubunun; ön test puanları ($\bar{X} = 6.50$), son test puanları ise ($\bar{X} = 9.37$) olarak gözlenmiştir. Ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin yapılan t-Testi sonucunda hesaplanan t değeri (-4.07) .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç, deney grubu öğrencilerinin *bilgisayar destekli öğretim* uygulaması sonucundaki son test puan ortalamasının uygulama öncesi ön test puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre *bilgisayar destekli öğretim* uygulaması, öğrencilere “Tanıtma” konusunun öğretiminde etkilidir.

Tablo-12’de, araştırmanın üçüncü alt problemine bağlı olarak “Tanıtma” konusunda, *düz anlatım yöntemi* kullanılan kontrol grubunun ön test başarı puanı ile son test başarı puanlarının t-Testi analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo-12: “Tanıtma” Konusu Kontrol Grubu Ön Test–Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kontrol G. Ön Test	18	7.66	3.78	17	-2.046	.05 p>05 önemsiz
Kontrol G. Son Test	18	8.55	3.27			

Tablo-12 incelendiğinde deney grubunun; ön test puanları ($\bar{X} = 7.66$), son test

puanları ise ($\bar{X} = 8,55$) olarak gözlenmiştir. Ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin yapılan t-Testi sonucunda hesaplanan t değeri (-2,048) .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuç, kontrol grubu öğrencilerinin *düz anlatım yoluyla öğretim* uygulaması sonucundaki son test puan ortalamasının uygulama öncesi ön test puan ortalamalarından anlamlı düzeyde farklılık olmadığını göstermektedir. Bu sonuca göre *düz anlatım yoluyla öğretim* uygulaması, öğrencilere “Tanıtma” konusunun öğretiminde etkili değildir.

Tablo-13’te, araştırmanın dördüncü alt problemine bağlı olarak “Tanıtma” konusunda, *düz anlatım yöntemi* kullanılan kontrol ve *bilgisayar destekli öğretim yöntemi* kullanılan deney grubunun son test başarı puanlarının t-Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo-13: “Tanıtma” Konusu Deney ve Kontrol Grubu Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney G. Son Test	16	9.37	2.96	32	-.76	.45 p>.05 önemsiz
Kontrol G. Son Test	18	8.55	3.27			

Tablo-13 incelendiği zaman deney grubunun son test puanları ($\bar{X} = 9,37$), kontrol grubunun son test puanları ise ($\bar{X} = 8,55$) olarak gözlenmiştir. “Tanıtma” konusunda ortalama puanlar arasındaki farkın deney grubunun kendi içindeki ölçümünde önemli, kontrol grubunun kendi içindeki ölçümünde ise önemsiz çıkmasına rağmen; bu farkın anlamlı olup olmadığına yönelik yapılan t-Testi sonucunda hesaplanan t değeri (-,76) .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuç, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin konu anlatımından sonraki bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir.

Araştırmanın beşinci alt problemine bağlı olarak deney ve kontrol grupları arasında yabancı dil öğreniminde gösterdikleri ilerleme bakımından bir fark olup olmadığı Tablo-14’te incelenmiştir.

Tablo-14: “Tanıtma” Konusu Deney Grubu Ön Test-Son Test ve Kontrol Grubu Ön Test-Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup Fark	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney Grubu	16	2.87	2.82	32	2.45	.02 p<05 önemli
Kontrol Grubu	18	.88	1.84			

Buna göre Tablo-14 incelendiğinde deney grubu ortalaması ($\bar{X} = 2.87$), kontrol grubu ortalaması ise ($\bar{X} = .88$) olarak gözlenmiştir. Ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin t-Testi sonucunda hesaplanan t değeri (2.45) .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin konu anlatımından sonraki bilgi düzeyleri arasında deney grubu lehine önemli bir farkın olduğunu göstermektedir.

Sonuç bakımından yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler için “Tanıtma” konusunda araştırmacı tarafından hazırlanan *bilgisayar destekli materyalle yapılan öğretimin, düz anlatım yöntemine göre öğrencilerin akademik başarısını arttırmada daha etkili olduğu* söylenebilir.

6.1.2. Tanışma

Araştırmanın birinci alt problemine bağlı olarak “Tanışma” konusunda, *bilgisayar destekli öğretim* uygulanan deney grubu ile *düz anlatım* yoluyla ders işlenen kontrol grubunun, çoktan seçmeli başarı testinden aldıkları ön test puanlarının t-Testi analiz sonuçları Tablo-15’te verilmiştir.

Tablo-15: “Tanışma” Konusu Deney Grubu ve Kontrol Grubu Ön Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney G. Ön Test	17	8.41	2.71	28	1.32	.19 p>05 önemsiz
Kontrol G.Ön Test	13	7.00	3.10			

Tablo-15 incelendiğinde deney grubunun ön test puan ortalamaları ($\bar{X} = 8.41$),

kontrol grubunun ön test puan ortalaması ise ($\bar{X} = 7.00$) olarak gözlenmiştir. Ortalamalar arasında anlamlı düzeyde fark olup olmadığına ilişkin yapılan t-Testi analizi sonucunda hesaplanan t değeri (1,32) .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuç, konu anlatımından önce deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin konu ile ilgili bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemine bağlı olarak “Tanışma” konusunda, *bilgisayar destekli öğretim* uygulanan deney grubunun ön test başarı puanı ile son test başarı puanlarının t-Testi analiz sonuçları Tablo-16’da verilmiştir.

Tablo-16: “Tanışma” Konusu Deney Grubu Ön Test–Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney G. Ön Test	17	8.41	2.71	16	-1.25	.22 p>05 önemsiz
Deney G. Son Test	17	8.94	3.24			

Tablo-16 incelendiğinde deney grubunun; ön test puanları ($\bar{X} = 8,41$), son test puanları ise ($\bar{X} = 8.94$) olarak gözlenmiştir. Ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin yapılan t-Testi sonucunda hesaplanan t değeri (-1.25) .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuç, deney grubu öğrencilerinin *bilgisayar destekli öğretim* uygulaması sonucundaki son test puan ortalamasının uygulama öncesi ön test puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre *bilgisayar destekli öğretim* uygulaması, öğrencilere “Tanışma” konusunun öğretiminde etkilidir.

Tablo-17’de, araştırmanın üçüncü alt problemine bağlı olarak “Tanışma” konusunda, *düz anlatım yöntemi* kullanılan kontrol grubunun ön test başarı puanı ile son test başarı puanlarının t-Testi analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo-17: “Tanışma” Konusu Kontrol Grubu Ön Test–Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kontrol G. Ön Test	13	7.00	3.10	12	-.76	.45 p<05 önemli
Kontrol G. Son Test	13	7.38	2.81			

Tablo-17 incelendiğinde deney grubunun; ön test puanları ($\bar{X} = 7.00$), son test puanları ise ($\bar{X} = 7.38$) olarak gözlenmiştir. Ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin yapılan t-Testi sonucunda hesaplanan t değeri (-.76) .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç, kontrol grubu öğrencilerinin *düz anlatım yoluyla öğretim* uygulaması sonucundaki son test puan ortalamasının uygulama öncesi ön test puan ortalamalarından anlamlı düzeyde farklılık olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre *düz anlatım yoluyla öğretim* uygulaması, öğrencilere “Tanışma” konusunun öğretiminde etkilidir.

Tablo-18’de, araştırmanın dördüncü alt problemine bağlı olarak “Tanışma” konusunda, *düz anlatım yöntemi* kullanılan kontrol ve bilgisayar destekli öğretim yöntemi kullanılan deney grubunun son test başarı puanlarının t-Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo-18: “Tanışma” Konusu Deney ve Kontrol Grubu Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney G. Son Test	17	8.94	3.24	28	1.37	.18 p>05 önemsiz
Kontrol G. Son Test	13	7.38	2.81			

Tablo-18 incelendiği zaman deney grubunun puan ortalaması ($\bar{X} = 8.94$), kontrol grubunun puan ortalaması ise ($\bar{X} = 7.38$) olarak gözlenmiştir. Deney grubunun aritmetik ortalaması kontrol grubunun aritmetik ortalamasına göre daha yüksektir. Ancak ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığına yönelik yapılan t-Testi sonucunda hesaplanan t değeri (1.37) .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuç, hem deney hem de kontrol grubu öğrencilerinin konu

anlatımından sonraki bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir.

Araştırmanın beşinci alt problemine bağlı olarak deney ve kontrol grupları arasında “Tanışma” konusunda gösterdikleri ilerleme bakımından bir fark olup olmadığı Tablo-19’da incelenmiştir.

Tablo-19: “Tanışma” Konusu Deney Grubu Ön Test-Son Test ve Kontrol Grubu Ön Test-Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup Fark	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney Grubu	17	.52	1.73	28	.22	.82 p>.05 önemsiz
Kontrol Grubu	13	.38	1.80			

Buna göre Tablo-19 incelendiğinde deney grubu aritmetik ortalaması ($\bar{X} = .52$), kontrol grubu aritmetik ortalaması ise ($\bar{X} = .38$) olarak gözlenmiştir. Deney grubunun ortalaması kontrol grubunun ortalamasına göre daha yüksektir. Ancak aritmetik ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin t-Testi sonucunda hesaplanan t değeri (.22) .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır.

Sonuç olarak yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler için “Tanışma” konusunda araştırmacı tarafından hazırlanan *bilgisayar destekli materyal ile öğretim ve düz anlatım yöntemiyle öğretim* arasında öğrencilerin akademik başarısını artırma konusunda önemli bir fark bulunmadığı söylenebilir.

6.1.3. Hâl Ekleri (ayrılma)

Araştırmanın birinci alt problemine bağlı olarak “Hâl Ekleri (ayrılma)” konusunda, *bilgisayar destekli öğretim* uygulanan deney grubu ile *düz anlatım yöntemiyle* ders işlenen kontrol grubunun, çoktan seçmeli test ölçeğinden aldıkları ön test puanlarının t-Testi analiz sonuçları Tablo-20’de verilmiştir.

Tablo-20: “Hâl Ekleri (ayrılma) Konusu Deney Grubu ve Kontrol Grubu Ön Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney G. Ön Test	13	4.38	2.63	24	-.22	.82 p>.05 önemsiz
Kontrol G. Ön Test	13	4.61	2.59			

Tablo-20 incelendiğinde deney grubunun ön test puan ortalamaları ($\bar{X}$ =4.38), kontrol grubunun ön test puan ortalaması ise ($\bar{X}$ =4.61) olarak gözlenmiştir. Ortalamalar arasında anlamlı düzeyde fark olup olmadığına ilişkin yapılan t-Testi analizi sonucunda hesaplanan t değeri (-.22) .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuç, konu anlatımından önce deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin konu ile ilgili bilgi düzeyleri arasında önemli bir farkın olmadığını göstermektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemine bağlı olarak “Hâl Ekleri (ayrılma) konusunda, *bilgisayar destekli öğretim* uygulanan deney grubunun ön test başarı puanı ile son test başarı puanlarının t-Testi analiz sonuçları Tablo-21’de verilmiştir.

Tablo-21: “Hâl Ekleri (ayrılma) Konusu Deney Grubu Ön Test–Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney G. Ön Test	13	4.38	2.63	12	-7.67	.00 p<.05 önemli
Deney G. Son Test	13	8.53	.96			

Tablo-21 incelendiğinde deney grubunun; ön test puanları ($\bar{X}$ =4.38), son test puanları ise ($\bar{X}$ =8.53) olarak gözlenmiştir. Ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin yapılan t-Testi sonucunda hesaplanan t değeri (-7.67) .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç, deney grubu öğrencilerinin *bilgisayar destekli öğretim* uygulaması sonucundaki son test puan ortalamasının uygulama öncesi ön test puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre *bilgisayar destekli öğretim* uygulaması, öğrencilere “Hâl Ekleri (ayrılma) konusunun öğretiminde etkilidir.

Tablo-22’de, araştırmanın üçüncü alt problemine bağlı olarak “Hâl Ekleri (ayrılma) konusunda, *düz anlatım yöntemi* kullanılan kontrol grubunun ön test başarı puanı ile son test başarı puanlarının t-Testi analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo-22: “Hâl Ekleri (ayrılma) Konusu Kontrol Grubu Ön Test–Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kontrol G. Ön Test	13	4.61	2.59	12	-5.19	.00 p<05 önemli
Kontrol G. Son Test	13	7.38	1.70			

Tablo-22 incelendiğinde deney grubunun; ön test puanları ($\bar{X} = 4.61$), son test puanları ise ($\bar{X} = 7.38$) olarak gözlenmiştir. Ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin yapılan t-Testi sonucunda hesaplanan t değeri (-5.19) .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç, kontrol grubu öğrencilerinin *düz anlatım yoluyla öğretim* uygulaması sonucundaki son test puan ortalamasının uygulama öncesi ön test puan ortalamalarına göre anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre *düz anlatım yoluyla öğretim* uygulaması, öğrencilere “Hâl Ekleri (ayrılma) konusunun öğretiminde etkilidir.

Tablo-23’te, araştırmanın dördüncü alt problemine bağlı olarak “Hâl Ekleri (ayrılma) konusunda, *düz anlatım yöntemi* kullanılan kontrol ve *bilgisayar destekli öğretim yöntemi* kullanılan deney grubunun son test başarı puanlarının t-Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo-23: “Hâl Ekleri (ayrılma) Konusu Deney ve Kontrol Grubu Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney G. Son Test	13	8.53	.96	24	2.11	.04 p<05 önemli
Kontrol G. Son Test	13	7.38	1.70			

Tablo-23 incelendiği zaman deney grubunun puan ortalaması ($\bar{X} = 8.53$), kontrol grubunun puan ortalaması ise ($\bar{X} = 7.38$) olarak gözlenmiştir. Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığına yönelik yapılan t-Testi sonucunda

hesaplanan t değeri (2.11) .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç, deney grubu öğrencilerinin bilgisayar destekli öğretim uygulaması sonucundaki son test puan ortalamasının kontrol grubu son test puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre öğrencilere “Hâl Ekleri (ayrılma) konusunun öğretiminde *bilgisayar destekli öğretim* uygulaması, *düz anlatım yöntemi*yle eğitimden daha etkilidir.

Araştırmanın beşinci alt problemine bağlı olarak deney ve kontrol grupları arasında “Hâl Ekleri (ayrılma) konusundaki gösterdikleri ilerleme bakımından bir fark olup olmadığı Tablo-24’te incelenmiştir.

Tablo-24: “Hâl Ekleri (ayrılma) Konusu Deney Grubu Ön Test-Son Test ve Kontrol Grubu Ön Test-Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup Fark	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney Grubu	13	4.15	1.95	24	1.82	.08 p<05 önemsiz
Kontrol Grubu	13	2.76	1.92			

Tablo-24 incelendiğinde deney grubu ortalaması ($\bar{X} = 4.15$), kontrol grubu ortalaması ise ($\bar{X} = 2.76$) olarak gözlenmiştir. Tabloda görüldüğü üzere deney grubu aritmetik ortalaması kontrol grubu aritmetik ortalamasına göre daha yüksek çıkmıştır. Ancak ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin t-Testi sonucunda hesaplanan t değeri (1.82) .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır.

Sonuç olarak yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler için “Hâl Ekleri (ayrılma) konusunda araştırmacı tarafından hazırlanan *bilgisayar destekli materyal ile öğretim* ve *düz anlatım yöntemiyle öğretim* arasında öğrencilerin akademik başarısını arttırma konusunda anlamlı bir fark bulunmadığı söylenebilir.

6.1.4. Şimdiki Zaman

Araştırmanın birinci alt problemine bağlı olarak “Şimdiki Zaman” konusunda, *bilgisayar destekli öğretim* uygulanan deney grubu ile *düz anlatım yöntemiyle* ders işlenen kontrol grubunun, çoktan seçmeli test ölçeğinden aldıkları ön test puanlarının

t-Testi analiz sonuçları Tablo-25'te verilmiştir.

Tablo-25: “Şimdiki Zaman” Konusu Deney Grubu ve Kontrol Grubu Ön Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney G. Ön Test	13	8.15	3.62	24	-.85	.40 p>05 önemsiz
Kontrol G. Ön Test	13	9.53	4.55			

Tablo-25 incelendiğinde deney grubunun ön test puan ortalamaları ($\bar{X}$ =8.15), kontrol grubunun ön test puan ortalaması ise ($\bar{X}$ =9.53) olarak gözlenmiştir. Ortalamalar arasında anlamlı düzeyde fark olup olmadığına ilişkin yapılan t-Testi analizi sonucunda hesaplanan t değeri (-.85) .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuç, konu anlatımından önce deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin konu ile ilgili bilgi düzeyleri arasında önemli bir farkın olmadığını göstermektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemine bağlı olarak “Şimdiki Zaman konusunda, bilgisayar destekli öğretim uygulanan deney grubunun ön test başarı puanı ile son test başarı puanlarının t-Testi analiz sonuçları Tablo-26’da verilmiştir.

Tablo-26: “Şimdiki Zaman” Konusu Deney Grubu Ön Test–Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney G. Ön Test	13	8.15	3.62	12	-11.32	.00 p<05 önemli
Deney G. Son Test	13	18.53	1.56			

Tablo-26 incelendiğinde deney grubunun; ön test puanları ($\bar{X}$ =8.15), son test puanları ise ($\bar{X}$ =18.53) olarak gözlenmiştir. Ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin yapılan t-Testi sonucunda hesaplanan t değeri (-11.32) .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç, deney grubu öğrencilerinin *bilgisayar destekli öğretim* uygulaması sonucundaki son test puan ortalamasının uygulama öncesi ön test puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre *bilgisayar destekli öğretim* uygulaması, öğrencilere “Şimdiki Zaman” konusunun öğretiminde etkilidir.

Tablo-27’de, araştırmanın üçüncü alt problemine bağlı olarak “şimdiki Zaman” konusunda, *düz anlatım yöntemi* kullanılan kontrol grubunun ön test başarı puanı ile son test başarı puanlarının t-Testi analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo-27: “şimdiki Zaman” Konusu Kontrol Grubu Ön Test–Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kontrol G. Ön Test	13	9.53	4.55	12	-7.63	.00 p<05 önemli
Kontrol G. Son Test	13	17.84	1.51			

Tablo-27 incelendiğinde deney grubunun; ön test puanları ($\bar{X} = 4.55$), son test puanları ise ($\bar{X} = 17.84$) olarak gözlenmiştir. Ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin yapılan t-Testi sonucunda hesaplanan t değeri (-7.63) .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç, kontrol grubu öğrencilerinin *düz anlatım yoluyla öğretim* uygulaması sonucundaki son test puan ortalamasının uygulama öncesi ön test puan ortalamalarından anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Bu sonuca göre *düz anlatım yoluyla öğretim* uygulaması, öğrencilere “şimdiki Zaman” konusunun öğretiminde etkilidir.

Tablo-28’de, araştırmanın dördüncü alt problemine bağlı olarak “şimdiki Zaman” konusunda, *düz anlatım yöntemi* kullanılan kontrol ve *bilgisayar destekli öğretim yöntemi* kullanılan deney grubunun son test başarı puanlarının t-Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo-28: “şimdiki Zaman” Konusu Deney ve Kontrol Grubu Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney G. Son Test	13	18.53	1.56	24	1.14	.26 p>05 önemsiz
Kontrol G. Son Test	13	17.84	1.51			

Tablo-28 incelendiği zaman deney grubunun puan ortalaması ($\bar{X} = 18.53$), kontrol grubunun puan ortalaması ise ($\bar{X} = 17.84$) olarak gözlenmiştir. Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığına yönelik yapılan t-Testi sonucunda

hesaplanan t değeri (1.14) .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuç, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin konu anlatımından sonraki son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir.

Araştırmanın beşinci alt problemine bağlı olarak deney ve kontrol grupları arasında yabancı dil öğreniminde gösterdikleri ilerleme bakımından bir fark olup olmadığı Tablo-29’da incelenmiştir.

Tablo-29: “Şimdiki Zaman” Konusu Deney Grubu Ön Test-Son Test ve Kontrol Grubu Ön Test-Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup Fark	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney G. Grubu	13	10.38	3.30	24	1.46	.15 p>05 önemsiz
Kontrol G. Grubu	13	8.30	3.92			

Buna göre Tablo-29 incelendiğinde deney grubu ortalaması ($\bar{X} = 10.38$), kontrol grubu ortalaması ise ($\bar{X} = 8.30$) olarak gözlenmiştir. Tabloda görüldüğü üzere deney grubu ortalaması kontrol grubu ortalamasına göre daha yüksek çıkmıştır. Ancak ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin t-Testi sonucunda hesaplanan t değeri (2.45) .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır.

Sonuç olarak yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler için “Şimdiki Zaman” konusunda araştırmacı tarafından hazırlanan *bilgisayar destekli materyal* ve *düz anlatım yöntemi* ile öğretim arasında öğrencilerin akademik başarısını artırma konusunda önemli bir fark bulunmadığı söylenebilir.

6.1.5. Saat Kaç?

Araştırmanın birinci alt problemine bağlı olarak “Saat Kaç?” konusunda, *bilgisayar destekli öğretim* uygulanan deney grubu ile *düz anlatım* yoluyla ders işlenen kontrol grubunun, çoktan seçmeli test ölçeğinden aldıkları ön test puanlarının t-Testi analiz sonuçları Tablo-30’da verilmiştir.

Tablo-30: “Saat Kaç?” Konusu Deney Grubu ve Kontrol Grubu Ön Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney G. Ön Test	14	4.00	3.44	26	.36	.72 p>.05 önemsiz
Kontrol G. Ön Test	14	3.57	2.79			

Tablo-30 incelendiğinde deney grubunun ön test puan ortalamaları ($\bar{X} = 4.00$), kontrol grubunun ön test puan ortalaması ise ($\bar{X} = 3.6$) olarak gözlenmiştir. Ortalamalar arasında anlamlı düzeyde fark olup olmadığına ilişkin yapılan t-Testi analizi sonucunda hesaplanan t değeri (.36) .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuç, konu anlatımından önce deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin konu ile ilgili bilgi düzeyleri arasında önemli bir farkın olmadığını göstermektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemine bağlı olarak “Saat Kaç?” konusunda, *bilgisayar destekli öğretim* uygulanan deney grubunun ön test başarı puanı ile son test başarı puanlarının t-Testi analiz sonuçları Tablo-31’de verilmiştir.

Tablo-31: “Saat Kaç?” Konusu Deney Grubu Ön Test–Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney G. Ön Test	14	4.00	3.44	13	-5.78	.00 p<.05 önemli
Deney G. Son Test	14	8.35	1.21			

Tablo-31 incelendiğinde deney grubunun; ön test puanları ($\bar{X} = 4.00$), son test puanları ise ($\bar{X} = 8.35$) olarak gözlenmiştir. Ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin yapılan t-Testi sonucunda hesaplanan t değeri (-5,76) ,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç, deney grubu öğrencilerinin *bilgisayar destekli öğretim* uygulaması sonucundaki son test puan ortalamasının uygulama öncesi ön test puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre *bilgisayar destekli öğretim* uygulaması, öğrencilere “Saat Kaç?” konusunun öğretiminde etkilidir.

Tablo-32’de, araştırmanın üçüncü alt problemine bağlı olarak “Saat Kaç?” konusunda, *düz anlatım yöntemi* kullanılan kontrol grubunun ön test başarı puanı ile son test başarı puanlarının t-Testi analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo-32: “Saat Kaç?” Konusu Kontrol Grubu Ön Test–Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kontrol G. Ön Test	14	3.57	2.79	13	-6.21	.00 p<05 önemli
Kontrol G. Son Test	14	8.07	1.43			

Tablo-32 incelendiğinde deney grubunun; ön test puanları ($\bar{X} = 3.57$), son test puanları ise ($\bar{X} = 8.07$) olarak gözlenmiştir. Ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin yapılan t-Testi sonucunda hesaplanan t değeri (-5.78) .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç, kontrol grubu öğrencilerinin *düz anlatım yoluyla öğretim* uygulaması sonucundaki son test puan ortalamasının uygulama öncesi ön test puan ortalamalarından anlamlı düzeyde farklılık olmadığını göstermektedir. Bu sonuca göre *düz anlatım yoluyla öğretim* uygulaması, öğrencilere “Saat Kaç?” konusunun öğretiminde etkilidir.

Tablo-33’te, araştırmanın dördüncü alt problemine bağlı olarak “Saat Kaç?” konusunda, *düz anlatım yöntemi* kullanılan kontrol ve *bilgisayar destekli öğretim yöntemi* kullanılan deney grubunun son test başarı puanlarının t-Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo-33: “Saat Kaç?” Konusu Deney ve Kontrol Grubu Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney G. Son Test	14	8.35	1.21	26	.56	.57 p>05 önemsiz
Kontrol G.Son Test	14	8.07	1.43			

Tablo-33 incelendiği zaman deney grubunun puan ortalaması ($\bar{X} = 8.35$), kontrol grubunun puan ortalaması ise ($\bar{X} = 8.07$) olarak gözlenmiştir. Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığına yönelik yapılan t-Testi sonucunda

hesaplanan t değeri (.567) .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuç, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin konu anlatımından sonraki bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir.

Araştırmanın beşinci alt problemine bağlı olarak deney ve kontrol grupları arasında yabancı dil öğreniminde gösterdikleri ilerleme bakımından bir fark olup olmadığı Tablo-34’te incelenmiştir.

Tablo-34: “Saat Kaç?” Konusu Deney Grubu Ön Test-Son Test ve Kontrol Grubu Ön Test-Son Test Puanlarının Karşılaştırılması (t-Testi Analiz Sonuçları)

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney G. Grubu	14	4.35	2.81	26	-.13	.89 p>05 önemsiz
Kontrol G. Grubu	14	4.50	2.71			

Buna göre Tablo-34 incelendiğinde deney grubu ortalaması ($\bar{X} = 4.35$), kontrol grubu ortalaması ise ($\bar{X} = 4.50$) olarak gözlenmiştir. Ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin t-Testi sonucunda hesaplanan t değeri (-.13) .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır.

Sonuç olarak yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler için “Saat Kaç?” konusunda araştırmacı tarafından hazırlanan bilgisayar destekli materyal ve düz anlatım yöntemi ile öğretim arasında öğrencilerin akademik başarısını artırma konusunda önemli bir fark bulunmadığı söylenebilir. Bu durum, düz anlatım yoluyla öğretimde de aynen bilgisayar destekli öğretime benzer şekilde saat gibi gerçek ve görüntülü materyallerin kullanılmasıyla izah edilebilir.

6.2. Sonuç

Bu araştırmada, biri tarama modeli diğeri deneysel model olmak üzere iki farklı model kullanılmıştır. Araştırmanın tarama modeline göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Yabancılara Türkçe öğretilimi için Avrupa Konseyi *Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı*'na uygun olarak *Temel Seviye A1* düzeyine göre bilgisayar destekli öğretim materyali ortaya konulmuştur. Bu kapsamda farklı konuları işleyen, 27 tane özgün bilgisayar destekli materyal hazırlanmıştır. Bu materyaller, farklı programlarla bilgisayar destekli materyal geliştirilebileceğinin gösterilmesi ve örneklenmesi amacıyla Powerpoint, Adobe Captivate 4, Türkiye Manzaraları ve Kelime Çalışması slaytları için Wondershare Flash Slideshow Builder programları kullanılarak hazırlanmıştır. Bu çalışma, *Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı* Temel Seviye A1 düzeyi için muhteva ve işlediğı konular bakımından yeni ve farklı bir yol önermektedir.

Hazırlanan materyaller, web tarayıcısı ile kullanılmak üzere ayarlanmıştır. Materyaller “.swf” uzantılı olarak da mevcuttur. Kullanacak kişinin bilgisayarında flash temelli videoları ve PowerPoint sunularını göstermeye yarayacak program olmayabileceğı göz önüne alınarak KMPlayer ve PowerPointViewer programları da ilave edilerek interaktif CD şeklinde kullanıma hazır hâle getirilmiştir. Hazırlanan CD bilgisayara takıldığında otomatik olarak çalışmaya başlamakta, kullanıcıya sadece seçtiğı konunun üzerine gelip fareyle tıklamak kalmaktadır.

S. Ü. İlahiyat Fakültesi Türkçe Hazırlık Sınıfında okuyan öğrencilerle yapılan deneysel uygulama çalışmasının sonuçları ise aşağıdadır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar alt problemlere dayalı olarak şu şekilde özetlenebilir.

1. Uygulama yapılmadan önce her iki grubun bilgi seviyelerini ölçmek için uygulanan ve “Deney ve kontrol grubunun ön test başarı puanları arasında önemli bir farklılık var mıdır?” şeklinde düzenlenen alt problemin t-Testi toplu sonuçları aşağıdadır. Bu alt problem, uygulama öncesinde her iki grubun mümkün

olduğunca denk olup olmadığını anlamak için önemlidir.

Tablo-35: “Deney ve kontrol grubunun ön test başarı puanları arasında önemli bir farklılık var mıdır?” Alt Probleminin Toplu Sonuçları

Konu	Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Tanıtma	Deney Ön Test	16	6.50	4.54	32	-.81	.420 p>05 önemsiz
	Kontrol G. Ön Test	18	7.66	3.78			
Tanışma	Deney G. Ön Test	17	8.41	2.71	28	1.32	.19 p>05 önemsiz
	Kontrol G. Ön Test	13	7.00	3.10			
Hâl Ekleri (ayrılma)	Deney G. Ön Test	13	4.38	2.63	24	-.22	.82 p>05 önemsiz
	Kontrol G. Ön Test	13	4.61	2.59			
Şimdiki Zaman”	Deney G. Ön Test	13	8.15	3.62	24	-.85	.40 p>05 önemsiz
	Kontrol G. Ön Test	13	9.53	4.55			
Saat kaç?	Deney G. Ön Test	14	4.00	3.44	26	.36	.72 p>05 önemsiz
	Kontrol G. Ön Test	14	3.57	2.79			

Buna göre ön test puanları değerlendirildiğinde deney ve kontrol grubu arasında uygulama öncesi Türkçe bilgi seviyeleri arasında önemli bir fark bulunamamıştır. Sonuç olarak her iki grup bilgi seviyeleri bakımından denktir.

2. Bilgisayar destekli materyal yardımıyla konu anlatımı yapılan deney grubunun ön test ve son test puanları arasındaki farkın ölçülmesi için gerekli olan ve “Deney grubunun son test başarı puanı ile ön test başarı puanı arasında önemli bir farklılık var mıdır?” şeklinde ifade edilen alt problem için ortaya çıkan t-Testi sonuçları aşağıdaki tabloda toplu hâlde görülmektedir.

Tablo-36: “Deney grubunun son test başarı puanı ile ön test başarı puanı arasında önemli bir farklılık var mıdır?” Alt Probleminin Toplu Sonuçları

Konu	Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Tanıtma	Deney G. Ön Test	16	6.50	4.54	15	-4.07	.001 p<05 önemli
	Deney G. Son Test	16	9.37	2.96			
Tanışma	Deney G. Ön Test	17	8.41	2.71	16	-1.25	.22 p>05 önemsiz
	Deney G. Son Test	17	8.94	3.24			
Hâl Ekleri (ayrılma)	Deney G. Ön Test	13	4.38	2.63	12	-7.67	.00 p<05 önemli
	Deney G. Son Test	13	8.53	.96			
Şimdiki Zaman”	Deney G. Ön Test	13	8.15	3.62	12	-11.32	.00 p<05 önemli
	Deney G. Son Test	13	18.53	1.56			
Saat kaç?	Deney G. Ön Test	14	4.00	3.44	13	-5.78	.00 p<05 önemli
	Deney G. Son Test	14	8.35	1.21			

Tablo incelendiğinde deney grubunun ön test ve son test puanları arasında “Tanışma” konusu dışındaki konularda önemli bir fark bulunmuştur. “Tanıtma” konusunda deney grubunun sorulara çok sayıda doğru cevap vermesi ve bu sebeple ön test puanlarının yüksek çıkması, bu sonucun çıkmasında etkili olmuştur. Bu sonuca göre ders anlatımında bilgisayar destekli materyal kullanımının “Tanışma” konusu dışında etkili olduğu söylenebilir.

3. Düz anlatım yoluyla konu anlatımı yapılan kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasındaki farkın ölçülmesi için gerekli olan “Kontrol grubunun son test başarı puanı ile ön test başarı puanı arasında önemli bir farklılık var mıdır?” alt problemi için ortaya çıkan araştırma sonuçları aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo-37: “Kontrol grubunun son test başarı puanı ile ön test başarı puanı arasında önemli bir farklılık var mıdır?” Alt Probleminin Toplu Sonuçları

Konu	Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Tanıtma	Kontrol G. Ön Test	18	7.66	3.78	17	-2.046	.05 p>05 önemsiz
	Kontrol G. Son Test	18	8.55	3.27			
Tanışma	Kontrol G. Ön Test	13	7.00	3.10	12	-.76	.45 p<05 önemli
	Kontrol G. Son Test	13	7.38	2.81			
Hâl Ekleri (ayrılma)	Kontrol G. Ön Test	13	4.61	2.59	12	-5.19	.00 p<05 önemli
	Kontrol G. Son Test	13	7.38	1.70			
Şimdiki Zaman”	Kontrol G. Ön Test	13	9.53	4.55	12	-7.63	.00 p<05 önemli
	Kontrol G. Son Test	13	17.84	1.51			
Saat kaç?	Kontrol G. Ön Test	14	3.57	2.79	13	-6.21	.00 p<05 önemli
	Kontrol G. Son Test	14	8.07	1.43			

Tablo incelendiğinde deney grubunun ön test ve son test puanları arasında “Tanıtma” konusu dışındaki konularda önemli bir fark bulunmuştur. Bu sonuca göre düz anlatım yoluyla ders anlatımının “Tanıtma” konusu dışında etkili olduğu söylenebilir.

4. Araştırmanın “Deney ve kontrol grubunun son test başarı puanları arasında önemli bir farklılık var mıdır?” şeklinde ifade edilen alt problemde deney ve kontrol gruplarının son test puanları karşılaştırılmıştır. Bu alt problem, öğrencilerin başarısını artırmak bakımından düz anlatım yoluyla anlatılan ders ile bilgisayar destekli materyal yardımıyla anlatılan ders arasında son test puanları açısından farklılık olup olmadığını ortaya koymak içindir. Sonuçlar aşağıdaki tabloda toplu şekilde verilmiştir.

Tablo-38: “Deney ve kontrol grubunun son test başarı puanları arasında önemli bir farklılık var mıdır?” Alt Probleminin Toplu Sonuçları

Konu	Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Tanıtma	Deney G. Son Test	16	9.37	2.96	32	-.76	.45 p>.05 önemsiz
	Kontrol G. Son Test	18	8.55	3.27			
Tanışma	Deney G. Son Test	17	8.94	3.24	28	1.37	.18 p>.05 önemsiz
	Kontrol G. Son Test	13	7.38	2.81			
Hâl Ekleri (ayrılma)	Deney G. Son Test	13	8.53	.96	24	2.11	.04 p<.05 önemli
	Kontrol G. Son Test	13	7.38	1.70			
Şimdiki Zaman”	Deney G. Son Test	13	18.53	1.56	24	1.14	.26 p>.05 önemsiz
	Kontrol G. Son Test	13	17.84	1.51			
Saat kaç?	Deney G. Son Test	14	8.35	1.21	26	.56	.57 p>.05 önemsiz
	Kontrol G. Son Test	14	8.07	1.43			

Tablo incelendiğinde, bütün konularda deney grubunun aritmetik ortalamalarının kontrol grubunun aritmetik ortalamalarından yüksek çıktığı görülmektedir. Ancak deney grubunun aritmetik ortalama puanlarının kontrol grubuna göre daha yüksek çıkmasına rağmen t-Testi sonuçlarına göre .05 düzeyinde “Hâl Ekleri (ayrılma) konusu dışında iki grup arasında önemli bir fark bulunamamıştır. Buna göre öğrencilerin başarısı bakımından düz anlatım yoluyla anlatılan ders ile bilgisayar destekli materyal yardımıyla anlatılan ders arasında, araştırmanın sınırlılıkları dikkate alınmak şartıyla, “Hâl Ekleri (ayrılma) konusu dışında önemli bir fark olmadığı söylenebilir.

5. Araştırmanın, “Deney ve kontrol gruplarının ön test-son test ölçümlerinden elde ettikleri başarı puanları arasında yabancı dil öğreniminde gösterdikleri ilerleme bakımından önemli bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilen alt problemde deney ve kontrol gruplarının son testten ön test puanları çıkartıldığında elde ettikleri puanlar karşılaştırılmıştır. Bu alt problem, öğrencilerin başarısını artırmada düz anlatım yoluyla anlatılan ders ile bilgisayar destekli materyal yardımıyla anlatılan ders arasında dil öğreniminde gösterdikleri ilerleme

bakımından farklılık olup olmadığını ortaya koymak içindir. Sonuçlar aşağıdaki tabloda toplu şekilde verilmiştir.

Tablo-39: “Deney ve kontrol gruplarının ön test-son test ölçümlerinden elde ettikleri başarı puanları arasında yabancı dil öğreniminde gösterdikleri ilerleme bakımından önemli bir fark var mıdır?” Alt Probleminin Toplu Sonuçları

Konu	Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Tanıtma	Deney Grubu	16	2.87	2.82	32	2.45	.02 p<05 önemli
	Kontrol Grubu	18	.88	1.84			
Tanışma	Deney Grubu	17	.52	1.73	28	.22	.82 p>05 önemsiz
	Kontrol Grubu	13	.38	1.80			
Hâl Ekleri (ayrılma)	Deney Grubu	13	4.15	1.95	24	1.82	.08 p<05 önemsiz
	Kontrol Grubu	13	2.76	1.92			
Şimdiki Zaman”	Deney Grubu	13	10.38	3.30	24	1.46	.15 p>05 önemsiz
	Kontrol Grubu	13	8.30	3.92			
Saat kaç?	Deney Grubu	14	4.35	2.81	26	-.13	.89 p>05 önemsiz
	Kontrol Grubu	14	4.50	2.71			

Tablo incelendiğinde, deney grubunun aritmetik ortalamalarının kontrol grubunun aritmetik ortalamalarından yüksek çıktığı görülmektedir. Ancak deney grubu aritmetik ortalama puanlarının kontrol grubuna göre daha yüksek çıkmasına rağmen t-Testi sonuçlarına göre .05 düzeyinde “Tanıtma” konusu dışında iki grup arasında önemli bir fark bulunamamıştır. Buna göre öğrencilerin başarısını artırmada, araştırmanın sınırlılıkları dikkate alınmak şartıyla, düz anlatım yoluyla anlatılan ders ile bilgisayar destekli materyal yardımıyla anlatılan ders arasında “Tanıtma” konusu dışında önemli bir fark olmadığı söylenebilir.

Araştırmanın temel problem cümlesi olan “Bilgisayar destekli yabancı dil öğretimi ile düz anlatım yöntemiyle yapılan yabancı dil öğretimi arasında öğrencilerin akademik başarısını artırma konusunda fark var mıdır?” sorusuna göre bilgisayar destekli öğretim ile düz anlatım yoluyla öğretim arasında önemli bir fark yoktur.

Ortaya çıkan uygulama sonuçları, uygulama yapılan öğrenci sayısının azlığı, gruplar içinde neredeyse Türkiye Türkçesi konuşan öğrencilerin varlığı, aynı grup içinde Türkçeyi iyi bilenlerle hiç bilmeyenlerin bulunması gibi sebeplerle genelleme yapmak için uygun değildir.

Uygulama yapılan öğrencilere öğrenim yılı sonunda “Bilgisayar destekli anlatılan Türkçe dersi mi yoksa sadece tahta kullanılarak anlatılan Türkçe dersi mi daha iyiydi? Niçin?” açık uçlu sorusu sorulmuş ve öğrencilerden görüşlerini yazmaları istenmiştir. Bu öğrencilerden 20 tanesi soruya cevap vermiştir. Buna göre; öğrencilerden 7 tanesi sadece tahta kullanılarak anlatılan dersin daha iyi olduğu 13 tanesi ise bilgisayar desteğiyle anlatılan dersin daha iyi olduğu konusunda görüş bildirmiştir.

Sadece tahta kullanılarak anlatılan dersin daha iyi olduğunu söyleyen öğrenciler, bu görüşlerini tahtada işlenen dersin; daha verimli olduğu, kavranmasının kolay olduğu, kalıcı olduğu, ince ve ayrıntılı noktalarının anlatıldığı gibi sebeplere dayandırmışlardır. Bir öğrenci yıllarca tahta kullanılarak anlatılan ders gördüklerini belirterek görüşünü alışkanlığa bağlamıştır.

Bilgisayar destekli dersin daha iyi olduğunu savunan öğrencilerin bir kısmı görüşlerini, bilgisayar desteğiyle anlatılan dersin; daha dikkat çekici, etkili, eğlenceli olmasına dayandırmışlardır. Bu öğrencilerin çoğunluğu bilgisayar destekli anlatılan derste sıkılmadıklarını ve daha kolay öğrendiklerini belirtmişlerdir. İki öğrenci ise bilgisayar destekli dersin öğrenciyi hızlı öğrenmeye teşvik ettiğini söylemiştir.

Uygulama sırasında tutulan gözlem raporları ise şu şekilde özetlenebilir:

Bilgisayar desteğiyle anlatılan derste öğrencilerin;

- daha az konuştuğu,
- dikkatlerini yansıtılan materyale verdikleri,
- daha az uyukladıkları,
- arka fonda çalan müziğin derste etkili olduğu,

- ortamın ışık almaması için pencerelerin perde ile kapatılması sebebiyle dışarıdan gelen uyarıların kesilmesi sonucu kendilerini derse daha çok verdikleri,
- bilgisayarla anlatılan derste anlatılan konu ve kelimelerin resimlerle desteklenmesi sebebiyle öğrencilerin çok daha az soru sordukları

gözlenmiştir.

Gözlem sonuçlarına göre bilgisayar destekli materyal kullanılarak işlenen dersin daha etkili olduğu görülmüştür.

6.3. Tartışma ve Öneriler

Araştırma sürecinde elde edilen bulgu ve veriler göz önüne alınarak aşağıdaki tartışma konularına ve önerilere yer verilebilir.

1. Çalışma sırasında yapılan alan araştırmasına göre yabancılara Türkçe öğretimi alanında geliştirilen materyal ve kitap sayısı çok sınırlıdır. Eğitimde en büyük materyal ihtiyacı olan alanlardan birinin yabancı dil öğretimi olduğu dikkate alınrsa bu alanda çok büyük bir açığın olduğu söylenebilir. Bu alana yönelik çeşitli eğitim kuramları göz önüne alınarak hazırlanacak farklı yaş seviyelerine hitap eden yabancılara Türkçe öğreten materyaller geliştirilebilir.

2. Bu alanda bizzat yaşayarak görülen eksiklik materyal geliştirmenin nasıl yapılabileceğinin bilinmemesidir. Geleneksel yöntemlerle materyal geliştirme konusunu anlatan çeşitli kaynaklar bulmak mümkündür. İçinde yaşadığımız yüzyılın bilim ve teknoloji yüzyılı olacağı ve eğitim planlamalarında, eğitimde bilgisayar kullanımının çok üst seviyelere çıkarılmasının düşünüldüğü dikkate alınrsa bilgisayar destekli materyal hazırlama konusunu anlatan güncel çalışmaların yapılması önerilebilir.

3. Yabancılara Türkçe öğretiminde ve bu çalışmada eksikliği hissedilen materyallerden biri de farklı seviyedeki dil öğrencilerinin yararlanabileceği okuma metinlerinin ve bu metinlerle ilişkilendirilmiş alıştırmaları anlatan küçük kitapçıkların bulunmayışıdır. Dil yeterlilik seviyeleri dikkate alınarak temel seviyede öğrenilmesi gereken kelimelerle hazırlanmış metinlerin bulunduğu özel çalışma ve alıştırmaları kitapları hazırlanabilir.

4. Bu araştırmanın hazırlanması sırasında ortaya çıkan eksikliklerden bir diğeri de Türkçenin yabancılara öğretiminde kullanılmak üzere 100, 200, 500, 1000, 1500 ve 2000 kelimelik temel kelime ve kavramlar sözlüğünün bulunmayışıdır. Kelime sıklığının yabancılara Türkçe öğretiminde temel alınması kısmen doğru olabilir ancak yetersizdir. Hoş geldiniz, güle güle vb. kavramlar yabancılara Türkçe öğretimi açısından çok gerekli kavramlardır; ancak günlük kullanımda çok az kullanıldığı için kelime sıklık sözlüğünde en arka sıralarda yer alabilirler. Konu bu açıdan incelenerek

Türkçe için 100, 200, 500, 1000, 1500 ve 2000 kelimelik temel kelime ve kavramlar sözlüğünün meydana getirilmesine büyük ihtiyaç vardır. Bu sözlükler, Türkçeden Türkçeye ve Türkçeden farklı dillere şeklinde hazırlanmalıdır. Sözlüklerin resimlerle desteklenmesi mutlaka gereklidir. Sözlükler, bilgisayar ortamında hazırlanırsa soyut kavramlar ve fiillerin gösterdiği işlerin anlatımı için hareketli resimlerin kullanımıyla daha faydalı olacaktır.

5. Yabancılara Türkçe öğretiminde özellikle çocuklara yönelik olarak hazırlanmış eğlenceli, dil öğretimini oyun hâline getiren örneklere bu çalışmanın hazırlanması sırasında rastlanmamıştır. İngilizce için hazırlanmış çeşitli oyun ve eğlence ile İngilizce öğreten çeşitli programlar incelenerek Türkçe için de onlara benzer dil öğretim materyallerinin hazırlanması gerekmektedir.

6. Yabancılara Türkçe öğretimi konusunda bu çalışma da dâhil olmak üzere yapılan araştırmalarda öğrencilerin arasındaki cinsiyet, yaş, maddi durum vb. değişkenlerin Türkçe öğrenimine etkisi konusu araştırılmamıştır. Yapılacak çeşitli çalışmalarla öğrenciler arasındaki farklı değişkenlerin Türkçe öğrenimine etkisi araştırılabilir.

7. Türkiye Türkçesinin öğretiminde sıklıkla görülen bir diğer durum da Türkçe öğrenme hızları ve Türkçe bilgileri bakımından farklı seviyedeki öğrencilerin yeni bir grup oluşturacak sayıya ulaşamamaları sebebiyle aynı grupta Türkçe öğrenmek zorunda kalmalarıdır. Yani ideal dil öğretim düzeni mecburi sebepler dolayısıyla uygulanamamakta, teori ile pratik birbirine uymamaktadır. Bu durum eğitim sırasında bir grubun, öğretici tarafından önceden bildiği bir konunun anlatılması sebebiyle sıkılması ve eğitim ortamının huzurunu bozması, öğreticinin ileri seviyedeki öğrenciyi tatmin edebilecek seviyeye çıktığında ise seviye bakımından geri olan öğrencinin Türkçenin öğrenilmesi çok zor bir dil olduğu kanısına varması vb. ciddi sıkıntılara sebep olmaktadır. Böyle bir grupta Türkçe öğretiminin nasıl olması gerektiği konusunda çalışmalar yapılması teklif edilebilir.

8. Araştırma sırasında atasözleri ve deyimler konusundaki çalışmaların yetersiz olduğu görülmüştür. Atasözleri ve deyimlerin de aynen kelime gibi günlük hayatta kullanım sıklıklarına göre tasnif edildiği ve kullanım şekillerinin örneklerle birlikte

açıklandığı çalışmalara ihtiyaç vardır.

9. Anlamca yakın kelimeleri açıklayan, aynı kökten türemiş kelimeleri bir araya toplayan ve bir kelimenin hangi kelimelerle daha sık kullanıldığını gösteren özel sözlükler hazırlanabilir.

10. Düzeltme işaretinin, birkaç istisna hariç, kelimelerden kaldırılmasıyla birlikte Türkçe yazıldığı gibi okunan bir dil olmaktan çıkmıştır ve içinde uzun ünlü bulunan kelimelerin yabancı öğrenciler tarafından telaffuzu bu bakımdan büyük bir sıkıntı oluşturmaktadır. Mevcut sözlüklerin küçük boyutta olanları kelimelerin telaffuzuna dair bilgi vermemektedir. İçinde uzun ünlü barındıran kelimelerin telaffuzunun da bulunduğu temel seviyedeki kelimelerin anlamlarını çok sayıda çeşitli örnek cümleler vererek açıklayan cep sözlüklerinin hazırlanması önerilebilir.

11. Bu çalışma, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı esas alınarak Temel A1 seviyesine göre araştırmacı tarafından çerçevesi çizilen, yabancılara Türkçe öğretimi için bilgisayar destekli materyal çalışmasıdır. Adı geçen metin esas alınarak yine bu seviye ve diğer seviyelere göre bilgisayar destekli materyal geliştirme çalışmaları yapılabilir.

12. Yabancılara Türkçe öğretiminin en büyük sıkıntılarının başında araştırma yapmak için öğrenci bulma zorluğu gelmektedir. Araştırma için yeterli sayıda uygun öğrenci bulunduğu ise öğrencilerin arasındaki eşitsizlik problemi ortaya çıkmaktadır. Araştırma grupları arasında bir şekilde denklik sağlanabilmekte ancak bu da araştırma sonuçlarında çeşitli sorunların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu bakımdan deneysel çalışmanın farklı öğrenci grupları üzerinde tekrar uygulanması önerilebilir.

KAYNAKÇA

9 Günde Hipnozla İngilizce. (2009). 04 14, 2009 tarihinde NLP GRUP Eğitim & Danışmanlık: <http://www.nlpgrup.com/ingilizce/9-gunde-hipnozla-hizli-ingilizce.html> adresinden alındı

Akbal, B. (2008). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Görev Odaklılık Üzerine Uygulamalı Bir Çalışma*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akbaş, O. v. (2002, Yaz-Güz). *Avrupa Birliğinde Yaşam Boyu Öğrenme*. 04 28, 2009 tarihinde Milli Eğitim Dergisi: <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/akbas.htm> adresinden alındı

Akdoğan, G. (1993). *Yabancıların Türkçe Öğreniminde Ad Durumu ve Çekim Açısından Sık Rastlanan Yanlışlar ve Nedenleri*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akış, İ. (2009). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İle İlgili Temel Sorunlar. *Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde Yeni çalışmalar 8. Dünyada Türkçe Eğitimi Sempozyum Bildirileri 6-7 Mart 2009, Ankara* (s. 202-203). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Aksan, D. (2000). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.

Albayrak, R. (2003). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Gereksinim Çözümlemesi: Kara Kuvvetleri Lisan Okulundaki Misafir Askerî Personele İlişkin Bir Uygulama Örneği*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Altaş Özkan, A. (1992). *Yabancıların Türkçeyi Öğrenmeleri Esnasında Yaptıkları İsim Hâl Ekleri Yanlıları ve Bu Konunun Değerlendirilmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Anadolu Üniversitesi Türkçe Sertifika Programı. (2011). 04 05, 2011 tarihinde Anadolu Üniversitesi: <http://www.tsp.anadolu.edu.tr/Tsp.htm> adresinden alındı

Arslan, M. (2010). *Yabancılar Türkçe Öğretim Kılavuzu Temel Seviye*. Sarajevo: IBU Publications.

Aşık, U. (2007). *Yabancılar İçin Temel Türkçe Sözcük Varlığının Oluşturulması*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Atalay, B. (1992). *Divanü Lûgat-it-Türk Tercümesi*. Ankara: TDK Yayınları.

Avrupa Dil Portfolyosu. (2009). 04 22, 2009 tarihinde Amerikan Kültür Derneği Dil Okulları: <http://www.amerikankultur.org.tr/elp.html> adresinden alındı

Aydın, A. (2000). Röportaj. *Uluslararası Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu Bildirileri 10-11 Mayıs 2001, İzmir* (s. 201-203). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Aydın, M. (2009). David Crystal, Dillerin Katli, çev. Gökhan Cansız, Profil Yayınları, İstanbul 2007, 230 s. Roland Breton, Dünya Dilleri Atlası, çev. Orçun Türkay, NTV Yayınları, İstanbul 2007, 80 s. *Bilig* (49), 35-58.

Aygüneş, M. (2007). *Yabancı Dil Olarak Türkçe'nin Öğretiminde Okuma Becerisini Geliştirme Yolları*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ayvalı, G. A. (2000). Röportaj. *Uluslararası Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu Bildirileri 10-11 Mayıs 2001, İzmir* (s. 205-207). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Baki, A. (2002). *Öğrenen ve Öğretenler için Bilgisayar Destekli Matematik*. İstanbul: Tübitak Bitav-Ceren Yayınları.

Banguoğlu, T. (2000). *Türkçenin Grameri*. Ankara: TDK Yayınları.

Barın, E. (1992). *Yabancılara Türkçenin Öğretiminde Bir Metod Denemesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Barker, W. B. (1854b). *A Practical Grammar Of The Turkish Language: With Dialogues And Vocabulary*. London: B. Quaritch.

Barker, W. B. (1854a). *A Reading Book Of The Turkish Language: With A Grammar And Vocabulary*. London: J. Madden.

Battal, A. (1997). *İbn-i Mühennâ Lûgati*. Ankara: TDK Yayınları.

Bayraktar, N. (tarih yok). *Yabancılara Türkçe Öğretiminin Tarihsel Gelişimi*. 04 22, 2009 tarihinde Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi: http://turkoloji.cu.edu.tr/DILBILIM/bayraktar_01.php adresinden alındı

Benhür, M. H. (2002). *Türkçenin Yabancılara Öğretiminde Tartışılmayan Ana Kavramlar*. Basılmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Boyd, C. (1842). *The Turkish Interpreter; or, A New Grammar of the Turkish Language*. London and Paris: By Firmin Didot Freres, Smith Elder and Cornhill.

Brown, D. (2001). The Cambridge Guide to Teaching English to Speakers of Other Languages. R. C. Nunan (Dü.) içinde, *English Language Teaching in the Post-Method Era: Toward Better Diagnosis, Treatment, and Assessment* (s. 9-19). New York: Longman.

Calp, M. (2005). *Özel Öğretim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi*. Konya: Eğitim Kitabevi.

Camkıran, Ö. (2007). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenler İçin Şimdiki Zamanın Metinlerle Öğretimi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Can, K. (1987). *Yabancılar İçin Türkçe – İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri*. Ankara: ODTÜ Fen - Edebiyat Fakültesi.

CEFR. (2001). 02 24, 2009 tarihinde The Council of Europe: http://www.coe.int/T/DG4/Portfolio/documents/Framework_EN.pdf adresinden alındı

Chomsky, N. (1957). *Syntactic Structures*. The Hague: Mouton.

Cündioğlu, D. (2001, Kasım 10). *Kayıp gitmek, kaybedip gitmek, kaybolup gitmek...* 08 07, 2009 tarihinde Yeni Şafak: <http://yenisafak.com.tr/arsiv/2001/kasim/10/dcundioglu.html> adresinden alındı

Çekbaş, Y., Yakar, H., Yıldırım, B. ve Savran, A. (2003, Ekim). *Bilgisayar Destekli Eğitimin Öğrenciler Üzerine Etkisi*. Mart 18, 2011 tarihinde The Turkish Online Journal of Educational Technology: <http://www.tojet.net/articles/2411.pdf> adresinden alındı

Çevik, A. (2001). *Yabancı Dil Öğretiminde Bilgisayar Destekli Öğrenme Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çiçek, A vd. (2007). *Çalışma Kitabı 1*. Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER.

Çiçek, A vd. (2002). *Çalışma Kitabı 2*. Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER.

Çiçek, A vd. (2007). *Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1*. Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER.

Çiçek, A vd. (2002). *Hitit Yabancılar İçin Türkçe 2*. Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER.

Çiçek, A vd. (2002). *Hitit Yabancılar İçin Türkçe 3*. Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER.

Çorlu, M. S., Burlbaw, L. M., Capraro, R. M., Çorlu, M. A. ve Han, S. (2010). The Ottoman Palace School Enderun and the Man with Multiple Talents, Matrakçı Nasuh. *Journal of the Korea Society of Mathematical Education Series D: Research in Mathematical Education* , 14 (1), 19-31.

Dauids, A. L. (1832). *A Grammar Of Turkish Language*. London: Parbury And Allen.

De Saussure, F. (1980). *Genel Dilbilim Dersleri I*. Ankara: TDK Yayınları.

Demircan, Ö. (2005). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*. İstanbul: Der Yayınevi.

Demirel, Ö. (2008b). *Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem.

Demirel, Ö. (2008a). *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara: Pegem Yayınları.

Demirel, Ö., Seferoğlu, S. ve Yağcı, E. (2001). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Dil Bilimi Bibliyografyası. (2009). 03 05, 2009 tarihinde Dil Bilimi Sitesi: http://www.dilbilimi.net/bibliyografya.htm#yabancilara_turkce adresinden alındı

Dilidüzgün, Ş. (1995). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazınsal Metinler*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Disappearing Languages. (2009). 02 23, 2009 tarihinde National Geographics: <http://www.nationalgeographic.com/mission/enduringvoices/> adresinden alındı

Doğan, B. O. (1999). *Modern Turkish Yabancılara Türkçe Dersleri*. İstanbul: Beşir Yayınları.

Doğan, D. M. (1994). *Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Ülke Yayın Haber.

Düzenli, Sultan. (2008). *Türkçede Ortaçlaştırma Belirticilerinin Öğretimine Yönelik Ders Malzemesi Hazırlama..* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: DOKUZ Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri EnstitüsüErgin, M. (1998). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım, Yayım, Dağıtım.

Ergin, M. (1998). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım, Yayım, Dağıtım.

Erol, H. F. (2008). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Bildirme ve Tasarlama Kiplerinin Öğretimi ve Sıralaması*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ersoy, S. (1997). *Türkçe Öğrenen Yabancıların Yazılı Anlatım Yanlıklarının Dilbilgisi Açısından Değerlendirilmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Genel Dil Bilimi. (2009). 02 23, 2009 tarihinde Dil Bilimi Sitesi: <http://www.dilbilimi.net/geneldilbilimi.htm> adresinden alındı

Grosser, C. (2001). Avrupa Birliğinde Dil Öğreniminin ve Öğretiminin Geliştirilmesi. *Avrupa'da Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sempozyumu* (s. 7-9). Ankara: MEB.

Gülnar, B. (2003). *Bilgisayar ve İnternet Destekli Uzaktan Eğitim Programlarının Tasarım, Geliştirme ve Değerlendirme Aşamaları (SUZEP Örneği)* . Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güven, E. (2007). *Yabancıların Türkçe Öğrenirken Ad Durum Eklerinde Yaptıkları Hataların Çözmlenmesi ve Bu Hataların Giderilmesine Yönelik Öneriler*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Hacıömeroğlu, M. S. (2007). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenler İçin Kiplik Öğretimi Üzerine Materyal Geliştirme*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Hagopian, V. H. (1907). *Ottoman-Turkish Conversation-Grammar: A Practical Method of Learning the Ottoman-Turkish Language* . Hiedelberg: Julius Groos.

Hasekioğlu, I. (2009). *Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde sözcük bilgisi öğretimi-Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1 Serisinde Sözcük Öğretiminin Değerlendirilmesi ve Sözcük Öğretimi İçin Uygulama Örneklere*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hayber, A. (2009). Makedonya Üsküp Kril ve Metodi Üniversitesi. *Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde Yeni çalışmalar 8. Dünyada Türkçe Eğitimi Sempozyum Bildirileri 6-7 Mart 2009, Ankara* (s. 51-56). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Hengirmen, M ve Koç, Nurettin. (2000). *Türkçe Öğreniyoruz! Türkisch Aktiv*. Ankara: Engin.

Hengirmen, M. (1999). *Türkçe Dilbilgisi*. Ankara: Engin.

Hengirmen, M. (1993). Türkçenin Yabancı Dil olarak Öğretimi. *A. Ü. TÖMER Dil Dergisi* , 5-9.

Hengirmen, M. (Tarihsiz). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve TÖMER Yöntemi*. Ankara: Engin Yayınevi.

Hidalgo, A. C. (1995). *Getting Started: Materials Writers on Material Writing*. . Singapore: RELC.

Hoşcan, Y. Ş. (1998). *Bilgisayar*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları.

How to Use Precision Language in Hypnosis. (2011). 04 04, 2011 tarihinde Buzzle: <http://www.buzzle.com/articles/how-to-use-precision-language-hypnosis.html> adresinden alındı

Judith, L. T. (2005). *Using Computer Tecnology to Stimulate Second Language Acquisiton*. Minneapolis: Capella University.

Kâşgarlı Mahmûd. (2005). *Dîvânü Lugâti't-Türk*. (S. T. Seçkin Erdi, Çev.) İstanbul: Kbalcı.

Kâşgarlı Mahmud. (2006). *Divanü Lûgat-it-Türk*. (B. Atalay, Çev.) Ankara: TDK Yayınları.

Kartal, E. (2005, October). *The Internet And Autonomous Language Learning: A Typology Of Suggested Aids*. 04 29, 2009 tarihinde The Turkish Online Journal of Educational Technology: <http://www.tojet.net/articles/448.pdf> adresinden alındı

Kaya, C. (1987). *Yabancılar İçin Türkçe - İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri*. Ankara: ODTÜ Fen - Edebiyat Fakültesi.

Kaya, N. (2008). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde İnteraktif (Etkileşimli) Bilgisayar Destekli Öğretimin Öğrenci Başarısına Etkisi* . Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Eğitimi ABD (Yayımlanmamış YL Tezi).

Kıvırcık, Ş. Y. (2004). *Türkçedeki Bazı Bileşik Yapıların (İsim-Fiil, Sıfat-Fiil, Zarf-Fiil) Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kocaman, O. (2005). *Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Öğretiminin Öğrenci Tutum ve Başarısına Etkisi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Koç, N. (1998). *Yabancılar İçin Dilbilgisi*. İstanbul: İnkılâp Kitapevi.

Kont, M. S. (2000). Almanya'da Eğitim Bilimleri Yüksek Okullarında Türkçe Öğretiminin Geçmiş, Güncel Sorunları ve Çözüm Arayışları. *Uluslararası Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu 11-13 Mayıs 2000, İstanbul* (s. 94-105). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Koreli, Z. D. (2007). *Eylem ve Ad Olarak Kullanılan ve Türkçe Sözlükte Bulunmayan Öbekler ve Bunların Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretimindeki Yeri*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Korkmaz, Z. (2003). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.

Koşucu, F. Z. (2007). *Türkçenin Yabancılar Öğretiminde Ulaçların Düzeylere Göre İncelenmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Köse, D. (2005). *Avrupa Konseyi Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni'ne Uygun Türkçe Öğretiminin Başarıya ve Tutuma Etkisi*. Basılmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

McDonough, J. v. (2003). *Materials and Methods in ELT: A Teacher's Guide*. (2. Baskı b.). Oxford: Blackwell Publishers.

McGrath, I. (2002). *Materials Evaluation and Design for Language Teaching* . Edinburg: Edinburg University Press.

MEB. (2011). 04 05, 2011 tarihinde MEB: egitek.meb.gov.tr/uretim/theOther/MAteryalTasarimIlkeler.ppt adresinden alındı

Mee, C. (2007, 04 03). *Buzzle.com*. 4 14, 2009 tarihinde How to Use Precision Language in Hypnosis: <http://www.buzzle.com/articles/how-to-use-precision-language-hypnosis.html> adresinden alındı

Mehmet, M. A. (2000). Romanya'da Türkçe Eğitimiyle İlgili Bazı Mülâhazalar (Dünü-Bugünü-Yarını). *Uluslararası Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu 11-13 Mayıs 2000, İstanbul* (s. 110-116). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Mete, F. (1997). *Özbek ve Azeri Öğrencilerin Türkçe Öğreniminde Ad Durum Ekleri ve Eylem Çekimi Yanlılıkları*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Miskiniene, G. ve Nasibova, N. (2009). Litvanya Vilnius Üniversitesi. *Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde Yeni çalışmalar 8. Dünyada Türkçe Eğitimi Sempozyum Bildirileri 6-7 Mart 2009, Ankara* (s. 108-111). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Musaoğlu, M. (2000). Bir Daha Ortak Türkçe Üzerine. *Uluslararası Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu 11-13 Mayıs 2000, İstanbul* (s. 128-134). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Ali Şîr Nevayî. (1941). *Muhakemet-ül-lûgateyn*. (İ. R. Işıtman, Çev.) Ankara: TDK Yayınları.

Nuhoglu, M. M. (2008). *Türkçe Öğretiminde Materyal Tasarımı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Odabaşı, H. F. (1994). *Yabancı Dilde Dil Bilgisi Öğrenmede Bilgisayar Destekli Öğrenme Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisi*. Basılmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öz, N. (2002). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Ad Durum Ekleri ve Bir İzlence Önerisi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özbay, Murat ve Temizyürek, Fahri. (2003) *Orhun Türkçe Öğreniyoruz 1*. Ankara: TİKA.

Özbay, Murat ve Temizyürek, Fahri. (2003) *Orhun Türkçe Öğreniyoruz 2*. Ankara: TİKA.

Özbay, M. (2006). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I*. Ankara: Öncü Kitap.

Özcan, E. (2006). *Başlangıç Düzeyi Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi İçin Sözlükçe Çalışması*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız teknik üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özkan, A. A. (1992). *Yabancıların Türkçeyi Öğrenmeleri Esnasında Yaptıkları İsim Hâl Ekleri Yanlıları ve Bu Konunun Değerlendirilmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öztürk , T., Akçay, S., Yiğit, A., Taşdemir, E. ve Başak, S. (2005). *Gökkuşluğu Türkçe Öğretim Seti 1,2,3,4,5*. İstanbul: DİLSET Yayınları.

Öztürk, T., Akçay, S., Gün, S., Taşdemir, E. ve Öksüz, L. (2009). *Sevgi Dili Türkçe*. İstanbul: DİLSET Yayınları.

Öztürk, T., Akçay, S., Yiğit, A. ve Güçlü, B. (2007). *Ebru Türkçe Öğretim Seti*. İstanbul: DİLSET Yayınları.

Peçenek, D. (2005). Yabancı Dil Öğretiminde Araç Geliştirme. *Dil Dergisi* , 85-95.

Pirinç, D. (2010). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ortaçların incelenmesi ve öğretimi -Yeni Hitit Dilek Pirinç Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Orta 2 Örneğinde-*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Polat, H. (1998). *Arapların Türkçe Öğrenirken Karşılaştıkları Sorunlar*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Polat, H. (1998). *Arapların Türkçe Öğrenirken Karşılaştıkları Sorunlar*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Polat, T. (2001). Avrupalılık Bağlamında Kültür Boyutuyla Yabancı Dil. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi* , 29-39.

Redhouse, J. W. (1992). *A Lexicon Turkish And English*. İstanbul: Çağrı Yayınları.

Redhouse, S. J. (1884). *A Simplified Grammar Of The Ottoman-Turkish Language*. London: Trubner.

Resmi, S. (2000). Yabancı Bir Dil Öğrenirken Dil Bilgisinin Gerekliliği. *Uluslararası Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu 11-13 Mayıs 2000, İstanbul* (s. 144-148). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Saban, A. (2005). *Öğrenme Öğretme Süreci*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Sakarya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi. (2011). 04 05, 2011 tarihinde <http://www.uzem.sakarya.edu.tr/> adresinden alındı

Sapir, E. (1921). *Language*. New York: Harcourt Brace.

Sarıçiyil, F. (2008). *İstek ve Emir Kiplerinin Öğretimi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Sebüktekin, H. (1997). *Turkish For Foreigners vol. 1 Yabancılar İçin Türkçe cilt 1*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Seferoğlu, S. S. (2006). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Seferoğlu, S. S., Demirel, Ö. ve Yağcı, E. (2001). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayınları.

Selvikavak, E. (2006). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde İleri Düzeydeki Öğrencilerin Paragraf Yazma Becerisini Geliştirme Üzerine Bir Uygulama*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Senemoğlu, N. (1997). *Gelişim Öğrenme Ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Spot Matbacılık.

Serin, M. ve Erguvanlı Taylan, E. (1997). *Workbook for H. Sebüktekin's Turkish For Foreigners (vol. 1) H. Sebüktekin'in Yabancılar İçin Türkçe'sine (cilt 1) Alıştırma Kitabı*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Sülüsoğlu, B. (2008). *İşe Dayalı Dil Öğretim Malzemelerinin Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Uygulanması*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Şahin Yanpar, T. ve Yıldırım, S. (1999). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Şahin, M. (2008). *Güvenlik Bilimleri Fakültesinde Öğrenim Gören Yabancı Öğrencilerin Türkçe Öğrenirken Karşılaştıkları Zorluklar*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tan, Ş. ve Erdoğan, A. (2001). *Öğretimi Plânlama ve Değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Tanın, R. (2004). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sözcük Bilgisi ve Sözcük Öğretimi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tarcan, A. (2004). *Yabancı Dil Öğretim Teknikleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Tarhan, B. (2005). *Kendi Kendine Dil Öğrenme Modeli ve Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

The Language of Hypnosis. (2009). 04 14, 2009 tarihinde Oxford Hypnotherapy: <http://www.hypnos.info/self/language.htm> adresinden alındı

The Language of Self-Hypnosis. (2009). 04 14, 2009 tarihinde <http://talentdevelop.com/articles/TLOS.html> adresinden alındı

Tomlinson, B. (2003a). Are Materials Developing? (Editör: B. Tomlinson). *Developing Materials for Language Teaching* (s. 1-15). London: Continuum Publishing.

Tomlinson, B. (2003b). Material Evaluation. (Editör: B. Tomlinson). *Developing Materials for Language Teaching* (s. 16-36). London: Continuum Publishing.

Tomlinson, B. (1998). (Editör: B. Tomlinson). *Materials Development in Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.

Tomlinson, B. ve Masuhara, H. (2004). *Developing Language Course Materials*. Singapore: RELC.

Toprak, F (2011). Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitaplarındaki Okuma Parçaları ve Diyaloglar Üzerine Bir Değerlendirme. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 29 (Bahar 2011), 11-24.

Toussaint, J. L. (2005). *Using Computer Technology to Stimulate Second Language Acquisition*. Minneapolis: Capella University.

Tural, Y., Aktaş, İ., Kaplan, O. ve Kuru, G. (2007). *Ana Dilim Türkçe Öğretim Seti*. İstanbul: DİLSET Yayınları.

Tüm, G. (2009). Türkçe Araştırma Kitabı. *Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde Yeni çalışmalar 8. Dünyada Türkçe Eğitimi Sempozyum Bildirileri 6-7 Mart 2009, Ankara* (s. 154-165). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Türkçe Sözlük. (2005). Ankara: TDK Yayınları.

Türkçe Sözlük. (2005). Ankara: TDK Yayınları.

Uluslararası Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu 11-13 Mayıs 2000, İstanbul. (2000). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Uluslararası Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu Bildirileri 10-11 Mayıs 2001, İzmir. (2001). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

UNESCO. (1972). *Learning The Treasure Within*. 04 28, 2009 tarihinde UNESCO: <http://unesdoc.unesco.org/images/0010/001095/109590Eo.pdf> adresinden alındı

Uzdu, F. (2008). *Betimleyici Metinlerin Dilsel Özellikleri ve Bu Tür Metinler Yoluyla Sözcük Öğretimi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

UZEM. (2011). 05 24, 2011 tarihinde www.uzem.sakarya.edu.tr: http://www.uzem.sakarya.edu.tr/index.php/component/chronocontact/?chronoformname=iletisim_diger adresinden alındı

Uzun, N., Gökmen, M. E. ve Kurt, C. (2010). *Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde Yeni çalışmalar 8. Dünyada Türkçe Eğitimi Sempozyum Bildirileri 6-7*

Mart 2009, Ankara. A. Ü. TÖMER. 8. *Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyum Bildirileri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Ülker, N. (2007). *Hitit Ders Kitapları' Örneğinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Sürecine Çözümleyici ve Değerlendirici Bir Bakış*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ünal, R. (2008). *İlerleyen Türkçem*. İstanbul: Dilmer Yayınları.

Ünlücömert, N. (2010). *-miş Biçim Biriminin Farklı İşlevlerinin Bilinç Uyandırma Teknikleriyle Öğretimine Yönelik Malzeme Oluşturma*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Vural, G. (1996). *Yabancılar İçin Türkçeye Doğru I-II-III*. İstanbul: Öz-Eğit-Der Yayınları.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi. (2009). 04 22, 2009 tarihinde İngiliz.com: <http://www.ingilish.com/turkceogretimi.htm> adresinden alındı

Yabancılar İçin Türkçe 1. (2006). Ankara: Gazi Üniversitesi TÖMER.

Yabancılar İçin Türkçe 1-2. (2006). Ankara: Gazi Üniversitesi TÖMER.

Yabancılar İçin Türkçe 2. (2006). Anmara: Gazi Üniversitesi TÖMER.

Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi . (2006). Ankara: Gazi Üniversitesi TÖMER.

Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi. (2006). Ankara: Gazi Üniversitesi TÖMER.

Yalın, H. İ. (2008). *Eğitim teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yavuz, N. (2003). *Yabancı Dil Olarak Almanca ve Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Bazı Ders Kitaplarının Dilsel Yönlendirme Açısından Çözümlemesi*. Basılmamış Doktora Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yaylı, D. (2004). *Göreve Dayalı Öğrenme Yönteminin Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Uygulanması ve Bu Uygulamaya İlişkin Öğrenci Görüşleri*. Basılmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yeniay, Z. D. (2008). *Erken Yaşta Öğrenenler İçin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde İçerik Odaklılık*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, H. (2008). *Türkçe Okuyorum 1: Texts Answers Glossary*. İstanbul: DİLMER Yayınları.

Yılmaz, H. ve Sözer, Z. (2004). *Yabancı Dilim Türkçe 1-2-3-4-5*. İstanbul: DİLMER Yayınları.

Yılmaz, H. ve Sözer, Z. (2008). *Yabancı Dilim Türkçe 6*. İstanbul : DİLMER Yayınları.

Yılmaz, O. (2004). *Yabancı Dilde Kullanılan Bilgisayar Destekli Eğitimin Öğrenci Başarısı Üzerine Etkilerinin Araştırılması*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, V. (2004). *Yabancı Dil Türkçe Öğretiminde Okuma Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Görev Odaklı Bir Yordam Oluşturumu ve Gereç Hazırlamaya Yönelik Bir Çalışma*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yolcusoy, Ö. (2008). *Türkçe Koşullu Yapıların Öğretimine Yönelik Malzeme Tasarımı*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yorulmaz, B. (2000). Öğretmen ve Öğrenci Açısından Türkçe Öğretiminde Kitap ve Yöntem Sorunu. *Uluslararası Türkçe Öğretimi Sempozyumu* (s. 192-196). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Yurdal Michaels, G. (2000). Türkçe Öğreniminde Di'li Geçmiş Zaman. *Uluslararası Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu 11-13 Mayıs 2000, İstanbul* (s. 118). Ankara : Ankara Üniversitesi Basımevi.

Zengin, R. (1995). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Alıştırmalar*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Zenk, O. (2008). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarının Oluşturmacı Kuramın İlkeleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Zülfikar, H. (1980). *Yabancılar İçin Türkçe Dersleri*. Ankara.

Program Kaynakçası

3D Design Adobe Photoshop CS5 Extended. (2011). 04 12, 2011 tarihinde
www.adobe.com: <http://www.adobe.com/products/photoshopextended.html>
adresinden alındı

Adobe Captivate 4. (2007). 04.26.2007 tarihinde www.adobe.com:
<http://tryit.adobe.com/us/captivate/> adresinden alındı

Adobe Captivate 5. (2011). 02.15.2011 tarihinde www.adobe.com:
<http://www.adobe.com/products/captivate/> adresinden alındı

Any Video Converter. (2011). 05.04.2011 tarihinde www.any-video-
converter.com: http://www.any-video-converter.com/products/for_video_free/
adresinden alındı

Ashampoo MyAutoplay Menu. (2011). 05.04.2011 tarihinde
www.ashampoo.com:
http://www.ashampoo.com/en/usd/pin/0069/Multimedia_Software/Ashampoo-MyAutoplay-Menu adresinden alındı

BenVista PhotoZoom Pro 4. (2011). 04.26.2011 tarihinde
www.benvista.com/photozoompro: <http://www.benvista.com/photozoompro>
adresinden alındı

Capture Streaming Video and Record Streaming Audio with WM Recorder 14. (2011). 05.04.2011 tarihinde www.wmrecorder.com: http://www.wmrecorder.com/wm_recorder.php adresinden alındı

Flash Gallery Factory Deluxe All-in-One SlideShow Maker. (2011). 04 26, 2011 tarihinde www.wondershare.com: <http://www.wondershare.com/pro/flash-gallery-factory-deluxe.html> adresinden alındı

Paint.NET. (2011). 04.26.2011 tarihinde www.getpaint.net: <http://www.getpaint.net/index.html> adresinden alındı

PhotoImpact X3. (2008). 11.28.2008 tarihinde www.corel.com: <http://www.corel.com/servlet/Satellite/au/en/Product/1251059137269#tabview=tab0> adresinden alındı

Müzik Kaynakçası

Akgün, Müjdat (2008). *Yağmur. Gitardan Kalbe*. İstanbul: Çınar Müzik.

Atilla, Can (1999). *Yükseklik Sarhoşluğu. Albatros (Film Müzikleri)*. Ankara: Poem Müzik.

Atilla, Can (2006). *Boğaziçi Rüyaları. 1453 Sultanlar Aşkına*. Ankara: Sony BMG ve Poem Müzik.

Baktagir, Göksel (2001). *Gül Bahçesi. Sezgiyle Seslenişler*. İstanbul: Beyza Müzik.

Baktagir, Göksel (2004). *Masum Aşk. Hayal Gibi 2*. İstanbul: Akustik Müzik.

Büyüköztekir, Sami ve Akaçça, Ali (2004). *Sultâniyegâh Saz Semâîsi. İstanbul Senfonisi – The Symphony of İstanbul 2 Düşler - Dreams*. İstanbul: Akustik Müzik.

Filiz, A. Şenol ve Yayla, Birol (1991). *Dostluk. 162, Yansımalar*. İstanbul: Kalan Müzik.

Filiz, A. Şenol ve Yayla, Birol (1991). *Rüzgarda Başaklar. Yansımalar*. İstanbul: Kalan Müzik.

Hatipoğlu, Ahmet Sinan (1993). *Anatolian. Musiki / Anatolian New Age*.

Kolektif, (1993). *Büyüdüün Bebeğim. Yedi Karanfil 1*. İstanbul: Bay Müzik.

Kolektif, (1993). *Kilim. Yedi Karanfil 1*. İstanbul: Bay Müzik.

Kolektif, (1993). *Yaşamadın Sen. Yedi Karanfil 1*. İstanbul: Bay Müzik.

Kolektif, (1997). *Acem Kızı. Yedi Karanfil 5*. İstanbul: Esen Müzik.

Kolektif, (1997). *Sultani Yegah Sirto. Yedi Karanfil 5*. İstanbul: Esen Müzik.

Kolektif, (1998). *Gülpembe. Yedi Karanfil 6*. İstanbul: Bay Müzik.

Kolektif, (2003). *Urfanın Etrafı. Cappadocia Turkish Folk Guitar*. İstanbul: BBS Müzik.

Köksal, Pınar (2005). *Esinti. Duygu Pınarı / Spring of Emotions*. İstanbul: Akustik Müzik.

Muallem, Yinon (2007). *Wish for Peace – Barışa Çağrı. İstanbul Senfonisi – The Symphony of İstanbul 8 Barış - Peace*. İstanbul: Akustik Müzik.

EKLER

EK-1

TÜRKİYE TÜRKÇESİ TESTİ

ÖĞRENCİNİN	
ADI	:
SOYADI	:
YAŞI	:
ÜLKESİ	:
MİLLİYETİ	:
ANA DİLİ	:
BİLDİĞİ YABANCI DİLLER:	

“Ç, D, E, ... , G, Ğ”

1. Boş bırakılan yere aşağıdaki harflerden hangisi gelmelidir.

- A) K   B) Y   C) F   D) S

— Merhaba. Benim adım Mehmet.
Sizin ..... nedir?

2. Boş bırakılan yere aşağıdaki kelimelerden hangisi gelmelidir.

- A) adım   B) adınız
C) adları   D) adın

— İyiyim teşekkür ederim. Siz nasılsınız?
— Ben de .....

3. Yukarıdaki konuşmada, noktalı yere aşağıdaki kelimelerden hangisi gelmelidir?

- A) güzel   B) iyidir
C) nasılım   D) iyiyim

4. Aşağıdaki kelimelerden hangisi büyük ünlü(sesli) uyumu kuralına uymaz?

- A) kavun   B) kiraz
C) defter   D) kürek

5. “Adam, kırk yaşına geldi; hâlâ akıllanmadı.” cümlesinde geçen sayının rakamla yazılışı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 40   B) 20   C) 7   D) 38

6. “Öğrenciler ..... geçmek için yaya geçidini kullandılar.” cümlesinde, noktalı yere hangi kelime getirilmelidir?

- A) yukarıya   B) geriye
C) karşıya   D) çatıya

7. “Zeynep yarın İstanbul’... gidecek.” cümlesinde boş bırakılan yere aşağıdaki hâl eklerinden hangisi getirilmelidir.

- A) yönelme hâli eki
B) ayrılma hâli eki
C) ilgi hâli eki
D) belirtme hâli eki

“Temmuz ayında Türkiye’de hava ..... olur.”

8. Yukarıdaki cümlede, noktalı yere hangi kelime gelmelidir?

- A) soğuk   B) karlı
C) buz gibi   D) sıcak

- benim ayakkabım
- senin ayakkabın
- ..... ayakkabısı

9. Noktalı yere getirilmesi gereken kelime aşağıdakilerden hangisidir?

- A) benim   B) sizin
C) onun   D) bizim

10. Aşağıdaki çekimli fiillerden hangisi, yapısına göre, diğerlerinden farklıdır?

- A) Koşmalısın   B) Azledecek
C) Kaybolmuş   D) Sabretti

11. Hangi cümledeki altı çizili kelime hâl eki almıştır?

- A) Elleri henüz tam büyümemişti.
B) Bir eli yağda, bir eli baldaydı.
C) İğneyi kendine, cuvaldızı başkasına batır.
D) İki gözü iki çeşme ağlıyordu.

12. Aşağıdaki kelimelerden hangisi hem yapım, hem de çekim eki almıştır?

- A) Gözlükçülük   B) Şekerlenmek
C) Gözetlemeci   D) Gözlemlere

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf vardır?

- A) Güçsüz kimselere yardım etmeliyiz.
B) Hâlâ temizliği bitiremedi.
C) Genç doktor hastayı muayene etti.
D) Küçük çocuk içeriye girdi.

14. Aşağıdaki tamlamaların hangisinde pekiştirme sıfatı voktur?

- A) İpince kalem
B) Sapsarı ayva
C) Yeşilimsi gömlek
D) Tertemiz bahçe

15. “-dan” eki, hangi cümlede yapım eki olarak kullanılmıştır?

- A) Yağmurdan kaçarken doluya tutuldum.
- B) Tarladan yürüye yürüye geldim.
- C) Dünkü olayı radyodan öğrendik.
- D) Bana karşı çok candan davrandı.

16. “İyi” kelimesi, hangi cümlede zarf olarak kullanılmıştır?

- A) “Kötü” sözcüğünün zıt anlamlısı “iyi” dir.
- B) Evcil hayvanlara iyi bakmalıyız.
- C) Çocuklarımızla iyi ilişkiler kurabilmeliyiz.
- D) O, her zaman iyi bir öğrenci olarak anılacak.

17. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi işteş çatılı bir fiil değildir?

- A) Pehlivanlar güreşten önce kucaklaştılar.
- B) Arkadaşlarıyla vedalaşırken tek tek el sıkıştı.
- C) Bekçi gelince çocuklar kaçıştılar.
- D) Hızlı hızlı yürüyünce kafıleye yetişti.

18. Hangi cümlede, bildirilen hareket gerçekleşmemiştir?

- A) Arkasından bakakaldı.
- B) Nihayet gelebildiniz.
- C) Korkudan öleyazdı.
- D) Birden geçiverdi.

19. “Öğretmen-öğrenci” kavramları ile aşağıdaki kavramlardan hangisi arasında benzer bir anlam ilgisi vardır?

- A) Hemşire - hasta   B) Usta - çırak
- C) Dalgıç-deniz   D) Şair - şiir

20. “Yapıverdik” birleşik fiilinde, aşağıdaki anlamların hangisi vardır?

- A) Tezlik   B) Yaklaşma
- C) Yeterlik   D) Sürerlik

21. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi, ek fiilin geniş zamanına göre çekimlenmiştir?

- A) En sevdiği çiçek zambakmış.
- B) Dün gökyüzü çok bulutluydu.
- C) Kazaklar hiç de ucuz değilmiş.
- D) Çalışkan ve düzenli bir öğrencisin.

22. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi belirtisiz isim tamlamasıdır?

- A) Bölgedeki felâketin nedeni yağmur sularıyla.
- B) Balkondan düşen, büyük saksıydı.
- C) Arkadaşım çalışkan bir öğrencidir.
- D) Son gördüğümde müdürün odasındaydı.

23. Aşağıdaki yüklemlerden hangisi şart kipindedir?

- A) unutmayalım   B) görmesiniz
C) koşmayın   D) bilesiniz

24. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi “görülen geçmiş zaman” ile çekilmiştir?

- A) Rüzgâr çok şiddetli esiyor.
B) Uçağım yarın saat 11.00’de kalkacak.
C) Dün gece erkenden yattım.
D) Kaysı ağaçları çiçek açmış.

25. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde noktalama hatası vardır?

- A) Nurcan, 21 Eylül 1988’de dünyaya geldi.
B) Geçen yıl yarışmada 3.’üncü oldu.
C) Türkiye AB’ye girmek için çalışıyor.
D) Yine n’oldu da sinirlendin böyle?

26. “Bahçe kapısının gıcırıtması, beni çok rahatsız ediyordu.” cümlesinin öğeleri, aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Özne - belirtili nesne - zarf tümleci - yüklem
B) Zarf tümleci - özne - dolaylı tümleş - yüklem
C) Belirtili nesne - özne - dolaylı tümleş - yüklem
D) Dolaylı tümleş - özne - belirtili nesne - yüklem

27. Aşağıdaki cümlelerden hangisi, anlamca olumsuzdur?

- A) Aslında hiç de şansımız yok değildi.
B) Ev almayı istemiyor değildi.
C) Düne kadar onu görmüş değildi.
D) Güzel şeylerden hoşlanmayan biri değildi.

1- çarşıdan
2- aldı
3- Ahmet
4- ayakkabı

28. Yukarıdaki kelimelerle anlamlı ve kurallı bir cümle oluşturulursa sıralama nasıl olur?

- A) 3 - 1 - 4 - 2   B) 3 - 4 - 1 - 2
C) 2 - 1 - 4 - 3   D) 1 - 2 - 3 - 4

1- kuşların ötüşü
2- huzur
3- insana
4- verir

29. Yukarıdaki kelimelerle, anlamlı ve kurallı bir cümle oluşturulursa sıralama nasıl olur?

- A) 1 - 2 - 4 - 3   B) 3 - 4 - 1 - 2
C) 4 - 2 - 1 - 3   D) 1 - 3 - 2 - 4

30. Aşağıdaki kelime ve kelime dizileriyle anlamlı ve kurallı bir cümle oluşturulduğunda sıralama nasıl olur?

1. dünya viraneye döner
2. haklı davalarını savunmakta
3. iyiler
4. en az
5. cesur olmazlarsa
6. kötüler kadar

- A) 4-3-2-6-5-1   B) 3-2-4-6-5-1
C) 3-5-2-6-4-1   D) 6-4-3-5-2-1

31. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, deyim, anlamıyla birlikte verilmiştir?

- A) Başa güreşiyor, yarışmada birinciliği almak için uğraşıyordu.
B) Gecenin kuru soğuşunda çıkmışlardı yola.
C) Leyleğin attığı yavru gibiydi.
D) Bugüne kadar, onun gibi paçası düşük birini görmedim.

32. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “sabırsızlıkla beklemek” anlamı vardır?

- A) Birkaç gün içinde karşıtlarını yanına çekmişti.
B) Hava kararınca telaşla perdeleri çekti.
C) Yaz günlerini iple çekiyorduk.
D) Kapıyı çarpıp hızla çekip gitti.

33. “Dokunma” ve “görme” duyularına ilişkin ayrıntıların bir arada verildiği cümle aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Saatlerce izlemekten kendimi alamadığım manzaranın etkisiyle zamanın dışına çıkmıştım.
B) Böceklerin dansı, kır çiçeklerinin kokusu yeni bir uyanışı, baharı müjdeliyordu hepimize.
C) İletişimde, görselliğin mi yoksa dokunmanın mı daha önemli olduğunu düşündü bir an.
D) Yumuşacık pamuk yığınlarını andıran bulut kümeleri, zamanın akışıyla birlikte, gökyüzünün maviliğinde kayıp gidiyordu.

34. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) Kurallara uymadığı ve çimlere basan kişileri eğitmeliyiz.
B) Konuşurken gereksiz yere sesimizi yükseltmemeliyiz.
C) Evin duvarlarını da elbiselerimiz gibi temiz tutmalıyız.
D) Apartmanın yalnızca bize ait olmadığını unutmamalıyız.

35. “Oyuncularımız, giydikleri rengârenk kıyafetleriyle de bütün seyircileri etkiledi.” cümlesinde, aşağıdaki kelimelerden hangisi gereksizdir?

- A) giydikleri   B) rengârenk
C) de   D) bütün

(I) Ne yazık ki, yirminci yüzyıl başlarındaki İstanbul ile ortalarındaki İstanbul birbirinden çok farklıdır. (II) Üstelik bu farklılık göçe bağlı olarak gittikçe hızlanıyor. (III) “Altın Boynuz” olarak da bilinen Haliç İstanbul’dadır. (IV) Bilhassa son on beş yirmi yıl içinde, o kadar olumsuz değişiklikler olmuştur ki, anıt eserler olmasa, bugün ne İstanbul’u, ne Bursa’yı, ne Konya’yı, ne de Sivas’ı tanıyabilirdik.

36. Yukarıdaki numaralanmış aragrafta, düşüncenin akışını bozan cümle hangisidir?

- A) I   B) II   C) III   D) IV

Bugünkü Türk şiirini inkâr ettiğim, yok saydığım anlaşılmasın. Bugün sanat yolunda azimle çalışan çok değerli, çok başarılı şairlerimiz de var. Bunlar, 40-50 yıl öncesi gibi, şairliğin gerçekten saygıya değer görüldüğü, aydınların yeni şiirleri heyecanla izlediği bir dönemde gelse idiler, büyük bir şöhrete ulaşırlar, ...

37. Düşüncenin akışına göre parça, aşağıdakilerin hangisiyle tamamlanmalıdır?

- A) çok şımarık olurlardı.
B) çok başarılı olurlardı.
C) şiirleri dilden dile dolaşırdı.
D) silinir giderlerdi.

..... Boyu bir altmış iki ya da bir altmış beşti. Ayakkabıları da çocuk ayakkabısı kadardı. Saçlarını ortadan ayırarak arkaya tarardı. Esmere kavrukça bir

38. Yukarıdaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilemez.

- A) Benim çok iyi arkadaşımды.
B) Ufacık tefecik sayılmazdı.
C) Onu çok iyi tanırdım.
D) Elbisesi çok güzeldir.

Güneşli bir gün başlamış. Sabah saat dokuz suları. Topkapı'nın dışında Silivri'ye doğru kalkan otobüslerin bulunduğu yerde, set üstündeki bahçeli kahvede çay içiyorum. Kravatsız gömleklerinin uçları kıvrık, kasketli dostlar ağır ve vakur öylece

39. Parçadan aşağıdaki yargılardan hangisi çıkarılamaz?

- A) havanın güneşli olduğu
B) yazarın çay bahçesinde çay içmeyi çok sevdiği
C) vaktin sabah olduğu
D) yazarın dostlarının ne giydikleri

40. Aşağıdaki cümlelerle bir paragraf oluşturulduğunda paragrafın ilk cümlesi hangisi olur?

- A) Yani şiirin dünyası hazırır.
B) Kâğıtlar cebimdedir hep.
C) Arada bir bu kâğıtları çıkarır, mısranın bir kelimesini siler, yenisini yazarım.
D) Şiirlerim, küçük küçük kâğıtlara mısralar hâlinde dökülmüştür.

EK-2

Tanıtma Konusu Sınav Soruları

ÖĞRENCİNİN	
Adı :	
Soyadı :	

“– Merhaba! Ben Yusuf.
Türkiye’ye .... geldiniz!”

1. Noktalı yere aşağıdaki kelimelerden hangisi gelmelidir?

- A) Boş   B) yarın
C) hoş   D) yeşillik

Teklik 2. Kişi: sen
Teklik 3. Kişi: .....

2. Kutucuktaki noktalı yere hangi zamir gelmelidir?

- A) onlar   B) o
C) biz   D) bu

Çokluk 1. Kişi: biz
Çokluk 2. Kişi: .....

3. Kutucuktaki noktalı yere hangi zamir gelmelidir?

- A) siz   B) sen
C) o   D) kendi

4. “-lar” çokluk eki aşağıdaki kelimelerden hangisine getirilemez?

- A) sabun   B) ağaç
C) kalem   D) kitap

5. Aşağıdaki kelimelerden hangisine “-ler” çokluk eki getirilebilir?

- A) masa   B) sınıf
C) ayakkabı   D) köpek

6. “Ben Kazakistan .... yım.” cümlesindeki noktalı yere aşağıdaki eklerden hangisi getirilmelidir?

- A) -lı   B) -li
C) -lu   D) -lü

7. “Abdullah Tunus.....dur.” cümlesinde boş bırakılan yere aşağıdaki eklerden hangisi getirilmelidir?

- A) -lı   B) -li
C) -lu   D) -lü

8. “-lı” eki aşağıdaki kelimelerden hangisine getirilemez?

- A) elma   B) çilek
C) bıyık   D) sakal

9. “-lü” eki aşağıdaki kelimelerden hangisine getirilebilir?

- A) çocuk   B) yağmur
C) defter   D) gözlük

10. Teklik 1. Kişi zamiri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) onlar   B) o
C) siz   D) ben

11. Aşağıdaki kelimelerden hangisi yanlış yazılmıştır?

- A) kapalı   B) ceketli
C) montlü   D) şapkalı

12. Aşağıdaki kelimelerden hangisi yanlış yazılmıştır?

- A) kediler   B) kuşler
C) ağaçlar   D) kapılar

EK-3

Tanışma Konusu Sınav Soruları

ÖĞRENCİNİN
Adı :
Soyadı :

“– Selam! Benim ..... Serdar.”

1. Noktalı yere aşağıdaki kelimelerden hangisi gelmelidir?

- A) adım   B) adı
C) adın   D) adımız

“– Merhaba! Ben Canan. Sizin ..... nedir? ”

2. Kutucuktaki noktalı yere hangi kelime yazılmalıdır?

- A) adları   B) adımız
C) adı   D) adınız

– Tanıştığımıza memnun oldum.
– .....

3. Konuşmada boş bırakılan yere hangi kelime gelmelidir?

- A) siz de   B) ben de
C) o da   D) kendi

4. “-sı” iyelik eki aşağıdaki kelimelerden hangisine getirilemez?

- A) kapı   B) baba
C) kutu   D) tarla

5. “Çare” kelimesine hangi iyelik eki getirilebilir?

- A) -sı   B) -i
C) -si   D) -sü

6. “Duygu’.... elbisesi kırmızıdır.” cümlesindeki boş bırakılan yere hangi ek getirilmelidir?

- A) -ın   B) -nun
C) -sı   D) –ün

7. Aşağıdaki eklerden hangisi ilgi hâli eklerinden biridir?

- A) -sı   B) -nin
C) -u   D) –sü

8. “Balon” kelimesinden sonra “-m” iyelik eki getirilirse araya hangi yardımcı ünsüz yazılır?

- A) -u   B) -ı
C) -i   D) –ü

9. Aşağıdaki kelimelerin hangisinden sonra yardımcı ünlü kullanılmaz?

- A) çocuk   B) yağmur
C) gözlük   D) araba

10. “Sınıfın kapı... sarı renklidir.” cümlesindeki noktalı yere iyelik eklerinden hangisi gelebilir?

- A) sı   B) ı
C) su   D) si

11. Aşağıdaki iyelik çekimlerinden hangisi yanlış yazılmıştır?

- A) Erhan’ın gözlüğü
B) pantolonumun düğmesi
C) kitabın sayfası
D) Derya’nın arabası

12. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) ayakkabımın derisi
B) evin penceresi
C) ağaçların yaprakları
D) okulun binası

EK-4

Hâl Ekleri (ayrılma hâli eki) Sınav Soruları

ÖĞRENCİNİN
Adı :
Soyadı :

1. Radyo..... müzik dinliyorum.

Noktalı yere aşağıdaki ayrılma hâli eklerinden hangisi gelmelidir?

- A) -tan   B) -ten
C) -den   D) -dan

2. – Merhaba Canan! Nere..... geliyorsun?

Kutucuktaki noktalı yere ayrılma hâli eklerinden hangisi gelmelidir?

- A) -dan   B) -tan
C) -den   D) -ten

3. Aşağıdaki kelimelerden hangisi **yanlıştır**?

- A) uçakdan   B) masadan
C) sandalyeden   D) dolaptan

4. – Ben Türkiye'ye Rusya'..... geldim.

Kutucuktaki noktalı yere ayrılma hâli eklerinden hangisi gelmelidir?

- A) -tan   B) -dan
C) -den   D) -ten

5. “ders” kelimesine ayrılma hâli eklerinden hangisi getirilir?

- A) -dan   B) -tan
C) -den   D) -ten

6. Aşağıdaki altı çizili kelimelerden hangisi **doğrudur**?

- A) Katherina okultan dönüyor
B) Ahmet Bey arabatan indi.
C) Yemekden sonra alışverişe gittik.
D) İki öğrencimiz Endonezya'dan geldi.

7. Aşağıdaki altı çizili kelimelerden hangisi **yanlıştır**?

- A) William cebinden 100 TL çıkardı.
B) Caddeden karşıya zor geçtim.
C) Sophia kütüphaneden kitap alıyor.
D) Marketden lokum aldık.

8. Saat 15.00'de ..... çıktık.

Kutucuktaki noktalı yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) sinematan   B) sinemadan
C) sinematen   D) sinemaden

9. Cep ..... internete bağlandım.

Kutucuktaki noktalı yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) telefonundan   B) telefonunden
C) telefonuntan   D) telefonunten

10. Aşağıdaki altı çizili kelimelerden hangisi **yanlış yazılmıştır**?

- A) Öğretmenden izin aldım.
B) Yarın Konya'dan Ankara'ya gideceğim.
C) Çiçekçiten çiçek aldık.
D) Dün Almanya'dan geldiler.

EK-5

ÖĞRENCİNİN

Adı :
Soyadı :

Saatler Konusu Sınav Soruları

1. Resimdeki saat kaç göstermektedir?

- A) Onu çeyrek geçiyor.
B) Ona on var.
C) Onu on üç geçiyor.
D) Ona on üç var.

2. Resimdeki saatin okunuşu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) On üç kırk sekiz.
B) On üç elli sekiz.
C) On sekiz kırk sekiz.
D) On beş kırk altı.

3. Resimdeki saat, kaç göstermektedir?

- A) Yirmi yirmi.
B) Yirmi elli.
C) Sekizi kırk geçiyor.
D) Sekiz buçuk.

4. Resimdeki saat, kaç göstermektedir?

- A) on altı yirmi beş.
B) on dört otuz beş.
C) Dört buçuk.
D) Dört buçuğu beş geçiyor.

5. Saat dokuzu ... geçiyor.

Kutucuktaki noktalı yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) buçuk
B) on sekiz
C) çeyrek
D) on

6.

Saat iki... on .....

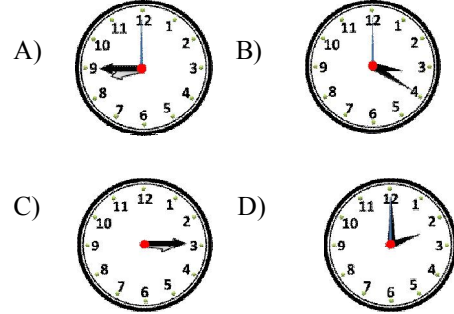
Kutucuktaki noktalı yerlere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) -ye / var
B) -yi / geçiyor.
C) -ye / geçiyor
D) -yi / var

7. Saat üçü yirmi geçiyor.

Kutucukta okunuşu verilen saat aşağıdakilerden hangisidir?

8. Saat dörd... yirmi .....

Kutucuktaki noktalı yerlere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) -ü / var
B) -e / geçiyor.
C) -ü / geçiyor
D) -e / var

9. Kutucuktaki noktalı yerlere
aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

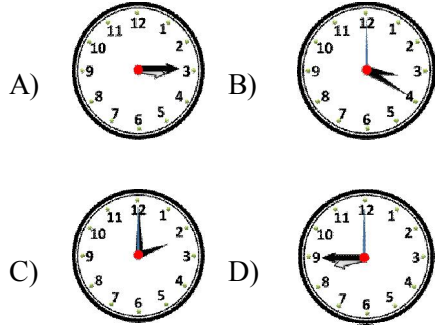
Saat on iki ... beş ....

- A) buçuğa / var
B) çeyreği / geçiyor.
C) buçuğu / geçiyor
D) çeyreğe / var

10. Kutucukta okunuşu verilen saat
aşağıdakilerden hangisidir?

Saat iki.

EK-6

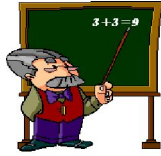
Şimdiki Zaman Konusu Sınav Soruları

ÖĞRENCİNİN

Adı :
Soyadı :

1. “Öğretmen ders anlat.....” cümlesinde noktalı yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) -ıyor
B) -eyor
C) -iyor
D) -iyor

2. “Ercan tenis .....” cümlesi aşağıdakilerin hangisi ile tamamlanmalıdır?

- A) oynuyor
B) oynıyor
C) oynuyor
D) oynüyor

3. Durakta otobüs bekl...yoruz.

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yere hangi ünlü harf getirilmelidir?

- A) u B) e C) ı D) i

4. “yaz-” fiilinin şimdiki zaman, teklik 1. kişi, olumsuz çekimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) yazmıyorum
B) yazmıyorsun
C) yazmıyoruz
D) yazmıyorlar

5. Aşağıdaki altı çizili kelimelerden hangisi yanlıştır?

- A) Ben çay içiyorum.
B) Olga ders çalışıyor.
C) Adam televizyon seyrediyor.
D) Helga makyaj yapıyor.

6. “bak-” fiilinin şimdiki zaman olumlu soru şekli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) bakmıyor mu?
B) bakıyor mu?
C) bakıyormu?
D) bakmıyor mu?

7. Aşağıdaki fiillerden hangisi şimdiki zamanın olumsuz soru şekliyle çekimlenmiştir?

- A) görmüyor muyum?
B) biliyor muyum?
C) yazıyorum?
D) okuyor musun?

8. Ben gömleğimi ütül...yorum.

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yere yardımcı ünlülerden hangisi getirilmelidir?

- A) u
B) ü
C) ı
D) i

9. Ayşe kitap .....

Verilen cümledeki noktalı yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) okuyor.
B) okumuyor.
C) dinliyor.
D) okıyor.

10. “Ben derste uyu...yorum” cümlesinde boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) -mı-
B) -mi-
C) -mu-
D) -mü-

11. Aşağıdaki cümlelerden hangisi şimdiki zamanı göstermektedir?

- A) Ebru şimdi kahvaltı yapıyor.
B) Jonathan okula gelmiş.
C) Elena dün hastalandı.
D) Ayşe yarın Konya’ya gidecek.

12. Aşağıdaki altı çizili kelimelerden hangisi yanlıştır?

- A) Sorunun cevabını biliyorum.
B) Ronaldo güzel futbol oynuyor.
C) Monica Türkçe öğreniyor.
D) Sen güzel resim yapuyorlar.

Aşağıdaki cümlelerdeki filleri şimdiki zaman ekiyle tamamlayınız.

13. Ben çikolatayı çok sev.....
14. Ayşe şiir yaz.....
15. Onlar şimdi uyu.....
16. Caroline çok güzel gül.....

Aşağıdaki cümleleri okuyunuz ve uygun yeri örnekteki gibi işaretleyiniz.

Caroline çok güzel yüzüyor.
(X) Doğru ( ) Yanlış

17. Ben yemeğimi yeyorum.
( ) Doğru ( ) Yanlış
18. Mehmet caddede koşuyor.
( ) Doğru ( ) Yanlış
19. Sen kitap okuyor musun?
( ) Doğru ( ) Yanlış
20. Öğretmen ders anlatıyor.
( ) Doğru ( ) Yanlış

Özgeçmiş

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Adı Soyadı:	Yusuf SÜLÜKÇÜ	İmza:		
Doğum Yeri:	Çumra			
Doğum Tarihi:	01.03.1973			
Medeni Durumu:	Evli			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Cumhuriyet İlkokulu		İçeriçumra / Çumra / KONYA	1983
Ortaöğretim	Maden Ortaokulu		Maden / ELAZIĞ	1994
Lise	Açık Öğretim Lisesi		----	1998
Lisans	Selçuk Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı	KONYA	2002
Yüksek Lisans	Selçuk Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü	Türkçe Öğretmenliği	KONYA	2005
Becerileri:				
İlgi Alanları:	Edebiyat, Bilgisayar, Müzik.			
İş Deneyimi:				
Aldığı Ödüller:				
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Prof. Dr. Halim SERARSLAN, Prof. Dr. Yakup KARASOY, Doç. Dr. Funda TOPRAK, Doç. Dr. Mehmet KIRBIYIK, Doç. Dr. Orhan YAVUZ, Yrd. Doç. Dr. Kâzım KARABÖRK, Yrd. Doç. Dr. Rıdvan ÖZTÜRK, Yrd. Doç. Dr. Osman UYANIK.			
Tel:	0 506 507 80 17			
Adres	S.Ü. Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü A Blok Kat 4-422 42080 Meram KONYA			

